

**R. P. D. Thomæ Delbene Marvbiensis, Clerici Regvlaris,
Sacrae Theologiae Professoris ... De Immvnitae, Et
Ivrisdictione Ecclesiastica**

Bene, Thomas del

Lugduni, 1674

Capvt XIX. De clausura Monialium, & prohibito ingressu intra Claustra
Monasteriorum, tam mulierum, quam virorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98676](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98676)

dub. 11. num. 7. Azor. 2. p. lib. 9. cap. 2. quest. 7. Cenedus ad decret. collect. 76. num. 3. & collect. 102. num. 3. Redoanus q. 6. §. ult. num. 4. Zerola in praxi, verb. Alienatio, §. 3. concl. 10. Scortia theor. 115. Sopranus apud Filiucium tract. 44. cap. 4. quest. 1. & alij quos referebam cit. cap. precedenti, dub. 24. Quamvis contrarium sentiant Armilla verb. locatio, num. 5. Rodriguez 1. p. cap. 18. num. 5. Sà verb. Conductio, num. 13. Riccius decis. 114. num. 3. Boërius decis. 224. num. 2. Gutierrez lib. 1. canon. 99. cap. 88. num. 14. Gamma decis. 390. num. 6. & decis. 156. num. 2. Barbosa de potest. Episcop. part. 3. alleg. 95. num. 20. & Bonacina de contrahib. feudi, quest. 8. punct. 4. num. 32. sed quod dixi, est multo probabilius ob rationes in cit. dub. 24. adductas. Vide ibi.

Obiicies. In Extrauag. Ambitiosa, prohibentur ultra triennium locari, vel alienari omnia bona Ecclesiastica immobilia, & mobilia pretiosa, quæ seruando seruari possunt: ergo & prohibentur etiam fructus beneficiorum ad beneficiarios ipsos spectantes. Consequentia probatur, quia & tales fructus etiam bona Ecclesiastica dicuntur. Accedit, quod in dicta Extrauag. excipiuntur tantum fructus, & bona, quæ seruando seruari non possunt, sed tales non sunt fructus beneficiorum nondum collecti, cum hi dici non possint, quod seruari non possint: ergo non comprehenduntur sub exceptione facta.

Respondetur, distinguo antecedens: prohibentur ultra triennium locari, & alienari omnia bona Ecclesiastica immobilia, & mobilia, quæ seruando seruari possunt, si illa sint bona, & fructus, qui spectent ad Ecclesiam, concedo: si sint bona, & fructus, qui spectent ad beneficiatum, nego; quia citata Extrauag. Ambitiosa, loquitur solum de iis, quæ sunt generis prioris, non item de iis quæ sunt generis posterioris. Quod inde probatur, quia decisio omnis legis desumitur ex proœmio, cum generale sit legi ex rubrica, sub qua ponitur, interpretationem accipere. Gloss. in l. 1. verb. Prætoris, Cod. ne liceat tertio prouocare, & ibid. Bald. & alij communiter Doctores, & diffusius Alex. l. 1. ff. si certum petatur, num. 3. At in proœmio certum est, quod Extrauagans tantum de bonis, & fructibus Ecclesiæ loquatur, ibi: Immobilia, & mobilia pretiosa Deo dicata, ex quibus Ecclesia reguntur, & ministri alimoniam vendicant. Ergo, &c. Neque obstat, quod subdatur postea generalis prohibitio omnium rerum, & bonorum Ecclesiasticorum, quia illa generalis prohibitio debet intelligi, sicuti dicebam, iuxta proœmium Constitutionis, quæ est solum de rebus Deo dicatis, præterquam quod solum bona & fructus Ecclesiæ antonomastice res, & bona Ecclesiastica dicuntur.

Obiicies secundò, si beneficiarius posset fructus beneficij ad seipsum pertinentes ad longum tempus, pecunia anticipata, locare, & alienare, fieri posset, quod successu temporis debitis alimentis careret, & ob id Ecclesiam debito seruitio priuaret: ergo ne tale inconueniens sequatur, dicendum est, quod non possit illos ad longum tempus locare, & alienare, præsertim quia dicti fructus destinati sunt ad sustentationem beneficiati, cap. de prabendis.

Respondetur, congruentiam istam sufficientem esse, ut statuatur lex prohibens alienationem fructuum beneficiorum ad longum tempus, pecunia anticipata fieri. At dum talis lex condita, & promulgata non fuerit, poterit beneficiarius ad libitum, durante vita locare, & alienare.

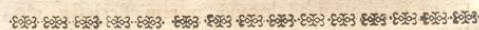
Vnde sequitur, discrimen esse inter fructus ad Ecclesiam pertinentes, quorum beneficiarius solum administrationem habet, & inter fructus ad beneficiarium spectantes, quorum beneficiarius dominium obinet; quia illi non possunt ultra triennium, hi verò

possunt ad longum tempus, quin vita durante locari. Item secundò, quod si illi per triennium locentur, firma remanet locatio, tametsi locans moriatur, vel beneficium relinquat, quia illam locationem fecit nomine Ecclesiæ, quæ non cessat: at locatio istorum cessat cessante beneficiario locante, quia nomine proprio, & de iure proprio fecit; quod nomen, & ius cessat beneficiario cessante: cum non potuerit in conductorem ius aliud transferre, quam quod ipse habebat. Item tertio, quod successor beneficiarius stare debet locationi priorum ad prædecessore factæ, si facta fuerit per tempus à lege permillum: at stare non debet locationi posteriorum factæ, nisi fundi sint sati, & fructus pendentes, ac de proximo colligendi. Vide Couar. 2. var. cap. 15. num. 6. Molin. cit. disp. 466. alterum Mol. de primogen. lib. 1. cap. 21. num. 27. Bonac. de contrah. locat. & conduct. q. 7. punct. ult. & Barbosa in remiss. Concilij, sess. 25. cap. 11. de reformat. Vide etiam quæ dicebantur cap. precedenti, dub. 24.

CAPVT XIX.

De clausura Monialium, & prohibito ingressu intra Clausura Monasteriorum, tam mulierum, quam virorum.

DVBITATIO I.

An, & qualiter clausura Monialium præcipiatur obseruari?

S V M M A R I V M.

1. Clausura Monialium stricte obseruatur, neque earum quolibet extra clausura Monasterij cessante legitima causa, & licentia Ordinarij ad breue tempus egredi potest.
2. Constitutio Ecclesiastica introducens clausuram Monialium, in aliquibus locis recepta non fuit, qua de causa stricte obseruari præcipitur.

RESPONDETUR, clausuram Monialium quæ Religionem quancunque professa sunt, stricte obseruari (ita ut nulla earum extra clausura Monasterij sui egrediatur, quocumque prætextu, etiam ad breue tempus, nisi ob legitimam causam ab Ordinario licentia obtenta fuerit) præcipitur à Bonifacio VIII. cap. periculoso, de statu Regul. in 6. Item quia Constitutio hæc in aliquibus locis recepta non fuerat, & in alijs in desuetudinem abiit, rigore obseruari præcipitur à Tridentino Concilio sess. 25. de Regular. cap. 5. & 22. non obstantibus quibuscunque statutis, & priuilegijs quacumque firmitate munitis, & quibuscumque præscriptionibus, & consuetudinibus, etiam immemorabilibus. Item à Pio V. in motu proprio, qui incipit: Decoris, & honestati, & altero qui incipit: Circa Pastoralis officij, ubi innouatur, & districte obseruari præcipitur prædicta Bonifacij VIII. Constitutio, ac decretum Tridentini. Item tandem à Gregorio XIII. in Motu proprio, cuius initium: Deo sacris Virginitatibus.

DVBITA

DUBITATIO II.

An, & quo iure Monialibus clausura præcipiatur obseruari?

SUMMARIUM.

- 1 Clausura tantum de iure positivo Monialibus obseruari præcipitur, & cur.
- 2 Sanctus Augustinus Monialibus suæ regulæ professis concessit licentiam egredi ad balnea, & ad alias res necessarias, quantum Canonici suis: ex quo inferitur clausuram tunc non fuisse seruata.
- 3 Finis, ob quem clausura à summis Pontificibus præcepta fuit, dicitur honestas.
- 4 Prohibita solo iure humano non sunt mala ante prohibitionem.
- 5 Exius à Monasteriis non decernitur fuisse malus ante iuris humani prohibitionem; sed prohibetur ad præcauenda pericula contra castitatem.
- 6 Præceptum clausuræ non potest aboleri contraria consuetudine in posterum inducenda.
- 7 Consuetudo contraria clausuræ potest alicubi præualere, & decretis eam introducentibus non receptis eidem potest esse derogatum.
- 8 Opinio Llamas confirmatur, quia ea admissa clausura esset de iure diuino, quod negatur.
- 9 Sub voto obedientia comprehenditur quicquid secundum regulam præcipit superior.
- 10 Præceptum superioris iuxta regulam est merum ius positium, & consequenter consuetudo præualere potest contra illud.
- 11 Pontifici obedientia debetur de iure diuino, at eiusdem præceptum non obligat nisi iure positivo, & potest contraria consuetudine aboleri.
- 12 Decreta de clausura Monialium seruanda de facto, nondum in omnibus Monasteriis locum habent, existentibus adhuc alicubi Monasteriis clausuram non seruantibus.
- 13 Decreta ingressum in Monialium Monasteria prohibentia nondum ubique secundum omnem prohibitionis modum recepta sunt.
- 14 Monialium aliquorum Monasteriorum consuetudo circa ingressum intra eorum septa recensetur, & ad Episcopum spectat reformatio in non exemptis iure ordinario, in exemptis iure delegationis à Sede Apostolica.
- 15 Reformatio in Moniales exemptas, sed Religiosis subiectas spectat ad Prælatum Ordinis Generalem, vel Prouincialem.
- 16 Præceptum de clausura seruanda fundamentum habuit ex lege veteri, in qua etiam erant Virgines clausæ prophetica vitam agentes.
- 17 Maria Magdalena, & Mariha eius soror cum aliis Virginitibus in quodam Cenobio simul vixisse perhibentur.

Respondetur præcipi de iure positivo tantum, non item de iure naturali & diuino: moueor, quia dicta clausura nec ex sacris literis, nec ex traditione aliqua diuina deduci potest, nec in tribus votis Religionis includitur. Accedit, quod aliquot Moniales tempore Apostolorum, quin & tempore S. Augustini (sicut colligitur ex eius epistola 109. ubi Monialibus suæ sorori subiectis Regulam præscribens, tantam egrediendi facultatem ad balnea, & ad alias res necessarias concedit, quantum Canonici Regularibus in sua regula) clausuram non seruabant: atque ita contra nonnullos tenent ex communi Nauar. Comment. 4. num. 39. vers. 14. & num. 42. vers. qui-

bus tamen, de Regul. Azor. tom. 1. lib. 13. cap. 8. q. 2. Manuel. 99. Regul. tom. 1. q. 44. art. 1. in princip. Llamas curat, in Appendice, quam in fine ponit, §. 1. & Vega tom. 2. sum. cap. 86. cas. 119.

Obiicies. Bonifacius VIII. cit. cap. periculofo, ait, clausuram se præcipere, quia exitus è Monasterio sic periculofus, & noxius honestati Monialium: & Pius V. Motu proprio, *Decoris, & honestati*, ait talem exitum esse scandalis, & periculis plenum, & Tridentinum cit. cap. 22. & Pius V. Motu proprio: *Circa Personalis officii*, derogant contrariæ consuetudini, etiam temporis immemorabilis: quod fieri non potest, si clausura iuris naturalis, & diuini non esset, siquidem solo iure humano prohibita non sunt mala ante prohibitionem, & aduersus talia vires obinet consuetudo: ergo, &c.

Respondetur, nego consequentiam: quia hi textus non decernunt exitum è Monasteriis fuisse ante iuris humani prohibitionem malum, sed per illud ius merito interdicti, ad pericula contra castitatem præcauenda, nec decernunt, tale præceptum contraria consuetudine in posterum inducenda aboleri non posse, sed solum consuetudinem iam inductam abrogant.

Hinc sequitur, posse alicubi consuetudine esse derogatum dictæ clausuræ, dictisque omnibus decretis; cum esse possit quod non fuerint recepta, vel contraria consuetudine abolita: quia cum ex dictis clausura solum iuris humani sit, potest contra ipsam contraria consuetudo præualere: quapropter non obstat, quod ait Llamas loco citat. §. 2. ad fin. contra hanc clausuram non potuisse consuetudinem, vel statutum Religionis vim ullo tempore habere, quia etiam ante iuris humani statuta vim habebat clausura, cum tacite includatur in voto, tanquam necessaria ad castitatis promissæ obseruationem: non obstat, inquam, quia si hoc esset, clausura non esset solum de iure positivo, contra id, quod supra dicebatur. Cæterum licet tacite sub obedientiæ voto comprehendatur quicquid secundum regulam præcipit Superior, quod tamen iuxta illam præcipit ipse, est merum ius positium; consequenter consuetudo præualere potest contra illud. Sicuti iure diuino omnes tenentur obedire Pontifici: at quod præcipit Pontifex solo iure positivo, obligat quidem; at potest consuetudine contraria aboleri.

Confirmatur, quia de facto prædicta decreta de clausura Monialium seruanda, nondum in omnibus Monasteriis locum habent, cum adhuc hodie aliqua Monialium Monasteria reperiantur, in quibus clausura non obseruatur: sicut & alia decreta ingressum in Monialium Monasteria prohibentia (de quibus dicitur dub. 39. & sequenti. nondum ubique secundum omnem prohibitionis modum recepta sunt; eum adhuc in aliquibus locis, ut in Germania, sint Monialium Monasteria aliqua, in quibus tam viri, quam mulieres, ingredi solent domus intra septa, quamvis extra claustra, seu habitationes proprias Monialium existentes; sæpe etiam facili de causa mulieres seculares, & Religiosæ aliorum Ordinum ad ipsarum Monialium claustrales cellas admitti solent: cuius rei reformatio in Moniales non exemptas spectat ad Episcopum loci, tanquam Ordinarium; in exemptas verò, & Sedi Apostolicæ immediatè subiectas, spectat ad eundem Episcopum, tanquam ad eiusdem Sedis Apostolicæ delegatum; in exemptas tandem, & Religiosis subiectas, spectat ad Prælatum Ordinis Generalem, vel Prouincialem, sicuti rectè adnotant Nauar. comment. 4. de Regular. num. 47. & 60. & Miranda de Monialibus, quæst. 3.

Ceterum prædictum præceptum de clausura seruanda fundamentum habuit ex lege veteri, in qua etiam erant virgines clausæ prophetica vitam agentes,

gentes, vti colligitur ex Iudith 8. *vers. 5.* Item ex 4. *Reg. 11. vers. 2.* item ex 2. *Machab. 3. vers. 19.* ibi: *Virgines, quæ conuulsa erant, præcurrebant ante Oniam.* Vide Abulensem 1. *Reg. 2. quæst. 12.* Canisium lib. 2. de *Deipar. cap. 12.* & Baronium in *appar. ad Annal. §. si fidem adhibendam.* Fundamentum etiam habuit
 17 ex primitiua Ecclesia, quia tunc temporis etiam Maria Magdalena, & soror eius Martha cum aliis virginibus in quodam Cœnobio simul vixisse testatur Mellitus in vita ipsarum, *cap. 9.* & Tamburinus de iure *Abbatiss. disp. 18. quæst. 3. num. 1. & 2.* vbi etiam refert plura concilia antiqua, in quibus talis Monialium clausuræ vestigium aliquod cernitur, etsi illa sub præceptum formaliter non fuerit, nisi per iura positiua adducta in *dub. præcedenti.*

DUBITATIO III.

An & qualiter Monialibus iure positio potuerit præcipi strictior clausura, quam ea, ad quam ex vi suæ professionis, aut regulæ tenebantur?

SECTIO I.

Dubitationis Resolutio.

SUMMARIVM.

- 1 Præceptum de clausura strictiori non inducit nouam austeritatem prorsus alienam à priori Regula; sed potius, etsi indirectè, pertinentem ad eam.
- 2 Clausura perpetua, & inuiolata, vtpote medium valde necessarium ad promissam castitatem exequendam, Monialibus eam etiam expressè non professis præcipi potuit, & ad eandem seruandam à Prælati cogi possunt.
- 1 Respondetur, quod huiusmodi præceptum non inducit nouam austeritatem, prorsus alienam à priori Regula, sed potius, etsi indirectè, pertinentem ad eam, cum experientia compertum sit, Moniales vagari, promissæ castitati magnum præiudicium inferre. Consequenter meritò Monialibus (etiam iis, quæ eam expressè professæ non fuerant) clausura perpetua & inuiolata præcipi potuit, vtpote medium valde necessarium ad promissam castitatem exequendam, & sic ita, vt ad hanc clausuram seruandam à Prælati cogi possent. Doctores, quos citat & sequitur Rosel. *verb. Lex, num. 5.* Angel. *verb. Religiosus, num. 29.* Silu. *verb. Religio 6. quæst. 6.* Nauar. *Comment. 4. num. 40. de Regul. Angles 1. part. quæst. vnic. de voto, art. 2.* (vbi id potuisse fieri, putat esse de fide.) Vega *tom. 2. cap. 86. cas. 12.* Azor. *tom. 1. lib. 13. cap. 8. quæst. 2. in fin. & cap. 11. quæst. 19.* Vasq. 1. 2. *quæst. 95. art. 2. disput. 154. cap. 4. num. 29.* Banez 2. 2. *quæst. 1. art. 10. dub. 6. in fin. Manuel. tom. 1. qq. Regul. quæst. 44. art. 1. Galarza de clausura Monial. Bonacina de clausura, quæst. 2. punct. 1. & de legib. disp. 1. quæst. 1. punct. 3. num. 19.* Lezana *verb. Clausura, num. 2.* & alij passim, quibus ex antiquis adde Gloss. in *cap. vnic. de statu Regul. & Archidiaconum, Dominicum Francum, & alios ibidem.*

SECTIO II.

Corollaria.

SUMMARIVM.

- 1 Pontifex potest Monachis aliqualem clausuram præcipere, nempe vt cum hac, vel illa limitatione exeant, vel ne à suis Conuentibus ultra vnam dietam abeant sine ipsius licentia, inspecta tamen Monasterij necessitate.
- 2 Pontifex potest Monacho clausuram indicare: quod etiam fieri potest ab aliis superioribus ob eandem rationem.
- 3 Pontifex si sine strictiori clausura Regula, & Institutum alicuius Ordinis conseruari non potest in suo vigore, potest eandem pro vniuerso Ordine decernere. Idem dic de eo, penes quem residet potestas statuta religiosa condendi.
- 4 Prælati Ordinum ab Episcoporum iurisdictione exempti, quasi Episcopalem iurisdictionem in suos Regulares habent, & possunt condere constitutiones, sicut Episcopus condere potest statuta ad Ecclesiasticam disciplinam pertinentia.
- 5 Doctrina Sanchez. limitatè intelligitur quoad iurisdictionem Prælati Regularibus debitam.
- 6 Prælati non exempti iurisdictionem aliquam statuendi in rebus non grauib. per consuetudinem possunt sibi comparare.
- 7 Prælati Ordinum potestatem habent statuta condendi; quamvis non omnes eandem, sed pro diuersitate Ordinum, priuilegiorum, & consuetudinum.
- 8 Generalis cum Capitulo generali non potest ferre nouam legem, nisi sit aditum votorum essentialium obseruationem necessaria, & cur.
- 9 Religiosi proprium velle non habent, sed id per obediencia votum in superioris voluntatem transferunt.
- 10 Limita transulisse tantum illud velle, vt superior tantum præcipere possit quæ ad obseruationem Regula directè, vel indirectè conducunt.
- 11 Capitulares præter Regulam antiquam possunt facere nouum statutum, ex quo obligentur & ipsi, & Regulam professuri; non item Religiosi prius professi, qui capitulari statuto non interfuerunt.
- 12 Quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari. Summus Pontifex non potest cogere Religiosos ad arctiorem viuendi modum, quam prima instituti forma postulat, nisi Regula reformatio ad trium votorum essentialium obseruationem necessaria sit, & cur.
- 13 Summus Pontifex potest præcipere Religiosis ob instam causam id quod præcipit aliis clericis, licet in eorum regula non contineatur.
- 14 Religiosus professus regulam tempore quo accidentalia Religionis non erant in viridi obseruantia, non tenetur ad inuitatos rigores ipsius; secus verò si per Capitulum Religionis, vel per summum Pontificem decernatur primaria eiusdem obseruantia, & cur.
- 15 Regule reformatio necessaria videtur ad Ordinis conseruationem, cum absque ipsa paucissimi ad perfectionem religiosam peruenire studeant.
- 16 Religiosi si Ordo ipsorum à Fundatoris sui institutis recedat, & paulatim ad deteriora cum Ecclesia, & ipsorum Religiosorum spiritali detrimento labatur, tenentur acceptare reformationem Regule
 factam

- factam, vel à maiori parte Capituli, vel à summo Pontifice.
- 17 Constitutio Pij V. circa Franciscanos Conuentuales in Hispania degentes laudatur.
- 18 Sententia lata contra partem non citatam, dicitur iuri natura contraria.
- 19 Citatio à supremo Principe quo casu omitti possit.
- 20 Religiosus iussus à Prelato Religionis ieiunare, vel subire aliam corporis afflictionem, Regula id non disponente, tenetur obedire; si id teneat in penam commissi delicti. Secus si ad magis merendum.
- 21 Religiosus tenetur obedire Prelato aliquid precipienti in cautelam prauendi recidivam in aliquod peccatum, vel periculum imminens, saltem in casu, quo id valde conferat ad talem finem.
- 22 Prelato incumbit mediis opportunis prauari spirituale subditi periculum.
- 23 Religiosus tenetur obedire Prelato aliquid precipienti ob aliquam publicam necessitatem.
- 24 Superior potest ex iusta causa coarctare libertates, & immunitates in regula concessas.
- 25 Verba regule, & circumstantia indicant an superior possit libertates in regula concessas coarctare.
- 26 An Prelatus, seu superior possit coarctare, & coarctandi iusta causa subsit, in dubio standum est superioris iudicio. Idem dic de alio impedimento Religiosi.
- 27 Preceptum superioris in dubio habetur pro legis interpretatione.
- 28 Superior potest obligare priuatum tantum ex iusta causa, quando ad exemplum aliorum & correctionem ipsius id expedire indicaret, licet regula non obliget sub culpa, sed pena tantum.
- 29 Generalis non potest precipere Religiosis, quod eant ad instruendos Indos, vel alios populos valde remotos, nec ad conuertendos infideles hereticos, vel schismaticos.
- 30 Limita prædicta non procedere in Religiosis Societatis Iesu, quia speciali voto ad id se obligant.
- 31 Opinio Lopez, & Rodriguez, posse nempe Prelatum cuiusvisque Religionis precipere Religiosis suis, quod Parochorum munus inter Indos obeant, refellitur.
- 32 Pius V. concessit, ut id munus obire possint, non tamen probat eos posse ad id obligari.
- 33 Pontifex non potest id precipere Religiosis, qui non sint e Societate Iesu, quia ceteri non obligantur ex vi voti ad obediendum Pontifici in omnibus, quæ voluerit Pontifex.
- 34 Generalis cuiusvisque Religionis non potest precipere Religioso, quod acceptet Episcopatum, & cur.
- 35 Religiosus tenetur tantum obedire Superiori in iis, quæ sunt secundum regulam, & pertinent ad statum Religionis.
- 36 Is tantum potest precipere Religioso, ut acceptet Episcopatum, qui potest Episcopatum confirmare.
- 37 Prelati nomine Pontifex etiam intelligitur.
- 38 Pontifex potest precipere Religioso de quacunque Religionem quod acceptet Episcopatum.
- 39 Potestas civilis potest cives ad Reipublicæ munera capefscenda cogere.
- 40 Pontifex potest precipere Religioso non ratione voti obedientie, sed eo modo, quo potest idem precipere Clericis secularibus in ordine ad commune bonum vniuersalis Ecclesiæ.
- 41 Generalis non potest precipere Religioso, quod acceptet dignitatem extra Religionem, vel beneficium saculare.
- 42 Opinio Imola, Ancharani, & Franchi non probatur, & quare.
- Thom. Delbene de Immunit. Eccles. Pars II.
- 43 Prelatus potest precipere Religioso, quod acceptet superioris munus, vel quodcumque beneficium consuetum regi per regulares sue Religionis.
- 44 Prelatus potest precipere Religioso quod acceptet beneficium sui Monasterij, licet sit parui valoris, dummodo non cogatur relinquere alimenta necessaria à Monasterio sibi præstinda ad supplementum victus.
- 45 Prelatus potest precipere Religioso, quod acceptet beneficium, licet sit manuale, & ad munus amonibile, nisi iustam excusationis causam habeat.
- 46 Subditus iussus à Prelato ad acceptandum aliquod munus, debet detegere impedimentum, ad hoc ut cum eo dispensetur, & quatenus huiusmodi sit peccatum, tenetur ab eo declinare, & acceptare officium.
- 47 Subditus qui desperat posse se cohibere prauos motus, non tenetur obedire.
- 48 Subditus existimans se parum idoneum ad munera exequenda quoad scientiam, & alias qualitates extrinsecas, tenetur stare iudicio superioris.
- 49 Prelatus potest precipere Religioso, quod tempore pestis deseruiat Religiosis donis suis in temporaliibus.
- 50 Bonum commune præfertur priuato, etiam cura periculo vitæ.
- 51 Religiosus debilis complexionis, vel valde vilius bono communi Religionis, non tenetur obedire, si iussus sit seruire tempore pestis.
- 52 Neque tenetur Religiosus deseruire externis pestis infectis, quia id est supra, non iuxta regulam.
- 53 Prelatus non potest precipere Religioso, quod tempore pestis administret sacramenta extraneis, si tantum ei incumbat vita contemplatiua; si verò vita actiua, potest precipere in supplementum Parochorum.
- 54 Religiosorum munus est, esse Episcoporum, & Parochorum coadiutores in salute spirituali proximorum adiuvanda.
- 55 Prelatus potest precipere Religioso quod in certa loco stet ad tempus, seu potest dare illum in pignus, vel in obsidem pro necessitate Monasterij, secus si id faciat pro pace reipublica, & cur.
- 56 Doctores in hac materia discordes recensentur.
- 57 Superiori accusato de aliquo delicto, etiam pendente accusatione obediendum est.
- 58 Iudici durante syndicali reuerentia exhiberi debet non minus, quam durante officio.
- 59 Superior Religionis licet ipso iure incadat in penam priuationis, atamen eam non contrahit ante Iudicis declarationem, exceptis censuris, irregularitate, & penis testamentariis.
- 60 Glossa in capite ex parte, de accusat. declaratur.

EX dictis sequitur primò, quod possit Pontifex aliqualem clausuram Monachis precipere (nempe ut cum hac, vel illa limitatione exeant, vel ut non facile à suis Conuentibus, ultra vnam diem peregrinentur absque ipsius Pontificis licentia) si scilicet id ad bonam Monachorum gubernationem, & ut vota sua seruarentur, esset necessarium. In quo sensu verum est, quod aiunt quidam Doctores, posse Monachis à Pontifice clausuram indici, quod etiam fieri potest ab aliis superioribus ob eandem rationem. Vide Bañez, Bonacina, & Lezanam locis supra cit. ubi etiam recte subdunt, teneri Monachos, & quoscumque alios Religiosos, ad aliquem modum clausuræ, iuxta suam regulam,

R. decreta

decreta summorum Pontificum, & constitutiones Religionum.

- 3 Sequitur secundò, quod si strictior aliqua observatio, spectatis omnibus circumstantiis, ad Religiosæ vitæ reformationem, vtiq; vota Religionis essentialia, aliæque Religionis salubria statuta servantur, necessaria videatur, possit Pontifex, quin & is, penes quem potestas residet statuta Religiosa condendi, talem novam observationem pro universo Ordine decernere; quia ex dictis talis observatio indirectè pertinet ad regulam, si absque ea non potest regula, & Institutum Ordinis in suo vigore conservari, cum Religiosus, quando regulam proficitur, implicite se obligat ad ea omnia, sine quibus status Religionis suæ conservari non potest.
- 4 Confirmatur, quia Prælati Ordinum ab Episcoporum iurisdictione exempti, quasi Episcopalem iurisdictionem in suos regulares habent: quapropter sicut Episcopus regularibus sibi subiectis ferre potest leges, quæ ad Ecclesiasticam disciplinam pertinent, iuxta doctrinam S. Thom. in 2. distinct. 44. quest. 2. ad 3. ita etiam Prælatus Ordinis exemptus, vel solus, vel cum Capitulo, facere poterit constitutiones, non quibus regula Ordinis notabiliter mutetur, sed tales, quæ ad regularem disciplinam, & pietatem augendam necessaria, vel valde utiles videntur; quales constitutiones etiam Episcopi clericis, & regularibus sibi subiectis ferre possunt, sicuti supra dicebam: quare quod ait Sanchez lib. 6. mor. cap. 2. num. 2. iurisdictionem regularibus Prælati solum competere, ut compellant suos ad exequendam obligationem suorum votorum, id intelligi non potest de Prælati exemptis; cum hi, non minus quam Episcopi, Ecclesiasticam iurisdictionem summo Pontifici subordinatam habeant, ad subditorum suorum regimen necessariam: quin & Prælati non exempti iurisdictionem aliquam statuendi in rebus non gravibus per se consuetudinem, possunt sibi comparare: quare melius Doctores alij absolute aiunt, quod Prælati Ordinum potestatem habent statuta condendi, quamvis non eandem, sed pro diversitate Ordinum, privilegiorum, & consuetudinum.
- 8 Sequitur tertio, quod extra dictum casum (quo scilicet regulæ reformatio sit ad trium votorum essentialium observationem necessaria) non possit, neque Generalis cum Capitulo generali ferre novam legem, quæ sub regula, quam regulares professi sunt, expressè, vel implicite non continetur, seu per quam legem deducantur ad arctiorem vivendi modum, quem professi sint, cum id sit supra regulam; sic communiter Doctores. Angelus verb. Religiosus, §. 29. Sylvest. verb. Religio 6. quest. 6. Armilla num. 10. Valquez 1. 2. tom. 2. disp. 154. cap. 4. num. 25. & Sanch. lib. 6. mor. cap. 2. num. 18.
- 9 Quamvis contrarium etiam quoad hunc casum dixerint Gl. in regul. quod omnes, de regul. iuris in 6. Innocent. cap. super eo, & ibid. Abb. num. 6. de Regul. Rosella verb. Lex, num. 6. moti ex eo, quod Religiosi proprium velle non habeant, sed id per obedientiæ votum in Superioris voluntatem transulerint.
- 10 Ad quod argumentum facile responderetur, si dicatur, quod Religiosi per votum obedientiæ non transulerunt omne suum velle in voluntatem Superioris, ut quælibet ipse præcipere possit, sed solum ea, quæ ad observationem regulæ, quam profitentur, seu promiserunt, directè, vel indirectè pertinent, ut dixit Sanct. Thom. quodlib. 10. art. 10. Non nego tamen, quod possint Capitulares novum statutum facere, præter regulam antiquam, ita ut ipsi liberè consentientes tali statuto obligentur, sicut & alij postea professionem edituri, quibus regula mutata, & aucta, ut profiteantur, proponetur; non item Religiosi prius professi, qui Capitulari statuto non interfuerunt, neque in illud vquam consenserunt, quia quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari, reg. 29. in 6.
- 11 Quin sequitur, quod extra dictum casum (quo scilicet regulæ reformatio sit ad trium votorum essentialium observationem necessaria) neque possit Summus Pontifex Religiosos cogere ad arctiorem vivendi modum, quam prima instituti forma postulat; idque propter eandem rationem, cum speciale obedientiæ debitum, quo Religiosi in ordine ad summum Pontificem obstringuntur, proveniat ex ipsorum professione, & voto, quod est secundum proprium regulæ institutum: quamvis quæ aliis clericis, vel Ecclesiasticis personis ob iustam causam à summo Pontifice præcipi possunt (verbi gratia ut Episcopatum acceptent, in gravi Ecclesiæ necessitate, etiam cum proprio periculo, succurrant, & similia) ea quoque Religiosis præcipi possint, licet in ipsorum regula non contineantur: siquidem ipsi non tantum ut Religiosi, sed etiam ut Christi fideles, vtiq; clerici, summo Ecclesiæ Pastori subiiciuntur. Vide Silu. cit. quest. 6. Less. de iustit. & iur. lib. 2. cap. 41. num. 76. Azor. tom. 1. lib. 13. cap. 11. quest. 10. & Sanchez cit. cap. 2. num. 22.
- 12 Sequitur quarto, quid respondendum sit ad illam questionem: Si quædam Religionis accidentalia (verbi gratia stricta abstinentia, silentium, corporis afflictio, & similia) ab institutore regulæ præcepta sint, quæ tamen à tempore immemorabili, vel alio ad legem, seu regulam desuetudine abolendam sufficienti, observata non fuerint; utrum vouens, seu professus regulam à primo instituto aberrantem, postea compelli possit ad rigorem instituti secundum institutoris voluntatem amplectendum? Responderit enim ex dictis, quod licet, si res absolute, & secundum se spectetur, talis vouens, seu professus compelli non possit ad amplectendam strictioris regulæ reformationem, sicuti docent Abb. cap. super eo, de Regular. Silu. verb. Religio 3. quest. 12. Nauarr. cap. 12. numero 50. & Miranda in Man. tom. 1. quest. 25. art. 5. assert. 2. & 3. & quest. 26. art. 10. quia præsumptio est, quod vouens regulam Ordinis, obligare se voluerit, sicuti tunc eius observatio in usu erat legitime, & cum Prælatorum approbatione; tamen si temporis progressu videatur regulæ reformatio esse necessarium medium ad Ordinis observationem, possit Prælatus cum Capitulo, & multò magis Pontifex, omnes compellere ad regulæ reformationem acceptandam, cum illam implicite promississe censeantur, ut patet ex dictis.
- 13 Caterum regulæ reformatio necessaria videtur ad Ordinis conservationem, si cum præsentis observatione paucissimi ad perfectionem Religiosam pervenire studeant, si cum scandalo sæcularium vivant, ut potius expedire videatur, Religionem dissolvere, quam ita continuari; si essentialia vota, verbi gratia quæ ad paupertatem Religiosam spectant, communiter non observentur. Quare cum plerumque, ut experientia docet, si Ordo aliquis à Fundatoris sui institutis recedit, paulatim ad deteriora cum Ecclesiæ, & ipsorum Religiosorum spirituali detrimento tendat, sit quod plerumque professi reformationem regulæ à maiori parte Capituli, multò magis à summo Pontifice factam, acceptare teneantur, uti docent Vasquez citato cap. 4. num. 5. Azor. tom. 1. lib. 3. cap. 11. §. 29. & Sanchez cit. cap. 2. n. 35.
- 17 Sequitur quinto, quod potuerit Pius V. anno 1567. constringere omnes Franciscanos Conventuales, vel Claustrales in Hispania degentes, à suis Conventibus eiici, & transire ad aliquem Mendicantium Ordinem,

dinem, qui multò arctior sua professione tunc erat, quia id erat necessarium, ut ij tria vota, quæ professi fuerant, obseruarent.

- 18 Neque obstat, quod sententia lata fuerit contra partem non citatam, & inauditam (quod est contra ius naturæ, & sic potestatem Pontificiam ipsam excedens, cap. 1. de caus. possess. ibi: *Necnon contra partem inauditam aliquid possumus definire*: & Clement. 2. de sentent. & re iudic. §. *ceterum*, vers. *hæc*.) nam id fecit Pontifex rematurius considerata, & perpenis scandalis in Hispania ortis, iisque probatis, & notoriis, in quo casu, possit citationem partis à supremo Principe omitti, testatur Baldus in l. *nec causas*, num. 3. de appellat. & Nauarr. cap. 25. num. 10.

- 20 Sequitur sextò, quod Religiosus iussus à Prælato Religionis ieiunare, verbi gratia die, qua regula non obligat, vel subire aliam corporis afflictionem, ultra contentas in regula, teneatur obedire, si id iubeat Prælatus in iustam transgressa regulæ, vel alterius delicti commissi poenam, secus si id præcipiat ad magis merendum, quia in priori casu ex asperitatibus continentur implicite, & indirectè in regulam, quam professus fuit: at in posteriori casu sunt supra regulam. Vide Rosell. verb. *Religiosus*, numero 10. Angel. verb. *Religiosus*, numero 29. Silu. verb. *Religio* 6. quæst. 9. Tabien. verb. *Obedientia*, quæst. 5. num. 6. Cordub. in exposit. Regul. S. Francisc. cap. 10. quæst. 2. dict. 6. & Less. lib. 2. cap. 41. num. 77. d. b. 9.

- 21 Item tenetur Religiosus obedire, si id præcipiat Prælatus in cautelam præcauendi reciduum in aliquod peccatum, vel periculum imminens (saltem in casu, quo id valde conferat ad talem finem) quia tunc non potest dici esse supra regulam, sed pertinere indirectè ad regulam, cum Prælato incumbat mediis opportunis præcauere spirituale subditi periculum: sic contra Doctores mox supra citatos, docet Caieran. 2. 2. quæst. 88. artic. 8. d. ult. ultim. vers. *ad primum dicitur*. Angles part. 2. quæst. unic. de voto, artic. 2. difficult. 15. & Vasquez 1. 2. quæst. 95. art. 2. disp. 254. cap. 4. numero 20.

- 22 Prælato incumbat mediis opportunis præcauere spirituale subditi periculum: sic contra Doctores mox supra citatos, docet Caieran. 2. 2. quæst. 88. artic. 8. d. ult. ultim. vers. *ad primum dicitur*. Angles part. 2. quæst. unic. de voto, artic. 2. difficult. 15. & Vasquez 1. 2. quæst. 95. art. 2. disp. 254. cap. 4. numero 20.

- 23 Item similiter teneatur Religiosus obedire, si id præcipiat Prælatus ob aliquam publicam necessitatem, quia & hoc tunc omnibus, & per aliquod tempus præcipi, non est contra, sed iuxta regulam. Cordub. reg. S. Francisc. cap. 10. q. 3. punct. 6. & Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 41. d. b. 9. n. 76.

- 24 Sequitur septimò, quod possit Superior ex iusta causa libertates, & immunitates in regula concessas coarctare contra regulæ, vel altioris Superioris præscriptum, si id Superiori in regula ex parte, vel ex toto facere non prohibeatur, quia tunc ex epicheia non est id contra regulam, vel eius limites excedens.

- 25 An autem id facere Superiori prohibeatur in regula: colligendum est ex verbis ipsius regulæ, & ex circumstantiis, sicut & in casu, quo Prælatus inferior limitaret licentiam, & immunitatem alicui subdito à Prælato superiori concessam, ob eandem rationem.

- 26 Cæterum, in dubio an Prælatus, seu Superior possit coarctare, & coarctandi iusta causa subist, necne, standum est Superioris iudicio, sicut & in casu, quo subditus Religiosus valetudinarius, vel alio impedimento laborans, sit in debito, an teneatur ieiunare, abstinere à carnibus, officium recitare, &c. quapropter talis teneatur obedire Superiori præcipienti, ne ieiunet, abstinat à carnibus, officium recitet, &c. Nec obstat, periculum fractionis legis, quia præceptum Superioris in eo

Thom. Delbene de Immunit. Eccl. Pars II.

dubio habetur pro legis interpretatione. Vide Cordub. in Reg. S. Francisc. cap. 10. quæst. 2. dicto 6. Solum de secret. memb. 3. quæstione 2. conclus. 1. & Salas 1. 2. quæstione 31. tractat. 8. disput. unic. sect. 27. num. 55.

Sequitur octauò, quod quando regula ex se non obligat sub culpa, sed ad solam poenam, licet non possit superior obligare in vniuersum ad obseruationem illius sub culpa mortali, nec etiam veniali; possit tamen ex iusta causa obligare priuatim, quando ad exemplum aliorum, & correctionem illius, qui minus obedire consuevit, id expedire iudicatur: quamvis non possit propter vnius, vel duorum culpam totum conuentum sic obligare. Vide Vasq. cit. disp. 154. cap. 4. n. 21.

Sequitur nonò, quod non possit, neque Generalis, præcipere Religiosis, quod eant ad instruendos Indos, vel alios populos valde remotos, nec ad conuertendos infideles, hæreticos, vel schismaticos, quia est res difficillima, multisque animæ, & corporis periculis, etiam vsque ad martyrium, exposita, & sic excedens regulæ præscriptum. Lopez part. 1. cap. 56. Rodrig. 2. tom. Summ. cap. 9. num. 5. & 99. Regular. tom. 3. q. 19. art. 7. Cordub. in exposit. Regul. S. Francisc. cap. 10. q. 2. & Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 41. d. b. 9. num. 77.

Excipiunt nonnulli Religiosos Societatis IESV, & rectè, quia hi speciali voto ad id se obligant; quapropter in his tale præceptum non est supra, sed iuxta statutum ipsorum.

Excipiunt secundò Lopez cit. cap. 56. & Rodrig. cit. 31. cap. 9. num. 6. posse Prælatum etiam de aliis Religiosis extra Societatem IESV præcipere Religiosis suis, quod Parochorum munus inter Indos obeant, sed minus rectè, propter eandem rationem, quam supra dicebam, quod scilicet est id præter talium Religionum Institutum, & res periculis plena.

Non obstat, quod Pius V. concesserit, ut id munus obire possint: nam id solum probat licitum esse, tale munus obire, non tamen probat eos posse ad id obligari.

Quin sequitur propter eandem rationem, quod neque possit Pontifex id præcipere Religiosis, qui scilicet non sint à Societate IESV, siquidem ex vi voti, & professionis suæ non se obligant ab obediendum Pontifici in omnibus, quæ voluerit Pontifex; sed sicut aliis Prælatis regularibus in iis, quæ suam regulam non excedunt: quare solum poterit id illis Pontifex præcipere eo modo, quo potest clericis secularibus, in eo scilicet casu, quo necessitas boni communis id exposularet, uti supra dicebatur.

Sequitur decimò, quod non possit, neque Generalis de quacunque Religione, præcipere Religioso, quod acceptet Episcopatum; quia potestas, quam habent Superiores Religionis, non ordinatur ad bonum commune Ecclesiæ, sed solum ad bonum commune Religionis, vel bonum particulare Religiosi: sed Episcopatus non ordinatur per se, nec ad bonum Religionis, nec ad bonum Religiosi, sed ad commune bonum Ecclesiæ: ergo.

Accedit, quod Religiosus tantum tenetur obedire superiori in iis, quæ sunt secundum regulam, & pertinent ad statum Religionis; at fieri Episcopum non pertinet ad statum Religionis, immò ab illo eximit, & absurdum est, posse Prælatum subdito præcipere id, per quod ab eius obedientia eximitur: ergo.

Accedit secundò, quia is tantum potest id præcipere, qui potest Episcopum confirmare (per hoc enim potissimum constituitur Episcopus) at confir-

R. 2. mate

- mare solum potest Pontifex: quare quando S. Thomas 2. 2. *questione* 85. *art.* 2. Richard. *quodlib.* 3. *questione* 21. S. Antonin. 3. *part. tit.* 20. *cap.* 2. §. 7. Angel. *verb. Electio*, *num.* 3. Armilla *eodem verb.* *numero* 37. Silu. *quest.* 19. & Sot. *de iust. lib.* 10. *quest.* 2. *art.* 2. tradunt, teneri Religiosum obedire Prælato obliganti ad acceptandum Episcopatum, per Prælatum (inquit Sotus *loco cit.* ad 2.) intelligunt Pontificem.
- 38 Sequitur vndecimò, quod è contra possit Pontifex præcipere Religioso de quacunque Religione, quod acceptet Episcopatum, quia cum cura totius Ecclesiæ sit penes Pontificem, est penes ipsum talis potestas præcipiendi. Confirmatur, quia potestas 39 ciuilibus ex facultate gubernatiua, quæ in omni communitate necessaria est, potest ciues ad Reipublicæ munera capeffenda cogere, l. si magistratum, *Cod. de decurionib. lib.* 11. & toto *tit. de excusat. muner. eod. lib.* & tradunt Cordub. *capite* 10. *quest.* 2. *dub.* 7. Valent. 2. 2. *disput.* 10. *questione* 3. *punct.* 3. *concl.* 6. Lopez 1. *part. capite* 56. *col.* 2. Less. *lib.* 2. *de iust. capite* 41. *dub.* 9. *numero* 76. & Rodrig. *tom.* 2. *sim. capite* 9. *num.* 5. & *qq. Regul. tom.* 3. *quest.* 19. *art.* ult. ergo sic, & c.
- 40 Cæterum potest Pontifex id præcipere Religioso, non ratione voti obedientiæ, sed eo modo, quo potest idem præcipere clericis sæcularibus, in ordine scilicet ad commune bonum vniuersalis Ecclesiæ, cuius cura spectat ad ipsam Pontificem, potestatem exercendo in omnes Christi fideles, vt patet ex dictis.
- 41 Sequitur duodecimò, quod non possit neque Generalis, præcipere Religioso, quod acceptet dignitatem extra Religionem, vel beneficium sæculare, vel etiam regulare alterius Religionis (quamvis vtrumque ex Pontificis dispensatione licitum sit,) quia id non est secundum regulam, sed præter illam, nec ordinatur ad commune bonum Religionis. Nauarr. *comment.* 4. *de Regular. numero* 23. Manuel. Rodrig. *qq. Regular. tom.* 1. *quest.* 34. & Less. *de iust. & iur. capite* 41. *dub.* 9. *num.* 49. quare mihi non probatur, quod docent Imola *capite Raynuius, de testam. num.* 71. Ancharan. *cap. si Religiosus, de elect. in* 6. *numero* ult. & Franc. *ibid. num.* 3. nempe non posse Religiosum dissentire sine Prælati licentia electioni de se factæ ad talia munera, ex eo quod, inquit ipsi, religiosus careat nolle: nam ex dictis potius dicendum est oppositum, quia aliàs posset cogi, & Religiosus habet nolle in iis, in quibus non tenetur obedire.
- 43 Sequitur decimotertiò, quod possit è contra Prælatus præcipere Religioso, quod acceptet Superioris munus, vel quodcumque beneficium consuetum regi per regulares suæ Religionis, quia id est secundum regulam, & talis gubernatio spectat ad suam Religionem. Nauarr. & Man. Rodrig. *in locis supra cit.* qui subdunt, & rectè, quod possit etiam Prælatus præcipere Religioso, quod acceptet beneficium sui Monasterij, licet sit parui valoris, dummodò non cogatur relinquere alimenta necessaria ad supplendum victum à Monasterio sibi præstanda. Subdunt secundò, & etiam rectè, quod possit præcipere 45 Religioso, quod acceptet beneficium, licet sit manuale, & ad nutum amouibile, nisi iustam excusationis causam habeat, quia scilicet malitiosè ipsi confertur, eo quod litigiosum sit, vt litem terminet, & ea terminata, ipsi auferatur.
- 46 Cæterum si subditus à Prælato iussus, quod acceptet aliquod ex dictis muneribus, impedimento aliquo detineatur, dicendum est, quod vel tale impedimentum subditus ipse amouere potest, vt si habeat propositum perseverandi in peccato, quod muneri
- admittendo obstaret, & tale impedimentum tenetur ipsi amouere, vt obedire possit; vel tale impedimentum non potest ipse, sed Prælatus (dispensando scilicet) amouere, vt si irregularitate, quam Prælatus potest dispensare, detentus sit, & tunc debet Prælato impedimentum manifestare, nisi aliunde dispensationem obtineat, & Prælato dispensante, debet obedire; vel tale impedimentum non potest, nec ipse Religiosus, nec Prælatus amouere, & tunc Religiosus non tenetur obedire. S. Thom. 2. 2. *quest.* 185. *artic.* 2. ad 2. Turrecremata *capite olim, numero* 1. 47 ad 2. 8. *quest.* 1. S. Antonin. 3. *part. tit.* 20. *cap.* 2. §. 6. & Sot. *de iust. lib.* 10. *quest.* 2. *art.* 2. ad 2. qui subdit, & rectè, quod si subditus adeo pronum ad prauos motus se cognoscat, vt illos sedandos facile non speret, non teneatur obedire, quia in moralibus quod est valde difficile, reputatur impossibile. Subdit secundò cum Syluestro *verb. Episcopus, quest.* 3. *dist.* 4. & etiam rectè, quod si subditus parum idoneum se iudicat quoad scientiam, & alias qualitates extrinsecas, quas Prælatus prudens, & probus nouit, tenetur obedire, quia in tali casu tenetur stare iudicio Prælati.
- Sequitur decimoquartò, quod possit Prælatus præcipere Religioso, quod tempore pestis deseruiat Religiosis domesticis, etiam in temporalibus, cibaria scilicet, & medicamenta necessaria iis subministrando, quia mutua ministeria ad conseruationem boni status spectantia (quale principale est infirmorum cura) non sunt supra, sed iuxta regulam. Caiet. *opuscul.* *tom.* 3. *tract.* 9. *de vinculo obedientie, q. vnic.* & Rodrig. *qq. Regul. tom.* 3. *q. 31. art.* 3.
- Non obstat, quod inde Religioso periculum mortis immineat, quia bonum commune præfertur priuato, etiam cum periculo vitæ, & sic tenetur obedire, sicut obedire tenetur sæcularis à Principe iussus ire ad bellum, etiam si inde probabilissimum periculum mortis sibi imminere videat. Doctores communiter in tractatu de bello.
- Excipe primò Religiosum, qui debilis sit complexionis, vel facilius ad infectionem contrahendam, vel qui sit valde utilis bono communi Religionis, quia tunc, cum sint alij, qui id facere possint cum minori contagionis, & boni communis periculo, non tenetur obedire, & Prælatus imprudenter hunc periculo exponit. Rodrig. *cit.* *q. 31. art.* ult. & Rutil. *de fuga temp. pest. lib.* 1. *disp.* 2. *q. 1.*
- Excipe secundò, si Prælatus præcipiat Religioso, quod deseruiat peste infectis externis, quia id est supra, non iuxta regulam, cum non spectet ad mutua status Religiosi conseruanda ministeria, nec status Religionis villo modo ordinetur ad curam sæcularium in temporalibus habendam. Armilla *verb. Obedientia, n. 5.* Tabien. *ibid. q. 5. num.* 6.
- Sequitur decimoquintò, quod neque possit Prælatus præcipere Religioso, quod deseruiat peste infectis extraneis, etiam in spiritualibus, Sacramenta scilicet iis ministrando: & quidem si loquamur de Religioso Religionis, cuius Institutum non est vita actiua, nec iuuandis proximis vacare, qualis est Religio Carthusianorum, & similibus, conueniunt Doctores, vt videre est apud Caiet. 2. 2. *quest.* 26. *art.* 5. ad fin. Bañez *ibid. quest.* 33. *art.* 3. *dub.* 4. Nauarr. *capite* 24. *numero* 11. & Rodrig. *cit. quest.* 31. *art.* 3. quia id est opus eximie perfectionis alienum ab ipsorum Instituto: si verò loquamur de Religioso Religionis, cuius Institutum est vita actiua, & proximis iuuandis vacare, qualis est Religio Mendicantium, maior est difficultas, sed adhuc dicendum, quod non teneatur obedire, quando id sufficienter fieri potest per Parochos, vel per Sacerdotes, qui sumptibus Episcoporum vellent Parochis auxilium præstare,

præstare, quia id primò, & per se pertinet ad Parochos, quorum proprium munus est, Sacramenta suis Parochianis administrare, & pertinet in primis ad Episcopum curare, quod mediis Parochis, & aliis Sacerdotibus necessariis mercede conductis ei spiritali animarum necessitati subueniatur, quod si Parochi ei muneri obeundo non sufficiant, nec Sacerdotes ei muneri obeundo per mercedem inservire repellantur, tunc in subsidium tenetur Religiosus Religionis vitæ actiue obedire Prælati præcipienti; qui in tali casu non solum præcipere potest, sed & tenetur præcipere, quia Religiosorum munus est esse Episcoporum, & Parochorum coadiutores in salute spirituali proximorum adiuuanda; siquidem ob id elemosynis fidelium sustentantur. S. Thom. 2.2. *questione* 187. *art.* 1. ad 3. & *quest.* 188. *art.* 4. ad 2. & 5. & *opuscul.* 18. *cap.* 16. in fin. & Rutil. de fuga temp. pest. lib. 1. *disp.* 1. *quest.* 1. *conclus.* 10. quapropter in tali casu subditus Religiosus Religionis vitæ actiue tenetur obedire, si tamen non sit, ut supra dicebatur, Religiosus valde utilis, vel valde subiectus infectioni, iuxta ea, quæ supra dicebantur.

55 Sequitur decimosexto, quod possit Prælati præcipere Religioso, quod in certo loco ster ad tempus, seu possit dare illum in pignus, vel in obsequium, si id faciat Prælati pro utilitate, vel necessitate Monasterij, secus si id faciat pro pace, vel simili causa Reipublicæ; quia potestas, quam habet Superior Religionis, ordinatur solum ad bonum commune Religionis, non autem ad bonum commune Reipublicæ, ad quod ordinatur solum potestas, quam habet Pontifex, & sic potest solum Pontifex id præcipere, sicuti supra toties dicebatur; atque ita docent Abb. in cap. ex rescripto, n. 8. de iur. iur. Bart. & Socin. de regul. iur. reg. 267. & ita concordantur ceteri Doctores, qui inter se quoad hoc dissentire videntur; siquidem quod id possit facere Prælati, negant Gloss. cit. cap. ex rescripto, vers. obsides dari. Bald. ibid. num. 1. Cardinal. n. 2. Imola n. 5. & Roman. singul. 505. vers. nunquid Episcopus. At affirmant Ioan. Andr. in dist. cap. ex rescripto, num. 9. Hostiens. num. 1. Felin. num. 3. Alex. de Næuo num. 33. Nauarr. lib. 3. *consil.* tit. de Regular. *consil.* 65. & Surdus de alim. tit. 8. *prinul.* 38. n. 26 & 27.

57 Ceterum, an superiori accusato à subditis de aliquo delicto obediendum sit, pendente accusatione.

Respondetur affirmatiue, idque ob bonum commune, quia alioquin communitas viveret sine capite, & confunderentur omnia; atque ita in terminis docent Abb. in cap. ex parte, de accusat. n. 4. Felin. ibid. paulo post princip. & Surdus de alim. tit. 1. *quest.* 127. num. 5.

58 Confirmatur, quia Iudici, durante syndicato, reuerentia exhiberi debet, non minus, quam durante officio. Bald. & Iason, quos citat, & sequitur Surdus loco cit. num. 6.

59 Confirmatur secundò, quia Superior Religionis incidens in aliquem casum priuationis ipso facto suæ superioritatis, non contrahit talem poenam, etiam si de crimine palam constet antequam per sententiam Iudicis declaretur, & sic subditi ante talem Iudicis sententiam non possunt illum expellere à gubernatione, sed tenentur ei obedire. Doctores, quos citat & sequitur Ioan. Valerius in differentiis viriusque fori, verb. *Pœna*, differ. 20. & Diana part. 2. *Miscell.* 3. *resol.* 67. Idemque de omni alia pœna dicas, quod scilicet ante sententiam Iudicis, etiam si ipso iure, seu ipso facto sit inflicta, non contrahatur, exceptis censuris, irregularitate, & pœnis testamentariis; qua de re Caietan. verb. *Pœna*, communiter receptus, & nos dicimus infra dub. 23. per totam.

Obiicies: Gloss. cit. cap. ex parte, vers. alias, videtur sentire oppositum: ergo.

Thom. Delbene de Immunit. Eccl. Pars I I,

Respondetur, nego antecedens: nam reuera solum ibi Glossa intendit dicere, quod interim desistendum non sit ab accusatione, idque ob bonum commune, ne delicta remaneant impunita; non autem quod interim ei in ceteris (idque etiam, ut supra dicebam, ob bonum commune, ne communitas sit sine capite) obediendum non sit.

DVBITATIO IV.

An, & qui sint limites, intra quos clausura Monialium contineatur, quovsq; Moniales prætergrediendo, clausuram violent?

S V M M A R I V M.

- 1 Monialibus non licet habere ostium, per quod ex Monasterio interiori introiri possit in ipsarum Monialium Ecclesiam exteriorem.
- 2 Monialibus, etiam terciariis, non licet egredi à ianua Monasterij, quæ est pro clausura Monasterij ipsius, etiam ad claudendam aliam ulteriorem ianuam, &c.
- 3 Locus clausura est, qui continetur ianua clausa, ad quam secularibus non patet accessus.
- 4 Moniales ascendentes supra tecti regulas, si intra eam partem, quæ Monasterium respicit, contineantur, clausuram non violant; secus si eam prætergressa ad alienam tecti partem transeant.
- 5 Qui inuentus est super regulas Ecclesie, habetur ac si inuentus esset in ipsa Ecclesia, quapropter gaudet immunitate.
- 6 Domus, & Monasteria pro eodem usurpantur in motu Pij V. qui in ipis, circa Pastoralis.
- 7 Monialis, sine iuste, seu iniuste à Monasterio egressa, & intra domum aliam priuatam inclusa, si ex hac egrediatur, clausuram non violat.
- 8 Domus Monasterij conigua non comprehenduntur intra clausuram, intra quas conuersæ professæ elemosynis destinata morari debent.
- 9 Monialis, quæ se ponit in rota, & fuit illam voluere versus partem exteriorem, ubi non est clausura, licet in opinione nonnullorum violet clausuram, secus tamen est in sententia Auctoris.
- 10 In egressu ad clausuram, sicut & in ingressu ad illam datur paritas materia.

Respondetur, videatur de hac re Motus prioris Gregorij XIII. qui incipit: *Deo sacris virginibus*, ubi sic ait: Declaramus præterea, nullis Monialibus, etiam Terciariis, licere habere ostium, per quod ex Monasterio introiri possit in ipsarum Monialium Ecclesiam exteriorem, in quam secularibus ad Missas & divina officia patere solet accessus, sed esse omnino munito obstruendum. Nec itidem licere Monialibus, etiam Terciariis, egredi à ianua Monasterij, quæ est pro clausura Monasterij ipsius, etiam ad claudendam aliam ulteriorem ianuam, quæ patere solet aditus secularibus venientibus ad rotam, vel ad crates, seu loca colloquiis destinata, quæ vulgò Parlatoria vocantur, vel ad pulsandam ipsam ianuam clausuram: quæ loca cum saltem pro causis prediatis patere soleant secularibus, extra clausuram censeri debent etiam quo tempore clausa sunt. Vide Nauarrum comment. 4. num. 44. notab. 4. de Regular. & lib. 3. *consil.* tit. de Regular. *consil.* 66. *edit.* 1. Rodrig. tom. 1. *qq.* Regular. *quest.* 44. *artic.* 3. & Lezanam tom. 1. *cap.* 25. numero 18. & verb. *Clausura*, num. 8. & seqq.

R 3 Hinc

- 3 Hinc sequitur, quod locus clausuræ sit, qui continetur ianua clausa, ad quam secularibus non patet accessus; consequenter si locus, etiam Ecclesia, sit eiusmodi, in quem seculares admittantur, esse censetur extra clausuram Monialium; ita ut si eò illæ exeant, clausuram violent. Bonacina de clausura, questione 1. punct. 1. Gauantus in Man. Episcop. verb. Monialium clausura, num. 10. & seqq. & Lezana cit. num. 18.
- 4 Sequitur secundò, quod Moniales ascendentes supra recti regulas, si intra eam partem, quæ Monasterium respicit, contineantur, clausuram non violent; secus, si eam prætergressæ alienam recti partem transseant; quia cum prior pars ad Monasterium pertineat, est intra clausuram; non sic posterior, quæ alterius domus, non autem Monasterij pars est. Doctores in locis supra cit. & alij quos citat, & sequitur Lopez de Texeda in Controuers. moral. num. 1. lib. 2. controuers. 14. dub. 8. num. 9. Quod inde confirmatur, quia ex communi sententia Doctorum, qui inuentus est super regulas Ecclesiæ, habetur ac si inuentus esset in ipsa Ecclesia; quapropter gaudet immunitate Ecclesiæ.
- 5 Sequitur tertio, quod cum Pius V. in Motu proprio, qui incipit: Circa Pastoralis, præcipit, ne Moniales Monasteriis, seu domibus propriis egrediantur, per domos ibi non intelligat alias Monasterij domos distinctas ab ipso Monasterio, sed intelligat ipsummet Monasterium, ita ut Monasteria, & domus pro eodem vsurpet: nam ly seu, sicut & sine, non sensum, sed sola verba disiungit, teste Abbate cap. inter cetera, num. 4. de rescriptis, quem sequuntur Nauarr. comment. 4. num. 44. notab. 4. de Regular. Rodrig. 99. Regular. tom. 1. questione 44. artic. 3. & alij passim.
- 7 Quapropter Monialis, siue iuste, siue iniuste è Monasterio egressa, & intra domum aliam priuatam inclusa, ex hac egrediatur, clausuram non violat, cum domus hæc Monasterium non sit, sed aliud quid à Monasterio distinctum, & sic non egrediatur ex ambitu Monasterij. Nauarr. citat. Commentar. 4. num. 44. Bonacina de clausura, cit. questione 1. punct. 2. & Lezana cit. tom. 1. cap. 25. num. 18. Quod adeo verum est, ut intra clausuram non comprehendantur domus Monasteriis contiguæ, intra quas conuersæ professæ elemosynis colligendis destinatæ morari debent, ob eandem rationem, quia hæc non sunt Monasterium, domus Regulares, seu locus clausuræ, sed sunt extra clausuram, ita ut inde conuersæ professæ egredientes (etiam ad inhonestam perpetranda) non violent clausuram, & eo licite seculares, non sic Moniales, ingredi possint sine violatione clausuræ. Nauarr. loc. cit. num. 36. Bonacina de clausura, quest. 1. Tamburinus de iure Abbat. disp. 19. quest. 5. ad 7. Lezana tom. 1. cap. 25. num. 18. & verb. Clausura, num. 8. vide etiam quæ dicuntur d. b. 16.
- 9 Quid autem dicendum sit de Moniali, quæ se ponit in Rota, & facit illam volui versus partem exteriorem, ubi non est clausura, ipsa tamen Monialis non egreditur è Rota?
- Respondetur, quod (licet probabiliter teneant Comitoli in respons. Moral. lib. 6. quest. 3. & Portellus in dub. Regular. verb. Clausura Monialium, num. 24. talem Monialem violare clausuram, & sic incurrere poenas impositas contra violentes clausuram, ex eo, quia sic accessit ad locum, ad quem seculares licite accedunt, quod fieri expresse prohibetur in Bulla Gregorij XIII. tamen probabilius negetur, saltem ratione paruitatis materiæ, esse quid notabile contra clausuram; quia talis Monialis in casu dicto non egreditur, saltem notabiliter, ex ambitu clausuræ, sed se habet, ac si esset in ostio clausuræ: quod non est sal-

tem quid notabile, contra clausuram. Doctores quos citat, & sequitur Diana p. r. 3. tract. 2. re. 10 fol. 52. Cæterum quod in egressu è clausura, sicut & in ingressu ad illam, detur paruitas materiæ, dicam infra dub. 53.

DUBITATIO V.

Quænam Moniales clausura astringantur?

S V M M A R I V M.

- 1 Moniales professæ etiam Ordinum Militarium S. Iacobi, Alcantaræ, Calatravæ, &c. astringuntur clausura.
- 2 Moniales cuiuscunque ordinis, etiam si Hierosolymitana sint, comprehenduntur in decreto de clausura.
- 3 Moniales, quæ ante Tridentini Decretum clausuram seruare non consueuerant, astringuntur clausura.
- 4 Decreti Concilij de clausura potius mens quam verba sunt attendenda.
- 5 Motus proprius Pij V. & cap. periculoso, de statu Regul. in 6. interpretatur.
- 6 Moniales conuersæ, & tertiaria cuiuscunque Ordinis, vel Congregationis, si verè utraq; professæ sunt, astringuntur ad clausuram.
- 7 Conuersæ prædictæ, ubi est consuetudo, quod pro quæstu exeant à Monasterio, dummodo habeantur licentiæ necessaria, & sint ætatis saltem 40. annorum, & non sint plures quàm octo, tolerari possunt.
- 8 Mulieres in Congregatione modum aliquem viuendi religiosum vouentes, hortandæ sunt ad sollemniter profitendum, & ex tunc ad clausuram tenentur. Quod si facere recusauerint, non licet in posterum aliquam in Congregationem admittere, sub poenâ nullitatis professionis.
- 9 Moniales, quæ faciebant professionem ea conditione, ut clausura non obstringeretur, probabiliter non sunt professæ.
- 10 Oblatæ non tenentur ad clausuram, quia non sunt verè Moniales, nec professionem emittunt.
- 11 Nouitiæ cuiuscunque approbatæ Religionis non tenentur ad clausuram, quia neque hæc sunt professæ.
- 12 Nouitiæ egredientes è Monasterio ex causa rationabili, non interrumpunt nouitium; secus si egrediantur sine causa, licentiâ, vel habitu.
- 13 Nouitiæ si egrediuntur de licentiâ Abbatissæ, malè tamen concessa, adhuc tamen non interrumpit nouitium.
- 14 Nouitiæ dari non potest licentiâ egrediendi ad visitandos parentes.
- 15 Profitens ea conditione, ut in domo propria maneat, non tenetur ad clausuram.
- 16 Priuilegium obtentum à Monialibus aliquibus ante Concilium Tridentinum, & motum Pij V. viuendi intra conuentum in aliquibus locis honestis, non suffragatur.
- 17 Moniales, quæ vel ex regula, vel ex voto tenentur ad clausuram, peccant eam violando contra Regulam, vel votum, vel etiam contra præceptum Ecclesiasticum.

Respondetur, & dico primò, astringi Moniales professas, etiam Ordinum Militarium, S. Iacobi, Alcantaræ, Calatravæ, &c. Probatur ex Trident. sess. 25. de Regular. cap. 22. ibi: Hæc omnia, & singula in

in superioribus decretis contenta observari S. Synodus præcepit in omnibus Canonibus, de Monasteriis quorumcumque sanctimonialium, etiam illi sub gubernio Militiarum, etiam Hierosolymitana vivunt, & quocumque nomine appellantur, sub quacumque Regula, vel Constitutione. At vnum ex decretis ibi contentis est de Monialium clausura: ergo, &c. Probatur secundo ex cit. Motu proprio Pij V. ibi: Cuiuscumque Ordinis, vel Militiarum, etiam Hierosolymitana sint; quæ dictio etiam, in utroque decreto significat, comprehendit etiam Religiosas, quæ sunt aliarum Militiarum & Religionum. Nauar. n. 44. Rodriguez q. 9. Regul. tom. 1. q. 44. art. 1. & 3. & tom. 3. summ. in addition. in c. 95. concl. 5. Portell. in addit. ad dub. reg. Lezana verb. clausura, n. 23. & tom. 1. c. 25. num. 17. Llamas in append. §. 1. in fin. & Layman lib. 4. tract. 5. c. 12. n. 1. quidquid in contrarium quidam dubitarint.

3 Dico secundo, astringi etiam Moniales, quæ ante Tridentini decretum clausuram servare non consueverant: probatur ex Tridentino loco cit. vbi iubetur, in quibuscumque Monasteriis servari omnia decreta illius sessionis 25. de Regularibus, inter quæ vnum est huius clausuræ, etiam si a tempore immemorabili sit contraria consuetudo: quod & confirmat Pius V. in cit. Motu proprio, Circa pastoralis, ibi: Etiam si ex institutis, vel foundationibus earum Regula ad clausuram non teneantur, nec unquam in eorum Monasteriis, ne domibus, etiam ab immemorabili tempore servata fuerit.

Obiicies, in cit. loco Tridentini, dicitur: Universis Episcopis præcipit S. Synodus, ut in omnibus Monasteriis clausuram sanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter restituat, & ubi iniuncta est, conservari maxime procurent. At non dicitur violari, nec restitui, quod nunquam fuit: ergo.

4 Respondetur, mentem potius Tridentini, quam verba illius spectari debere, iuxta Reg. fin. de R. g. iuris in 6. præsertim cum Tridentinum ibi universis Monialibus clausuram præcipere intendat: & cap. 5. sic habeat: Vbi id præceptum violatum est, non introducta clausura (& hoc dicitur, clausura violata) restituatur, id est, instauretur, & reducat ad clausuram debitam vi illius præcepti.

5 Instabis, in cit. Motu, Circa pastoralis, & cap. periculo in princip. de statu Regular. in 6. dicitur: Decernimus universas Moniales, si tacite, vel expresse Religionem professæ sunt: ergo solæ Moniales, quæ clausuram profitentur, videntur ad illam teneri.

Respondetur, ibi disponi de professis tacite, vel expresse Religionem, ad excludendas Novitias, & alias non professas; non autem de professis clausuram.

6 Dico tertio, astringi etiam ad clausuram Moniales Conuersas, & Tertiarias cuiuscumque Ordinis, vel Congregationis, si verè utraq. professæ sint: Probatur, quia in dicto Motu Pij V. Circa Pastoralis, id expresse præcipitur, & docent ex communi sententia Doctorum Nauar. n. 45. Rodrig. quest. 44. art. 4. Llamas, Lezana, & Layman in locis supra cit. quidquid in contrarium dixerit Corduba in annotationib. verb. Clausura Monialium, notab. 1. qui scripsit ante dictum Motum Pij V.

7 Cæterum licet prædictæ Conuersæ, sicuti dicebam, ad clausuram teneantur, ita non possint neque ad altare in Ecclesia exteriori orandum egredi, prout declaravit S. Congregatio Episcoporum, & Regularium, 17. Octobr. 1592. nihilominus ubi fuerit consuetudo prædictas Conuersas in Monasterio egredi pro quæstu, tolerari potest, dummodo habeantur licentiæ necessariae, & tales Conuersæ sint ætatis saltem 40. annorum, non sint formosæ, & foris non pernoctent, & non sint plures, quam octo ad quæstum

destinatae, & si deinde non egeant, cessent à quæstu prout etiam declaravit eadem sacra Congregatio apud Gauantum in Manual. Episcop. verb. Monialium clausura, n. 18. & segg. qui n. 20. subdit, quid dicendum sit de Monialibus conuersis, si similiter egeant, & ego dicam dub. 16.

Dico quarto: Mulieres in Congregatione modum aliquem viuendi religiosum vouentes, hortandas esse, quod solenniter profiteantur, & ex tunc ad clausuram teneri, quod si id facere recularint, & voluerint in Congregatione vivere sine clausura, non licere eis aliquam in posterum in suam Congregationem admittere: sic expresse statuitur in citato Motu proprio Pij V. vbi & sic subditur: Quod si contra huiusmodi hanc nostram prohibitionem, & decretum aliquas receperint, eas ad sic viuendum omnino inhabiles reddimus, ac illarum quaslibet professiones, ac receptiones irritas decernimus, & nullas. Quod intelligas de receptionibus in posterum contra hoc decretum factis, non item de receptionibus, quæ dictum decretum antecesserant; quia lex loquitur, & prospicit in futurum. Vide Nauarum n. 45. & Rodriguez tom. 1. q. 44. art. 3.

An autem quædam Moniales, quæ faciebant professionem ea conditione, ut clausuræ non obstringerentur, verè essent professæ? Respondetur cum Miranda in tract. de Monialib. q. 1. art. 4. probabiliter negatiue; quia Motus Pij V. videtur irritasse, & annullasse simpliciter dictas professiones.

Ex dictis sequitur, ad clausuram non teneri Oblatas, quia non sunt verè Moniales, nec professionem emittunt, sed vel nullo voto obstringuntur, vel solum votis simplicibus. Nauar. num. 47. Zetola in præf. Episcop. p. 1. 1. verb. Moniales, ad 16. quest. dub. 4. Azor. tom. 1. lib. 13. cap. 8. quest. 1. Lezana tom. 1. cap. 25. num. 17. Graff. 1. part. de i. lib. 4. cap. 33. Rodrig. cit. q. 44. art. ult.

Sequitur secundo, ad clausuram neque teneri Novitias cuiuscumque Religionis approbatæ, quia neque hæ sunt professæ, & textus omnes clausuram adhibentes loquuntur solum de tacite, vel expresse professis. Doctores supra cit. & Graff. 1. p. de i. lib. 4. c. 23. num. 17. Rodrig. cit. art. ult. in fin. & Nauar. etiam lib. 31. consil. tit. de Regular. 81. & 82. & cit. de statu Monachorum, consil. 6. & consil. 7. n. 1.

An autem egredientes è Monasterio interrompant Novitiatum, & desinant esse Moniales?

Respondetur negatiue, si egrediantur ex causa rationabili, v. g. morbi grauis curandi, & ex licentia Superiorum, & cum habitu; quia talis egressio cum his circumstantiis arguit vnionem, & permanentiam in Religione, saltem quoad effectum: secus si egrediantur sine causa, licentia, vel habitu; quia talis egressio è contra arguit retrocessionem ab obedientia, Religione, vel habitu. Sic S. Congregatio, quam refert, & sequitur Suar. tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 1. cap. 8. n. 16. qui subdit, quod si Novitia egrediantur de licentia Abbatissæ, male tamen concessa, adhuc tamen per talem egressionem non interruptatur Novitiatum, quantum est ex vi iuris communis. Videri etiam poterit Barbosa de potest. Episcop. alleg. 101. n. 23. & 28. & Gauantus in Man. Episcop. verb. Monialium clausura, n. 13. qui refert eandem S. Congregationem declarasse, non posse Novitiæ dari licentiam egrediendi ad visendos parentes.

Sequitur tertio, quod si hodie licite aliqua profiteatur ea conditione, ut in domo propria maneat (prout permittitur in cap. fin. qui clerici, vel vouentes) neque ad clausuram teneri istam talem professam; quia cit. textus loquuntur de Monialibus in Congregatione viuentibus, uti constat ex Motu Pij V. ibi: Mulieres quoque, quæ Tertiarias, seu de Penitentia dicuntur, cuiuscumque Ordinis fuerint, in Congregatione viuentes. Et docent Nauar. comment. 4. n. 45. & Graff. cit. c. 23. n. 17.

R 4 Sequi

- ¹⁶ Sequitur quartò, quod si quæ Moniales obtineant ante Tridentinum, & Motum Pij V. priuilegium Pontificium viuendi intra Conuentum in aliquibus locis honestis, tale priuilegium eis non suffragari; quia
- ¹⁷ omnia huiusmodi priuilegia sublata sunt per Tridentinum, & dictum Motum Pij V. suffragabitur tamen, si sit priuilegium obtentum post talia Decreta. Nauar. cit. *comment. 4. num. 53. notab. 2. & 3. & alij passim.*

Cæterum, quid peccent Moniales clausuram non seruando.

Respondetur, quod quæ ad illam tenentur ex Regulæ statuto, vel ex voto, peccent contra Regulam, vel votum, & etiam contra præceptum Ecclesiasticum. Quæ verò ad illam non tenentur, nec ex Regulæ statuto, nec ex voto, peccent solum contra præceptum Ecclesiasticum, propter textus scilicet *supra* allegatos. Rodrig. cit. *quæst. 44. art. 2. ad 1. ex communi sententia Doctorum.*

DVBITATIO VI.

Ad quemnam spectet astringere Moniales ad clausuram?

SUMMARIUM.

- ¹ Episcopus in Monasteriis sibi subiectis auctoritate ordinaria, in exemptis auctoritate delegata, debet astringere Moniales ad clausuram.
- ² Idem dic de Prælati exemptis.
- ³ Lex interpretans in dubio intelligi debet iuxta legem, quam interpretatur.
- ⁴ Lex noua interpretans recipit omnes interpretationes veteris, etiam si strictius loquatur.
- ⁵ Motus Pij V. qui incipit, circa Pastoralis, perpenditur.
- ⁶ Ex Tridentini Concilij dispositione etiam Monasteria Sedi Apostolica immediatè subiecta Episcoporum gubernio subiacent.
- ⁷ Declarationes Sacre Congregationis Cardinalium faciunt opinionem satis probabilem; non tamen contrariam reddunt improbabilem.
- ⁸ & ⁹ Seculares magistratus prestare debent auxilium brachij secularis, si opus sit, uti ad cogendas Moniales ad clausuram sub excommunicationis non reueruata pena ipso facto incurrenda, secus autem Principes, qui tantum à Concilio Tridentino ad huiusmodi auxilium prestandum exhortantur.
- ¹⁰ Exhortatio non importat præceptum.
- ¹¹ Nomine Magistratum secularium veniunt etiam Ecclesiastici, si iurisdictionem sacularem exercent.
- ¹² Episcopi, & alij locorum Ordinarii non tenentur sub pena peccati mortalis publicare quotannis decretum de clausura Monialium; sed sufficit si semel publicatum fuerit.

¹ Respondetur, quod quamvis aliqui, ut Zerola loco *supra* cit. ad 4. & 8. quæst. satis probabiliter sentiant, id in vniuersum spectare ad Episcopum, moti ex Trident. *sess. 25. de Regular. cap. 5. vbi* videtur talis facultas Episcopis concedi respectu omnium Monasteriorum etiam exemptorum, quæ Regularibus subiiciuntur, sic enim ibi habetur: Bonifacius VIII. *Constitutionem*, quæ incipit *Periculofo*, renouans S. Synodus, vniuersis Episcopis sub obestatione diuini iudicii, & interminatione maledictionis æternæ, præcipit ut in omnibus Monasteriis sibi subiectis ordinaria in aliis verò Sedi Apostolicæ auctoritate clausuram sanctimonialium, vbi

violata fuerit, diligenter restituat, & vbi inuiolata est, conseruari maxime procurent, inobedientes, atque contradiatores per censuras Ecclesiasticas, aliisque penas, quacumque appellatione postposita, compescant. Quod etiam sæpè declarauit S. Congregatio, teste Gallero *verb. Clausura*, num. 1. Barbosa *de offic. & potest. Episc. allegat. 102. num. 6. & seqq. & in collect. verb. clausura*, Gauanto *verb. Monialium clausura*, num. 47. 58. & *seqq.* nihilominus satis probabiliter etiam cum Nauarro cit. *Comment. 4. num. 60. Llamas in append. §. 3. Grassi. 1. part. decis. libro 4. cap. 23. num. 6. Miranda tom. 1. quæst. 46. art. 6. Layman lib. 4. tract. 5. cap. 12. n. 1. Bonacina de clausura, quæst. 1. punct. 6. n. 1. & quæst. 4. punct. 2. & Lezana verb. Clausura*, num. 24. etiam dici possit, quod spectet ad Episcopum auctoritate ordinaria astringere Moniales sibi subiectas, & auctoritate Apostolica astringere Moniales immediatè Sedi Apostolicæ subiectas, exemptas verò ab Episcopo, & subditas aliis Prælati exemptis astringere spectet ad ipsos Prælatos exemptos aliorum Ordinum.

Probatur primò ex cap. *periculofo*, §. *ult. de statu Regul. in 6. ibi: Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis mandamus*, quatenus eorum quilibet in ciuitate, ac diocesi propria in Monasteriis Monialium sibi ordinariè iure subiectis, sua; in his verò, quæ ad Romanam immediatè spectant Ecclesiam, Sedi Apostolicæ auctoritate: Abbates verò alij, tam exempti, quam non exempti Prælati Ecclesiarum, Monasteriorum, & Ordinum quorumcumque in Monasteriis huiusmodi sibi subiectis de Monialibus includendis quamprimum commodè poterunt, providere procurent. Quod Decretum non reuocat Tridentinum, quin innouare protestatur, & interpretatur, & lex interpretans in dubio intelligi debet iuxta legem, quam interpretatur, & recipit omnes illius interpretationes, etiam si lex noua interpretans strictius loquatur, ut communiter Doctores.

Secundò, ex Motu proprio Pij V. *Circa Pastoralis*, §. *ibi: Mandantes Patriarchis, &c. quatenus in Monasteriis Monialium sibi ordinario iure subiectis, sua; in his verò, quæ ad Romanam mediatè, vel immediatè spectant Ecclesiam, Sedi Apostolicæ auctoritate, una cum Superioribus eorumdem Monasteriorum clausuram seruari procurent. Et paulò post: Iuxta formam dictæ Constitutionis Periculofo*, in Sacro Concilio Tridentino approbatam, & innouatam, quam etiam nos auctoritate præfata approbamus, & innouamus in omnibus, & per omnia, ac illam strictè obseruari mandamus.

Tertiò, ex Tridentino *sess. 25. de Regular. cap. 9. vbi* statuitur, quod non Monasteria exempta Regularibus subiecta, sed quæ Sedi Apostolicæ sunt immediatè subiecta, ab Episcopis gubernentur.

Ad opposita ex dicto Tridentino *cap. 5. patet* ex dictis, quæ sit mens ipsius Tridentini, ibi: Ad Cardinalium declarationes respondetur, quod de ipsis non constet authenticè; & quod faciant opinionem quidem satis probabilem, non autem quod reddant contrariam improbabilem, ob rationes dictas.

Cæterum, si ut Moniales ad clausuram cogantur, opus fuerit auxilio brachij secularis, id inuocandum erit, & præstandum à secularibus, uti constat ex Tridentino cit. *cap. 5. ibi: Inuocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis, quod auxilium, ut præbeatur, omnes Christianos Principes hortatur S. Synodus, & sub excommunicationis pena ipso facto incurrenda omnibus Magistratibus secularibus iniungit.*

Vnde fit, quod si Principes hoc auxilium sine ista causa denegent (licet peccent contra illam legem, cum ex officio sibi iniuncto ad illud iustè petentibus præstandum teneantur, iuxta *cap. 1. de offic. Ordinari. cap. Principes de maior. & obed. cap. duo. & cap. si Imperator, distict. 96. & docet Nauar. Comment. 4. num. 46. & alij passim*) tamen non peccant contra hoc decretum

10 *tum* Tridentini, sicuti contra ipsum peccant ceteri Magistratus seculares, si scilicet requisiti prestare auxilium grauerit, omitant, secus si non omitant grauerit, ut si verbi gratia mandent satellitibus, ut auxilium prestent; isti verò fingant auxilium prestare, sed non prestent, in quo casu, cum illi saltem mortaliter non peccent, excommunicationem non incurrunt; quia diuersimodè de vtriusque loquitur Tridentini dictum decretum, siquidem Princeps ad huiusmodi auxilium prestandum exhortatur solum, & exhortatio non importat præceptum, cap. quod precipitur, 14. quæst. 1. Ceteros autem Magistratus seculares grauissimo præcepto sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ constringit. Quæ tamen reseruata Papæ non est, cum in Tridentino Concilio nulum de reseruatione verbum reperiatur.

11 Nomine Magistratum secularium veniunt omnes qui iurisdictionem secularem exercent, iuxta l. cum qui, ff. de iurisd. omni. Iudic. & videri potest Bart. l. 1. ff. de offic. eius cui mandata est iurisdic. Speculator tit. de iurisdic. omni. Iudic. Duardus in Bull. Cœn. can. 19. quæst. 2. num. 2. Et veniunt Magistratus seculares cuiuscumque generis, & ordinis existant; quia illa dictio omnibus est vniuersalis. Et nullum Magistratum secularem excludit, l. Iulianus, & l. testamentum, in princ. ff. de legatis 3. & l. hoc articulo, ff. de hered. instituend. Quapropter veniunt Prætores, Iudices, Ciuitatum Rectores, prouinciarum Præfecti, & quicumque alij, qui Regibus, & Principibus (cum hi ex Nauarro comment. 4. num. 70. de Regular. & Sanch. lib. 6. moral. cap. 1. §. vtpotè ius proprio iure dicentes, & superiorem in temporalibus non agnoscetes, non vocentur Magistratus, sed Reges, & Principes) in exercenda iurisdictione seculari sunt inferiores.

Quod ad id verum est, ut etiam veniant Ecclesiastici, si hi etiam exercent iurisdictionem secularem, seu exercent iurisdictionem titulo secularis potestatis, ut si à Principe seculari Præfides, vel alicuius Magistratus secularis, à quo ciuitas, vel prouincia gubernatur, Consiliarij constituuntur; quia tunc Ecclesiastici etiam veniunt nomine Magistratus secularis, cum Trid. Concilium non respexerit ad circumstantiam personæ præcisè, sed ad qualitatem muneris, & officij, à quo Magistratus secularis nomen desumitur.

An autem teneantur Episcopi, & alij locorum Ordinarij sub pœna peccati mortalis quotannis decretum hoc de clausura Monialium publicare?

Respondetur negatiuè, stante quod Motum Pij V. incipientem, *Decori*, vbi id fieri præcipiebatur in virtute S. Obedientiæ, attemperauit postea ipsemet Pius V. in altero Motu incipiente: *Circa Pastoralis*, & Gregorius XIII. in suo Motu, qui incipit: *Deo sacris*, vbi solum publicationem præcipiunt, non addito, quoties ea fieri debeat, consequenter sufficit, quod semel id decretum publicatum fuerit, & ita seruatur in praxi. Vide Nauatrum Comment. 4. de Regular. n. 54. & 58.

DVBITATIO VII.

Ad quemnam spectet dare licentiam egressus è clausura, & causam egressus approbare.

SUMMARIUM.

1. Ad Episcopos spectat in omnibus quibuscumque Monialium Monasterijs dare licentiam egressus è clausura, & causam egressus approbare.
2. Ad Episcopos coniunctim cum Superioribus Regularibus spectat dare licentiam egressus è clausura, & causam approbare.

3. Moniales si egressa fuerint sine licentia Ordinarij à clausura, & Superiores Regulares si licentiam dederint, censuris Ecclesiasticis ab ipsis Ordinarijs puniri poterunt.

4. Confessij opinio reprobatum asserentis solum in tribus casibus requiri Episcopi, & Superioris Monasterij coniunctim licentiam egrediendi.

5. Opinio Rodriguez refellitur, & cur; neque enim Superiores Regulares in Monasterijs nullius Diocesis, sine locorum Ordinarijs possunt dare licentiam egrediendi à clausura.

6. Abbatisa, cum præcepto clausuræ obstringatur, sicut ceteræ Moniales, non potest dare licentiam egrediendi à clausura.

7. Motus Pij V. qui incipit (*Decori & honestati*) non est ubique usu receptus, vbi tamen usu receptus est, non potest Superior Regularis sine Ordinario dare licentiam egressus, secus tamen est, vbi motus prædictus non est usu receptus.

8. Abbatisa licentia non sufficit, & cur.

9. Licentia egrediendi è Monasterio debet esse in scriptis, sicut & ingrediendi in ipsa.

Respondetur, quod (quamvis Nauar. lib. 3. consil. 48. num. 9. tit. de Regular. & consil. 5. num. 6. tit. de statu Monach. Graff. 1. part. decis. lib. 4. cap. 23. num. 6. Llamas in append. §. 5. Miranda de Monialibus, quæst. 3. art. 6. concl. 1. Rodriguez tom. 1. quæst. 46. art. 6. Layman lib. 4. tract. 5. cap. 12. num. 1. sentiant licentiam hanc dare, & causam egressus approbare, spectare ad Episcopum in Monasterijs sibi, vel Sedi Apostolicæ subiectis, at in Monasterijs exemptis, quæ Regularibus subiacent, spectare ad Superiores Regulares, ut supra de clausura Monialibus indicenda ad mentem eorumdem Doctorum satis probabiliter dicebatur) tamen probabilius sit, generaliter in omnibus quibuscumque Monialium Monasterijs spectare ad Episcopum, & merito, quia plus est dare licentiam egressus, quam ad clausuram Moniales alstringere (vnde patet disparitas ad fundamentum oppositum); tum quia Tridentinum sess. 25. de Regular. cap. 5. generaliter ait: *Nemini autem Sanctimonialium licentia post professionem exire à Monasterio, etiam ad breue tempus, quocumque prætextu, nisi ex aliqua legitima causa ab Episcopo approbanda*; tum quia Pius V. in Motu proprio, qui incipit: *De ori, & honestati*, postquam decidit, nulli Monialium licere egredi, nisi ex causa magni incendij, vel infirmitatis, lepræ, vel epidemiciæ, subdit: *Quæ tamen infirmitas, præter alios Ordinarios Superiores, quibus cura Monasteriorum, etiam per Episcopum, seu alium loci Ordinarium, etiam si prædicta Monasteria ab Episcoporum, & Ordinarij iurisdictione exempta esse reperiuntur, cognita, & expresse in scriptis approbata sit*. Quapropter in Monasterijs exemptis, quæ subduntur Regularibus, requiri Superioris Monasterij, & Episcopi licentiam coniunctim, docent Nauar. Comment. 4. Regular. numero 60. Azor. tom. 1. lib. 13. cap. 9. quæst. 1. Zerola in praxi Episcop. part. 2. verb. Moniales, dubitat. 8. (qui sic testatur de praxi,) Capuccinus in Annotat. ad Compendium priuilegiorum Mendicantium, verb. Clausura Monialium, ad fin. & Doctores, quos citat, & sequitur Tamburinus de iure Abbat. disput. 20. quæst. 5. Barbosa de offic. & potest. Episcop. allegat. 102. num. 69. & seqq. Nouarius in Lucerna Regular. verb. Episcopus quoad Regulares, num. 7. qui testatur, se declarasse S. Congregationem in vna Viterbiensi, 26. Iunii 1626. Peirinus tom. 1. priuileg. Minim. in Consist. 6. Pij V. num. 22. & Lezana tom. 1. cap. 25. num. 2. vbi refert alteram S. Congregationis declarationem

in his verbis: *Moniales subiecta iurisdictioni Regularium exemptorum, si sine licentia Ordinarii egressi fuerint à Monasteriis, debent ipsa, & ipsarum superiores, de quorum licentia de Monasteriis egressi fuerint, per censuras Ecclesiasticas, & alia iuris remedia ab eorum Ordinario puniri, non obstantibus quibuscumque privilegiis, &c.*

Dices, Motum Pij V. requirere in Monasteriis exemptis, quæ subduntur Regularibus Superioris Monasterij, & Episcopi licentiam coniunctim in iis tribus casibus, quos ibi Pontifex enumerat, non autem in aliis casibus: & ideo in aliis casibus sufficere tantum licentiam Superioris Monasterij. Sic nonnulli Doctores, inter quos Confectus de privileg. Ordinum Mendicantium, tit. 20. cap. 4.

4 Sed contrà, quia absurdum est dicere, Pontificem requirere in Monasteriis exemptis (quæ subduntur Regularibus) Superioris Monasterij, & Episcopi licentiam coniunctim in iis tribus casibus, qui ab ipso Pontifice, tanquam iusti, approbantur, & sic certis; & non requirere utriusque, sed tantum Superioris Monasterij licentiam in aliis casibus, qui per similitudinem, vel extensionem à Doctoribus tanquam iusti approbantur, & sic non certis, sed dubiis.

Dices secundò, Motum Pij V. intelligi de Monasteriis exemptis, quæ subduntur non solum Generalibus, & Prouincialibus habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem, sed etiam subduntur Superioribus Monasterij inferioris talem iurisdictionem quasi Episcopalem non habentibus: consequenter in talibus Monasteriis non sufficere Superioris immediati licentiam, sed requiri etiam licentiam, & approbationem Generalis, vel Prouincialis (cum hi quoad iurisdictionem sint Episcopi Monialium sibi subiectarum) non tamen item Episcopi: sic Rodriguez cit. quest. 46. art. 6.

5 Sed contrà, quia absurdum est dicere, Pontificem ibi per Episcopum, & Ordinarium intelligere Generalem, vel Prouincialem iurisdictionem quasi Episcopalem habentes; sicut constat ex iis verbis: *Præter alios Ordinum Superiores, quibus cura Monasteriorum incumbet, etiam per Episcopum, seu alium loci Ordinarium, etiam si prædicta Monasteria ab Episcoporum, & Ordinarium iurisdictione exempta esse reperiamur: nam cum ibi dicatur: Præter alios Ordinum Superiores, clare Pontifex omnes Superiores, & non solum immediatos includit: & cum subdatur, Per Episcopum, seu alium loci Ordinarium, clare Pontifex non intelligit Superiorem Regularem; non enim Superior Regularis dicitur loci Ordinarius: tum quia sequeretur, quod in his Monasteriis requireretur præter licentiam Generalis, vel Prouincialis licentia Superioris immediati, seu localis; cum Pontifex ibi requiratur licentiam Episcopi, & Superioris Monasterij, quod tamen Rodriguez non admittit. Et verè (remotis Religionis Constitutionibus, quæ sic statuunt) non est ratio, cur solum Generalis, vel Prouincialis hanc licentiam dare possit, & non possit Superior immediatus, seu localis; cum & hic iurisdictionem quasi Episcopalem habeat, sicut & ille; quamvis non item possit Abbatis, utpotè quæ præcepto clausuræ obstringitur, sicut & ceteræ Moniales: sic Doctores communiter, quos citat, & sequitur Rodriguez loco cit. quest. 46. art. 2. & Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 3. num. 9.*

7 Dices tertio, Motum Pij V. non esse vsu receptum, & ideo per non vsum vires obligandi amisisse.

Sed contrà, quia licet id verum sit in aliquibus locis, ut in Hispania, teste Rodriguez quest. 47. art. 11. & Lezana cit. num. 21. non tamen verum est in omnibus locis, sicuti patet ex dictis suprà. In locis tamen, in quibus prædictus Motus Pij V. vsu receptus non est, concedo, quod quoad Monasteria exempta non

sit opus licentia Episcopi, sed sufficiat licentia Generalis, aut Prouincialis, aut Superioris localis, iurisdictionem quasi Episcopalem habentis. Nauar. & Azor. locis supra cit. Suar. tom. 4. de Relig. lib. 1. cap. 9. n. 13. Llamas in Append. §. 5. Miranda de Monialib. quest. 3. art. 6. conclus. 1. & Bonacina de clausura, quest. 1. punct. 8. num. 1.

8 Ex dictis sequitur, quod non sufficiat licentia Abbatis; quia ipsa etiam clausuræ præcepto obstringitur, sicut Moniales; tum quia Motus Pij V. loquitur de Superioribus Ordinibus, ibi: *Præter alios Ordinum Superiores*. Doctores quos citat, & sequitur Rodriguez tom. 1. 99. Regular. quest. 46. art. 2. & Bonacina num. 1. cit.

9 Sequitur etiam, quod licentia egrediendi è Monasterio debeat esse in scriptis, quia sic expressè iubet Pius V. in dicto motu, *Decori, & honestati*: tum quia cum Tridentinum dist. sess. 25. de Regularibus, cap. 5. exigit licentiam ingrediendi in Monasteria Monialium in scriptis esse, signum est, quod multò magis exigit in scriptis esse licentiam egrediendi ex illis; cum longè grauius quid sit, Monialem egredi ex Monasterio, quàm personam secularem ingredi in illud. Nauar. quest. 3. art. 6. conclus. 2. & Suar. de Relig. libro 1. cap. 9. num. 16.

Cæterum, an si licentia non sit in scriptis, vel saltem verbotenus obtenta: item si non sit legitima, sed fraude, vel fauore impetrata, Monialis egressus è Monasterio sit illicitus, & censuras subiectus, dicam infra dubit. 37. & 55.

DVBITATIO VIII.

An dare licentiam egressus è clausura, & causam egressus approbare, spectare possit etiam ad Vicarium?

SECTIO I.

Dubitationis Resolutio.

SVMMARIVM.

- 1 Vicarius Generalis, & Vicarius foraneus potest dare licentiam egressus è clausura, & causam egressus approbare.
- 2 Episcopus potest sibi solum reservare dare licentiam egrediendi è clausura, & potest etiam eam committere Vicario foraneo, & cuius maluerit.
- 3 Nomine Ordinarii in omnibus decretis venit Vicarius Generalis, non item foraneus.
- 4 Vicarius Generalis habet vnam, eandemque iurisdictionem, & constituit vnum, & idem Tribunal cum Episcopo.
- 5 Clausuram Monialium inducere spectat ad Episcopos, ut Sedis Apostolica Delegatos, non item quod Moniales è clausura egredi non possint; quia Concilium loquitur simpliciter de Episcopo, & consequenter extendi etiam potest ad Vicarium.
- 6 Vicarius Generalis Capituli, sede vacante potest circa clausuram Monialium quidquid potest Vicarius Episcopi; idem dic de Vicario cuiuscumque Prelati iurisdictionem quasi Episcopalem habentis, & de Vicario Generalis Ordinum militarium.
- 7 Prelati iurisdictionem quasi Episcopalem habentes possunt in Monasteriis exemptis quidquid possunt Episcopi.

§ Capitulum

8 Capitulum Sede vacante probabilius est quod possit in Monasteriis exemptis circa clausuram, quicquid poterat Episcopus.

1 Respondetur affirmativè, si loquamur, non de Vicario foraneo, sed de Vicario Generali. Armen-dariz in addit. ad recopilat. legum Navarra, lib. 2. de Relig. num. 109. Barbosa de offic. & potest. Episc. allegat. 102. num. 38. Lezana verb. Clausura, num. 24. Et probatur, quia licet Tridentinum sess. 25. de Regular. cap. 5. iubeat, licentiam esse ab Episcopo approbandam, hic nomine Episcopi venit Vicarius, si non foraneus (nisi huic talem facultatem commiserit) saltem Generalis (nisi huic dictam facultatem abstulerit, eam sibi referendo.) Siquidem Pius V. in Motu proprio, *Decoris, & honestatis*, loquens de eo, qui talem licentiam dare debeat, explicuit Episcopi, aut alium loci Ordinarium: nomine autem Ordinarii in omnibus decretis venit Vicarius Generalis, non item foraneus. Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez de matrimon. lib. 5. disputat. 29. num. 35. Iacob. Sbroz. de Vicario Episcopi lib. 2. quest. 55. num. 9. licet sibi contrarius videatur quest. 201. num. 4. Bonacina de clausur. quest. 1. punct. 8. num. 2. Layman, lib. 4. in cl. 5. cap. 12. num. 1. & Diana part. 3. tractatus 2. resol. 48. tum quia quotiescunque Tridentinum loquitur de Episcopo, & res non est aliena ab eius Vicario generali, & non excipitur idem eius Vicarius Generalis, de facto nomine Episcopi comprehendit Vicarium Generalem. Glossa, Felinus, & alij Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez loco supra cit. num. 16. tum quia Vicarius Generalis habet vnam, eandemque iurisdictionem, & constituit vnum, & idem tribunal cum Episcopo, consequenter habet sibi subiectas Moniales, quas auctoritate propria subiectas habet Episcopus. Nauar. lib. 3. consil. 6. & consil. 9. num. 2. de sum. Mona. & Llamas in Append. 5. s. vbi idem docet de Monialibus subiectis immediatè Pontifici; licet in his possit esse aliqua difficultas, quia in ordine ad has egressus licentiam dare, & causam approbare, competit Episcopo, vt delegato ex auctoritate Sedis Apostolicæ delegata, in quo casu nihil posse videtur Vicarius, licet Generalis. At quidquid sit de hac ratione, dici tamen potest, Concilium dare quidem facultatem Episcopo, tanquam Sedis Apostolicæ delegato, ad inducendam clausuram in Monasteriis Sedi Apostolicæ subiectis; sed cum præscribit, quod Moniales clausura egredi non possint, loquitur simpliciter de Episcopo, cuius iurisdicção competit etiam Vicario Generali, nisi excipiat, vel nisi res aliena sit ab eius officio, sicuti supra dicebam.

2 Quod dixi de Vicario Generali Episcopi (quod scilicet possit egressus licentiam dare, & causam approbare) idem dico de Vicario Generali Capituli Sede vacante, & cuiuscunque Prælatis iurisdictionem quasi Episcopalem in diocesi aliqua habentis, & de Vicario Generali Ordinum Militarium, quia hi etiam nomine Ordinarii veniunt: Doctores, quos refert, & sequitur Sanchez citat. disputat. 29. num. 45. Barbosa 3. part. allegat. 102. num. 28. ad finem, Bonacina, & Layman in locis supra citatis. Idemque dico de Præfatore nominato à Capitulo. Barbosa, & Lezana vbi supra, & Tamburinus de iure Abbat. disputat. 23. quest. 2.

3 Item quod dixi de Episcopo (quod scilicet possit, etiam Monialibus Sedi Apostolicæ immediatè subiectis, licentiam dare) idem dico de omnibus Prælati iurisdictionem prædictam quasi Episcopalem habentibus; quia hi quoad iurisdictionem sunt Episcopi in sua diocesi. Sanchez, & Layman locis citatis.

4 An autem hoc idem possit dici de Capitulo Sede vacante.

Respondetur quod licet negandum videatur, quia

Capitulum Sede vacante non succedit in iurisdictionem Episcopo delegatam, tanquam Sedi Apostolicæ delegato, Doctores quos citat, & sequitur Sanchez de matrimon. lib. 8. disputat. 2. num. 12. tamen adhuc, hoc non obstante, probabilius sit oppositum: sic Sanchez, & Layman supra, & probatur, quia Moniales hæ non debent esse sine Prælato, ad quem confugiant. Qua ratione motum Tridentinum Concilium sess. 25. de Regular. cap. 9. & qua ratione motus Pontifex in cap. periculoso, & in Motu Decoris, & honestatis, præceperunt, eas esse sub cura Episcopi, tanquam Sedis Apostolicæ delegatis; quæ necessitas etiam militat in Capitulo Sede vacante, cum sæpe diu vacet, & sæpe contingant similes occasiones in Monialibus.

SECTIO II.

Corollaria.

SUMMARY.

- 1 Vicarius Generalis est Index Ordinarius subditorum Diocesis.
- 2 Vicarius Generalis potest Diocesanorum omnium confessiones audire, eorumque matrimonii valide assistere, & eiusmodi facultates etiam aliis sacerdotibus delegare.
- 3 Vicarius Generalis potest in foro externo contentiosas causas cognoscere, præcipere, iudicare, atque etiam excommunicare.
- 4 Vicarius Generalis (attento iure communi) non potest concedere meras, & voluntarias gratias, cuiusmodi sunt collatio beneficiorum, dispensatio in irregularitatibus ex occulto delicto, denunciationibus, matrimonii, &c.
- 5 Episcopus non prohibetur tribuere Vicario Generali maiorem facultatem, quam is habeat de iure communi.
- 6 Nulla consuetudine introduci potest, vt à Vicario Generali ad Episcopum appelletur.
- 7 Appellatio esse non potest ab eodem ad eundem.
- 8 A Vicario Foraneo, seu Decano rurali potest appellari ad Episcopum.
- 9 Vicarius Generalis iurisdicção, mortuo, vel deposito Episcopo expirat.
- 10 Delicti iurisdicção ob mortem delegantis statim expirat quoad negotia cepta.
- 11 Vicarius Generalis mortuo Episcopo non potest exercere iurisdictionem, nisi sit à Capitulo confirmatus.
- 12 Vicarius Generalis iurisdicção extinguitur, vel per mortem Episcopi, vel per mandati reuocationem: per mortem statim, per reuocationem verò, si ei fuerit legitime intimata.
- 13 Vicarius Generalis acta, & littera dimissoria ab eo data valent etiam mortuo Episcopo, si communiter eius mors ignoretur, licet mors Episcopi præcesserit.
- 14 Iurisdicção Vicarii Generalis suspenditur solum, non augetur omnino amittitur per Episcopi excommunicationem, vel suspensionem.
- 15 Delegati iurisdicção non cessat ob excommunicationem delegantis, si causa integra non sit, sed cepta.
- 16 Vicarius propriè dictus Episcopi, Prælatis, Præfatis, vel Rectoribus, ab ipsis constitutus ad exercendam iurisdictionem, pro eorum arbitrio deponitur, secus est, si Vicarius datus sit in subsidium Principalis Prælatis.

17 Vicarij Foranei, seu rurales, in quibusdam locis ab Episcopis constitui, ita ut eorum Dignitas, seu officium perpetuum sit, deponi non possunt, nisi ob graue delictum depositione dignum.

- 1 **E**X dictis (quod scilicet Vicarius Generalis sit Iudex Ordinarius subditorum diocesis, quamvis ex Episcopo, cuius vicem gerit, & personam repræsentat, iurisdictionem exercens, sicut etiam constat ex c. Romana, de appellat. in 6. & cap. 2. de consuet. in 6.)
- 2 sequitur primò, quod Vicarius Generalis possit diocesanorum omnium confessiones audire, eorumque matrimonii validdè assistere, atque eiusmodi facultates etiam aliis sacerdotibus delegare: Doctores apud
- 3 Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 29. Item possit in foro externo contentiosas causas cognoscere, præcipere, iudicare, atque etiam excommunicare. Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez loco cit. & Suarez de censur. disput. 20. sect. 1. Quamvis non possit, attento iure communi, concedere meras, & voluntarias gratias, cuiusmodi sunt collatio beneficiorum, dispensatio in irregularitatibus ex occulto delicto, denunciationibus
- 4 matrimonij, & similibus: Doctores, quos citat & sequitur Garf. de beneficiis part. 5. c. 8. num. 46.
- 5 Dixi, attento iure communi, quia tamen iura decernant, quantanam iurisdicção Vicario Generali competat, non tamen prohibetur Episcopus suo Vicario, tam in foro interno, quam externo, contentioso, ac voluntario tribuere maiorem iurisdictionem, quam iure ordinario is habeat, sicuti praxis declarat, & tradunt communiter Doctores apud Garfiam loco cit. n. 62. & Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 7. quest. 3.
- 6 Sequitur secundò, quod nulla consuetudine introduci possit, ut à Vicario Generali ad Episcopum appelletur, cap. 2. de consuetud. in 6. iuncta glossa verb. Officiali, quia ex dictis, & cit. cap. 2. vnum eorum est tribunal, vna iurisdicção, & veluti vna persona, & appellatio esse non potest ab eodem ad eundem, ait gloss. cit.
- 7 cap. Romana, de appellat. in 6. Quamvis à Vicariis non Generalibus, & ab Episcopo delegatam iurisdictionem in certa parte diocesis habentibus (qui in Clement. 2. de rescript. iuncta gloss. Foranei, & Decani rurales vocantur) ad Episcopum appellari possit; quia hi diuersum tribunal habent, & diuersi iudices habentur: gloss. in cit. cap. 2. de consuetud. in 6. & Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez cit. lib. 3. disp. 29. num. 9. & Garf. cit. cap. 8. num. 26.
- 8 Sequitur tertio, quod mortuo, vel deposito Episcopo, Vicarij Generalis iurisdicção statim expiret, licet causa cœpta sit. Couar. in pract. qq. cap. 8. num. 4. Sanchez disput. 30. Molin. tract. 2. disput. 10. num. 2. cum glossa communiter recepta in Clement. ult. de procurator. verb. contestata, quamvis iurisdicção delegati ob
- 9 mortem delegantis statim similiter non expiret quoad negotia cœpta, cap. gratum, de offic. delegati. Ratio est, quia sicuti dicebam, Vicarij Generalis idem est cum Episcopo tribunal; delegati autem diuersum, & inferius.
- 10 Sequitur quarto, quod post mortem Episcopi Vicarij Generalis iterum à Capitulo confirmandus sit, ut deinceps iurisdictionem exercere possit, sicut ex communi docet Sanchez cit. disput. 30. Differt autem
- 11 Vicarij iurisdictionis extinctio, quæ fit per mortem, ac quæ fit per reuocationem facultatis, seu mandati; hæc enim extinctio posterior non habet effectum suum, nisi fuerit ipsi Vicario legitime, nomine scilicet Episcopi, in iuncta; iurisdictionis autem extinctio, quæ fit per mortem, vel depositionem Episcopi, ipsi iuri in iuncta; ideoque etiam ignorante Vicario, locum habet, nisi publicus error, seu publica ignorantia comiteretur ad ritulum coloratum iam existentem, iuxta l. Barbatus, ff. de offic. Prætor. & docent Do-

ctores, quos citat Sanchez loco supra cit. & Garf. de beneficio, part. 5. cap. 8. num. 176. Quapropter licet mortuo, vel deposito Episcopo expiret de facto potestas Vicarij, etiam causa integra, sicuti supra dicebam, & docent Ioan. Andreas, Dominicus, & Hostiensis in cap. 1. de offic. Vicarij in 6. valent tamen acta Vicarij, & literæ dimissoriæ ab eo datæ, si communiter mors Episcopi ignoretur, ut rectè docet Henric. lib. 3. de pœnit. cap. 13. Quin neque desinunt illæ literæ valere, etiam si postea, re integra, sciatur, mortem Episcopi fuisse priorem, ut idem Henriquez docet lib. de ordine, cap. 22. & Sanchez lib. 3. de matrim. disput. 20. num. 59.

Sequitur quintò, quod per Episcopi excommunicationem, vel suspensionem suspendatur solum, non autem omnino amittatur iurisdicção Vicarij Generalis, Sanchez, & Garfias in locis supra cit. argum. cap. 1. de officio Vicarij in 6. Quare retinet in tali casu Vicarius officium suum, licet non possit illud exercere, tamen causa cœpta fuerit. Sanchez ex communi cit. disput. 30. num. 6. In quo etiam differt à delegato; cum huius iurisdicção non cesset ob excommunicationem delegantis, si causa integra non sit, sed cœpta. Abb. in cap. licet undique, num. 8. de offic. delegati. & Auila de censur. part. 2. cap. 6. disp. 6. dub. 4.

Sequitur sexto, quod quicumque propriè dictus Episcopi, Prælati, Præsidis, vel Rectoris Vicarius, qui ab vno istorum, ut loco ipsius iurisdictionem exerceat, constituitur, ab eodem omnino pendeat, ut plerumque pro arbitrio deponatur. Doctores in l. solent. §. sicut, de offic. Proconsul. Abb. Clement. 2. num. 7. de rescript. Rodriguez tom. 3. qq. Regular. quest. 77. art. 2. Quamvis aliorum, qui minus propriè Vicarij dicuntur (qui scilicet in subsidium principalis Prælati, Abbatibus, Prioribus, vel Rectoribus, ex Ordinis Constitutione, vel consuetudine, ut proprium, atque ordinarium munus exerceant, constituuntur, & vocari solent subprioribus, Vicerectoribus, Viceguardiani, &c.) iurisdicção, & officium, mortuo, vel deposito principali, non expiret. Nauar. Comment. 3. de Regul. cap. nullam 18. quest. 2. num. 22. §. ad prius. Molin. de iustit. tom. 5. disput. 20. num. 14. & Sa verb. Religio, num. 66. Quin & Vicarij foranei, seu rurales ita in quibusdam locis ab Episcopis constitui consueuerunt, ut eorum dignitas, seu officium perpetuum sit, & quasi ordinariam iurisdictionem obtineant; ideoque priuari, seu deponi non possint, nisi propter delictum graue, & depositione dignum. Hojeda de incompatib. benefic. part. 2. cap. 10. num. 18. & Tholos. lib. 15. synagmat. cap. 37. num. 5.

DVBITATIO IX.

An ad licentiam Moniali dandam, quod possit egredi è clausura, requiratur causa grauis.

S Y M M A R I V M.

- 1 Moniali non potest dari licentia egrediendi à clausura absque causa graui, scilicet magni incendij, infirmitatis, lepre, aut epidemia.
- 2 Egredi è clausura est res grauis, & multis scandalis, ac Monialium castitatis periculis plena.
- 3 Legitima causa nomine ab Episcopo approbanda ex Concilio Tridentino non intelligitur quacumque ab Episcopo approbata, sed tantum expressa in cap. periculoso.
- 4 Magnum incendium non excluditur in cap. periculoso. 5 Causa

- 5 *Causa expressa in citatis iuribus data capacitate, & commoditate Monasterij ad medendum, & cessante contagionis alio periculo, non sunt sufficientes.*
- 6 *Exitus non licet si possit occurrere incendio, vel ruina imminente, vel hostium impetui, non egredientibus Monialibus e suis Monasteriis.*
- 7 *Superior curare debet, ut Monialis egressa propter morbum foris, non maneat plusquam cura patitur.*

Responderetur affirmatiue: patet ex cap. periculofo, de statu Regul. in 6. ibi: *Itaque nulli earum tacito, vel expresse professæ quacunque ratione, vel causa (nisi forte tanto, & tali morbo euidenter aliquam earum laborare constaret, quod non possit cum aliis absque graui periculo, seu scandalo commorari) Monasteria ipsa deinceps egrediendi facultas concedatur.* Item ex Tridentino sess. 25. cap. 5. de Regular. ubi innouatur dict. cap. periculofo, & subiunguntur hæc verba: *Nisi ex aliqua legitima causa ab Episcopo approbanda.* Item ex Motu Pij V. Decori, & honestati, ibi: *Ordinarius nulli Abbatissarum, Priorissarum, aliarumque Monialium de cetero, etiam infirmitatis, seu aliorum Monasteriorum, etiam eis subiectorum, aut domorum, parentum, aliorumque consanguineorum visitandorum, aliæ occasione, & preteritu, nisi ex causa magni incendiij, vel infirmitatis, lepra, aut epidemij, &c. a Monasteriis exire, sed nec in prædictis casibus extra illa, nisi ad necessarium tempus stare liceat.* Et merito sic in his iuribus statuendum est, quia reuera clausura egredi est res grauis, multis scandalis, ac Monialium castitatis periculis plena. Vide Nauarum comment. 4. de Regular. n. 40. & 48.

3 *Ceterum, licet cap. periculofo, & Motus Pij V. strictius loqui videantur, quam loquitur Tridentinum (cùm Tridentinum dicat, sat esse causam legitimam arbitrio Episcopi approbandam, & cap. periculofo, ac Motus Pij V. causas determinent, solumque Episcopo veritatem earum approbandam committant) & ideo correctio quædam iuris esse videatur; præsertim quia Motus Pij V. auxit postea causas egressus expressas in cit. cap. periculofo, cùm, etsi lepra, & epidemia expressa in motu Pij V. comprehendatur sub morbo contagioso expresso cap. periculofo, tamen incendiij causa addita in Motu Pij V. non comprehendebatur sub dicto morbo contagioso. Nihilominus dicendum est, quod non sit iuris correctio, sed declaratio, quia Tridentinum ibi ait, se innouare cap. periculofo, & Pius V. in suo Motu, dicit: *Inherentes decreto Sacri Concilij Tridentini de clausura Monialium disponenti, ac aliis nostris literis super huiusmodi clausura editis, scilicet Motui alteri suo incipienti, Circa Pastoralis, ubi in omnibus, & per omnia innouat, & iubet obseruari disposita in cit. cap. periculofo, & consequenter dicendum est, quod Tridentinum nomine legitimæ causæ ab Episcopo approbandæ, non intellexerit quacunque causam, quæ Episcopo legitima videatur, sed intellexerit solum causas expressas in capitulo periculofo (quod innouare prorsus intendebat) & solum istarum veritatem approbandam arbitrio Episcopi commiserit.* Itemque dicendum est, quod Motus Pij V. declarauerit, magnum incendium non excludi in cap. periculofo, cùm incendium causis ibi expressis sit causa similis, quin vrgentior, & maius vitæ periculum Monialibus iniiciens.*

5 *Ex dictis sequitur, quod nec etiam ipsæ causæ expressæ in citatis iuribus legitimæ, seu sufficientes sint ad egressum, si Monasterium ita sit capax, vel ea sit ei morbo medendi commoditas, ut nullum ad sit contagionis aliarum Monialium periculum, quia in cap. periculofo, per Tridentinum, & Motum Pij V. in*

nouato expressè dicitur: *Si non possit cum aliis absque graui periculo commorari: ergo, &c. probatur ratione, quia in tali casu cessat egrediendi necessitas, quæ huius concessionis causa fuit, & ita docet Rodriguez tom. 3. 99. Regul. quest. 31. art. 1. quatenus ait, licere ex his omnibus causis exitum propter inuitabile aliarum Monialium periculum; ita etiam Collector priuilegiorum Mendicantium, verb. Clausura Monialium, casu 1. in fin. Llamas in append. §. 10. & Lezana tom. 1. cap. 25. num. 20. quatenus aiunt, non licere exitum, si possit occurrere incendio, vel ruina minanti, vel hostium impetui non egredientibus Monialibus e suis Monasteriis.*

Quapropter ut Superior egrediendi licentiam iuste concedat, debet videre, non solum adesse morbum, sed etiam adesse Monasterij commoditatem ad medendum, absque periculo infectionis aliarum Monialium: debet etiam curare, quod Monialis sic legitime iam e Monasterio egressa, tamdiu solum extra Monasterium moretur, quamdiu solum ad morbum curandum extra illud morari ipsi fuerit necessarium, sicuti expressè dicitur in dicto Motu Pij V. Decori, & honestati, in vltimis verbis.

DVBITATIO X.

An hic epidemij nomine veniat morbus contagiosus grauis quicumque, vel solum morbus contagiosus pestiferus, seu pestis propriè dicta?

S V M M A R I V M.

- 1 *Epidemia nomine venit morbus contagiosus quicumque grauis, qui scilicet plurimos inuadit, & populariter grassatur, licet pestiferus non sit, seu maiorem partem eorum, quos afficit, sicut pestis, non occidat.*
- 2 *Lepra adiungitur ad epidemiam, quia nihil pestis, sed solum infectionis aliarum in periculum habet.*
- 3 *Nomine epidemij solum pestis intelligeretur si authenticè constaret de quadam Sacra Congregationis declaratione.*

Responderetur, quod (quamvis Gutierrez 99. 1 Canon lib. 1. cap. 14. num. 7. & 8. Zecchius de Republic. Eccl. tit. de Regular. cap. 3. num. 15. vers. 9. Llamas in Appendice, §. 1. in fin. Sorbus in Compend. Mendicant. verb. ingressus Monasteriorum Monialium, in 6. Diana tractat. 15. miscellan. resolut. 23. sentire videantur, quod veniat solum morbus contagiosus pestiferus, qui scilicet non solum quamplurimos inuadit, sed etiam maiorem partem eorum, quos afficit, occidit) dicendum tamen sit oppositum, quod præter pestem veniat morbus contagiosus grauis quicumque, qui scilicet plurimos inuadit, sed populariter grassatur, licet pestiferus non sit, seu maiorem partem eorum, quos afficit, sicut pestis, non occidat: sic Nanar, Comment. 4. de Regularib. num. 48. notab. 4. Rodriguez tom. 1. 99. Regular. quest. 49. art. 8. ad fin. Layman. lib. 4. tract. 5. cap. 12. num. 1. Lezana tom. 1. cap. 25. numero 20. Gauantus in Man. Episcop. verb. Monialium clausura, num. 7. & seqq. Cened. collectan. 31. ad Sextum Decretalium, num. 2. & probatur, quia iura in exceptione causarum prospiciunt communi morbo Monialium, ne propter vnā infectionis vitandæ ex vnus Monialis intra Monasterium

S sterium

Thom. Delbene de Immunit. Eccl. Pars II.

sterium retentione, concedunt exitum: ergo non de sola peste, sed de omni alio morbo contagioso, licet non pestifero, loquuntur; & merito, quia alioquin iura non satis recte Monialium clausuræ prospicerent; quandoquidem si Moniali laboranti morbo contagioso, licet non pestifero, exitum non concederent, oporteret, vel mulieres sæculares in clausuram intramittere, ut Moniales infirmas curarent, vel plures Moniales morbi contagione laborantes de clausura emitti, ut medicinis adhibitis, reconualescerent.

2 Confirmatur, quia ad epidemiam adiungitur lepra, quæ nihil pestis, sed solum infectionis aliarum periculum habet.

Confirmatur secundò, quia non est, cur hic nomen genericum epidemix restringatur solum ad specificum, ut scilicet solum significet morbum contagiosum pestiferum, seu veram, & propriè dictam pestem; cum id cederet in correctionem cap. periculoso, (quod tamen innouant, & in omnibus, & per omnia confirmant Tridentinum sess. 25. cap. 5. de Regular. & Motus Pij V. Circa Pastoralis) siquidem cum in dicto cap. periculoso, dicatur: Nisi forte tanto, & tali morbo evidenter earum aliquam laborare constaret, quod non possit cum aliis absque gravi periculo, vel scandalo commorari; sequitur, quod ibi concedatur egressus ob quemcumque morbum non permittentem absque gravi periculo, Moniales alias cum infirma commorari (qualis non est solum morbus contagiosus pestiferus, seu vera, & propriè dicta pestis.) Quapropter si Motus Pij V. nomine epidemix solum veram pestem, exclusis aliis morbis contagiosis (præter lepram, quam ibi quoque excipit) intellexeret, restringeret, atque adeo corrigeret textum capituli periculoso, quod dicendum non est, ut patet ex dictis; ponenda tamen esset in praxi sententia opposita, si constaret authenticè de quadam Sacre Congregationis declaratione in contrarium, quam refert Diana resol. 23.

DUBITATIO XI.

An Moniali præter tres, epidemix, lepræ, & incendij causas expressas concedi possit egressus de clausura propter alias causas similes, vel vrgentiores?

SUMMARIVM.

- 1 Cessantibus causis expressis in motu Pij V. non potest Monialibus concedi licentia egrediendi de clausura.
- 2 Casus exceptus tunc extenditur ad similes, quando lex excipiens non vitur dictione aliqua taxatiua.
- 3 Negatio, cum sit malignantis naturæ, quidquid post se inuenit, destruit, eiusque oppositum ponit.
- 4 Bulla Gregoriana de immunitate non extenditur ad casus similes, seu grauiore.
- 5 Causa exheredationis filiorum non possunt extendi ad alias similes, seu grauiore.
- 6 Capitulum finale de reuocandis donationibus non habet locum nisi in expressis.
- 7 Casus exceptus extenditur ad similes in materia fauorabili, non item in materia odiosa.
- 8 Clausura introducta est ad spirituale monialium salutem, perfectamque votorum Regularium obseruantiam.
- 9 Sacra Cardinalium Congregatio fertur declarasse tres

epidemia, lepra, & incendij causas non extendi ad similes, nec vrgentiores.

10 Causæ tres prædictæ, quod sint extendibiles ad similes, & vrgentiores, est satis probabilis sententia Doctorum.

11 Dicitio taxatiua ad mentem nonnullorum Doctorum non excludit probabiliter casus similes, in quibus eadem, vel vrgentior ratio militat.

12 Minorum prædia ob solum es alienum vigore legis distrahi possunt, & non obstante particula taxatiua, ampliatur ex glossa etiam ad casus similes.

13 Filij possunt exheredari ob causas non expressas etiam in Auth. ut cum, de appellat. cognosc. §. aliud quoque, si ea sint similes, seu vrgentiores.

14 Textus in l. finali, C. de reuocandis donationibus, extenditur etiam ad causas non expressas, si sint æquæ graues, vel grauiore.

15 Promotis ad duos minores ordines, Lectoris, & Cantoris, ex dispositione legis tantum liberum est uxorem ducere, at ex interpretatione extenditur etiam in alios duos ordines minores.

16 Bulla Clementis Octauis de largitione munerum extenditur ad casus ibi non exceptos, modò sint similes exceptis, seu grauiore.

17 Lex quantumcumque odiosa, & pœnalis extensionem admittit ad casus similes, si aliquin lex illa redeat elusoria, vel si talis extensio cederet in fauorem animarum, Ecclesiæ, & similibus.

18 Licentia egrediendi de clausura, etiam in causis similibus recensitis.

19 Casus similis videtur bellum præsertim cum Infidelibus, cum timeri possit detrimentum Monialium, nisi in locum tutum se recipiant.

20 Item videtur imminens torrentis, vel fluminis impetus, aut monasterij ruina.

21 Item translatio Monasterij ad aliud locum de Episcopi consensu.

22 Monialium translatio Apostolica Sede inconsulta fieri non potest.

23 Abbatissa potest egredi ad recipiendum iuramentum fidelitatis à Domino temporali in aliquo casu omnino necessario.

Respondetur negatiuè, quia Motus Pij V. decernit, nulla alia occasione, & prætextu, præterquam illius triplicis infirmitatis, exitum licere: ergo apertè quancumque ad alios casus extensionem excludit: consequentia probatur, quia tunc solum casus exceptus extenditur ad similes, quando lex excipiens non vitur dictione aliqua taxatiua: at in casu nostro cit. Motus Pij V. vitur dictione taxatiua rigidiore, dicens: Nulla alia ratione; & negatio, cum sit malignantis naturæ, quidquid post se inuenit, destruit, eiusque oppositum ponit: ergo, &c.

Confirmatur primò, quia (sicuti dicebam cap. 6. dubitar. 8. & dubitar. 24. section. 3.) ideo casus in Bulla Gregorij XIV. de reis immunitate Ecclesiæ non gaudentibus excepti, extendi non possunt ad casus similes, quin neque ad grauiore.

Confirmatur secundò, quia cum in Auth. ut cum, de appellat. cognosc. enumerentur filiorum, exheredationis causæ, & subiungatur ibi, ex nullis aliis causis illos exheredari licere, non licet causas exheredationis filiorum extendi ad alias similes, quin neque ad vrgentiores: Vigilius §. igitur, num. 6. Instit. de inoffic. testament. Gregor. Lopez l. Regia 8. tit. 7. part. 6. Molin. tom. 1. de instit. disput. 176. col. 17. vers. certè mihi, & Eman. Suarez addit. ad Gomez, tit. 1. var. cap. 11. litera O.

Confirmatur tertio, quia cum in cap. fin. de reuocandis donationibus decidatur, ex solis causis ibi enumeratis:

meratis posse donationem reuocari, non potest illa reuocari ex aliis causis similibus. Mol. tom. 2. de inst. disp. 281. Rebell. de inst. part. 2. lib. 18. tract. de promiss. & donat. q. 9. n. 8. & alij.

- 7 Confirmatur quartò, quia ex Bart. in l. si constanter, quest. 9. num. 44. ff. solu. matrimon. & aliis, quos citat, & sequitur Villagut. de extensione legum quest. 6. tit. de extensione legum taxatuarum, num. 1. casus exceptus extenditur ad similes in materia fauorabili, non item in materia odiosa: at sic est in casu nostro, cum clausura sit ad spirituales Monialium salutem, perfectamque Doctorum regularium obseruantiam valde necessaria.
- 9 Atque ita, quod scilicet in casu nostro tres epidemiae, lepra, & incendij causa non extendantur ad similes, nec ad vrgentiores causas, fertur saepius declarasse Sacram Cardinalium Congregationem, & tradunt Zerola in praxi Episcop. 1. part. vers. Moniales, ad 16. quest. dub. 2. & part. 2. verb. Moniales, in fin. Additionat. ad Nauarrum lib. 3. consil. 72. in fin. de Regular. Gutierrez q. canon. quest. 14. Miranda de Monialib. quest. 3. art. 4. conclus. 1. & Riccius in praxi decif. 545.
- 10 Quamvis (vt fatear) ex satis probabili sententia Doctorum affirmant Suarez de Reg. lib. 1. cap. 9. n. 3. & segg. Nauar. comment. 4. de Regular. num. 48. Gutierrez lib. 1. cap. 14. num. 9. Rodriguez tom. 1. quest. 49. art. 3. & 5. Llamas in Append. §. 11. Layman. cit. capite 21. num. 1. Barbosa de offic. & potest. Episcop. allegat. 102. num. 22. Lezana tom. 5. cap. 25. num. 20. Scortia theor. 227. Tamburin. de iure Abbat. disput. 20. quest. 2. Cened. Collectan. 31. ad Sextum Decretal. num. 2. Azor. tom. 1. lib. 13. cap. 8. quest. 1. ad fin. Sorbus in annotat. ad Compendium Mendicantium, vers. Ingressus Monasteriorum Monialium, num. 6. Bonacina de clausura, quest. 1. punct. 9. num. 8. Ceruantes l. 6. Tauri, num. 59. quia dictio taxatiua probabiliter ad mentem aliorum Doctorum non excludit casus similes, in quibus eadem, vel vrgentior ratio militat, vt colligitur ex textu, iuncta gloss. in l. ob es alienum, num. 11. Cod. de praedijs, & alijs rebus Minor. vbi deciditur, ob solum as alienum posse praedia Minorum distrahi; & tamen gloss. ibi: Vers. alienum, communiter recepta tradit, id fieri quoque posse ob similes alias causas. Item secundò ex Authent. vt cum, de appellat. cognosc. §. aliud quoque, vbi deciditur, ob solas causas ibi expressas posse filium exheredari, & tamen multi Doctores (quos citat, & sequitur Couar. cap. Raynuius, n. 16. de testament. Gomez tom. 1. variar. cap. 11. num. 12. Iulius Clarus lib. 4. recept. sentent. §. testamentum, q. 41. Molin. lib. 1. de primog. cap. 9. num. 33. & 34. & Nauar. Comment. 4. num. 48. de Regularib.) aiunt, posse etiam exheredari ob causas similes, vel vrgentiores. Item tertio ex l. fin. Cod. de reuocandis donat. vbi decernitur, ob solas causas ibi dictas posse reuocari donationem; & tamen multi Doctores (quos citat, & sequitur Molin. cit. cap. 9. num. 32. Gomez. loco citat. cap. 4. num. 14. Clar. cit. lib. 4. §. donatio, quest. 1. Less. de inst. & iure lib. 2. cap. 18. dubit. 14. num. 104. & Syluester verb. donatio 1. quest. 13. num. 17.) docent, id fieri etiam posse ob alias aequè graues, vel grauiore. Item quartò ex Canon. 27. Apostol. & Nouella Iustitiani collat. 4. sub tit. de nuptijs, §. sed etsi quis, vbi dicitur, solis clericis promotis ad Ordines minores Lectoris, & Cantoris integrum esse vxorem ducere; & tamen certum est, esse integrum alijs promotis ad alios duos Ordines minores, eo quod in his eadem sit prorsus ratio. Item quintò ex Bulla Clementis VIII. quae incipit: Religiosa Congregationis, vbi prohibetur Religiosis munera dare, praeterquam in casibus ibi exceptis; & tamen multi Thom. Delbene de Immunit. Eccl. Pars II.

Doctores (quos sequitur Sousa de largitione munerum Religiosis interdicta, num. 38.) docent, id etiam posse fieri in alijs similibus casibus, in quibus sit eadem, vel vrgentior ratio: ergo si in his casibus adeo odiosis, & poenalibus, ex probabili sententia aliquorum admittitur extensio ad alios casus similes, multò magis ex probabili admittitur in casu nostro; cum licet clausuram (vtpotè valde necessariam ad spirituales Monialium salutem, perfectamque votorum regularium obseruantiam) relaxare sit odiosum, non sit tamen odiosum, illam relaxare in casibus exceptis, & similibus (vbi bonum aliarum commune periclitatur) cum alioquin inde maius detrimentum possit clausuram pati, sicuti dubitatione praecedenti dicebatur. Atque ex his responderi posset ad fundamenta, quae pro nostra sententia prior adducebam: vide quae dicebantur citat. cap. 16. dubitar. 37. num. 10. & segg. vbi probabam, quod lex, quantumcunque odiosa, & poenalis, extensionem admittat ad casus similes: si alioquin lex illa redderetur elusoria, vel si talis extensio cederet in fauorem animarum, vel si cederet in fauorem Ecclesiae, vel si tandem essemus in materia licet secundariò odiosa, fauorabili tamen primariò, quia finis primarius, non secundarius attendi debet.

Vide etiam Sacrae Congregationis declarationem apud Barbosam in Collectan. Bullar. verb. Monialium clausura circa egressum, n. 4. ad Nuntium Hispaniarum anno 1594. directam, quae licet expressè sic habeat: Monialibus licentiam concedere exeundi a clausura non licet Ordinariis in alijs, quantumvis grauib. casibus in Constitutione Pij V. non contentis, nisi in casu lepra, magni incendij, & epidemiae; nomine autem epidemiae quicumque morbus popularis contagiosus intelligitur: hac tamen declaratione non obstant, Ioan. Maria Nouarius in Lucerna Regular. verb. Clausura, num. 10. & segg. assert quendam allegationem Urbano VIII. directam, quae probat in causis similibus posse Monialibus licentiam egressus à Monasterij clausura concedi: casus autem similes, in quibus eis dicta licentia concedi potest, sunt. Primus, si sit bellum, praesertim cum infidelibus, & timeri possit detrimentum Monialium, nisi in locum tutum se recipiant. Nauar. Comment. 4. num. 48. de Regular. Azor. lib. 13. cap. 8. quest. 1. Lezana tom. 1. cap. 25. num. 20. Barbosa de offic. & potest. Episcop. allegat. 102. num. 22. & ego dicam infra dubitar. 13. Secundus, si imminet magni torrentis, vel fluminis impetus, aut Monasterij ruina. Barboſa loco supra citat. Scortia in select. Constit. Pontific. theorem. 228. & Tamburin. de iure Abbatiss. disputat. 20. quest. 2. numero tertio. Tertius, si transferatur Monasterium in alium locum de Episcopi consensu, praesertim ex causa rationabili, sicuti colligitur ex Tridentino sess. 25. cap. 5. ad finem, & docent Rodriguez tom. 1. quest. 49. art. 5. Sorbus verb. Clausura, casu 6. Miranda de Monialibus quest. 3. art. 2. Barbosa de offic. & potest. Episcop. 3. part. allegat. 102. num. 27. & Bonacina de clausura, quest. 1. punct. 9. num. 8. quamvis quoad hoc extet apud Barbosam loco supra cit. verb. Monialium translatio 8. declaratio quaedam Sacrae Congregationis in vna Barcinonensi anno 1615. talis tenoris: Monialium translatio Apostolica Sede inconsulta fieri non potest. Item altera apud eundem Barbosam vbi supra in vna Vlyssipponensi, anno 1615. in his verbis: Moniales transferri non possunt in Monasteria nouiter erecta, nisi eadem Monasteria auctoritate Apostolica extracta fuisse prius consulerit, ipsaque prauiat cōsultatione earundem Monialium capacia, eisque accommodata, atque ita absoluta reperta fuerint, vt camentariis, alijsque fabris nulla adificationis causa in ipsa

23 *postea ingrediendi necessitas relinquatur. Vide etiam quae dicuntur dubit. 14. & 19. Quartus est, si Abbatisa egrediatur ad recipiendum iuramentum fidelitatis à Domino temporali in aliquo casu omnino necessario, de quo dicam dubit. 15. in fine.*

DVBITATIO XII.

An Moniali concedi possit egressus è clausura propter morbum Gallicum, S. Lazari, ignem S. Antonij, vel simile alium morbum contagiosum?

S V M M A R I V M.

- 1 *Moniali laboranti morbo contagioso, ut gallico, Sancti Lazari, ignis sancti Antonij, & alicuius similis, dari potest licentia egrediendi è clausura, si moraliter loquendo, non possit intra Monasterium curari sine gravi periculo contagionis aliarum.*

Respondetur ex dictis Dubit. praecedenti ex factis probabili sententia Doctorum affirmatiue, si moraliter loquendo, non possit Monialis intra Monasterium curari sine gravi periculo contagionis aliarum Monialium, quia in his casibus etiam locum habet ratio boni communis, & hi casus sunt similes lepra expressa in Motu Pij V. Sic contra Zerolam, & alios supra citatos, docent Llamas in *Appendice*, §. 10. Layman *cit. num. 1.*

DVBITATIO XIII.

An Moniali concedi possit egressus propter belli, praesertim ab haereticis, vel infidelibus imminenti timorem?

S V M M A R I V M.

- 1 *Moniali satis probabiliter, si moraliter loquendo timetur fore, ut nisi se in locum tutum recipiat, patiatur detrimentum, potest dari licentia egrediendi è clausura.*

Respondetur etiam ex dictis satis probabiliter, affirmatiue, si moraliter loquendo, timetur fore, quod moniales, nisi in locum tutum se recipiant, detrimentum patiantur; quia & in hoc casu locum habet ratio boni communis, & est casus omnino similis. Sic contra Zerolam *verb. Moniales*, ad 16. *quasi. dubit. 2.* & alios supra citatos docent Nauart. *Comment. 4. num. 48. de Regular. Guttierrez capite 4. num. 9. Azorius tom. 1. lib. 13. cap. 8. quest. 1. ad fin. Layman. citat. num. 1. Lezana tom. 2. cap. 25. num. 20. Bonacina de clausura, quest. 1. punct. 9. num. 7. Cened. collectan. 31. ad Sextum Decretal. num. 2. & Barbosa de offic. & potestat. Episcop. 3. parte, allegat. 102. num. 20.*

DVBITATIO XIV.

An Moniali concedi possit egressus, ut sit Abbatisa alterius Monasterij, ubi etiam de aliis casibus.

S V M M A R I V M.

- 1 *Moniali probabiliter, ut sit Abbatisa alterius Monasterij, eiusdem Religionis tamen, & habitus, dari potest licentia egressus.*
- 2 *Religiosum assumi in Praelatum alterius Religionis, vel habitus prohibetur expresse.*
- 3 *Moniali conceditur egressus à Concilio Tridentino, dummodo in Monasterio, in quo facta est Abbatisa, non reperitur Monialis idonea cum dotibus, & qualitatibus ibi requisitis ad munus praedictum exercendum.*
- 4 *Moniali concedi potest egressus, ut sit Magistra Novitiarum in alio Monasterio, eiusdem tamen Ordinis, & habitus, quin ut praesit Porta, vel Rota, vel alteri muni.*
- 5 *Monialis finito officio potest de consensu utriusque Monasterij ad prius Monasterium redire, etiamsi socia, cum qua egressa fuerit, redire non velit.*
- 6 *Locorum Ordinarij, & Superiores Regulares non possunt transferre Moniales de Monasterio ad Monasterium, nisi obienta facultate ab Apostolica Sede, vel à S. Congregatione.*
- 7 *Translatio Monialium, quando ex iusta causa fieri debet, facienda est in Aurora, & deduci debent à personis grauib, & honestis, & sanguine ei proximioribus.*
- 8 *Moniali concedi potest egressus, si sit necessaria ad fundandum nouum Monasterium.*
- 9 *Item ad reformandum aliud Monasterium eiusdem ordinis, & habitus.*
- 10 *Item si sine strepitu non possit corrigi timore Cognatorum.*
- 11 *Item in poenitentiam criminis, ut de simoniace recepta, & recipiente statuitur, quod in aliud Monasterium includatur.*
- 12 *Contraria sententia, qua nititur in declarationibus Sacrae Congregationis, si ea authenticè constent, non est improbabilis, non tamen reddit oppositam improbabilem.*
- 13 *Monialis quacumque causa transferatur, alii debet à Monasterio, à quo transfertur.*
- 14 *Monialis si transeat ad aliam Religionem de consensu Religionis à qua transit, deferre debet secum dotem, & alia bona, quae ad ipsam spectant, secus si ex propria voluntate.*
- 15 *Monialis si transeat de vno Monasterio ad aliud eiusdem Ordinis, dotem portare non debet.*

Respondetur etiam ex dictis probabiliter affirmatiue, si fiat Abbatisa alterius Monasterij, sed eiusdem Ordinis, & habitus (nam Religiosum assumi in Praelatum alterius Religionis, vel habitus prohibetur expresse in *Clement. 1. de elect.*) quia & in hoc casu etiam agitur de bono Religionis communi, ad quod spectat probam Praelatam habere. Accedit, quod non sit egressus omnino è clausura. Accedit secundò, quod Tridentinum *sess. 25. cap. 11. de Regularibus, cum in cap. 5. clausuram commendauerit, concedit egressum, si in proprio Monasterio non reperitur Monialis ad Abbatisa munus*

nus idonea dotibus, seu qualitibus ibi requisitis, atque sic contra Zerolam *part. 2. verb. Moniales, dub. 8.* S. Congregationis declarationes pro sua sententia afferentem, Azorium *cit. quæst. 1.* Sayrum, Barbosa, Tamburinum, Lezanam, Dianam, Castellum, & Gauantum in locis *infra* citandis, docent gloss. in *cap. periculoso, in princip. verb. perpetua, de statu Regular. in 6.* Ioan. Andr. *ibid. num. 5.* Francus in *fin. Dominicus num. 11.* Syluester *verb. Religio 7. q. 16. dist. 2.* Nauarr. *lib. 2. consil. 48. num. 3. de statu Monachorum. & Comment. 4. num. 48. notab. 4. de Regular. Collector privilegiorum Mendicant. verb. Clausura Monialium, cas. 3.* Gutierrez *qq. Canon. lib. 1. cap. 14. n. 10. & 11.* Rodriguez *qq. Regul. tom. 1. quæst. 49. art. 5. coroll. 2.* Layman & Llamas *supra cit. Hieronym. Rodriguez in Compend. qq. Regular. resol. 26. num. 28.* Portell. in *addit. ad dubia Regular. verb. Monial. num. 1.* Villalobos in *summa tom. 2. tractat. 35. diff. 45. num. 9.* Sorbus *verb. Clausura, casu 6.* Miranda de *Monialib. quæstione 3. art. 2. & Bonacina de clausura, quæst. 1. punct. 9. num. 10.*

4 Ex dictis sequitur, quod Moniali egressus concedi etiam possit, ut sit Magistra Nouitiarum in alio Monasterio, eiusdem tamen Ordinis, & habitus, ut supra dicebatur, quin & ut præsit portæ, vel rotæ, vel alteri muni, quod ad bonum Religionis, vel Monasterij commune spectat; quia ex recta horum munerum administratione pendet etiam bonum Religionis, vel Monasterij commune: atque adeo sunt casus similes exceptis. Collector privilegiorum Mendicantium, Layman, Bonacina, Sorbus, & Rodriguez in locis *supra cit.* (vbi recte subdunt, quod finito officio, possit Monialis de consensu utriusque Monasterij ad prius Monasterium redire; etiam si loca, cum qua egressa fuerat, redire non velit) quamvis contrarium tradat Barbosa in *Collectan. Bullar. verb. Monialium translatio 8.* ex S. Congregationis Episcoporum Regularium declaratione in vna Tortonenfi 1603; in his verbis: *Moniales ab vno Monasterio non transferant locorum Ordinarij, vel Superiores Regulares in Monasteria receter erecta pro nouitiarum in ea introducendum institutione, nisi ob eam à Sede Apostolica, vel à S. Congregatione spe ius facultate.* Vide Barbosam loco *cit. & de offic. & potest. Episcop. allegat. 102. num. 26. & Armandariz in addit. ad recopilat. legum Nauarra, lib. 2. tit. 18. lib. 7. de Religiof. num. 100.* vbi referunt alteram 7 eiusdem S. Congregationis declarationem huius tenoris: *Moniales, vbi ad aliud Monasterium ex iusta causa transferendæ sunt, translatio debet fieri in auctoritate illæ à paucis conspici possint, atque à personis grauib, & honestis, & sanguine eis proximioribus deducantur.*

8 Sequitur etiam, quod egressus concedi possit, si is ad nouum eiusdem Ordinis Monasterium fundandum necessarius sit, quia & in hoc casu etiam militat eadem ratio de bono communi Religionis, vel Monasterij, atque adeo & hic casus etiam est similis exceptis, Collector privilegiorum Mendicant. *casu 2.* Rodriguez *tom. 1. quæst. 49. art. 5. Nauar. lib. 3. consil. 48. de Regular. Confectus in privilegia Mendicantium, tit. 10. cap. 4. & Layman. cit. num. 1.*

9 Sequitur etiam, quod idem dicendum sit ob eandem rationem, si egressus Moniali necessarius sit ad aliud eiusdem Ordinis, & habitus Monasterium reformandum. Collector, Layman, & Rodrig. in locis *cit.*

10 Sequitur etiam, quod idem dicendum, si Monialis egressus necessarius sit causa correctionis eiusdem Monialis, si scilicet in eodem Monasterio timore cognatorum, vel alia simili causa corrigi commodè non possit; quia Monialem sine strepitu corrigere spectat etiam ad bonum commune Religionis, vel Monasterij: sic Collector *casu 4.* Sorbus *casu 9.* Nauar. loco Thom. Delbene de Immunit. Eccles. *Part. 11.*

cit. Rodriguez art. 5. coroll. 2. Portell. in *dub. Regular. verb. Clausura & Monialium, num. 21.* Bonacina de *clausura, quæst. 1. punct. 9. num. 12. & Miranda de Monialibus, lib. 3. art. 2. & 3.*

Sequitur etiam, quod idem dicendum ob eandem rationem in casu, quo iure cautum est, quod Monialis in poenitentiam criminis (ut de simoniace recepto, & recipiente statuitur in *cap. quoniam, de simonia*) in aliud Monasterium includatur, præsertim quia talis iuris correctio nusquam apparet: Doctores *supra citati.*

Quamvis iuxta ea, quæ dicebam *dub. 11.* Sicut de *12* *rel. g. lib. 1. cap. 9. num. 6.* Zerola in *prax. Episc. part. 2. verb. Moniales, dub. 8. & 11.* Barbosa de *potest. Episcop. allegat. 102. num. 25.* & in *collectan. Bullarum, verb. Monialium 8.* Tamburin. de *iure Abbat. disputat. 21. quæst. 1. 3. num. 4.* & Lezana *verb. Clausura, num. 16. & tom. 1. cap. 25. num. 20.* Dian. *part. 3. tract. 2. resol. 99. & 127.* Castellin. de *elect. cap. 17. num. 6.* & Gauantus in *Man. Episc. verb. Monialium clausura, num. 4.* in omnibus his casibus sentiant oppositum, dicantque, siue causa nouæ foundationis, siue causa reformationis, siue causa correctionis, siue causa Prioratus, vel alterius officij non licere egressum, sed in omnibus dictis casibus consulendam esse Sedem Apostolicam, & afferunt pro tali sententia S. Congregationis declarationem in his verbis: *Monialem nulli sibi subiciendam ex vno Monasterio ad aliud transmutare possunt locorum Ordinarij, vel Superiores Regulares, & ex causa seditionis, vel incorrigibilitatis, vel criminis perpetrati.* Et alteram declarationem in simili forma Procuratoribus Generalibus Ordinum intimatam: ad quas tamen declarationes cum Portello in *Respons. Moral. tom. 2. casu 31* dici posset, non constare de eis authenticè, atque ad eas ad summum facere opinionem satis probabilem, non autem omnino certam, ut oppositam reddant improbabilem. At quidquid sit de hoc, illud tamen certum est, quod si Monialis transfertur ad aliud Monasterium, siue causa correctionis, siue causa poenitentiae, ali debeatur à Monasterio, à quo transfertur. Rota *decis. 109. num. 2. & segg. & in recentior.* & Doctores quos citat, & sequitur Tamburin. de *iure Abbat. disp. 21. quæst. 1. num. 11.*

Ceterum, an in casu, quo Monialis transfertur ad aliud Monasterium, vel ad aliam Religionem, deferre secum debeat dotem, & alia bona, quæ ad ipsam spectant?

Respondetur, si transit de vna Religione ad aliam, & cum consensu Religionis, à qua transit, deferre debet: quia ex *l. si is qui, ff. de iure dotium*, dos esse debet vbi onera matrimonij sunt; tum quia dos datur pro Moniali, accessorie ad personam, & sic veluti sub tacita conditione, donec in Religione illa perseverauerit, sicuti dos in matrimonio carnali traditur viro sub conditione, donec matrimonium durauerit: sic Bald. in *Novell. de dote, part. 1. num. 10.* Socinus *consil. 222. num. 3.* Tapia *Authent. ingressi, verb. sua, .6. num. 10.* Sicque ex Tamburino de *iure Abbat. disp. 21. quæst. 6.* decum videtur in vna Barcinonensi, 10. Aprilis 1645. quatenus ibi inter condiciones necessarias pro translatione Monialis vna requiritur, quod dotem soluat à ceteris Monialibus præstari solitam.

At deferre non debet, si transit ex voluntate propria, & Religionis, ad quam transit, quia in tali casu, cum prior Religio non consentiat, non debet dote iam sibi acquisita priuari; præsertim quod cum posterior Religio volens Monialem admittat, hoc incommodum sibi imputare debet: & in hoc sensu intelligo Nauarrum, & Rodrig. quos citat, & sequitur Sanchez *lib. 7. moral. cap. 32. num. 12.*

Dixi, quod deferre debet in priori casu, si transit de vna Religione ad aliam; quia si solum transit de vno Monasterio

Monasterio ad aliud eiusdem Religionis, adhuc in priori casu, ex probabiliori sententia Doctorum deferre non debet; quia inter Monasteria eiusdem Religionis est maior conuenientia, & quasi implicita conditio, vt ad inuicem admittatur Monialium transitus, quando sic expedire visum fuerit, accedente praesertim voluntate Superioris, quae necessaria est in his casibus; & etiam in hoc sensu intelligo id, quod Barbosa de officio, & potest. Episcop. allegat. 102. n. 26. ex Armendar. in Addit. ad recopilat. leg. Nauarra lib. 2. tit. 18. lib. 7. de Relig. num. 100. & 105. refert decifum de dote relinquenda Monasterio, à quo receditur.

DVBITATIO XV.

An Moniali concedi possit egressus, vt visitet Monasteria sibi subiecta? Vbi etiam an recipiat iuramentum fidelitatis à Domino temporali?

S V M M A R I V M.

- 1 Moniali concedi non potest egressus, vt visitet Monasteria sibi subiecta, quia id decentius, & commodius praestari potest per Praelatos regulares.
- 2 Abbatissa, seu Priorissa solum conceditur licentia egrediendi in casibus, in quibus conceditur ceteris Monialibus.
- 3 & 4 Abbatissa non potest egressus licentia concedi in casu, qui possit commode, & facile expediri, seu praestari per alios, & è contra.
- 5 Abbatissa concedi potest licentia egrediendi ad recipiendum iuramentum fidelitatis à Domino temporali, si fieri non possit per Procuratorem.
- 6 Textus in cap. periculofo, §. verum quando de statu Regular. in 6. nullibi apparet correctus, quinimmo per Pium V. omnino confirmatus.
- 7 Abbatissa potest auctoritate iuris egredi è clausura, si superior sine iusta causa licentiam denegat, & euidenter constet de iniustitia ipsius.
- 8 Abbatissa in dubio stare debet iudicio superioris.

- 1 Respondetur ex dictis negatiue, quia licet Monasteria visitare spectet bonum commune Religionis, id tamen non per Abbatissam, sed per Praelatos Regulares decentius, & commodius praestari potest; sic Archidiaz. in cap. periculofo, num. 1. de statu Regular. in 6. Ioan. Andr. ibid. num. 1. & 2. Dominicus. num. 6. & segg. Ancharan. num. 2. notab. 3. Franch. num. 4. notab. 6. & probatur ex Motu Pij V. qui incipit: *Decori, & honestati*, vbi Pontifex expressè prohibet huius rei causa egressum Abbatissae, & Priorissae cuiuscumque Monasterij, ibi: *Seu aliorum Monasteriorum, etiam eis subiectorum*; & solum licentiam egressus eis concedit in casibus, in quibus conceditur aliis Monialibus, & obtenta licentia, quae requiritur ad egressum aliarum Monialium. Nauar. Comment. 4. num. 47. Notab. 2. & 3. de Regular.
- 3 Ex his sequitur, quod Abbatissa non possit egressus licentia concedi in casu, qui possit commode, & facile expediri, seu praestari per alios, verbi gratia ad significandum camentariis vbinam, & quantumnam debeat esse Ecclesiae aedificium, vel qua forma construendum, necnon ad inuisendum, num illud sibi placeat. Doctores, quos citat, & sequitur Bonacina de clausura, quaest. 1. punct. 9. num. 5.
- 4 Sequitur secundo, quod è contra Abbatissae, quin & ceteris Monialibus, possit egressus licentia

concedi in casu, quo non possit per alios praestari, verbi gratia si Monasterium ex iusta causa de loco ad locum mutetur; praesertim quia & in tali casu de bono communi Monialium tractatur. Collector priuilegiorum Mendicant. verb. *Clausura Monialium*, casu 6. & Rodriguez tom. 1. quaest. 49. art. 5. coroll. 3. & fauet Tridentinum sess. 25. de Regularib. cap. 5. quatenus ibi statuit, quod Monasteria sita extra Urbis moenia, ad alia loca intra Urbem reducantur, si sic Episcopis, & aliis Superioribus visum fuerit.

An autem Abbatissae egressus licentia concedi possit in casu, quo ratione feudi, quod habet Monasterium, iuramentum fidelitatis ab aliquo Principe, vel domino seculari praestari debet, nec potest effici, vt is illud per procuratorem velit praestare?

Respondetur affirmatiue; quia in hoc casu agitur de bono communi Monialium, cum fieri possit, quod iuramento non praestito, feudum in praedictum Monasterij deperdatur; tum quia expressè statuitur in cit. cap. periculofo, §. verum quando, de statu Regular. in 6. quod exire possit Abbatissa decenter, & honestè comitata, vt iuramentum dictum suscipiat, statim, eo suscepto, reditura ad Monasterium; neque huius cap. periculofo, correctio vsquam apparet; quinimmo Pius V. in Motu proprio, Circa Pastoralis, omnia in dicto capite contenta confirmat. Lezana tom. 1. cap. 26. num. 10. & verb. *Clausura*, num. 13. Bonacina de claus. quaest. 1. punct. 9. & Syluester verb. Religio 7. quaest. 16. dist. 2. vbi rectè subdit, quod si Superior sine iusta causa licentiam denegat, possit Abbatissa auctoritate iuris egredi: quod intellige, si euidenter de iniustitia Superioris constet, non item in dubio, quia in dubio Abbatissa stare debet iudicio Superioris, cum huius, & non Abbatissae, sit causas egressus discutere, & approbare, & cum in facto Superioris delictum non praesumatur.

DVBITATIO XVI.

An Moniali concedi possit egressus, vt petat Eleemosynas necessarias Monasterio?

S V M M A R I V M.

- 1 Moniali conuersa, & non professa conceditur licentia egressus pro quaestu Monasterij, ex dispositione Pij V. & si professa est concedenda, sit annorum 40. & in domibus contiguis extra Monasterium habitet.
- 2 Conuersa professa, si Monasterium habeat, computatis laboribus, sufficientes redditus pro sustentatione, sunt reducenda intra clausuram.
- 3 Conuersa, quae mutantur ad petendas eleemosynas, non debent esse plures quam octo, & quas conditiones habere debeant.
- 4 Conuersis professis non prohibetur exitus ad audienda sacra, & percipienda sacramenta.
- 5 Conuersa, quae egrediuntur de domibus contiguis, quae non sunt Regulares, sed extra Monasterium, etiam ad inhonesta perpetranda, non peccant contra clausuram.
- 6 Monasterijs Monialium pressis necessitate debetur dimidium omnium eleemosynarum à quibuscumque ubicumque terrarum quacumque dispositione pauperibus faciendarum, nisi sint in pauperes certos erogandae, nec sint ad usus alios, quam sustentationem, destinae.
- 7 Gregorius XIII. praeceptum de dicta dimidia eleemosynarum

synarum non est perpetuum, sed est temporale, donec durat necessitas.

8 Non possunt admitti, & recipi ad professionem plures conuersa, quam sint necessaria ad petendas elemosynas pro Monasterio; secus tamen seruatur in praxi.

1 R Espondetur, de hac re extat Motus proprius Pij V. incipiens, *Circa Pastoralis*, ubi Pontifex, quando Monialibus deest victus necessarius, & commode per alios elemosynas illas petere non possunt, statuit, vt elemosynas per conuersas non professas petantur, & si professas fuerint, sint annorum 40. & in domibus contiguas extra Monasterium degant, nec aliarum Monialium clausuram ingrediantur, nisi in casibus ex ipsarum Constitutionibus permisis, nec ex iis domibus exire valeant ad petendas elemosynas absque Ordinarij, vel ipsarum Superioris licentia, Quem Motum Pij V. declarauit postea 1572. Gregorius XIII. in Motu proprio *Deo sacris virginibus*, ibi: *Ceterum quod attinet ad conuersas professas, quas Pius V. per predictas literas sub certis conditionibus ibi contentis permisit posse manere extra Monasteria pro colligendis elemosynis, eisdem locorum Ordinariis iniungimus, vt quibus Monasteriis predictarum Monialium, quotidianis laboribus computatis, vel alia qualibet ratione, de sufficienti subuentione, & de sustentatione sufficiens prouisum esse cognouerint, easdem conuersas sub eadem clausura cum aliis Monialibus reducant, nec e suis Monasteriis amplius exire permittant.* Et Zecchius de Republica Ecclesiastica, tit. de Regularib. cap. 3. num. 15. refert S. Cardinalium Congregationem declarasse anno 1573. ad petendas has elemosynas, non plures conuersas, quam octo, mittendas esse, quae binas incedant, nec disungantur, & sint vitae probatae, excedentesque annos 39. nec pernoctent extra Vrbes, ubi Monasteria habent, nisi de Episcopi licentia, & tunc simul dormiant. Vnde constat Gregorium XIII. in dicto suo Motu hanc facultatem fustulisse, cessante praedicta necessitate, non autem ea durante. Lezana tom. 1. cap. 25. num. 17. Gauantus in *Mm. Episc. verb. Monialium clausura*, num. 18. & segg. Rodriguez tom. 1. quast. 44. art. 4. & Nauarr. comment. 4. num. 56. qui

4 Subdit primo, quod dum Pius V. in suo Motu prohibet conuersis professis exitum ex domibus illis contiguas ad petendas elemosynas absque Ordinarij licentia, non prohibeat exitum ad audienda sacra, & percipienda sacramenta, quia Pontifex de solo priori exitu loquitur.

5 Subdit secundo, quod ea domus contigua non sint domus regulares, quia sunt extra Monasterij clausuram: quare si inde egrediantur, etiam ad inhonesta perpetranda, non peccant peccato contra clausuram, sicuti dicebam dubi. 4. in fine.

6 Subdit tertio lib. 2. consil. 16. num. 2. de Regularib. (quidquid dubitauerit cit. Comment. 4. num. 54.) quod dum Gregorius XIII. in Motu suo volens exitum harum conuersarum ad petendas elemosynas impedire, subueniendo aliter praedicta Monasteriorum necessitati praecipiat, vt dimidium omnium elemosynarum a quibuscumque ubicumque terrarum, quacumque lege, dispositione, vel obligatione pauperibus faciendarum, detur Monialium Monasteriis praedicta necessitate pressis, quae sunt in locis, in quibus illae erogandae sunt; idque sine alio peculiari iussu Pontificis, vel alterius, & sine ulla petitione Monialium, vel quorumcunque aliorum, dummodo duplex conditio concurret: vna ne illae elemosynae sint in pauperes certos erogandae. Altera, vt licet pauperibus incertis erogandae sint, non tamen sint ad vsum alios,

praeterquam ad pauperum sustentationem destinatae. Ita vt dimidia haec elemosynarum pars debeat Monialibus, quoties vel pauperibus incertis, & ad vsum incertos elemosynae sunt destinatae, vel quando sunt destinatae pauperibus incertis ad eorum alimenta; non debeat autem quando pauperibus certis sunt destinatae, vel quando incertis, ad vsum tamen certos ab ipsorum alimentis distinctos, quia sic aperte disponit Gregorius XIII. in dicto suo Motu, *Deo sacris virginibus*.

7 Subdit quarto cit. Comment. 4. num. 55. quod tale Gregorius XIII. praecceptum sit perpetuum, sed temporale, dum scilicet praedicta Monialium necessitas durat, quia sic aperte etiam ait idem Gregorius XIII. in eodem dicto suo Motu, *Deo sacris virginibus*.

8 Ceterum Pius V. in suo Motu, *Circa Pastoralis*, prohibet in posterum receptionem conuersarum, etiam ad professionem emittendam, ibi: *De cetero, nulla alia conuersa professas recipi amplius, etiam de consensu suorum Superiorum possint. Quod si aduersus hanc nostram prohibitionem recepta fuerint, illarum receptio nulla, irrita, & inanis sit, propterea ex nunc illam irritam facimus.* Quem Motum Pij V. sic explicat Gregorius XIII. in suo Motu, *Deo sacris virginibus*, ibi: *Conuersas vero non professas, & profuturi nolentes, dimisso habitu domum remittant; nec alias in futurum; nisi professionem sint suo tempore emissae, atque sub perpetua clausura in Monasterio huiusmodi recipi permittantur. Quod autem idem Pius V. statuit de cetero nullas alias Conuersas professas recipi amplius, etiam de consensu suorum Superiorum posse; ita esse intelligendum declaramus, praeter illas Conuersas, quae extra Monasterium in domibus contiguas degerint.* Ex quibus sequitur, quod ad habitum, & professionem deinceps solum possint recipi Conuersae, quae necessariae sint ad petendas Monasterio elemosynas, & in domibus ei contiguas habitaturae; & non aliae. Quamuis consuetudine receptum nunc sit, vt & haec aliae admittantur, dummodo legitimam postea professionem emittant; & merito, quia decet, quod in Monialium Monasteriis, sicut & in Monasteriis virosum, quaedam admittantur ad Chorum, quaedam aliae ad ministeria inferiora; idque tum ob Communitatis bonum, tum vt feminae probae, sed dotem non habentes, adhuc Religionem ingredi possint, si non vt sint Choro deputatae, saltem vt sint Conuersae, & inferuiant inferioribus Monasterio necessariis ministeriis: praesertim cum & istarum receptio nihil obstat clausurae; quam vterque Pontifex in vtroque Motu proprio maxime seruandam procurat. Vide quae dicebantur dub. 6. concl. 3. Suar. de Relig. lib. 1. cap. 8. num. 19. Nauarrum loco supra cit. numer. 56. & Rodrig. tom. 1. quast. 44. art. 4.

DVBITATIO XVII.

An Moniali concedi possit egressus ob morbum, quantumvis periculosum, si contagiosus non est? ubi etiam de aliis vrgentiis.

SUMMARIUM.

- 1 Moniali concedi non potest egressus ob morbum quantumvis periculosum, si contagiosus non sit, licet salus eiusdem desperetur.
- 2 Casus exceptus cum dictione taxativa admittit extensionem ad casus similes, vel vrgentiores; non autem ad casus dissimiles, & minus vrgentes.

S 4 Bonum

- 3 Bonum commune Religionis præponderare debet bono priuato cuiuscumque particularis Monialis.
- 4 Carthusiani satis probabiliter in suis infirmitatibus, etiam cum periculo vitæ, ad abstinentiam ab esu carniū obstringuntur.
- 5 Moniali, si morbus non sit contagiosus, neque concedi potest licentia, vt se transferat ad Monasterium eiusdem Ordinis, cuius situs salubrior sit.
- 6 Lex Ecclesiastica non obligat cum periculo vitæ, si non inuoluit aliquod bonum commune, secus autem si inuoluit.
- 7 Monialis, ne occidatur, potest egredi de clausura.
- 8 Monialibus cuiusdam Monasterij de facto concessit Gregorius XIII. liberum egressum, quotiescumque morbo periculo laborarent.
- 9 Priuilegium particulare non debet extendi ad generale.
- 10 Monialis morbo non contagioso, sed periculoso laborans, si sine Summi Pontificis dispensati. ne egrediretur de clausura, peccaret, nec Prælatus inferior licentiam huiusmodi concedere potest.
- 11 Monialis potest de clausura egredi, si periculum vitæ sibi cerè imminet ob graues molestias, & vexationes, quas iniuste patitur.
- 12 Monialis grauida effecta non potest exire, etiam ad saluandam famam, vt fœtum foris edat, sine legitima Summi Pontificis, vel alterius superioris licentia.
- 13 Monialis non potest sine legitima licentia Summi Pontificis egredi ad habendam curam nepotum, & omnium auxilio carentium.
- 14 Item neque ad habendam curam consanguineorum infirmorum.
- 15 Item ad succurrendum in extrema necessitate parentibus, vel filiis, etsi alij satis probabiliter contrarium sentiant.
- 16 Item neque ad visitandos parentes, consanguineos, vel alios infirmitatis causa, vel alio prætextu.
- 17 Item neque ad implendam aliquam conditionem impositam in legato ipsi Moniali relicto.

Responderetur negatiuè, etiam si aded periculosus sit, vt ea non egressa, desperetur eiusdem salus.

- 2 Probatur, quia licet calus exceptus cum dictione taxatiua admittat forsan, vt supra dicebam, extensionem ad casus similes, vel vrgentiores, non tamen ex communi sententia Doctorum admittit ad casus dissimiles, vel minus vrgentes, vt est in casu nostro, cum non agatur de bono communi Monialium (ne scilicet contagiosus morbus vnus cæteras inficiat) sed de bono particulari vnus tantum Monialis. Confirmatur, quia cum morbi non contagiosi sint frequentes (siue veri, siue putatiui) in Monialibus, & in ipsis sit ardens desiderium egrediendi de Monasterio, & medici sint faciles ad attestationem de grauitate morbi faciendam, aperiretur via, vt eis passim egressus concedatur, in maximum clausuræ propter commune Religionis bonum statutz detrimentum; cum ex alio capite bonum commune Religionis præponderare debeat bono priuato cuiuscumque particularis Monialis: quapropter Carthusiani propter eandem rationem satis probabiliter in suis infirmitatibus, etiam cum periculo vitæ, ad abstinentiam ab esu carniū obstringuntur, & merito, quia sicuti experientia testatur, rarissime egressus est clausura, sicut & esus carniū, sic ad pristinam salutem recuperandam conducunt, vt inde pendeat, tanquam ex causa necessaria, mortis periculi vitatio.

Atque ita contra Nauarrum *comment. 3. n. 49. & 50. de Regul. Llamas in Append. §. 10. Azorium tom. 1. lib. 13. cap. 8. q. 1. ad fin. Graff. 1. part. decis. lib. 4. cap. 23. num. 17.*

Sorbum in annotat. ad *Compend. Mendic. verb. Ingressus Monasteriorum Monialium*, num. 6. *Dianam part. 3. tr. 2. resol. 105. Suar. de Relig. tom. 4. tract. 1. lib. 1. cap. 9. Peirinum tom. 2. cons. 6. Pij V. §. 4. num. 247. Mariam Nouarium apud Riccium in praxi, tom. 4. resol. 193. num. 3. ex probabiliori sententia Doctorum docent Gutierrez 99. canonic. lib. 1. cap. 14. n. 7. & seqq. Cened. collect. 11. ad Sextum Decretal. num. 12. Zerola p. 1. verb. Moniales, in fin. (vbi testatur sic declarasse S. Cardinalium Congregationem) Collector priuileg. Mendicant. verb. Clausura Monialium, casu 5. Corduba in eius addition. ad fin. vers. Notandum, Granad. in part. 2. controu. tract. 3. part. 1. disp. 8. sect. 5. num. 13. Faustus in thesaur. Relig. lib. 6. q. 163. Miranda de Monialib. quasi. 4. art. 4. Barbosa de potest. Episc. part. 3. allegat. 102. n. 20. Rodrig. 99. Regular. tom. 1. quasi. 49. art. 3. Tamburin. de iure Abbat. disp. 19. quasi. 5. Lezana tom. 1. cap. 25. num. 20. & verb. Clausura, num. 11. Bonacina de clausura, q. 2. punct. 9. Scortia epit. 94. theorem. 228. & Layman. lib. 4. tract. 5. cap. 12. num. 1.*

Quod intellige, etsi petatur egressus ad aliud eiusdem Ordinis Monasterium, cuius situs salubrior sit; quia adhuc in hoc egressu locum habet non publica omnium Monialium, sed priuata vnus tantum Monialis necessitas, & sic non est casus similis exceptis, sed leuior, & minus grauis.

Obiicies: lex Ecclesiastica non obligat cum periculo vitæ.

Respondetur, distingo antecedens, si non inuoluit aliquod bonum commune, concedo; si inuoluit (vt in casu nostro de seruanda clausura, adeo ad spirituales Monialium salutem, perfectamque vtorum Regularium obseruantiam, necessaria) nego: quapropter, vt dicebam, Carthusiani laudabiliter, vt seruent statutum suum, se abstinent, etiam cum periculo vitæ, ab esu carniū, quod vtrumque eo magis verum est, quia nec ex egressu, nec ex esu carniū pendet cerè mortis periculi vitatio, vt supra etiam dicebam.

Obiicies secundò, si quis velit Monialem occidere, potest Monialis ad vitandum mortis periculum egredi: ergo etiam in casu nostro. Consequenter probatur, quia materialiter, & impertinenter se habet, vtrum periculum imminet ab extrinseco, vel ab intrinseco, cum in vtroque casu tuenda vitæ ius naturale locum habeat.

Respondetur concedo antecedens; at nego consequentiam, quia primus casus est rarissimus, & sic non aperit viam ad causas egressus fingendas, clausuramque violandam; & præterea infert, vtpote ab extrinseco, certissimum periculum vitæ: at secundus casus est frequentissimus, & sic valde aperiret viam facilitati egrediendi, clausuramque violandi; & præterea infert, vtpote ab intrinseco, periculum vitæ, quod Moniali egressa non cessat, sed ipsam comitatur.

Obiicies tertio: Gregorius XIII. teste Nauarro, de facto concessit cuiusdam Monasterij Monialibus liberum egressum, quotiescumque morbo ita periculoso, vt ad tuendam vitam egressus iudicio Medicorum fuerit necessarius, laborarent: ergo.

Respondetur: distingo antecedens, concessit, declarando, nego: concessit, peculiare priuilegium impertiendo, concedo: quapropter ad alias personas, quam ibi expressas extendi non potest, nec debet, *ius singulare, ff. de legibus. Accedit*, quod licet ea censeatur causa, vt Papa in lege sua Ecclesiastica dispenseretur causa, vt Papa in lege sua Ecclesiastica dispenseretur, non tamen sequitur, quod sit etiam iusta causa, vt Prælatus inferior contra legem Ecclesiasticam sui Superioris egressum concedat; & sic retorquetur argumentum, siquidem potius ex his inferitur, dispensationem

tionem Pontificis esse necessariam, & sine ista peccare mortaliter Moniales, quæ propter morbum lethalem, scilicet non contagiosum egredere: Non nego tamen, quod si quis sententiam contrariam, vtpote non omnino improbabilem, secutus egrediendi in tali casu licentiam concesserit, excusari possit à pœnis. Vide Rodrig. tom. 1. q. 49. art. 5. in fine.

11 Ex dictis sequitur primò, quod possit Monialis è clausura egredi, si periculum vitæ sibi certò imminet ob graves molestias, & vexationes, quas iniuste patitur, & habere non potest Episcopum, vel superiorem, à quo subleuetur. Tamburin. de iure Albat. disp. 19. q. 5. ad 8. quia hoc est veluti ab extrinseco occidi.

12 Sequitur secundò, quod è contra non possit sine legitima Summi Pontificis, vel alterius Superioris licentia egredi, si grauida effecta velit ad saluandam famam exire, vt fœtum foris edat, & sic suum delictum absconsum retineat, nisi simul aliquin periculum vitæ sibi imminet. Tamburin. loc. supra cit. ad 12. & Lezana verb. Clausura, n. 1.

13 Sequitur tertio, quod multò minus possit sine legitima licentia Summi Pontificis egredi ad habendam curam nepotum, & omni auxilio carentium. S. Congregatio apud Armendariz in addit. ad recopilat. legum Nauaræ, lib. 2. tit. 18. lib. 7. de Relig. n. 105. apud Marzillam sess. 25. cap. 5. & apud Barbosa in collectan. Bullar. verb. Monialium clausura circa egressum.

14 Idemque dico de egressu ad habendam curam consanguineorum infirmorum. Tamburin. ibi supra, ad 13. & Bonacina cir. q. 1. punct. 9. n. 4. & 5.

15 Idemque dico de egressu ad succurrendum in extrema necessitate parentibus, vel filiis; etsi alij satis probabiliter contrarium sentiant; cum in tali casu quammaximè virgeat ius naturæ, & obligatio charitatis. Ad quod tamen fundamentum facile responderi potest ex dictis suprâ. Idemque multò magis dico de egressu ad parentes, consanguineos, vel alios infirmitatis causa, vel alio prætextu inuadendos, idque tum ob dictam rationem, tum ob dictum Motum Pij V. ubi id expresse prohibetur, ibi: *Vi domorum, parentum, aliorumque consanguineorum visitandorum.*

16 Idemque etiam multò magis dico de egressu ad adimplendam aliquam conditionem impositam in legato ipsi Moniali relicto: quapropter declarauit S. Congregatio in vna Camerinenfis mensis Martij 1634. solui debere cuidam Moniali legatum 60. scutorum ei relictorum, etiamsi ratione sui status assilire non potuisset cuidam processionem cum veste alba, sicut legatum requirebat.

DVBITATIO XVIII.

An Moniali concedi possit egressus, si adeo incorrigibilis sit, vt in nullo Monasterio eius correctio speretur?

SUMMARY.

- 1 Moniali adeo incorrigibili, vt in nullo Monasterio eius correctio speretur, concedi non potest licentia egressus in consilio Summo Pontifice, licet in vigore iuris contrarium videatur.
- 2 Monialis incorrigibilis carceri potius, ne alias inficiat, tradi debet, quàm cum tanto scandalo, & præiudicio boni communis è Monasterio eici.

Respondetur, quod (quamvis in rigore iuris, ex cap. cum ad Monasterium, & cap. fin. de statu Mo-

nach, affirmandum videatur; cum eadem prorsus ratio, scilicet ne *Morbida facta pecus totum corrumpat ouile*, sit de religiosis fœminis, ac de viris; præsertim quia Moniales non magis ac viri votis Religionis adstringuntur, nec præcepto clausuræ ligantur, nisi quamdiu manent in Monasterio, sicuti & præcepto delationis habitus Religiosi omnes non ligantur, nisi quamdiu manent in Religione: & fauere videtur priuilegium quoddam Innocentij III. pro Cisterciensibus apud Hieronymum Rodrig. in compend. qq. regular. resol. 57. num. 3. tamen negandum sit (saltem in consilio Pontifice) vtpotè quid nouum, & inusitatum, atque adeo scandalum generans. Accedit, quod ansam Monialibus daret, vt se incorrigibiles fingant, ad hoc vt Monasterium deserant, in magnum præiudicium boni communis; & Moniales ex delicto suo commodum reportarent: quapropter potius in tali casu Monialis incorrigibilis, carceri (ne alias inficiat) includi deberet, quàm cum tanto scandalo, & præiudicio boni communis è Monasterio eici. Bonacina de clausura, q. 1. punct. 9. n. 14. Barbosa in Collectan. Doctor. in cap. ne Religiosi, de regularitate. Lezana tom. 1. cap. 25. n. 17. & verb. Clausura, n. 15. Gauant. in Man. Episcop. verb. Monialium clausura, n. 23. Ricciulus de iure personar. extra grem. Eccles. vagant. lib. 8. cap. 5. n. 8. idque ex altera Sacræ Congregationis declaratione in vna Redonensi 1617. & altera 1630. ex Rotæ decisione in vna Vlyssiponenfi 1625.

DVBITATIO XIX.

An Moniali concedi possit egressus vt ad strictius Monasterium transeat.

SUMMARY.

- 1 Moniali concedi potest egressus, vt ad strictius Monasterium transeat, contra nonnullos Doctores asserentes id solum statutum esse pro viris, non pro fœminis.
- 2 Ad bonum commune Monialium spectat posse ad perfectiorem vitam transire.
- 3 Transitus ad arctiora Monasteria de iure antiquo concedebatur, nec per ius nouum apparet sublatum.
- 4 Textus in cap. licet, de Regularibus, quamvis de solis Religiosis viris loquatur, quoad rationes tamen aequè procedit in Monialibus, & sic in vtrisque eadem debet esse iuris dispositio.
- 5 Monialis potest seruatis seruandis transire de vna Religione ad aliam, & in Religione, ad quam transit, debet facere nouitium, & emittere professionem.
- 6 Textus in cap. unico, §. confirmatus, in fine, de Religiosis domibus in 6. loquitur de translatione locali, non personali.
- 7 Opinio Rodriguezi improbat.

Respondetur, quod (quamvis Azor. tom. 1. lib. 13. cap. 8. q. 1. & alij negent, moti ex eo, quia cap. licet, de Regularib. ubi transitus ad Religionem strictiorem permittitur, loquitur solum de viris Religiosis, non item de fœminis; & quia cap. unico, in prin. ip. de statu Regular. in 6. Tridentinum sess. 25. de Regularib. cap. 4. & Bulla Pij V. incipiens: *Decoris, & honestati*, Monialibus permittunt exitum) tamen ob triplicem illam causam, epidemiar, lepræ, & incendij, affirmandum sit; quia ad bonum commune Monialium spectat, posse ad perfectiorem vitam transire, nec præsumitur Pontifex velle Spiritui sancto ad perfectiorem

fectionem vitam excitanti resistere, & aditum ad perfectionem intercludere; tum quia olim dictus transitus concedebatur (vt patet ex c. 1. 20. q. 4. & docent ibi Gloss. verb. *Virgines*, & in c. *cap. vnic. verb. Perpetua*, Archidiacon. num. 1. D. *minic. num. 11*. Abb. *cap. fin. num. 7*. de *statu Monachor.* Additionator ad Abb. in *cap. non est*, li. C. ad *fin. de Regul. Silu. verb. Religio* 4. q. 16. dist. 2. & Greg. Lopez l. 9. verb. *Religiosos*, tit. 7. part. 1.) ergo & hodie concedi poterit; cum nulquam appareat talis iuris antiqui correctio; siquidem cit. *cap. vnic. Tridentinum*, & Bulla Pij V. loquuntur solum in ordine ad vacandum, non autem in ordine ad vitam Religiosam strictiorem amplectendam; & cit. *cap. licet*, quamvis de solis Religiosis viris loquatur, quoad rationes tamen aequè procedit in Monialibus; & sic in vtriusque eadem debet esse iuris dispositio; atque ita etiam post Tridentinum, sentiunt Mandes in *signatur. grat. verb. Licentia*, col. 9. 2. *vers. quæ dicta sunt*, Tapia *Auth. ingressi*, verb. *ingressus*, cap. 9. num. 37. C. de *sacrof. Eccles.* Rodrig. tom. 3. q. 52. art. 6. & Zerola 1. part. verb. *Moniales*, in *fin.*

Confirmatur, quia apud Ricciullum in *tract. de iure personar. extra grem. Eccles. vacant. lib. 8. cap. 5. num. 4*. Sacra Congregatio in vna Nannetenfi 1613. & in vna Redonensi 1617. sic expressè decernit, quod scilicet non obstante etiam rigorosa clausura Monialium, possit adhuc Monialis, seruatis seruandis, transire de vna Religione ad aliam: at in casu, quo transiret, debet in Religione, ad quam transit, Nouitiatum facere, & professionem emittere. Rota *decis. 109. num. 2. & seqq. in recent.* & Tamburin. *diff. 21. quæst. 1. num. 11.*

Obiicies, in *cap. vnicum*, §. *confirmatos*, in *fin. de Religiosis domibus* in 6. decernitur, quod nullus Ordo ad alium, vel Conuentus ad Conuentum se, ac loca sua totaliter transferat absque licentia Sedis Apostolicæ: ergo.

Respondetur, nos loqui de translatione personali, non locali; in textu autem cit. sermo est de translatione, quæ cum loco, seu applicatione bonorum facienda est: ita Rodrig. & Zerola in *locis cit.* contra Azorium 1. p. lib. 1. §. 1.

Cæterum quod ait Rodrig. loco *suprà cit.* (requiri ad talem egressum, ob clausuram in Tridentino, & in Bulla Pij V. Monialibus indictam, Superiorum, & Ordinarij licentiam, quam inquit, tenentur illi concedere) mihi non probatur, sed dicendum satis esse eam (sicuti dicitur de Religiosis viris) petere, etsi non obtineatur; quia Tridentinum, & Bulla Pij V. non loquuntur in hoc casu, vt dicebamus.

at per moram vnus, vel alterius diei, v. g. ad visitandam imaginem, consanguineam, amicam, &c. non violat præceptum clausuræ.

Respondetur affirmatiuè, v. g. egressa ob morbum, vel alium casum permissum tenetur, sanitate obtenta, vel negotio finito, ad Monasterij clausuram redire. Sic Collector priuileg. verb. *ingredi*, §. 34. Rodrig. 9. 49. art. 9. in *princip.* Miranda de *Monialibus*, q. 1. art. 5. ad *finem*, Barbosa de *offic. & potest. Episcop.* 3. p. alleg. 102. n. 58. Bonacina de *clausura*, q. 1. p. n. 9. n. 31. Layman. lib. 4. tract. 5. c. 12. n. 1. & Lezana tom. 1. cap. 25. n. 22. & pater, quia cessat tunc causa concessionis egressus; tum quia dum in *cap. periculofo*, §. *verum quando*, de *statu Regular.* in 6. conceditur exitus Abbatissæ causa recipiendi iuramentum fidelitatis, subditur: *Quamprimum fieri poterit, seu fidelitatis præstatio sacramento*, ad ipsum Monasterium è vestigio reuersura, vbi Glossa verb. è *vestigio*, explicat, statim, vel continuè; & Ioan. Andr. ibi num. 3. Archidiacon. n. 3. Anchar. n. 4. & cæteri Canonistæ inde dicunt, quod concessa specialiter, & contra ius suis terminis sint continenda, & expedita concessionis causa, redeundum sit ad ius commune: tum quia in Bulla, *Decori, & honestati*, postquam præterquam ob triplicem infirmitatem ibi declaratam, prohibetur egressus Moniali, subditur: *Sed nec in prædictis casibus extra illa Monasteria, nisi ad necessarium tempus, stare licet.*

Hoc autem præceptum, cum simus in moralibus, moraliter (sicuti cum dicitur de obligatione ad restituendum, vel ad residendum, &c.) intelligendum est, ita vt per moram breuem, verbi gratia vnus, vel alterius diei, Monialis illud non violet. Accedit, quod sic etiam colligitur ex cit. *capite periculofo*, §. *verum quando*, vbi cum Pontifex præcepisset è vestigio finito negotio, reditum ad clausuram, subdit: *Sic quod in fraudem residentia, siue mora claustralis nihil fiat omnino*: quibus verbis clarè significat, eam solam dam-nari moram, quæ sit alicuius momenti, quæque cederet in clausuræ fraudem, non autem quæ sit vnus, vel alterius diei, vt si Monialis, finito negotio, per vnum, vel alterum diem alicubi moretur, vel ad clausuram rediens, in itinere aliò diuerfat, ad visitandam imaginem, cognatam, vel amicam; quia hoc, moraliter loquendo, non est in clausuræ fraudem, vti dicebam, & videri possunt Rodrig. tom. 1. quæst. 47. art. 11. Gutierrez q. q. Canon. lib. 1. cap. 14. in *fine*, Bonacina, & Lezana in *locis suprà cit.* & quæ dicuntur *infra dub. 51.*

DVBITATIO XX.

An Monialis ad tempus legitimè egressa teneatur statim redire?

SUMMARIUM.

- 1 Monialis ad tempus legitimè egressa, nempe ob morbum, vel alium casum permissum, tenetur sanitate obtenta, vel negotio finito ad Monasterij clausuram redire.
- 2 Verbum (è vestigio) sonat statim, vel continuè.
- 3 Concessa specialiter, & contra ius suis terminis sunt continenda, & expedita concessionis causa redeundum est ad ius commune.
- 4 Monialis egressa legitimè, si in redeundo ad Monasterium sit morosa per moram breuem, v. g. vnus, vel alterius diei, non violat præceptum clausuræ.
- 5 Monialis egressa legitimè, si finito negotio aliò diuer-

DVBITATIO XXI.

An Moniali, si necessitas exeundi manifesta sit, & Superior tunc pro licentia petenda adiri non possit, liceat, eo inconsulto, egredi?

SUMMARIUM.

- 1 Monialis necessitate cogente, si non sit aditus ad superiorem pro obtinenda licentia, potest eo inconsulto egredi.
- 2 Necessitas legem non habet, & per epicheiam censeri potest casus necessitatis exceptus.
- 3 Monialis non præsumitur necessitate cogente, coartari à superiore ad seruandam clausuram.
- 4 Monialis necessitate cogente egressa sine superioris licentia tenetur eidem significare suum egressum, si aurret, & ipsa possit.

5 Superior

5 Superior, si durat egressus Monialis, & causam ipsius non approbet, potest illum emendare, secus est si Monialis iam rediit ad Monasterium.

- 1 Respondetur affirmatiue, quia necessitas legem non habet, & per epicheiam ceteri potest, tale casum non comprehendit in decretis Concilij, & Pontificum, quia in tali casu non presumitur Superior velle Monialem ad clausuram obligare: atque ita docent Dominic. in cit. cap. periculofo, in fin. Franc. ibid. num. 4. Sylu. verb. Religio 7. quest. 16. dist. 1. Collector priuilegior. Mendicant. verb. Clausura Monialium, casu 1. Llamas in appendice, §. 10. Rodriguez quest. 49. art. 2. Layman loco supra cit. Bonacina de clausura, quest. 1. punct. 8. Lezana tom. 1. cap. 25. num. 21. Zecchius de Republ. Ecclesiast. tit. de Regular. cap. 3. num. 15. qui recte subdit, quod teneatur postea hæc
- 4 Monialis id Superiori significare. Quod intellige, si possit, & daret egressus, quia cum adhuc ille daret, potest Superior illum emendare, si causam, cuius cognitio pertinet ad ipsum, non approbat. At non tenetur, si iam egressus cessauit, ut quia iam Monialis rediit ad Monasterium, quia tunc Superioris facultate, & approbatione amplius non indiget, sicuti quid simile dicitur de Religioso, qui cum rati habitatione Superioris iam aliquid cognouit. Vide Bonacinam loco supra cit.

DVBITATIO XXII.

An, & quæ poenæ Moniali clausuram violanti, & ei fauentibus infigantur.

S V M M A R I V M.

- 1 Moniali clausuram violanti, & ei fauentibus duplex poena infligitur. Prior excommunicatio Pontifici reſeruata, poſterior priuatio dignitatum, & officiorum.
- 2 Sententia Rodriguez reuocatur, & cur.
- 1 Respondetur, de hac re sic statuit Pius V. in dicto Motu suo, qui incipit, Decori, & honestati. Aliiter autem, quam (ut præſertur) egredientes, seu licentiam exendi quomodocumque concedentes, necnon comitantes, ac illarum receptatrices personas, sine licentia, aut ſaular, vel Ecclesiasticas, conſanguineas, vel non, excommunicationis maioris lata ſententia vinculo ſtrictim eo ipſo abſque aliqua declaratione ſub acere, a quo præterquam a Romano Pontifice, niſi in mortis articulo, abſolui nequeant: & in ſuper tam egreſſas, quam præſidentes, & alios Superiores prædictos eis licentiam huiusmodi concedentes, dignitatibus, officiis, & adminiſtrationibus per eos tunc obtentis, priuamus, & illas, & illos ad obienta, & ab alia in poſterum obtinenda inhabiles decernimus.
- 2 Itaque ex dictis duplex poena infligitur. Prior excommunicatio Pontifici reſeruata, quæ generalis eſt contra Moniales aliter ac in Motu Pij V. conceditur, egreſſas, & contra licentiam egrediendi aliter ac in dicto Motu conceditur, concedentes, comitantes, ac receptantes. Poſterior, priuatio dignitatum, adminiſtrationum, officiorum tunc obtentorum, & inhabilitas ad illas, & ad alia in poſterum obtinenda, & hæc non eſt ita generalis, ſicut excommunicatio, (quia ſolum afficit Moniales egreſſas, & præſidentes, & alios Superiores licentiam egrediendi concedentes)

& non eſt Pontifici reſeruata, ſicuti patet ex contextu, & tradunt Doctores apud Lezanam verb. Clausura, num. 21.

Ceterum, quod docet Rodriguez tom. 1. quest. 49. art. 5. (Moniales ſic egreſſas contrahere excommunicationem aliam latam in Tridentino ſeſſion. 25. cap. 5. de Regularib.) mihi non probatur, quia Tridentinum nec ibi, nec alibi excommunicationem inferit contra Moniales egredientes, ſed ſolum contra Monialium clauſuram ſine legitima cauſa egredientes.

DVBITATIO XXIII.

An dictæ poenæ eo ipſo ante omnem Iudicis ſententiam, etiam criminis declarationem, in foro conſcientiæ contrahantur?

SECTION I.

Dubitationis Reſolutio.

S V M M A R I V M.

- 1 Exceptis cenſuris, & irregularitate, poenæ aliæ latæ contra violantes clauſuram, & quoscumque alios, non contrahuntur ante ſententiam criminis declarationem.
- 2 Poena, præſcripta quæ non poteſt abſque aliqua hominis actione executioni mandari (etiam ſi ſeratur ipſo iure, vel ipſo facto, & nulla expectata Iudicis ſententia) non obligat in foro conſcientiæ ante condemnationem.
- 3 Nemo ſubit poenam, niſi per ſententiam criminis reus condemnatur.
- 4 Verba (ipſo iure, ipſo facto) intelligenda ſunt de declaratione poenæ non autem criminis.
- 5 Lex debet eſſe iuſta, & hominum moribus, & fragilitati accommodari.
- 6 Leges poenales quatenus præceptum continent, diriguntur ad ſubditos; quatenus poenam infligunt, reſeruntur ad Iudices, ut eas in tranſgreſſores exequantur.
- 7 Poenæ late in motu Gregorij XIII. de datis, & promiſſis pro iuſtitia, vel grati. contra tranſgreſſores ſui motus non contrahuntur ante Iudicis ſententiam, ſaltem criminis.
- 8 Poenæ late in motu proprio Clementis VIII. de largitione munerum Religioſis interdicta, non contrahuntur in foro conſcientiæ ante criminis ſententiam.
- 9 Idem dic de Clericis non deferentibus habitum clericalem.
- 10 Idem dic de Clericis ſodomiam exercentibus, contra Nauarrum.
- 11 Lex imponens taxam alicui rei venali, & imponens contravenientibus poenas, non obligat ante criminis ſententiam, licet ante omnem ſententiam teneantur reſtituere exceſſum pretij.
- 12 Beneficiatus poteſt retinere beneficium, donec declaratur delictum, propter quod beneficio priuatus eſt, niſi forte in lege dicatur, poenam in foro conſcientiæ ſtatim ſoluendam eſſe.
- 13 Reſtor Eccleſiæ ſine ſolemnitatibus requiſitis alienans rem Eccleſiæ non tenetur abdicare beneficia ante criminis latam ſententiam.
- 14 Idem dic de Prælatiſ, qui Monasteria Monialium contrahunt

- contra motum Gregorij XIII. ingrediuntur, & de Religiosis mulieres intra septa monasterij admittuntur.
- 15 Superior Religionis incidens in casum ipso facto priuationis superioritatis, etiam si publice constet, in dictam penam non incurrit absque iudicis declaratione.
- 16 Hæretici, & alij quorum bona ipso iure confiscantur, non tenentur ad penam ante criminis sententiam.
- 17 Bona hæretici, & aliorum à die commissi criminis obstringuntur reali obligatione, ita ut ad quemcunque transferint, à fisco vindicari possint una cum fructibus extantibus.
- 18 In delictis hæresis, & similibus sententia fertur etiam contra defunctum, & pœna iuris fictione retrotrahitur ad diem commissi delicti, sique executio confiscationis perinde ac si tunc sententia lata fuisset.
- 19 Fiscus bona fidei possessori, verbi gratia emptori, cui res alienata fuit post delictum commissum, si defunctus, cum fisco succedit, diuor factus sit, tenetur pretium restituere.
- 20 Recipiens donationem à criminoso adhuc non tenetur bona fisco reddere; nisi à iudice repetatur, licet sciuerit penam confiscationis à donatore incurram esse.
- 21 Recensentur pœna, qua in foro conscientie non obligant ante iudicis sententiam criminis declarationem.
- 22 Clausula, absque vlllo superioris decreto, vel ministerio, vel sententia, absque vlla declaratione, absque vlla sententia, ante vllam sententiam, quid importent.
- 23 Reus non tenetur exequi in se penam sui delicti, non solum in pœnis priuationis, sed in alijs, in quibus actio talis exigitur.
- R**espondetur negativè (si loquamur de pœnis, exceptis censuris, & irregularitate, de quibus dicam sectione sequenti ad primum) quia lex pœnalis, præsertim quæ non potest absque aliqua hominis actione executioni mandari (etiam si feratur ipso iure, vel ipso facto, & etiam nulla expectata iudicis sententia, ut est in casu nostro) adhuc tamen ante sententiam, seu condemnationem, saltem criminis, in foro conscientie non obligat; ex eo quia vltimo & consuetudine (quæ optima legum existit interpret) receptum est, quod nemo subeat penam, nisi per iudicis sententiam, saltem criminis, reus condemnatur, ita ut si in lege subdantur verba ipso iure, vel ipso facto, nulla expectata iudicis sententia, seu declaratione, intelligenda sint illa de sententia, seu declaratione pœnæ, non item criminis, & meritò, quia alioquin lex humana esset nimis dura; cum tamen ut lex sit iusta, debeat esse (sicuti communiter Theologi, & Canonistæ in cap. erit, cap. in istis, dist. 4. docent) hominum moribus, & fragilitati accommodata: nam valde alienum à moribus, & natura hominum est, quod idem cogatur esse reus, iudex & iustitiæ executor, & sæpe sui criminis occulti proditor, & accusator: quapropter dicendum, quod leges pœnales, quatenus præceptum continent, diriguntur ad subditos, ut eas obseruent; quatenus verò pœnam infligunt, præcipuè referuntur ad iudices, ut eam in transgressores exequantur, & secundariò ad subditos, ut iustæ executioni obtemperent, si pœnam soluere à iudice iubeantur. Sic contra Abbatem in cap. dilecti, de arbitris, Castrum lib. 2. de lege pœnali, cap. 8. & 9. Sayrum in Clauis Regia, lib. 3. cap. 10. Merollam tom. 1. disp. 1. cap. 2. diff. 10. n. 253.
- 7 Bonacinam de clausura, quest. 1. punct. 4. num. 7. & 9. 5. punct. 3. num. 2. Grassi 1. part. decis. lib. 4. cap. 23. n. 11.

& quosdam alios tenent Caiet. 2. 2. quest. 61. art. 3. & in summ. verb. Pœna, Sor. de iust. lib. 2. quest. 61. art. 3. Silu. verb. Pœna, quest. 25. Nauar. cap. 23. num. 66. & lib. 3. consil. 8. de donat. edit. 2. & in exposit. Bullæ, de datis & promissis, num. 44. Corduba lib. 1. q. 36. Azor. tom. 8. lib. 5. cap. 7. quest. 1. Mol. de iust. & iur. tom. 1. tract. 1. disp. 96. num. 14. (vbi dicit esse sententiam communiter inter Theologos, & Iurisperitos.) Couar. in 4. decret. part. 2. cap. 6. §. 8. num. 12. Vasq. in 1. 2. tom. 2. disp. 168. num. 15. Salas de legib. disp. 15. sect. 2. num. 38. Lorca in 1. 2. disp. 24. de legib. Becan. in part. 2. tract. 3. cap. 2. Sanchez de matrim. lib. 9. disp. 30. & lib. 2. mor. cap. 22. num. 7. Diana part. 3. tract. 2. resol. 66. Soula in Exposit. Motus Clementis VIII. de largit. muner. num. 102. Molfesius in summa, tom. 1. tract. 9. cap. 9. n. 35. Suar. de legib. lib. 5. cap. 5. & 6. Villalob. in summ. tract. 2. diff. 26. num. 2. Ioan. de la Cruz part. 1. dub. 3. de legib. & alij passim.

Hinc sequitur, quod (licet Gregorius VIII. in Motu suo de datis, & promissis pro iustitia, vel gratia statuat contra dicti sui Motus transgressores, ibi: Eos omnes omni beneficio ipso iure priuamus, ac priuatos esse declaramus, ac inhabiles ad illa, & ad alia esse volumus.) Hæ pœnæ tamen ante iudicis sententiam, saltem criminis, non contrahantur. Nauarr. in dicti Motu Gregor. XIII. Exposit. num. 41. Soula, & Mol. in locis supra cit. quod maximè procedit in priuatione officij administrationis, & dignitatis tunc obtentorum; cum ea sit pœna ad sui executionem aliqua hominis actione egens.

Sequitur secundo, quod (licet Clemens VIII. in Motu proprio de largit. muner. Religiosis interdita, rigidioribus verbis utatur, ibi: Omnibus, & singulis per eum obientis dignitatibus, gradibus, muneribus, & officiis eo ipso priuamus, ac ad illa, & alia in futurum obtinenda inhabilis in perpetuum, & incapax existat, & hoc absque vlllo Superioris decreto, aut ministerio) hæ pœnæ tamen similiter in foro conscientie ante criminis sententiam non incurrantur. Nauarr. cit. n. 44. & alij Doctores, quos citat, & sequitur Soula in dicti Motus Clementis VIII. explicat. cit. num. 102. & Molfesius supra.

Sequitur tertio, quod idem dicendum sit de pœnis oppositis in Bulla Sixti V. contra Clericos non deferentes habitum clericalem: Doctores, quos citat, & sequitur Molfesius loco supra cit.

Sequitur quarto, quod idem etiam dicendum sit de pœnis apposis in Bulla Pij V. contra Clericos sodomiam exercentes. Sayrus de censur. lib. 7. cap. 12. n. 24. Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 46. num. 18. Auil. de cens. part. 7. disp. 4. dub. 7. concl. 7. Henric. lib. 14. cap. 5. n. 1. in gloss. lit. F. Azor. part. 3. lib. 3. cap. 19. q. 5. Suar. de censur. disp. 31. sect. 4. num. 22. Filliuc. tom. 1. tractatu 17. num. 127. Homobon. part. 2. tract. 11. cap. 12. quest. 26. Florian. de casibus reseru. part. 2. cas. 7. §. 1. n. 8. Bonacina de matrim. quest. 4. punct. 11. num. 2. Zanard. part. 2. præcept. 6. cap. 9. & Finel. de casib. reseru. cas. 9. num. 6. Quidquid in contrarium sentire videatur Nauarr. cap. 27. num. 250.

Sequitur quinto, quod lex imponens taxam alicui rei venali, & imponens contrauentibus pœnas, non obliget hos ad pœnas, saltem ante criminis sententiam; etsi ante omnem prorsus iudicis sententiam teneantur restituere excessum pretij. Doctores, quos refert, & sequitur Villalob. loco supra cit. n. 3.

Sequitur sexto, quod beneficiatus possit (donec est) beneficium retinere, nisi forte in lege dicatur, pœnam in foro conscientie statim subeundam esse. Surd. decis. 247. & Azor. part. 1. lib. 5. cap. 7. quest. 6. Qua de re vide tamen quæ nos infra dicemus sect. sequentibus.

Sequitur

13. Sequitur septimò, quod Rector Ecclesiæ sine solennitatibus requisitis alienans rem Ecclesiæ, abdicare beneficia ex vi Bullæ Pauli I. *Ambrosio*, non teneatur, saltem ante criminis laram sententiam. *Sanch. lib. 2. Mor. cap. 22. n. 20. Nauar. cit. c. 27. n. 110. Henric. lib. 13. c. 56. n. 41. Graff. in decis. part. 1. lib. 2. c. 11. n. 41. & Diana cit. resol. 66.*
14. Sequitur octauò, quod idem dicendum sit de Prælati, qui contra Motum Gregor. XIII. *dubia quæ emergunt*, Monasteria Monialium ingrediuntur; & de Religiosis, qui contra Motum Pij V. mulieres intra septa Monasterij admittunt. Doctores, quos refert, & sequitur Rodrig. in explicat. d. l. *Motus Pij V. n. 32. & Suarez de Relig. tom. 4. lib. 1. cap. 7. n. 10. & nos dicemus dub. 68. c. 79.*
15. Sequitur nonò, quod superior Religionis incidens in casum ipso facto priuationis superioritatis, non incurrat (etiamsi publicè constet de crimine) in dictam pœnam, donec per Iudicem in eam incurrisse declaratur: quapropter interim non poterunt subditi eum è gubernatione expellere. Doctores, quos citat, & sequitur Ioan. Valer. in differ. *utrisque fori, verb. pœna, differ. 20. n. 42.*
16. Sequitur decimò, quod hæretici, & alij, quorum bona ipso iure confiscantur, non teneantur, saltem ante criminis sententiam, illa fisco restituere. Doctores communiter, quos citat, & sequitur Sanchez loco cit. cap. 20. num. 7. & Sanctarellus de hæresi, cap. 11. dub. 1. num. 6.
- Quapropter pœna confiscationis bonorum, quæ ipso iure incurritur ob crimen hæresis, iuxta cap. cum secundum leges de hæresi in 6. ob crimen læsæ Maiestatis, iuxta l. 5. & ult. Cod. ad legem Iulianam Maiestatis, & ob similia crimina, non eo sensu intelligi debet, quasi reus à lege condemnatus, bonorum suorum dominio; vel possessione ante criminis sententiam priuatus sit, vt ea retinere, vel valide alienare non possit, sed fisco deferre debeat sui ipsius accusator, Iudex, aut vindex; at debet intelligi in sensu, quo à die commissi criminis ante omnem Iudicis sententiam, bona ipsius rei reali obligatione, veluti vinculo, astringantur fisco, vt ad quemcumque possessorem, quocumque titulo, contractus, hereditatis, vel legati perueniant, tali oneri obstricta maneant, vt post Iudicis sententiam condemnatoriam, vel declaratoriam criminis, rescisso contractu, testamento, vel legato, vindicari, ac fisco applicari possint, vnà cum fructibus extantibus, vel quatenus possessor inde ditior factus fuerit; sic præter Sanchez, & Sanctarellum supra citatos docent ex communiore sententia Caietan. 2. 2. q. 61. art. 3. Sor. de iust. lib. 2. quæst. 6. art. 6. Couar. in 4. decret. part. 2. cap. 6. §. 8. Azor. tom. 1. lib. 5. cap. 7. quæst. 1. Corduba lib. 1. q. 9. quæst. 36. Less. de iust. & iure, lib. 2. cap. 29. num. 63. Victor. relect. de Indis, num. 8. Med. Cod. de elemosynis, quæst. 4. in princip. Silu. verb. hæresis, 1. quæst. 6. & 8. Nauar. cap. 28. num. 66. Simanca tit. 9. num. 17. Gomez 3. resol. cap. ult. Valq. disp. 170. cap. 3. Bañez 2. 2. q. 12. art. 1. Suar. lib. 5. de legib. cap. 5. num. 9. & Mol. de iust. tract. 2. disp. 95. contra Abbatem cap. 1. de const. & cit. cap. dilecti de arbitris, Castrum cit. lib. 2. de lege pœnali, cap. 10. & 11. & 18. Graff. 1. part. decis. lib. 4. cap. 23. Quare licet in his grauissimis delictis sententia feratur, etiam in defunctum, iuxta l. ult. Cod. ad leg. Iulianam Maiestatis, & cap. 2. de præscript. in 6. iunct. Gloss. verb. hæretici, Abb. in cap. ult. de hæreticis, in fin. & Couar. cit. §. 8. num. 7. tamen iuris fictione retrahitur ad diem commissi delicti, siquæ executio confiscationis, perinde ac si tunc sententia lata fuisset.

19. Aduerte tamen hic, quod fiscus bonæ fidei possessor, verb. gratia emptori, in quem post delictum commissum à defuncto res alienata fuerit (si extet, Thom. Delbene, de Immunit. Eccles. Pars II.

vel quatenus inde defunctus, cui fiscus succedit, ditior factus fuerit (pretium restituere teneatur, Gomez 3. resol. cap. 2. n. 2. Valq. disp. 172. cap. 2. n. 2. Sanch. lib. 2. Mor. cap. 22. num. 68. Simanca de Cathol. iust. cit. tit. 9. num. 29. & seqq. & videri etiam poterit Nauar. lib. 3. consil. 8. num. 3. de donat. & Valq. disp. 171. cap. 3. vbi subdunt, quod tamen aliquis sciens, pœnam bonorum confiscationis ipso iure propter commissum crimen incursum esse, donationem à criminoso recipiat, adhuc non teneatur bona fisco reddere, nisi à Iudice repetantur.

Breuitè itaque dico, quod pœna, quæ in dictis, vel in aliis Summorum Pontificum, vel S. Congregationis constitutionibus imponuntur, verb. gratia priuationis vocis actiua, & passiva, priuationis officiorum, dignitatum, administrationum bonorum, &c. item inhabilitatis ad prædicta, vel alia quævis obtinenda ipso facto, vel ipso iure, vel eo ipso incurrenda, non obligant in conscientia ante Iudicis sententiam, ad minus declaratoriam transgressionis talis legis; quia sicut dicebam, sic in praxi receptum est, etiam apud doctos, & timoratos viros, vt scilicet non se credant obligatos esse tales pœnas subire, nisi post dictam Iudicis sententiam, ad minus declaratoriam criminis; quia sic est conforme naturæ legis humanæ, quæ debet esse facilis, & accommodata fragilitati humanæ, cum tamen contrarium (scilicet quod dictæ pœnæ contrahantur ante dictam Iudicis sententiam) sit valde durum, & rigidum, & fragilitati humanæ dissonum, & disforme.

Quando tamen dictæ pœnæ imponuntur, non solum sub illis terminis, ipso facto, ipso iure, vel eo ipso incurrenda, sed etiam cum addito, absque vlla declaratione, ante omnem declarationem, absque vilo superiori decreto, vel ministerio, vel sententia, &c. tunc licet probabile sit, quod statim incurrantur, & obligent etiam in conscientia ante quamecunque declarationem, vel sententiam, quia nihil aliud videntur intendere Pontifices, & legumlatores, dum his terminis vtuntur, nisi quod nulla expectetur declaratio, vel sententia ad illas (sicut ad censuras, & irregularitates) in vtroque foro incurrendas, alias superflue adderent ly absque vlla declaratione, absque vlla sententia, ante vllam sententiam, &c. Suar. lib. 5. de legib. cap. 8. Valq. loco cit. & alij; nihilominus ob rationes dictas probabile etiam est oppositum, & sic quod per ly absque declaratione, absque sententia, vel ante declarationem, vel sententiam, &c. solum denotetur non requiri (ad hoc vt dictæ pœnæ incurrantur, etiam in foro conscientie) sententiam, vel declarationem talis pœnæ; sed ante istam incurri, non tamen denotetur, non requiri declarationem, vel sententiam criminis commissi, hoc enim semper requiritur, vt dicebam, quia sic temperatur rigor istarum legum, vt scilicet non teneatur reus exequi in se pœnam sui delicti: quod maximè verum est in pœnis, non quidem puræ priuationis (in quibus exequendis non exigitur aliqua actio hominis, vt sunt inhabilitas, &c.) sed in aliis, in quibus actio talis exigitur. Vide Bonacinam de clausura quæst. 1. punct. 4. n. 7. & de leg. disp. 1. q. 1. punct. 7. §. 2. n. 9. & de contractib. disp. 3. quæst. 8. punct. ult. Soufam in exposit. Motus Clementis VIII. de largie. muner. cit. n. 102. Dianam part. 3. tract. 2. res. 66. & Peyrinum tom. 1. priuileg. Minim. in consil. 6. Iulij II. n. 19.

SECTIO II.

Difficultates, earumque solutiones.

SUMMARIVM.

- 1 Affertur ratio, cur censura & irregularitas statim ante ullam Iudicis sententiam, etiam in foro conscientia incurrantur.
- 2 Leges penales, praesertim Ecclesiasticae, interdum statim ipso facto post commissum crimen, ante omnem Iudicis sententiam, efficiunt reum inhabilem ad acquirendum, vel ad vtendum acquisito.
- 3 Tales sunt censura Ecclesiastica, excommunicatio, suspensio, & interdictum, quae fuerint lata sententia.
- 4 Censura quando sunt ferenda sententia non incurruntur, nisi per Iudicem sit lata sententia.
- 5 Irregularitas propter crimen contracta obligat ante Iudicis sententiam in foro conscientia.
- 6 Impedimenta canonica matrimonij ex crimine contracta obligant statim.
- 7 Inhabilitas acquirendi dominium bonorum incertorum ante omnem Iudicis sententiam obligat ad restituendum pauperibus, & sibi ipsi etiam applicando partem aliquam, stante paupertate.
- 8 Inhabilitas ad suffragium, tam actiuum, quam passiuum ob crimen incurritur ante Iudicis sententiam saltem criminis.
- 9 Inhabilitas acquirendi redditus beneficij ob omissionem horarum canonicarum contrahitur ante Iudicis sententiam.
- 10 Idem dic de non emittente professionem fidei intra duos menses post adeptam possessionem alicuius beneficij curati, Canoniciatus, seu dignitatis in Ecclesia Cathedrali, contra Sanchez & alios.
- 11 Leges tam Imperiales, quam Pontificiae imponentes poenam ipso iure, & ante Iudicis sententiam obligantes, non tam rigore interpretantur ut statim verbi gratia reus excidat dominio, sed quod Iudicis sententia retrahatur ad diem commissi delicti.
- 12 Verbum ipso iure, vel ipso facto accommodatur poena secundum capacitatem ipsius poenae, & verbum (ante sententiam Iudicis) intelligitur ad summum ante sententiam poena, non item ante sententiam criminis.
- 13 Poena testamentaria de facto contrahitur in foro conscientia ante ullam Iudicis sententiam, non ex eo quod infligitur sine executore, sed quia voluntas testatoris sic disposuit.
- 14 Vxor relicta domina, & usufructuaria quamdiu castè vixerit, adueniente casu castitatis omnia tenetur in conscientia de consumptis.
- 15 Idem dic si prohibita transire ad secundas nuptias non seruet hanc conditionem impositam.
- 16 Poena conuentionalis in foro conscientia ante Iudicis sententiam contrahitur.
- 17 Poena testamentaria potius conditionis, quam poena rationem habet.
- 18 Assignatur disparitas inter poenam conuentionalem & legalem.
- 19 Poenam conuentionalem probabile est in foro conscientia soluendam non esse antequam debitor talis poenae per sententiam Iudicis ad eam compellatur, & cur.
- 20 Is cuius bona sunt confiscanda, si fraude, vel mendaciis id impediat, non tenetur ad restitutionem in foro conscientia.
- 21 Reus impediens sententiam confiscationis non facit contra iustitiam commutativam, sed solum contra

veritatem & obedientiam, & iustitiam legalem, quarum virtutum violatio non obligat ad restitutionem.

- 22 Quisque sicut habet summum ius ad tuendam vitam, ita habet summum ius ad tuenda bona, quae sunt instar vitae.
- 23 Haereticus, qui fraude, mendaciis, vel falsis testibus se defendit, & impedit sententiam, & bonorum confiscationem, non tenetur ad restitutionem.
- 24 Adultera, quae per adulterium ipso iure dotem amittit, non tenetur eam viro tradere ante sententiam Iudicis.
- 25 Vir possidens dotem uxoris adultera, non tenetur eam uxori repetenti restituere, quia potest ei adulteri exceptionem opponere.
- 26 Idem dic de eo, cuius bona ob non solum vestigalium ipso iure fisco commissae.
- 27 Idem dicendum etiam est de custodibus non accusantibus in casu, quo constituta sit poena in eos, qui certo loco veniunt, ligantur, &c. secus si agatur de damno dato.
- 28 Lex penalis, & commissoria non est facta ut Respublica, vel alter poenis locupletetur, sed solum ut leges seruentur, & subditi officium suum praestent.
- 29 Custodes stipendio conducti si non accusant damnicantes, peccant contra officium, & sic contra iustitiam.
- 30 Cuius impediens militem Principis iussu de mandato ipsius expilantem bona ciuitatis, non tenetur ad restitutionem.
- 31 Testes impediens falso testimonio sententiam, & confiscationem bonorum, non tenentur ad restitutionem, & cur.
- 32 Idem dic de Procuratore fiscali, si in dictis casibus non accuset, & de Indice, si non condemnnet.

Obiicies, tota ratio, cur censura, & irregularitas statim ante ullam Iudicis sententiam, etiam in foro conscientia, incurrantur est, quia sunt poenae priuatiuae, nulla hominis actione ad sui executionem indigentes: ergo idem saltem de inhabilitate (cum & haec sit eiusdem naturae ac sunt censura, & irregularitas) dicendum erit.

Respondetur: nego antecedens & causalem, sed tota ratio doctrinae est, quia (sicut infra dicitur) Tridentinum clarè indicat, & vsus, & consuetudo iam explicuit, quod censura, & irregularitas, etiam in foro conscientia, nulla prorsus expectata Iudicis sententia contrahantur, non sic autem inhabilitas, licet & haec etiam sit poena priuatiua, & nulla hominis actione ad sui executionem indigens, sicut sunt censura, & irregularitas. Doctores, quos refert & sequitur Sanchez. lib. 9. de matrim. disp. 30. num. 1. & segg. & lib. 2. mor. cap. 6.

Itaque leges penales, praesertim Ecclesiasticae, interdum statim ipso facto post commissum crimen, ante omnem prorsus Iudicis sententiam, efficiunt reum inhabilem ad acquirendum, vel ad vtendum acquisito; ita ut in conscientia, infamia tamen sui remota, abstinere teneatur: atque ita praeter Sanchez loco supra cit. docent Caiet. 2. 2. quaest. 62. art. 3. Nauarr. cap. 23. Sotus de iust. & iur. lib. 1. quaest. 3. art. 6. Castrus lib. 2. de lege penali, Mol. de iust. tom. 1. tract. 2. disp. 96. Suar. lib. 5. de legib. cap. 8. Sà verb. Poena, num. 1. Rodrig. tom. 1. qq. Regul. q. 6. art. 16. & alij communiter.

Primo in censuris Ecclesiasticis, excommunicatione, suspensione, & interdicto, quae fuerint latae sententiae, ut si dicatur, quod ipso facto ipso iure, aut eo ipso sint incurrenda: tunc enim statim, non solum in foro exteriori,

- exteriori, sed etiam in interiori conscientia obligant; ita ut ante omnem proflus iudicis sententiam teneatur transgressor legis ad illas obligantis, illas subire; quia sic est communis praxis totius Ecclesiae; tum quia sic videtur supponere Tridentinum Concilium *sess. 24. cap. 6.* nam dum ibi concedit Episcopis facultatem absolendi ab eis, quando sunt occulta, videtur supponere, clare eas incurri, etiam si non sint deductae ad forum exterius. Quamvis quando dictae poenae non sunt latae sententiae, sed ferendae (ut si dicatur *sub poena excommunicationis, suspensionis, interdicti, &c.* vel dicatur, *Excommunicabitur, suspendetur, excommunicetur, suspendatur, &c.*) non incurrantur, donec per Iudicem sit lata sententia, quia sic etiam est contra in isto casu est communis praxis totius Ecclesiae.
- Secundo in irregularitate propter crimen contracta.
- Tertio in matrimonij impedimentis canonicis ex crimine contractis.
- Quarto in inhabilitate acquirendi dominium bonorum incertorum, quae ex furto, rapina, vel viura possidentur, & propriis dominis restitui non possunt: haec enim pauperibus (etiam non exceptis ipsis possidentibus, si reuera pauperes sunt) ante omnem iudicis sententiam erogari debent, iuxta *cap. cum tu, de usuris, & merito*, quia ex se sunt aliena, & non propria.
- Quinto in inhabilitate ad suffragium, tam actiuum, quam passiuum, quae interdum ipso facto infligitur: sic Suar. *lib. 5. de legib. cap. 9.* & Bonacina *de clausur. quest. 1. punct. 4. n. 7.* quamvis Sot. *lib. 1. de iust. quest. 6. art. 6. ad 4.* Mol. *cit. disp. 96.* & Sanchez *cit. disp. 30. n. 2.* negent, inhabilitatem dictam ipso facto infligendam ob crimen, ante sententiam saltem criminis incurri, iuxta ea quae supra dicebantur.
- Sexto in inhabilitate acquirendi redditus beneficii ob horas canonicas non recitatas, iuxta Concil. Lateranense sub Leone X. ibi: *Beneficiorum suorum fructus non faciant suos.* Et paulo post: *Tantum iniuste perceptos erogare teneantur.* Item ob residentiam intermissam, iuxta Tridentinum *sess. 24. cap. 1. de reformat.* ibi: *Eum pro rata temporis absentia fructus suos non facere, nec tuta conscientia, alia etiam declaratione non secuta, illos sibi deinde posse.* Similis etiam videtur esse poena, quae in eodem Tridentino *cit. sess. 24. cap. 12. de reformat.* prouisus de beneficio curato, vel Canoniceatu, vel Dignitate Ecclesiae Cathedralis imponitur; ut (nisi intra duos menses post diem possessionis adeptae, fidei professionem fecerint) fructus suos non faciant: sic Azor. *tom. 2. lib. 7. cap. 1. quest. 1.* & Bonacina *loco supra cit.* Quamvis Sanchez *cit. lib. 2. mor. cap. 6. num. 11.* & alij putent, etiam ad hoc opus esse iudicis sententiam, & condemnationem, ut beneficiatus ita perceptos fructus restituere cogatur, iuxta ea etiam quae supra dicebantur.
- Confirmantur omnia supra dicta, quia licet dubium non sit (quod supremus Princeps ex plenitudine potestatis subditos ob crimen graue, vel perniciosum ipsa lege lata, absolute spoliare possit dominio, vel iure iam acquisito, ita ut ante omnem iudicis sententiam teneatur reus positiuam poenalem actionem in seipsum exercere, abdicando se dominio, ac iure iam acquisito, sicuti videre est apud Suar. *cit. lib. 5. cap. 5. & seqq.*) tamen adhuc negari non potest, non satis constare, tales leges, seu Imperatorias, aut etiam Papales haecenus ita rigorose latas, vel ita rigorose vsu receptas esse; quamvis enim aliquando explicitè dicatur, ut v. g. poena priuationis, vacationis officij, vel beneficii ipso iure, ac facto contrahatur, adhuc tamen id benignius explicari poterit, ut scilicet reus non statim excidat dominio, seu iure retinendi officium, vel beneficium, modò illud per se, vel per alium

Thom. Delbene de Immunit. Eccl. Pars I.

administret, sed ut lata postea à Iudice sententia criminis, idem operetur ob iuris dispositionem; ac si tempore commissi criminis lata fuisset, sicuti supra dicebatur etiam de poena confiscationis bonorum, & tradunt Caiet. 2. 2. *quest. 61. art. 3.* Couar. 4. *decret. part. 2. cap. 6. §. 8. num. 8.* Nauar. *comment. de datis, & promissis, notab. 31. num. 44.* Auila *de censur. part. 1. dub. 7.* Sanch. *lib. 2. moral. cap. 26.* Less. *de iust. & iur. cap. 35. dub. 26. in princip. Sà verb. Poena, num. 1. & Stuart. de relig. tom. 1. tract. 3. lib. 4. de simon. cap. 43. num. 13.* ubi hanc regulam generalem, & communiter receptam tradit: *Quando aliquis per poenam priuatur re sua, non obligatur ad executionem ante sententiam criminis: & licet addatur verbum, ipso iure, vel ipso facto, tale verbum accommodatur poenae secundum capacitatem ipsius poenae; & licet addatur verbum, ante sententiam iudicis, tale etiam verbum accommodatur, ut intelligatur, ad summum ante sententiam poenae, non item ante sententiam criminis.*

Obiicies secundo, poena testamentaria de facto contrahitur in foro conscientiae ante ullam iudicis sententiam: ergo & poena legalis.

Respondetur disparitas est, quia quod dicitur in antecedente verum est, non ex eo, quia poena testamentaria infligitur sine executore, sed ex eo, quia iam euenit casus, in quo voluntas testatoris sic disposuit; quapropter & reliqua à testatore disposita in aliis casibus non egent declaratione iudicis, cum casus illi eueniant, ita disponente testatore, v. g. si vxor relicta sit domina, & usufructuaria, quamdiu castè vixerit, adueniente casu castitatis omittit, desinit marito succedere in illis bonis sic sibi dispositis; & consequenter tenetur in conscientia de consumptis, postquam desit castè viuere, etiam si nullus Iudex humanus ad hoc compellat: similiter in casu, quo maritus reliquerit illam dominam, vel usufructuariam, nisi transierit ad secundas nuptias, desinit in conscientia, siue clam, siue publicè nubat, esse domina vel usufructuaria, etiam si nullus Iudex, nullus executor inhibeat: quorum omnium vna communis est ratio, quia scilicet ventum est ad casum, in quo testator noluit bona sua ad illam transire, ac per hoc tunc vxor nullum ius habet in illis bonis, quae solum ex voluntate testatoris habebat, quidquid iuris in illis habebat. Itaque dicitur, quod poena testamentaria potius conditionis, quam poenae rationem habeat, & sic manifestè patet ad argumentum disparitatis.

Obiicies tertio, saltem poena conuentionalis (si sit post moram culpabilem, & notabilem, verbi gratia supra decem dies, & moderata iuxta mensuram culpae) in foro conscientiae ante iudicis sententiam contrahitur: ergo & poena legalis.

Respondetur: concedo antecedens: at nego consequentiam, & disparitas est, quia poena conuentionalis debetur ex vi pacti inter contrahentes initi, non sic poena legalis, & iudicialis: haec enim non debetur similiter ex vi pacti, & promissionis rei, sed solum ex lege, vel præcepto iudicis delictum punientis. Silu. *verb. Poena, num. 14.* Mol. *de iust. & iur. disp. 97.* Paludanus in 4. *dist. 47. quest. 1. art. 2.* Petr. Nauar. *de restit. lib. 2. cap. 2. num. 236.* Layman. *lib. 3. tract. 4. cap. 30. num. 6.* & Couar. in epit. 4. *Decret. 2. p. cap. 6. §. 8. numero 11.* qui tamen rectè subdunt, quod sicut poena legalis, & iudicialis non debetur ante sententiam iudicis, ita conuentionalis (etiam circumstantiis supradictis existentibus) non debeat ante exactionem partis, quae hic iudicis vicem supplet: esset enim etiam nimis durum, & hominum moribus non accommodatum, quod solutio talis poenae debeat ante exactionem partis, quamvis sit æquum, quod debeat parte exigente ante sententiam iudicis, quia debetur ex pacto: quare sicuti iudici iubenti non licet in vlla

pœna resistere, ita licet parti exigenti pœnam conventionem denegare.

- 19 Respondetur secundò: nego antecedens, quia probabile etiam est, neque pœnam conventionalem in foro conscientie soluendam esse, antequam debitor talis pœnæ per sententiam Iudicis ad eam compellatur, sicuti contra Doctores suprà citatos sentiunt Adrian. *quolib. 6. art. 1. concl. 2. illat. 3.* Lopez de *contract. lib. 3. cap. 31. & cap. 34.* Nauar. *cap. 23. num. 68.* Vasq. *disp. 173. cap. 1. & num. 3.* & Sanch. de *marim. lib. 1. disp. 37.* & ratio esse potest, quia mens contrahentium, & pœnam apponentium esse videtur (nisi aliud expriment, ut cogere possint secum contrahentem ad securandam fidem, & ut ius habeant compellendi eum ad pœnæ solutionem, si fefellerit. Accedit, quod cum pœna sit contra voluntatem, ipsius conditio naturalis postulare videtur, quod non debeat, nisi debitor ad eam soluendam cogatur.

- 20 Obiicies quartò, sequeretur, quod si is, cuius bona ob crimen iuste sunt confiscanda, vel diripienda, fraude, vel mendaciis id impediatur, neque ad restitutionem in foro conscientie teneatur.

Respondetur: Concedo totum, quia huiusmodi occupatio bonorum constituta est in pœnam criminis, & pœna ex dictis non debetur ante sententiam, saltem declaratoriam criminis: immò probabiliter neque debetur ante ipsius pœnæ constitutum sententiam, qua iubeatur ipsa pœna soluta, quia sic, & non in maiori rigore, videntur leges receptæ: quapropter etiam tali sententia non secuta probabiliter adhuc neque debetur pœna, nisi in casu, quo lex ad illam obliget ante sententiam Iudicis.

Instabis, non deberi per modum pœnæ ratione criminis initio commissi, at deberi saltem per modum compensationis damni ratione doli, quatenus mendaciis impediendo reus iudicii cursum, & sententiam iniuste, impediuit commodum, quod inde erat fisco obuenturum, & ad quod fiscus ius habebat, maxime si crimen sit, saltem semiplenè, probatum: quia tunc reus tenetur veritatem fateri, consequenter & damnum iniuste illatum compensare: sic Sor. de *iust. lib. 1. q. 6. art. 6.* & Mol. *disp. 95. §. duo sunt.*

- 21 Respondetur: nego antecedens, quia opus illud, quo reus sententiam impedit, non est contra iustitiam commutativam, sed solum contra veritatem, & obedientiam, & iustitiam legalem, quarum virtutum violatio non obligat ad restitutionem: non enim posita semiplena probatione, tenetur reus lege iustitiæ commutativæ veritatem fateri, sed lege obedientiæ, & iustitiæ legalis, & religionis si iuravit.

Accedit, quod etiam si opus illud, quo impedit, esset contra iustitiam in ordine ad ferendam sententiam (ut si minaretur Iudici, ne sententiam ferat, vel actori, ne in causa pergat) non esset tamen contra iustitiam in ordine ad ista bona, quatenus scilicet fiscum, vel actorem ab istis consequendis impedit: tum propter rationes iam suprà dictas: tum quia sicut quisque habet summum ius in tuenda vita, ita etiam habet summum ius in tuendis bonis, quæ sunt instar vitæ, cum absque illis vita sit iniuta; quapropter sicut is, qui non sinit sibi eripi vitam, ob crimen iuste eripiendam, non facit contra iustitiam, ut ad restitutionem ullam teneatur, etiam si alteri inde maximum commodum erat securum; ita nec is, qui non sinit sibi eripi bona, ob crimen iuste eripienda, facit contra iustitiam, ut ad restitutionem aliquam obstringatur, etiam si fisco inde maximum emolumentum erat peruenturum, & quamvis faciat reus contra iustitiam in Iudicem armis resistendo, vel minando illi, hæc tamen iniuria contra iustitiam in Iudicem, non est in illum, cui erat pœna applicanda, quia ille ius ad eam non habebat, nisi post sententiam Iudicis positam: immò sententia Iudicis po-

sita non habet ius, ut reus spontè bona sua ei tradat, aut cum illis non fugiat, cum ad nihil horum per Iudicis sententiam sit condemnatus, sed solum per ministros publicos ea occupet, & auferat, qua quidem occupatione facta & eorum professione pacifica consecuta, reus non amplius ius habet illa subtrahendi, vel vi auferendi, cum iam illorum dominium, & possessionem per sententiam Iudicis positam amiserit; quapropter si postea auferret, ad restitutionem teneretur.

Ex his sequitur, hæreticum, qui fraude, mendaciis, vel falsis testibus se defendit, & impedit sententiam, & bonorum confiscationem, ad restitutionem non teneri, quia non facit fisco iniuriam, vel saltem talem, quæ restitutioni sit obnoxia.

Sequitur secundò, idem dicendum de adultera, quæ per adulterium ipso iure dotem amittit: non enim tenetur eam viro tradere ante sententiam Iudicis. Vnde etiam si falsis probationibus se defendat, aut falsò probet, etiam virum adulterasse, sicque sententiam diuortij impediatur, non tamen ad restitutionem tenetur. Similiter si à sententia iniquè appeller, nam appellatio sententiam suspendit. Quamvis si vir dotem possideat, non teneatur eam vxori repetenti restituere, quia potest ei adulterij exceptionem opponere, sicut colligitur ex *cap. plerumque, de donat. inter virum, & uxorem.*

Sequitur tertio, idem dicendum de eo, cuius bona propter non solum vectigal, vel propter res prohibitas, vel exportatas, sunt ipso facto addicta, seu commissa fisco, vel alteri, quia cum & hoc fiat in pœnam criminis, requirit etiam sententiam Iudicis, unde si is sententiam impediatur, vel ita agat, ut crimen constare non possit, ad restitutionem non tenetur. Similiter si cum rebus suis, priusquam occuparetur, fugiat: quamvis teneatur soluere vectigal, si iustum erit, quia huiusmodi vectigal non est constitutum in pœnam, sed in iustam compensationem ratione gubernationis, vel securitatis, quam Princeps in beneficium communitatis præstat.

Sequitur quartò, idem dicendum de custodibus dissimulantibus, vel non accusantibus, in casu, quo constituta sit pœna in eos, qui certo loco venantur, lignantur, piscantur, vel certas merces important, vel exportant, aut vectigal non solvunt, quia ex dictis pœna non debetur ante sententiam: tum quia (licet hic forsitan non agatur de solutione pœnæ, sed de damno dato, vel commodo contra officium neglecto) custodes non tenentur ex iustitia accusare, ut dominus, vel Respublica pœnis daretur, sed solum ut damna impediatur, & vectigalia solvantur; cum officium ipsorum sit, non pœnas, sed vectigalia procurare, & res suæ custodiæ creditas indemnes præstare. Accedit, quod lex quoque pœnalis, & commissoria non est facta, ut Respublica, vel alter pœnis locupletaretur, sed solum ut leges seruentur, & subditi officium suum præstent.

Atque ita docent Nauar. *cap. 25. num. 34.* & Silu. *verb. Restitutio 3. quæst. 5.* quamvis contrarium sentiant Sor. de *iust. & iur. lib. 1. quæst. 6. art. 6. ad 4.* Petr. Nauarr. de *restitu. lib. 3. cap. 4. num. 142.* & Salon. *quæst. 62. art. 7. controuers.* moti ex eo, quia custodes non accusando, vel non apprehendendo, sunt causa damni suis dominis, à quibus stipendium accipiunt: nam cum domini hoc ipso, quo quis contra legem huiusmodi pœnalem delinquit, ius acquirant ad pœnam, tenentur ipsi hoc ius non negligere; quod si negligant, peccant contra officium, & sic contra iustitiam: quapropter tenentur de damno secuto. Sed ad istorum Doctorum fundamenta solutio patet ex dictis.

Sequitur quinto, idem dicendum in casu, quo miles iuste urbem aliquam concessu Principis expilat, quia fit hoc etiam in pœnam criminis, cuius omnes ciues præsumuntur

sumuntur participes. Vnde etiam si mendaciis, fraudibus, vel etiam vi militem quis civium impediatur, ne ipsius miles diripiat, non tenetur civis ad restitutionem.

31 Sequitur sextò, idem dicendum de testibus, qui falso testimonio impediunt sententiam, & consequenter confiscationem bonorum, quia ex dictis fisco, vel actor non habet ius ad bona occupanda, nisi post sententiam Iudicis positam: quapropter, hac non posita, non fit iniuria fisco, vel actori ex hac parte, tum quia principalis author, & qui mandat, ad restitutionem non tenetur: ergo neque tenebuntur secundarii, qui illum iuvant, seu cooperantes, & adiuvantes: tum quia ab huiusmodi testibus fisco, detecta falsitate, non solet exigere compensationem damni, quod bona rei ipsi non obtulerint, sed solum solet illos punire, tanquam periuros: ergo signum est, quod non censetur sibi ab illis factam iniuriam restitutioni obnoxiam.

32 Sequitur septimò, idem dicendum de Procuratore Fiscali, si in dictis casibus non accuset. Idemque de Iudice, si in iisdem casibus non condemnet, quod scilicet neuter istorum ad poenae compensationem fisco, vel actori teneatur.

13 Damnatu ad carcerem, vel ad exilium debet eo se conferre, & ibi manere.

14 Damnatu ad abstinentiam, vel sui ipsius flagellationem moderatam, & non infamem, debet eam prestare.

15 Reus postquam per Iudicis sententiam condemnatus est ad poenam mortis, mutilationis, vel flagellationis publicae, & infamiae, debet ad illam cooperari, indirectè tamen, & per accidens; secus directè, & per se.

16 Damnatu ad venenum bibendum non tenetur obedire, quia qui venenum sciens bibit, non minus directè, ac positivè ad sui occisionem concurrit, quam si liquidum, ac feruens plumbum hauriat.

18 Directa, & positiva sui ipsius occisio non potest neque iussu executionis mandari.

18 Damnatu ad mortem inedia patiendam, non tenetur cibum sibi clavculum contra Iudicis voluntatem subministrantem recusare, sed licitè potest illum acceptare.

19 Damnatu ad mortem inedia patiendam potest cibum recusare, si illi clam offeratur, quia non concurrit activè ad mortem suam, sed eam fortiter sustinet amore iustitiae.

SECTIO III.

Aduertenda.

SUMMARY.

1 Defendens se falsis testibus in casibus supradictis, tenetur ad expensas litis: laedens aliquem ad expensas medicorum, & non solvens iustum vestigal, ad illius solutionem.

2 Pactum, quod pignus incidat in commissum, licitum est, & mora solutionis interveniente, etiam cessante pacto licitum est pignus detrahare postquam ter denunciatum est debitori, ut solvat.

3 Creditor, si pignus distrahat, non potest (saltem in foro externo) neque per interpositam personam illud emere.

4 Poena triplex est, legalis, iudicialis, conventionalis, & qua singula sunt.

5 Poena legalis benigniorem interpretationem admittit quam poena conventionalis, & iudicialis.

6 Parochus, qui ex lege poenali tenetur fieri sacerdos intra annum, alias vacet beneficium, non contrahit talem poenam anno non elapso.

7 Poena conventionalis (sicut iudicialis) constituta, nisi ad certum tempus aliquid peractum fuerit, tempore culpabiliter elapso contrahitur.

8 Poena ante tempus contracta peti non potest nisi tempus statutum advenierit.

9 Assignatur aliud discrimen inter poenam statutam ab homine, & statutam à lege, & quodnam sit.

10 Obligatio poenalis dicitur conventionalis, & ab homine proveniens, & ideo si is, qui novit, sit in mora culpabili, v. g. ingrediendi Religionem, vel prorogationem, vel dispensationem obtineat à summo Pontifice.

11 Reus postquam per Iudicis sententiam condemnatus est ad poenam honestam, & non nimis acerbam, debet illam per seipsum exequi.

12 Reus damnatus ad poenam pecuniariam debet eam solvere, quamvis expectare possit donec exigatur. Limita nisi Iudex expresse iubeat, quod reus sine alia admonitione pecuniam per se asferat.

Thom. Delbene de Immunit. Eccles. Pars I.

Aduerte tamen, quod si in aliquo ex dictis casibus aliquod damnum iniuste inferat is, qui res suas tuetur, teneatur ad restitutionem, v. g. si falsis testibus se defendat, teneatur ad expensas litis; si resistendo laedat, teneatur ad expensas medicorum; si vestigal iustum non soluat, teneatur ad solutionem illius, &c. Idemque dic de adiuvantibus, & cooperantibus.

Aduerte secundò, quod licitum sit pactum, ut si debitor in mora solvendi fuerit, verbi gratia si pensionem, vel censum biennio non soluerit, pignus, vel hypotheca statim distrahi possit, atque inde accepto debito, quod reliquum est, debitori restituatur; si cuti colligitur ex dictis sect. p. accedenti, ad tertiam difficultatem, & ex leg. si conuenit, ff. de pignor. act. Quia etiam si nihil conuentum fuerit de pignore distrahendo, adhuc illud distrahi poterit biennio post moram, & interpellationem debitoris, l. ubi, Cod. de iure domini. Item et si conuentum fuerit, ut pignus distrahi non possit, adhuc postquam ter denunciatum est debitori, ut soluat, bienniumque interim elapsum est, pignus distrahi poterit, cit. l. conuenit, & docet Gloss. ibi, Silu. verb. Pignus, quest. 10. & Nauarr. cap. 27. num. 205. Quamvis si creditor pignus distrahat, non possit (saltem in foro externo) ipsemet, neque per interpositam personam illud emere, l. & qui, Cod. de distract. pignor.

Aduerte tertio, quod (cum ex dictis etiam supra loco cit. ad tertiam difficultatem,) detur triplex poena, una legalis, quae lege propter culpam decernitur: alia iudicialis, quae à Iudice in particulari causa imperatur: tertia conventionalis, quae per partium contrahentium consensum, soluenda ab eo, qui verbi gratia à contractu recesserit, vel in mora culpabili fuerit restituendi debitum, statuitur, leg. si pacto, Cod. de pactis, & in cap. significante, de pignoribus) inter hac poenarum genera discrimen, præter assignatum supra, aliud sit, quod scilicet benigniorem aliam interpretationem admittat poena legalis, quam conventionalis, & iudicialis, sicuti notant Bart. & alij passim in l. cum stipulatus, ff. de verb. obligat. & Sanchez lib. 4. mor. cap. 22. numero 25. Nam si lege poenali decretum fuerit, quod ad certum tempus aliquid peractum sit, alioquin poena contrahatur (verbi gratia nisi Parochus intra annum sacerdos factus fuerit, ipsius beneficium vacet, cap. licet canon, de elect. in 6.) talis poena, priusquam annus integer elapsus

- 7 elapsus sit, non contrahitur, *cap. commissa, eod. tit. in 6.* At verò pœna conuentionalis (sicut & iudicialis) constituta, nisi ad certum tempus aliquid peractum fuerit, statim (cum tantum temporis culpabiliter elapsum est, vt in reliquo tempore illud perfici certò non possit) incurritur, *citat. leg. cum stipulatus, & docet Gloss. in leg. in illa stipulatione, ff. eod.*
- 8 vbi tamen rectè subdit, & sumitur ex *leg. hoc iure, & leg. si ita stipulatus essem, ff. eod.* quod licet in hoc casu ante tempus pœna contracta sit, peti tamen illa non possit, donec tempus statutum aduenerit: quapropter
- 9 in effectu discrimen, præter assignatum supra, hoc aliud est inter pœnam statutam ab homine, & statutam à lege, quod si ante lapsum tempus (quando iam opus perfici non posse certum est, terminus prorogatur, non contrahitur pœna legalis, sed pœna conuentionalis permanet; quippe quæ ante prorogationem temporis incurta est, sicut colligitur ex *ciu. l. cum stipulatus, & docent communiter Doctores, quare*
- 10 mitius agitur cum lege, quam cum homine, ait Gloss. in *l. Celsus, ff. de recept. arbitr.* & videri potest Sanch. loco supra cit. num. 26. vbi propterea idem docet de voto pœnali; quippe cuius obligatio quasi conuentionalis est, & ab homine proueniens: quapropter si quis votum edidit, v. g. Religionis ingrediendæ, nisi intra certum tempus, v. g. biennium, aliquod opus perfecit, postea verò, cum illud, culpabili mora interposita, in reliquo biennij tempore perficere non possit, temporis prorogationem, vel dispensationem à summo Pontifice impetrat; non ideo pœna hæc adiecta, & iam contracta, censeri debet sublata, si eius mentio specialis facta non sit.
- 11 Aduerte quartò, quod reus postquam per Iudicis sententiam condemnatus est ad pœnam honestam, & non nimis acerbam, debeat illam per seipsum exequi, quia quisque subditus superiori suo iusta, & moraliter possibilia i operanti obedire debet. S. Th. 2. 2. q. 62. art. 3. Caiet. *ibid.* q. 69. art. 3. ad 4. Nauarr. *comment. 4. de Regul. num. 63.* Driedo de *libert. Christ. cap. 6.* Suarez de *legib. lib. 3. cap. 10. num. 15.* Salas *disp. 15. sect. 7.* & Castrus *lib. 2. de lege pœn. cap. 5.*
- 12 Hinc damnatus ad pœnam pecuniariam debet eam soluere, quamvis expectare possit, donec exigatur; sicuti supra cit. *sect. superiori* dicebam, & docent Nauarr. *cap. 23. n. 66.* & Salas *lo. o. cit. n. 82.* Excipe, nisi Iudex expressè iubeat, quod reus sine alia admonitione pecuniam per se afferat.
- 13 Secundò, damnatus ad carcerem, vel ad exilium, debet eò se conferre, & ibi manere. Doctores in locis supra citatis.
- 14 Tertiò, damnatus ad abstinentiam, vel sui ipsius flagellationem moderatam & non infamem, debet eam præstare. Sot. de *inst. lib. 1. q. 6. art. 6.* Suar. de *legib. lib. 5. cap. 10. num. 17.* Valq. *disp. 173. cap. 3.* & est in vsu in quibusdam Religionibus, & Tribunali Officij S. Inquisitionis.
- 15 Aduerte quintò, quod reus, postquam per Iudicis sententiam condemnatus est ad pœnam mortis, mutilationis, vel flagellationis publicæ, & infamiæ, debeat ad illam cooperari, indirectè tamen, & per accidens, quatenus id conueniens, vel necessarium est ad publicæ iustitiæ pœnam perferendam, ne legitimæ potestati resistere videatur; quare damnatus ad furcam debet scalas conscendere, damnatus ad gladium debet collum præbere.
- Quamvis non debeat ad illam cooperari directè, & per se, quia directè, & per se in seipsum pœnam tam acerbam, vel ignominiosam exercere (vt seipsum in publico foro flagellare) est quid nimis à natura hominis alienum, & præceptum moraliter impossibile. Sotus, Suarez, & Vasquez in locis supra cit. Quapropter rectè dixit S. Thom. 2. 2. *quest. 96. art. 4. ad 2.*

Sot. *lib. 5. quest. 6. art. 4. in fin.* Driedo *cit. art. 6.* & Castrus *lib. 2. de lege pœn. cap. 3.* quod reus interdum à Iudice damnatur ad agendum, nempe in mitioribus pœnis pecuniæ, vel carceris; interdum verò ad patiendum, nempe in grauioribus, mortis, mutilationis, vel captiuitatis perpetuæ.

Hinc damnatus ad venenum bibendum non tenetur obedire, quia qui venenum sciens bibit, non minus directè, ac posituè ad sui occisionem concurrit, quam si liquidum, & feruens plumbum bibat, vel gladio se confodiat: at directè, & posituè sui ipsius occisio non potest neque iuste executioni mandari, neque iuste imperari: ergo, &c. Caiet. *cit. q. 69. art. 4. ad 7.* Sot. *cit. q. 6. art. 4.* Couar. 1. *resol. cap. 14. num. 8. in fin.* Sayr. *lib. 7. cap. 9. num. 26.* Salon. *quest. 96. art. 4.* Quamvis contrarium doceant Victoria *relect. de homic. num. 30.* Cordub. *lib. 1. q. 36.* Aragon. 2. 2. *q. 69. art. 4.* & Sà *ve b. Iudicialis in reo, num. 12.* Quapropter reus conformare se poterit probabili sententiæ Iudicis ita præcipientis, non tamen ad id obligatur, cum sit præceptum inhumanum, & ex alio capite facile possit aliud supplicium decerni.

Secundò damnatus ad mortem inedia patiendam, non tenetur cibum sibi clanculum contra Iudicis voluntatem subministratum recusare, sed licitè potest illum acceptare, & comedere, quia minus difficile est mortem subire, si vitare illam facile possit: sic contra Dried. *lib. 2. de libert. Christ. cap. 6. dub. 1.* tradunt S. Th. 2. 2. *quest. 96. art. 4.* Henric. *quodlib. 9. quest. 26.* Salon. *ibid.* Sotus de *iust. lib. 5. quest. 6. art. 4.* & Sà *loc. supra citat. num. 11.*

Quamvis possit illum recusare, quia non concurrit actiue ad mortem suam, sed eam fortiter sustinet amore iustitiæ: sic contra Caietanum, Aragonium. Castrum *locis supra cit.* Couar. *num. 20.* & Vasquez *disp. 174. cap. 4.* tenent Sotus, & Sayrus *locis etiam supra cit.* Maior. in 4. *dist. 15. q. 22.* Toletus *lib. 5. cap. 6.* & Petr. Nauarr. de *rest. lib. 2. cap. 3. n. 72.*

SECTIO IV.

An reus captus possit licitè fugere?

SUMMARIUM.

- 1 Reus captus potest ante sententiam Iudicis licitè fugere, quia carcer in tali casu non se habet per modum pœnæ, sed solum per modum custodiae.
- 2 Reus potest etiam post sententiam mortis, mutilationis, vel cuiuscunque alterius similis mali grauis licitè fugere, & cur.
- 3 Reus potest ad euitandas pœnas vincula, & carceres licitè perfringere, & quare, etiamsi damnatus sit ad perpetuos carceres, ad virescentes, vel ad seruitutem.
- 4 Limita nisi iuramento, vel voto ad ibi permanendum sit obstrictus.
- 5 Religiosus iuste ad perpetuum carcerem damnatus fugere licitè non potest, quia ratione voti obedientia tenetur Prælati obedire in omnibus, quæ sunt secundum regulam, & accessoria ad regulam.
- 6 Opinio, quod reus post sententiam latam non potest licitè fugere à carcere, non est improbabilis.
- 7 Reus etiam ad grauissimam pœnam damnatus, quamvis possit licitè fugere, potest etiam licitè non fugere, sed amore iustitiæ Iudicis sententiæ se conformare.
- 8 Reus in omni casu, in quo licitè potest fugere, eiusque rei causa compedes, & carceres effringere potest etiam

etiam per alium licitè adiuvare conſilio, & inſtrumentis, niſi obſtet lex ſpecialis, vel ſpecialis obligatio ratione officij.

9 Nemo poteſt ad violandam cuſtodiam reo cooperari principaliter, quia publicam cuſtodiam violare eſt res per ſe gravis, ac proinde ſoli reo permiſſa.

10 Reus poteſt effringere licitè carceres ad fugiendum, etiamſi in eo cuſtodiantur multi alij, qui poſſint cum damno alterius fugere, quia vitur in re ſuo.

11 Reus fugiens à carcere gravis puniatur, & maxime ratione præſumpti delicti.

Respondetur, & dico primò, poteſt ante ſententiam Iudicis licitè fugere (niſi promiſerit, vel iuraverit non fugere) quia ante ſententiam Iudicis nullum habet manendi præceptum: ideoque in hoc caſu carcer non ſe habet per modum pænæ, ſed ſolum per modum cuſtodie: quare ſi negligenter cuſtodiat, cuſtodis hæc culpa eſt, reus autem iure, ac libertate ſua vitur: ſic ex communi Conar. 1. reſolut. cap. 2. num. 11. & ſeqq. Driedo cit. cap. 6. Valquez diſput. 174. cap. 2. Leſſ. de inſtit. & iur. lib. 2. cap. 31. dubit. 5. Nauar. comment. 4. de Regularib. num. 63. Aragon 2. 2. quaſt. 69. art. 4. controuerſ. 2. concl. ſ. 1.

2 Dico ſecundò, poteſt etiam poſt ſententiam mortis, mutilationis, vel cuiuſcumque alterius ſimilis mali gravis licitè fugere, quia nimis dura, & ab hominum naturali inclinatione aliena videtur in tali caſu perſiſtentia in carcere, ſi facile reus inde ſe liberare poſſit. S. 1. hom. cit. art. 9. aſſ. 96. art. 4. 2. Caietan. ibid. Couarr. Driedo, Toletus, Aragonius in locis ſupra cit. & Sylu. verſ. fugere.

3 Quinimò poteſt adhuc funem, vincula, & carceres licitè perfringere, quia cui conceſſus eſt finis, conceſſa ſunt etiam media ad finem neceſſaria, ſic contra Henricum citat. quaſt. 26. Maiorem in 4. diſp. 15. quaſt. 22. Couarr. loco ſupra citat. num. 14. Simancam de Carbol. Inſtit. tit. 16. num. 28. & Sylueſtrum loco cit. & verb. accuſatio, num. 12. docent Caietanus, & Driedo locis citat. Sotus lib. 5. quaſt. 6. art. 4. Nauar. cap. 17. num. 102. & videri etiam poterunt Saloniſius locis citat. conclus. 4. Suarez lib. 5. de legibus, cap. 10. num. 16. & Leſſ. num. 39. qui hanc fugiendi licentiam extendunt etiam ad caſum, quo quis damnatus fuerit ad perpetuum carcerem, ad tritremes, vel ad ſervitutem, quia etiam nimis dura, & à naturali inclinatione aliena videtur eſſe obligatio perſiſtendi in perpetua, vel duriffima cuſtodia, captivitate, vel ſervitute, ſi inde facile reus ſe eximere poſſit.

4 Excipe, niſi quis iuramenti, vel voti, vel ſpecialis promiſſionis vinculo ad permanendum ibi obligatus ſit: quia ratione Religioſus iuſſe ad perpetuum carcerem damnatus fugere licitè non poteſt, quia ratione voti obedientie tenetur Prælatò obedire in omnibus, quæ ſunt ſecundum Regulam, & acceſſoria ad Regulam (ſicuti diſſuſe dicebam ſupra dubit. 3. per totam) Suarez lib. 5. de legib. cap. 10. num. 17. & videri etiam poterit Nauar. citat. comment. 4. de Regular. num. 64. qui tamen vniuerſim negat, poſſe reum poſt ſententiam latam à captivitate fugere: quod etiam docent non improbabiler Sotus de inſtit. & iur. lib. 5. quaſt. 6. art. 4. Valquez diſput. 174. cap. 1. in fin. & ex parte Sanchez lib. 6. moral. cap. 8. num. 12. At quod dixi eſt multò probabilius.

7 Conueniunt tamen (vt videre eſt apud Angelum verb. fugere, Sylueſtr. ibid. Caietan. cit. art. 4. quaſt. 6. Sotum cit. quaſt. 6. art. 4. Couar. in cit. cap. 2. num. 9. & Valquez cit. diſput. 174. cap. 3.) communiter Doctores in eo, quod reus, etiam ad grauiffimam pœnam damnatus, quamvis poſſit licitè fugere, poſſit etiam

licitè non fugere, ſed amore iuſtitie Iudicis ſententie ſe conformare: quin & licitè poteſt mortem committere vltro Iudici ſe ſiſtere, & occaſionem iuſtitie exercendæ ſubminiſtrare, quia ſicuti alius Iudici licitè ſuadere poteſt, vt publica auctoritate reum ad iuſtam mortem condemnet motiua iuſtitie; ita etiam licitè poterit ipſe reus ex eodem motiua iuſtitie. Leſſ. de inſtit. & iur. lib. 2. cap. 9. dub. 6. num. 28. & Petr. Nauar. de reſtit. 2. p. ap. 3. num. 75.

Dico tertio, in omni caſu, in quo reus licitè poteſt fugere, cuiusque rei cauſa compedes, & carceres effringere, poteris etiam tu licitè ad id reo conſilium, & inſtrumenta ſubminiſtrare, quia licet ordinariè tibi opem alteri ferre ad id, quod ille licitè facere poteſt, niſi obſtet lex ſpecialis id prohibens, vel ſpecialis obligatio ratione officij; qua ratione licitè non poteſt Iudex, cuſtos, & quicumque alter iuſtitie miniſter reum adiuvare, vt è carcere fugiat. Caiet. cit. art. 4. ad quaſt. 5. Saloniſius ibid. contr. 3. Valquez diſput. 174. cap. 3. Driedo cit. cap. 6. & Sà loc. ſupra cit. num. 9.

Quamvis licitè non poſſit ad violandam cuſtodiam reo principaliter cooperari; quia publicam cuſtodiam violare, eſt res per ſe gravis, ac proinde ſoli reo, ratione grauiffimæ neceſſitatis ſuæ declinandæ permiſſa, non item alteri, ſi id agat vt cauſa principalis. Quod dixi, quia ſi id agat vt inſtrumentum, verbi gratia, ſi ſeruus iuſſu domini in cuſtodia ſimul cum domino manens, carcerem, & compedes effringat, id licitè poterit facere, quia quod quis poteſt per ſeipſum, poteſt etiam per alterum, vt inſtrumentum ſuum, efficere.

Obiicies: Fuga rei cedit in detrimentum cuſtodis, & Reipublicæ, cum etiam alij in cacere detenti poſſint eſſugere: ergo reus non poteſt licitè è carcere fugere.

Reſpondetur: tranſeat antecedens: at nego confequentiam; quia id reus poteſt permittere, cum vitur iure ſuo, Regal. ff. 55. nullus videtur dolo facere, qui iure ſuo vitur. Et cuſtos, & Reipublica ſibi imputent, ſi non didicerint cautius agere.

Obiicies ſecundò, in l. 1. ff. de effraCTORIBUS, dicitur ſupplicium ſumendum de iis, qui è carcere, foribus extractis, vel conſpiratione facta, erumpunt: ergo.

Reſpondetur: loquitur ibi Iuriſconſultus in foro externo, non interno: vel loquitur etiam in foro interno, ſecutus opinionem oppoſitam non omnino improbabilem, quam tenent Henricus, Maior, Couarr. Sylu. & Simanca, vti ſupra dicebam, vel tandem Iuriſconſultus ibi dicit, ſupplicium ſumendum de iis, qui, &c. ratione delicti præſumptionis gravis, quam generat rei fuga, carcerisque extractio, præterquam quod intereſt Reip. tales, quamvis minus noxios, aliquantò grauius puniri propter bonum publicum, vt publica cuſtodia inuiolata permaneat.

DVBITATIO XXIV.

An, & quid nomine dignitatum, adminiſtrationum, & officiorum (quibus Motus Pij V. incipiens, *Decori, & honeſtati*, Moniales abſque legitima licentia egredientes, ac facultatem egrediendi concedentes priuat) intelligatur?

SUMMARIUM.

1 Nominè dignitatum, adminiſtrationum, & officiorum intelliguntur Generales, Prouinciales, & Superioriores.

- periores locales, ut Abbas, & Abbatissa, Prior, & Priorissa, &c. non item alia officia, qua coniunctam non habent administrationem.
2. Nomine Dignitatum, administrationum, & officiorum intelligitur etiam officium Visitatoris, Commissarii Generalis, & Vicarii Monachorum, vel Monialium, non autem officium Diffinitoris, vel Discreti in Religione Capuccinorum.
 3. Nulla simonia (etiam realis) id est vtrunque consummata, inducit penas iuris (in quibus est etiam penalis restitutio accepti) nisi in Religionis ingressu, ordine, & beneficiis.
 4. Committens realem simoniam in sacramentis conferendis, vel accipiendis, & in aliis similibus spiritualibus vendendis, peccat graviter, sed non tenetur pena excommunicationis, suspensionis, aut inhabilitatis.
 5. Committens simoniam mentalem peccat graviter, sed non contrahit excommunicationem, &c.
 6. Iurisdiclio Ecclesie solum se extendit ad opera externa puniunda.
 7. Committens simoniam in Religionis ingressu, ordine, & beneficiis, etiam conventionalem, siue pure conventionalem, siue mixte, non incurrit excommunicationem.
 8. Excipe simoniam confidentialem in beneficiis, qua penas iuris inducit, etiamsi non sit completa ex utraque parte.
 9. Simonia confidentialis, nisi sit simul realis, licet ipso facto inducat excommunicationem, tamen probabiliter nec inhabilitatem ad beneficia, nec priuationem beneficii in foro conscientie ipso facto inducit, sed solum in foro externo.
 10. Idem dic de simonia, qua committitur siue in electione Pontificis, siue in examine ad Parochias.
 11. Electio Pontificis etiam per simoniam facta, si aliquin à duabus tertis partibus Cardinalium legitime facta sit, non est ipso iure irrita.
 12. Simonia realis probabiliter non obligat ad restituendum spirituale simoniace acceptum, præterquam beneficium; obligat tamen ad restituendum temporale simoniace acceptum, etiam ante sententiam, ob Religionis ingressum, Ordinem, & beneficium.
 13. Simonia, qua fit in sacramentis, vel aliis spiritualibus exceptis recensitis in opinione nonnullorum Doctorum, non obligat simpliciter ad restituendum pretium simoniace acceptum.
 14. Simonia non obligat ad restitutionem de iure nature, sed solum de iure positivo.
 15. Doctores pro utraque sententia afferuntur, & primo pro affirmativa, quod officia regularia pari passu cum beneficiis eant in materia simoniae, sed negativa præsertim in officiis amonabilibus est satis probabilis, & cur.
 16. Conferens, vel acquirens beneficium per simoniam realem, penas iuris incurrit, secus tamen est in Prælatibus, & officiis Regularium.
 17. Vendens in patronatus, licet sit quidem simoniacus, & peccet mortaliter, non tamen est excommunicatus, nec alias simoniaci penas incurrit.
 18. Canonici, si Sede vacante in electione Vicarii conveniant, ut salarium, & emolumenta ex officio proueniant inter omnes diuidantur, sunt simoniaci, & peccant mortaliter, non tamen sunt excommunicati, & aliis simoniae penis affecti.
 19. Vicariatus, licet sit quid spirituale, non tamen est beneficium.
 20. Opinio Soti asserentis, quod omnis simoniacus incurrat excommunicationem, non probatur.
 21. Verba (quomodolibet dando, vel recipiendo) posita in Extravaganti 2. de simonia, intelliguntur tantum de Religionis ingressu, Ordine, vel beneficio.
 22. Nomine officiorum Ecclesiasticorum in cit. extravaganti intelliguntur beneficia.
 23. Permutans, vel pacifcens propria auctoritate beneficia, simoniam committit, secus est de permittente, vel pacifcente propria auctoritate Prælatibus, vel officiis Regularia, mutuas preces, mutua sacrificia, mutuam operam in audiendis confessionibus, &c.
 24. Non est iniuria rei sacra si cum alia sacra componatur, sed cum temporali.
 25. Simonia non est si duo adulti pacifcantur, ut se mutuò baptizent.
 26. Regulares, si inter se conveniant, seu pacifcantur, elige me in Provinciale, & ego eligam te in Priorem, graviter peccant, sed a simonia excusantur.

Respondetur, intelligi (quidquid in contrarium dixerit Lezana tom. 1. cap. 10. num. 32.) dignitates, administrationes, & officia habentia coniunctam Superioritatem quandam, ut esse Generalem, Provinciale, aut Superiorem localem, ut Abbatem, vel Abbatissam, Priorem, vel Priorissam, &c. non item intelligi etiam alia officia, ut esse Confessorem, Concionatorem, Theologiae Lectorem, Pharmacopœam, vel sacristiam Præfectum, &c. Probatur, quia Sixtus V. sic quendam suum Motum (priuantē Regulares illegitime natos dignitatibus, gradibus, & officiis) explicat altero suo posteriori Motu: ergo idem à simili dicendum est etiam in casu nostro, præsertim cum penæ semper sint restringendæ, quapropter & Motum Clementis VIII. de largitione munerum vtemem iis verbis sic etiam explicant Soula in exposit. illius, num. 101. & alij Doctores, quos sequitur Filliucius, & Bonacina de clausura, quæst. 1. punct. 4. num. 6. & Motum Pij V. & Gregorij XIII. interdicentium ingressum feminarum in Monasteria virorum, similiter sub pena priuationis officij in admittentes, sic etiam explicant Rodriguez in exposit. eius Motus Pij V. num. 21. & Sorb. verb. Ingressus Monasteriorum Monial. num. 8. qui rectè subdunt, nomine dignitatum, administrationum, & officiorum intelligi etiam officium Visitatoris, Commissarii Generalis, & Vicarii Monachorum, vel Monialium; non autem officium Diffinitoris, vel Discreti in Religione Capuccinorum, quod tamen non dicas de Definitoribus, & Consultoribus nostræ Clericorum Regularium Theatinorum Religionis; cum hi superioritatem quandam coniunctam habeant.

An autem officium Generalis, Provincialis, aut Superioris localis includatur sub nomine beneficii ad incurrendas penas simoniae?

Suppono, nullam simoniam (etiam realem, id est, vtrunque consummatam, per traditionem scilicet pretij, & rei spiritualis) inducere penas iuris (in quibus, præter excommunicationem, suspensionem, & inhabilitatem, est etiam penalis restitutio accepti) nisi in religionis ingressu, Ordine, & beneficiis, vti docent Sylu. verb. Simonia, quæst. 19. Nauar. cap. 23. num. 111. Tannerus in 2. S. Thom. disput. 5. quæst. 8. dub. 4. num. 45. Gordon. tom. 2. lib. 8. quæst. 9. cap. 3. §. 1. num. 8. Sanchez in opusc. tom. 1. lib. 2. cap. 3. dub. 117. num. 3. & alij passim.

Vnde si quis in aliis sacramentis conferendis, vel accipiendis, in consecrationibus, benedictionibus, dispensationibus, in pensione vendenda, vel emenda, vel redimenda, in Vicaria temporali conferenda simoniam (etiam realem) committat, graviter quidem peccabit, non tamen contrahet penas iuris

iuris, id est, poenam excommunicationis, suspensionis, aut inhabilitatis, &c.

Idemque secundo dicas, si committat simoniam mentalem (quæ absque externo aliquo contractu tacto, vel expresso peragitur) etiam in Religionis ingressu, Ordine, & beneficiis, ut ex Extravag. cum deestabile, de simonia, & c. final. evd. tit. in Decretalibus, docent communiter Doctores. Quod adeo verum est, ut plerique Doctores satis probabiliter sentiant, Ecclesiam non posse simoniam internam (quæ scilicet nullo modo in opere externo ex natura rei deprehendi potest) punire, eo quod ipsius iurisdicatio solum ad opera externa præcipienda vel vetanda, & consequenter ad illa solum puniendi se extendat.

Idemque tertio dicas, si committat (etiam similiter in Religionis ingressu, ordine, & beneficiis) simoniam conventionalem, siue purè conventionalem, id est, neutra ex parte completam, siue conventionalem mixtam, quæ completa est ex altera tantum parte, ut quodammodo constet ex reali, & conventionali (ut si pactioe inita conferatur beneficium, altera parte nondum solvente pretium, vel e contra, si solvatur pretium, nondum collato beneficio, cuius simoniæ species est simonia confidentialis, quia quis paciscitur cum eo, cui confert, vel renuntiat beneficium, ut illud cum suis fructibus, vel eorum portione cedat alteri, verbi gratia nepoti, vel fratri, &c.) ita ut poenas iuris (id est excommunicationem, suspensionem, & inhabilitatem, &c.) in dicto casu non incurrat, incurrat tamen eas, si committat simoniam in Religionis ingressu, Ordine, vel beneficiis realem (id est, quando pactio ex utraque parte completa est, saltem inchoatè, ut si collatio Religionis ingressus, Ordinis, vel beneficii facta sit, & pretij pars soluta (sicuti patet ex cit. Extravag. cum deestabile, ibi: Qui conventionem facta quomodolibet dando, vel recipiendo simoniam commiserint: & ex Tridentino sess. 21. cap. 1. ibi: Tam dantes, quam accipientes, & contra Caietanum verb. Simoniam, Sotum de iustit. & iur. lib. 9. quest. 8. art. 5. & quosdam alios docent Sylvest. Nauar. in locis supra citat. Covarr. in Clementi. si furiosus, part. 1. §. 2. num. 7. & part. 2. §. 3. num. 4. Vgolin. tab. 4. cap. 6.

Excepta solum simonia Confidentiali in beneficiis, quæ simonia poenas iuris dictas inducit, etiam si non sit completa ex utraque parte, sed tantum ex una parte (si enim ex neutra parte completa est, adhuc illas non inducit, ut rectè insinuat Nauar. supra, & colligitur ex ipsa bulla cit. cum ibi significetur, beneficium debere esse simoniacè receptum) quamvis Tannerus in 2. 2. S. Thom. disput. 5. q. 8. d. 4. n. 99: sentiant, quod & simonia confidentialis ista, licet quidem ipso facto inducat excommunicationem, non tamen probabiliter non inducat, nec inhabilitatem ad beneficia, nec privationem beneficii (nisi eadem simonia simul realis sit) in foro conscientie ipso facto, sed solum in foro externo, ideoque post sententiam declaratoriam criminis, qui Doctor loco cit. subdit, quod probabiliter hoc idem locum habeat in simonia, quæ committitur, tam in electione

Pontificis, quam in examine ad parochias: subdit secundo, quod probabiliter electio Pontificis, etiam per simoniam facta, si alioquin à duabus tertiis partibus Cardinalium legitime facta sit, non sit ipso facto irrita.

Subdit tertio, quod & probabiliter nec simonia realis obliget ad restituendum spirituale simoniacè acceptum, præterquam beneficium; obliget tamen ad restituendum temporale simoniacè acceptum, etiam ante sententiam, quamvis ex probabili etiam opinione satis sit ante sententiam illud restitui ei, à quo acceptum est: idque si loquamur de simonia in Religionis ingressu,

Ordine, & beneficiis: nam si loquamur de alia simonia (quæ sit in aliis spiritualibus, vel sacramentis) multi

Doctores (quos citat, & sequitur Turrianus in disput. select. centur. 5. Theolog. dubit. 59.) sentiant, quod simpliciter non obliget ad restituendum pretium simoniacè acceptum: supponunt enim simoniam non obligare ad restitutionem ex iure naturali, sed solum ex iure positivo, quod non obligat ad restitutionem, nisi in simonia quoad Religionis ingressum, Ordinem, & beneficia, & modo, quo supra dicebatur. His positis.

Respondetur, quod (quamvis affirmant propter Extravag. 2. de simonia, Raynerius in Catal. censur. cap. 9. excommuni. 12. Caiet. verb. Excommunicatio, cap. 75. Nauar. cap. 27. num. 116. Suarez tom. 5. disput. 22. section. 5. num. 24. & disput. 31. sect. 4. num. 45. Less. de iustit. & iur. lib. 2. cap. 35. dubit. 25. num. 137. Sanchez in opuscul. tom. 2. lib. 2. cap. 3. dubit. 104. num. 5. & 11. & dubit. 107. num. 3. Peregrin. in Constitut. part. 3. cap. 1. litera l. §. 2. re. 7. loquens de Consultoribus, Definitoribus, & præpositis nostræ Religionis, Reginaldus lib. 23. cap. 12. num. 182. Portell. in dubit. Regularib. tom. 2. verb. Simoniam, num. 3. Hieronym. Rodriguez in Compend. 99. Regular. resolut. 129. numero 5. Gordon. in summa tom. 2. lib. 7. questione 13. cap. 4. numero 70. Sebastianus à Bononia in tractat. de elect. parte 2. cap. 1. dubit. 58. num. 18. Tamburin. de iure Abbat. tom. 2. disputat. 10. quest. 5. num. 3. & 4. & alij, quia huiusmodi officia sunt beneficia Regularia (nihilominus negent (præsertim in officiis attingibilibus, pendentibus scilicet ex arbitrio delegantis, ut sunt in nostra Religione Clericorum Regularium Theatinarum Vicarius, qui pender ad libitum ex voluntate Superioris localis) satis probabiliter Azor. part. 3. lib. 12. cap. 21. quest. 6. Peirinus de Relig. subdi. o. om. 1. quest. 1. cap. 31. §. 9. dist. 21: Barbosa in Collectan. tom. 3. lib. 5. Extravag. 2. num. 9. Bonacina tom. 1. de simonia, disputat. 1. quest. 7. §. 2. num. 2. quia si Pontifex in d. Extravaganti 2. de simonia, per beneficia non voluisset intelligere solum ea, quæ propriè beneficia vocantur, sed quælibet alia regiminis spiritualis, & sic Regularium officia, clarius in illa Extravaganti locutus fuisset: quapropter cum simus in materia poenali, verba non sunt amplianda, sed potius restringenda; & non valet argumentum à pari, vel à maiori ad minus, sed proprietati verborum standum est; & nomine officiorum Ecclesiasticorum, quod aliquando in dicta Extravaganti ponitur, non intelliguntur quælibet officia Ecclesiastica, sed solum beneficia propriè dicta, sicuti colligitur ex verbis antecedentibus, & consequentibus; siquidem Pontifex, ut omnia beneficia generaliter comprehenderet, usus est dictis verbis, cum fieri possit, ut aliquod beneficium alicubi officium vocetur.

Ex hac posteriori sententia satis probabiliter sequitur, quod (licet poenas iuris incurrat, qui beneficium acquirit, vel beneficium confert, aut procurat alteri per simoniam realem, eligendo, præsentando, postulando, instituendo, confirmando, vel commendando, &c.) non tamen poenas iuris incurrit, qui per simoniam realem idem efficit in Prælaturis Regularibus, ut Generalis, Prouincialis, aut Superioris localis, sicut nec poenas iuris incurrit, qui idem efficit in officiis Ecclesiasticis non regularibus, quæ non sunt beneficia, neque in pensionibus, vel Vicariis temporalibus, quia de his clarè dicta Extravag. non loquitur, ut conveniunt Doctores.

Quapropter rectè dixit Sanchez loc. supra cit. quod vendens ius patronatus, licet sit quidam simoniacus, & peccet mortaliter, non tamen sit excommunicatus, nec alias simoniaci poenas incurrat, quia ius patronatus non est beneficium. Similiter si Canonici, Sede vacante, convenirent, ut quicumque ex ipsis eligeretur Vicarius Capituli, divideret cū ceteris salarium, & emolumenta

- lumenta ex officio prouenientia, omnes quidem essent simoniaci, & peccarent mortaliter, non tamē essent excommunicati, & aliis simoniæ pœnis affecti, quia licet
- 19 Vicariatus sit quid spirituale, non tamen est beneficium. Quidquid in contrarium dixerit Sor. *de iustit.*
- 20 *lib. 9. quæst. 8. art. 2. ad fin.* tenens, quod omnis simoniæ incurrat excommunicationem per dicta in Extravag. 2. de simonia, ibi: *Qui quomodolibet dando, vel recipiendo simoniam committit.* Et infra: *In beneficiis, & officiis Ecclesiasticis, &c.* ex quibus verbis deducit ipse, quod comprehendatur omnis simonia: ad hoc enim respondetur, illa verba: *Quomodolibet dando, vel recipiendo*, intelligi pro Religionis ingressu, Ordine, vel beneficio, quia de hac tantum simonia Pontifex ibi loquitur, & per officia Ecclesiastica intelligi beneficia,
- 22 sicuti suprâ dicebam, & tradunt Doctores, quos citat Sanchez loco citato.
- 23 Sequitur secundò, quod (licet simoniam iuris humani committat, qui propria auctoritate permutat, vel paciscitur beneficia, quia id sic fieri expressè prohibetur in beneficiis, *cap. quæsitum, & c. cum olim, de pactis*) non tamen simoniam committit, qui similiter propria auctoritate permutat, vel paciscitur Prælaturas, vel officia Regularia, sicut nec simoniam committunt, qui commutant, vel paciscuntur mutuas preces, mutua sacrificia, mutuam operam in audiendis confessionibus, & similibus, & officiis: item nec qui commutant, vel paciscuntur globulos benedictos, & Rosaria, etiam habita ratione sanctitatis, & benedictionis, quia ex natura rei, remoto iure positiuo prohibente (vti contingit solum in beneficiis) non est iniuria rei sacræ, si cum alia sacra componatur, sed solum si componatur cum temporali: vnde nec erit simonia, si duo adulti paciscantur, vt se mutuò baptizent. S. Th. *in 4. dist. 25. quæst. 3. art. 3. ad 8.* Sor. *de iustit. lib. 9. quæst. 5. art. 2.* Durand. *dist. 25. quæst. 5. num. 9.* Victoria de *Simonia, num. 17.* Sanch. *in opuscul. tom. 2. lib. 2. cap. 3. dub. 44. num. 3.* & Tolerus *lib. 3. c. 78.* contra Richardum *in 4. dist. 25. circa tertium princip. quæst. 1.* Adrianum *quodlib. 9. ad 4. confirmationem, lit. E.* Syluestrum *verb. Simonia, quæst. 16. in fin.* Armil. *eod. verb. num. 42.* Tabien. *num. 46.* Lopez *part. 1. cap. 259.* & Petrum Nauarrum *de restitut. lib. 2. cap. 2. num. 86.*
- 26 Quapropter excusat Sanch. *loc. cit. num. 4.* à simonia (etsi aliunde propter damnum Communitatis grauius peccent) Regulares, si inter se conueniant, seu paciscantur: *Elige me in Prouincialem, & ego eligam te in Priorem*, quia licet hæc sint officia spiritualia, non tamen sunt beneficia, & ex alio capite iura dum prohibent commutationem beneficiorum, cum sint iura pœnalia, non debent extendi, sed potius restringi, sicuti suprâ dicebatur.

DVBITATIO XXV.

An, & quando Moniales egredientes è clausura pœnas Motus Pij V. incurrant?

S V M M A R I V M.

- 1 Moniales clausuram violant, & censentur è Monasterio egredi, si ad Ecclesiam suam, vel ad spatium, quod est inter Portam Monasterij clausam, & alteram secularibus patentem, egrediantur, & ita incurrunt pœnas contra violantes clausuram impositas.

- 2 Limita dummodo egressus non sit culpa venialis ratione paruitatis materia.
- 3 Excommunicatio, & pœna tam graues non imponuntur, nisi ob culpam grauem.
- 4 Moniales non incurrunt dictas pœnas, si licitè sine licentia superioris ob periculum in mora adeundi illum, egressæ fuerint, postea ad Monasterium regressæ Superiorem non moneant.
- 5 Moniales iniuste egressæ è Monasterio, si finita causa egressus, statim non regrediantur, sed diu culpabiliter extra monasterium morentur, vel vagentur, non incurrunt dictas pœnas.
- 6 Pœna statuta in motu Clementis VIII. de largitione munerum contrahuntur tantum à largientibus, non autem à recipientibus.
- 7 Moniales conuersæ professæ existentes in Domibus Monasterio contiguas ad petendas elemosynas, non incurrunt dictas pœnas, etiamsi ob inuilia, quin ob praua opera ex illis egrediantur.

Respondetur, quod licet videatur, quod non incurrant, nisi egrediantur è septis Monasterij, non autem si egrediantur è sola clausura strictè sumpta, verbi gratia ad Ecclesiam suam, vel ad spatium quod est inter Monasterij portam clausam, & alteram secularibus patentem, per quam hi ingrediantur (ex eo, quod in Motu dicto Pij V. dicitur, *A Monasterijs exire, nec extra illa, nisi ad necessarium tempus stare.* Et paulò post: *Aliter egredientes, & comitantes, ac receptatrices personas;*) tamen contrarium dicendum sit, quia Pius V. dictas pœnas statuit in Moniales clausuram violantes, sed Moniales clausuram violant, & censentur è Monasterio egredi, si ad Ecclesiam suam, vel ad spatium, quod est inter portam Monasterij clausam, & alteram secularibus patentem, egrediantur, vt explicuit Gregorius XIII. in suo Motu, *Deo sacris virginibus*: ergo Moniales sic egredientes incurrunt dictas pœnas, dummodo egressus non sit culpa venialis, ratione paruitatis materiæ (vt dicam infra dubit. 52.) sed mortalis, quia excommunicatio, & pœna tam graues non imponuntur, nisi ob culpam grauem, cum pœna debeat culpæ proportionari.

Ex his sequitur, quod Moniales (quidquid dixerit Zecchius de *Repub. Ecclesiastica tit. de Regularib. cap. 3. num. 15.*) non incurrant dictas pœnas si licitè sine licentia Superioris, ob periculum in mora adeundi illum, egressæ postea ad Monasterium regressæ Superiorem non moneant in casu, quo deberent illum monere, iuxta ea quæ dicebam dubit. 21, quia pœnae inferuntur contra Moniales iniuste egredientes: hæc autem in dicto casu non iniuste, sed iuste egrediantur.

Sequitur secundò, quod neque Moniales (quidquid dixerit Llamas in *append. §. 10.*) incurrant dictas pœnas; si iuste egressæ, finita causa egressus, statim non regrediantur, sed diu culpabiliter extra Monasterium morentur, vel vagentur, quia licet hæc vi Motus Pij V. mortaliter peccent, & clausuram violare dicantur, si finita causa egressus statim non redeant, sicuti dicebam dub. 20, tamen quia dictus Motus, quando descendit ad pœnas infligendas, non generaliter loquitur contra ipsius Motus violatores, sed strictè contra solas Moniales illegitimè egredientes, & eis fauentes, fit quod dictas pœnas (cum vt potè odiosæ, sint restringendæ) non incurrant dictæ Moniales, quia licet hæc post egressum illicitè morentur, non tamen iniuste è Monasterio egredi dicuntur. Vide, quæ dicentur dubit. 51.

Confirmatur à pari, quia (cum Clemens VIII. in Motu suo de largitione muner. Religiosis prohibita, interdicit Religiosis munerum largitionem, & quibuscumque aliis receptionem absque conditionibus ibi positis,

positis; postea verò, quando in transgressores pœnas inducit, solius largitionis mentionem faciat) fit, quod dictas pœnas non incurrant recipientes, sed solum largientes, ut videre est apud Soulam in *exposit. dicti Motus Clementis VIII. num. 100.* ergo sic à pari in casu nostro.

7 Sequitur tertio, quod neque Moniales Conuersæ professæ existentes in domibus Monasterio contiguas ad petendas elemosynas, incurrant dictas pœnas, si ob inutilia, quin ob praua opera committenda ex illis egrediantur, quia cum domus illæ non sint regulares, nec intra clausuram (sicut dicebam *dubit. 16.*) non dicuntur è Monasterio, vel clausura egredi.

DVBITATIO XXVI.

An pœnas Motus Pij V. incurrant Episcopi, Religiosi, & quicumque alij in dignitate constituti, si Monialis illicito egressui cooperentur?

SUMMARY.

- 1 Episcopi, Religiosi, & quicumque alij in dignitate constituti, Monialem iniuste egressam comitantes, vel recipientes, & Episcopi illicitam licentiam concedentes incurrunt pœnas prædictas.
- 2 Clericorum nomine in materia odiosa non veniunt Episcopi, nec Clerici in dignitate constituti, ut Ecclesia Cathedralis Canonici, item nec Regulares.

1 Respondetur, quod quamvis videatur, quod illas non incurrant Episcopi Religiosi, & alij in dignitate constituti, Monialem iniuste egressam comitantes, vel recipientes, nec Episcopi illicitam egressus licentiam concedentes, ex eo, quia dictus Motus Pij V. incipiens: *Decori, & honestati*, dum pœnis subiicit comitantes, vel recipientes, &c. sic ait: *Necnon comitantes, ac illarum receptarices personas, siue laicas, aut saculares, vel Ecclesiasticas, ubi nullam Episcoporum, religiosorum, vel aliorum in dignitate constitutorum mentionem facit; & ex alio capite, nomine clericorum in materia odiosa non veniunt Episcopi, nec clerici in dignitate constituti, ut Ecclesiæ Cathedralis Canonici, nec Regulares, utpotè in Superiore quodam ordine ad alios Clericos, Abb. in rubr. de vita & honest. clericor. numero 4. Rosella verb. clericus, in princip. Angelus, Silu. & Tabiena eod. verb.*

Accedit quod ex cap. periculoso, de sent. excommunicationem, non tamen contrahunt suspensionem, nisi de ipsis fiat expressa mentio: nihilominus dicendum sit oppositum. Ratio est, quia Motus Pij V. generaliter subiicit pœnis comitantes, vel recipientes, &c. & postea, ne quis se possit exemptum ab eis exilimare (eo quod sit secularis, Ecclesiasticus, vel consanguineus) expressit omnes istos, non quasi velit, quod generaliter dixerat, restringere; sed ut clarius, ne quis aliquo ex his prætextibus possit se excusare, loquatur. Episcopi etiam, si iniuste egrediendi licentiam concesserint, suspensionem ab officio, quam in tali casu Motus Pij V. contra ipsos infligit, contrahunt; quia de ipsis expressè mentionem facit dictus Motus; cum enim in principio dixisset, quod Episcopi, & Religiosis Prælati sit egressus licentiam concedere, in fine postea hac censura afficiens iniustam egrediendi licentiam concedentes, subdit: *Insuper tam egressas, quam præ-*

sidentes, & alios superiores prædictos eis licentiam huiusmodi concedentes, &c. quibus verbis clarè comprehendit Episcopos & Superiores Regulares, de quibus in principio mentionem fecerat. Atque ex his pater responsio ad opposita.

DVBITATIO XXVII.

An, & quando pœnas Motus Pij incurrant Monialem illicitè egressam comitantes, vel recipientes?

SUMMARY.

- 1 Comitantes, vel Recipientes Monialem illicitè egressam, ita ut faueant huiusmodi egressui, vel perseverantia in illo, seu sint causa efficax huiusmodi egressus, vel perseverantia in illo, cooperando Monialis delicto, contrahunt dictas pœnas.
- 2 Recipientes hæreticos, non tamen ut hæreticos, nec hæresi fauendo, non incurrunt excommunicationem Bullæ Cænæ.
- 3 Excommunicatio Bullæ Cænæ non incurritur ab Hæretici receptatore, auxiliatore, vel defensore, nisi malus effectus sequatur.
- 4 Comitantes, vel recipientes Monialem post illicitum egressum, ut eius honori, & castitati consulant, non incurrunt dictas pœnas.
- 5 Comitantes, vel recipientes Monialem illicitè egressam, nulla necessitate delicti, sed solum urbanitatis gratiâ, non incurrunt dictas pœnas, dummodo non faueant illicito egressui, vel perseverantia in illo.
- 6 Comitantes, vel recipientes quomodocumque Monialem Nouitiam egressam, non incurrunt prædictas pœnas.

1 Respondetur, quod incurrant, si comitentur, vel recipient, ita ut faueant huiusmodi egressui, vel perseverantia in illo, seu sint causa efficax huiusmodi egressus, vel perseverantia in illo, cooperando scilicet Monialis delicto. Nauar. *comment. 4. num. 51. de Regularib. Graff. 1. part. decis. lib. 4. c. 23. n. 17. Azor. tom. 1. lib. 13. c. 8. quest. 1. Zerola part. 1. verb. Moniales, ad 16. quest. dub. 1. Rodrig. 99. Regular. tom. 1. q. 49. art. ult. Zecchius de Republ. Ecclesiastica, tit. de Regular. cap. 3. num. 15. Llamas in Append. § 11 in fin. Bonacina de claus. quest. 1. punct. 4. Lezana tom. 1. cap. 25. num. 19. Et probatur, quia pœnæ sunt potius restringendæ, quam ampicandæ; tum quia ob dictam rationem excommunicationem in hæreticorum receptatores latam non incurrunt, nisi qui recipiunt hæreticos, ut hæreticos, fauendo scilicet aliquo modo heresi; ergo & excommunicationem hic latam non incurrunt, nisi qui comitantur, vel recipiunt Monialem iniuste egressam, fauendo scilicet similiter aliquo modo delicto Monialis. Consequentia patet à pari: antecedens docet Caietanus *verb. Excommunicatio, cap. 1. & Sanchez lib. 2. mor. cap. 10. num. 5.* qui contra Sayrum in *Theol. lib. 3. cap. 5. num. 4. & Graffis part. 1. decis. lib. 4. c. 18. num. 34.* subdunt & rectè, talem excommunicationem in Bulla Cænæ neque in tali casu incurri ab hæretici receptatore, auxiliatore, vel defensore, nisi malus effectus sequatur, scilicet ut hæreticus ob tale ipsi auxilium præstitum manus iudicis euadat, vel hæresim magis diffundat, quia cum excommunicatur aliquid faciens principaliter, accessorie autem mandans, consulens, vel fauens, isti excommunicationem non contrahunt, nisi securo effectu; sed dicta excommunicatione*

excommu

excommunicantur hæretici principaliter, accessorie autem, & secundum quandam extensionem ipsorum receptatores, fautores, & defensores: ergo isti non incurrunt excommunicationem, nisi ex fauore, vel auxilio ab ipsis præstito malus effectus sequatur.

Ex his sequitur, quod poenas non incurrant, qui Monialem comitantur, vel recipiunt post egressum illicitum, ut eius honori, & castitati consulant; præsertim quia tales potius actum meritorium, quam peccaminosum exercent. Doctores in locis supra cit.

Sequitur secundò, quod poenas neque incurrant, qui Monialem illicitè egressam comitantur, vel recipiunt etiam nulla necessitate ducti, sed solum causa vitandi inurbanitatem, vel causa amicitiae, aut cognationis, dummodo non faueant illicito egressui, nec perseverant in illo. Llamas & Rodrig. *suprà*, quamvis. Nauarrus in *cap. statuimus*, num. 51. (quem sequi videtur Miranda de *Monialibus*, q. 3. art. 3.) huic sententiae se subscribere non audeat.

Sequitur tertio, quod poenas neque incurrant, qui Monialem Nouitiam egressam comitantur, vel recipiunt quomodocumque, etiam cooperando illius delicto; quia Motus Pij V. loquitur solum de egressu illicito professorum. Nauar. n. 47. & Zerola *dub.* 4.

DVBITATIO XXII.

An, & quis possit in isto casu absoluerè ab excommunicatione?

SUMMARY.

- 1 Excommunicatus ob violationem clausurae non potest absolui, nisi à Summo Pontifice, & ex commissione ipsius id possunt etiam Roma Penitentiarii; quamvis si sit occulta excommunicatio, possit etiam Episcopus contra nonnullos Doctores.
- 2 Decreta Generalis Concilij ob eorum gravitatem, & præsertim Tridentini non censentur derogata, nisi habita in bullis Pontificum speciali derogatione.
- 3 Episcopus potest absoluerè ab hæresi, si sit occulta virtute Tridentini, quia in Bulla Cœna decreto Concilij non est derogatum, secundum probabilem opinionem.
- 4 Privilegium absolvendis ab omni censura, etiam Sedi Apostolica reservata, Regularibus concessum, extenditur ad censuras, quæ futuro tempore à Pontifice sibi reservabuntur.
- 5 Privilegium indefinitè concessum, si alteri non est onerosum, sed est merum beneficium Principis, amplè est accipiendum, & ad futura etiam extendendum.
- 6 Declarationes Sacrae Congregationis Cardinalium asserentes Episcopos non posse absoluerè in casibus Bulla Cœna occultis non constare authenticè, & ideo standum est consuetudini in contrarium.
- 7 Confessarius quilibet approbatus potest ab eadem excommunicatione supradicta absoluerè, licet publica, virtute tamen cruciata semel in vita, & semel in morte.
- 8 Confessarius quilibet privilegiatus potest ab eadem excommunicatione supradicta toties quoties absoluerè; quia Religiosi habent privilegium absolvendis toties quoties ab omnibus casibus Sedi Apostolica reservatis, præterquam à contentis in Bulla Cœna.
- 9 Nonnullæ particulares limitationes afferuntur alibi recensite ab Authore.
- 10 Violatio Immunitatis Ecclesiastica in terminis Consti-

tuitionis Gregoriana reservatur Episcopis.

- 11 Item violatio clausurae ad malum finem.
- 12 Item pugna in duello, & cetera infra.
- 13 Percussio Clerici iuxta Canonem si quis suadente.
- 14 Simonia realis scienter contracta.
- 15 Confidentia Beneficialis.

Respondetur, & dico primò, potest solum Pontifex; quia expressè eam sibi reservat, consequenter ex commissione ipsius possunt etiam Romæ Penitentiarii; quamvis si sit occulta, possit etiam Episcopus virtute decreti Tridentini *sess.* 24. *de reform.* cap. 6. ubi Concilium omnes casus occultos Episcopis concedit. Quidquid in contrarium dixerit Graff. in *pract. lib.* 4. cap. 5. num. 17. Riccius in *praxi*, tom. 1. *resol.* 544. num. 5. Chappeauilla de *casib. reserv.* cap. 14. q. 3. *diffic.* 2. Zecchius de *casib. reserv.* cas. 10. num. 1. & Zerola *verb.* *Moniales*, ad 8. *quæst.* dum aiunt, non posse Episcopum ab hac excommunicatione; quamvis occulta, absoluerè, moti ex eo, quod non possit Episcopus virtute illius concessionis absoluerè à casibus quos post Tridentini publicationem sibi Pontifex reservavit, atque quod sic declaraverit S. Congregatio Cardinalium.

Ad hoc enim respondetur, negando assumptum: nam cum in iis reservationibus non fiat expressa mentio de Tridentino, censeri debet propter eius gravitatem ei in illis derogatum non fuisse, quia decreta Concilij generalis ita matura deliberatione sancita sunt, ut vim clausulæ derogatoriæ ad alia decreta posteriora non contineant, nisi de illis in istis specifica mentio fiat, in qua re Concilium Tridentinum videtur non debere esse deterius conditionis cæteris generalibus Conciliis, sicuti docet Henric. *lib.* 7. c. 26. n. 3. Vivaldus in *Candelabr.* part. 3. cap. 12. n. 23. & videri etiam potest Menoch. *conf.* 254. n. 11. & 12. vol. 3. Guttier. in *l'emo potest.* de *leg.* 1. n. 173. Couar. *lib.* 4. *variæ.* cap. 16. num. 6. Causale. part. 1. *decis.* 29. num. 16. & Parisius *lib.* 2. *conf.* 2. num. 30. quos citat, & sequitur Diana *part.* 2. *tract.* 5. *resol.* 35.

Confirmatur, quia hæresis reservata est in Bulla Cœna post Tridentinum, & tamen adhuc in opinione satis probabili multorum Doctorum potest Episcopus (etiam per alium) ab illa (si sit occulta) absoluerè, virtute eiusdem Tridentini, ex eo, quod ipsi expressè non derogetur in Bulla Cœna quoad casus occultos in ipsa contentos, de quibus, dando facultatem Episcopis, loquitur Tridentinum, sicuti *lib.* de *Parlamentis*, *dub.* 4. *sect.* 19. *subsect.* 35. dicebam.

Confirmatur secundò à pari, quia privilegium absolvendis ab omni censura, etiam Sedi Apostolicæ reservata, Regularibus concessum extenditur ad censuras, quæ futuro tempore à Pontifice sibi reservabuntur, iuxta Doctores, quos citat, & sequitur Rodrig. *tom.* 1. *qq.* *Regular.* q. 20. art. 8. & iuxta doctrinam Glossæ in *cap.* quia circa, de *privileg.* quod scilicet privilegium indefinitè concessum, si alteri non est onerosum, sed est merum beneficium Principis, amplè sit accipiendum, & ad futura extendendum.

Et ad id, quod dicitur de Cardinalium declarationibus, respondetur de illis non constare authenticè, sicuti nec constat authenticè de alia declaratione, approbante Gregorio XIII. (quam refert Sanctarellus in *tract.* de *hæresi*, cap. 5. *dub.* 1. num. 1.) in qua dicitur quod in delictis occultis materiæ clausuræ derogatum fuerit dicto decreto per constitutionem Pij V. quapropter dictæ declarationes non obstant: & ideo, quod si casus sit occultus, etiam in materiæ clausuræ, possit Episcopus absoluerè ob rationes dictas; vel saltem quia oppositum est iam consuetudine receptum, tenent Doctores, quos citat, & sequitur Bonacina de *clausura*, q. 1. *punct.* 5. num. 1. & de *censur.* *disp.* 1. q. 3. *punct.* 1.

punct. 1. num. 1. & disp. 2. q. 1. 6. punct. 1. n. 40. Diana p. 3. tract. 2. res. 66. Lezana verb. Clausura, n. 20. & generaliter de omnibus casibus, etiam post Tridentinum reservatis, tenent Tolet. lib. 1. cap. 4. n. 7. Candidus tom. 1. Disquisit. Moral. disquisit. 3. art. 28. & Merolla tom. 1. disp. 1. cap. 2. diff. 10. n. 527. Quod non solum est verum respectu secularium, & Monialium Episcopis subditarum, sed etiam respectu Regularium exemptorum, & Episcopis non subditorum, Vide quæ dicuntur infra dub. 69. 81. & 82.

7 Dico secundò, item potest ab eadem excommunicatione supradicta, licet publica, absolueri quilibet approbatus Confessarius virtute Cruciatæ, semel in vita, & semel in mortis articulo; quia expressè dicta Bulla concedit Confessariis approbatis hanc facultatem sic absolviendi, quando censuræ sunt reservatæ. Sorbus verb. Ingressus in Monasteria Monialium, n. 11. Rodrig. in Exposit. Motus Pij V. contra feminas ingredientes in virorum Monasteria, n. 3. Lezana verb. clausura, n. 20. & Diana cit. res. 66.

8 Dico terciò, item potest ab eadem excommunicatione supradicta, licet etiam publica, absolueri quilibet privilegiatus Confessarius toties quoties; quia Religiosi habent privilegium absolviendi toties quoties ab omnibus casibus Sedi Apostolicæ reservatis, & ab omnibus penis, & censuris confurgentibus ex iis, præterquam contentis in Bulla Cœnæ, & specialiter reservatis ab Episcopo. Sorbus, & Rodrig. in loc. cit. Lezana tom. 1. c. 18. n. 29. & 36. & cap. 19. num. 15. & cit. verb. clausura, num. 20. Bonacina de clausura, quæst. 1. punct. 5. num. 2. Tamburinus de iure Abbat. disput. 19. quæst. 5. n. 3. & nos supra cap. 14. dub. 18. sect. 17. & lib. de Parlament. dub. 4. sect. 19. subsect. 31. & 32. dicebamus.

9 Ceterum quid dicendum sit quando excommunicatione ista deducta est ad forum externum, seu contentiosum, & sic denunciata? vide infra cit. dub. cit. & cit. lib. de Parlamentis, dub. 4. sect. 19. subsect. 22. pag. 133. & seq. Item quid dicendum sit de quinque casibus, in ordine ad quos Religiosis revocata fuerunt privilegia ex Decreto S. Congregationis sub Clemente VIII. in quo præter casus Bullæ Cœnæ, & quos sibi specialiter reservant Episcopi, referuntur etiam Pontifici, revocatis Religioforum privilegiis, violatio immunitatis Ecclesiasticæ in terminis Constitutionis Gregorij XIII. Secundò violatio clausuræ Monialium ad malum finem. Tertiò provocantium, & pugnantium in duello, iuxta decretum Tridentini, & Constitutionis Gregorij XIII. Quartò, percussione clericis, iuxta Can. si quis suadente, 17. q. 4. Quintò, simonia realis scienter contractæ, atque etiam confidentiæ beneficiæ. Vide dub. 69.

DVBITATIO XXIX.

An, & quis possit in isto casu dispensare à privatione officiorum, & inhabilitate ad illa?

SUMMARY.

- 1 Pœna privationis officiorum, & inhabilitatis ad illa ob violatam clausuram non contrahuntur, nisi post Iudicis sententiam.
- 2 Pœna prædicta si incurrantur ante Iudicis sententiam, si res sit occulta, potest ab ipsis Episcopus dispensari virtute Tridentini.
- 3 Superior Religionis etiam localis ex privilegio potest in dictis casibus dispensare.
- 4 Clericis ministrantibus infirmis concessum fuit à Grego. Thom. Delbene de Immunit. Eccl. Pars I I.

gorio XIV. huiusmodi privilegium.

5 Superiores Ordinis Prædicatorum, & consequenter omnium Mendicantium, gaudent eadem prorsus facultate erga alios Regulares subditos, qua gaudent Episcopi virtute Tridentini, ex indulto Pij V.

6 Superior Religionis non potest alteri delegare facultatem recensitam (stante clausura per seipsum) apposta in dicta concessione.

7 Confessarius approbatus virtute bullæ Cruciatæ non potest in his penis dispensare.

8 Nomine censura veniunt solum excommunicatione, suspensio, & interdictum.

9 Regulares possunt absolvi ab hac, & similibus inhabilitatibus à suis Confessariis per Prælatos deputatis semel in vita, dammodo per integrum annum qualiter hebdomada semel recitent penitenciales cum Litanis, vel si sine impediri, suppleant in sequenti.

10 Confessarius habens privilegium absolviendi ab omnibus casibus reservatis, & à censuris, & penis confurgentibus ex eis, potest absolvere toties quoties in foro conscientie à prædictis privationibus, & inhabilitatibus.

11 Superior Religionis etiam localis an possit ex privilegio cum subditis etiam in foro externo in penis dispensare, est discrimen inter Doctores, pars verò negativa est præbabilior.

Suppono ex dictis supra dub. 23. has pœnas hic non incurri absque Iudicis sententia, & sic non dari casum, quo res sit occulta, cum iam ad forum externum, seu contentiosum deducta sit, Iudicisque sententia accesserit ex suppositione; quia tamen vt cit. dub. 23. dicebam, nonnulli sentiunt oppositum; ideo hoc supposito.

Respondetur in opinione dicentium, has pœnas incurri sine Iudicis sententia, si res sit occulta, potest dispensare Episcopus; quia in inhabilitate contracta ob delictum occultum potest Episcopus dispensare cum suis subditis, virtute Tridentini sess. 24. de reformat. c. 6. sicuti ex còmuni dicebamus cit. lib. de Parlament. dub. 4. sect. 19. subsect. 33. Quin & in eodem casu contra Grafium p. 1. lib. 4. c. 23. n. 12. ex privilegio potest Religionis Superior, etiam localis (cum hic quoque in suos subditos habeat iurisdictionem quasi Episcopalem) dispensare similiter cum suis subditis; sicuti potest Episcopus cum suis. Vide apud Lezanam tom. 1. c. 10. n. 35. & c. 18. n. 35. privilegium Gregorij XIV. Clericis ministrantibus infirmis concessum, ibi: Necnon cum iis, si opus fuerit, etiam cum inhabilitate, & absolutione inhabilitatis, & infamie macula dispensare. Vide etiam Motum Pij V. qui incipit: R. mani Pontificis, apud Rodrig. tom. 1. q. 9. Regul. q. 61. art. 9. ad finem, ubi Pontifex expressè concessit omnibus Superioribus Ordinis S. Dominici, & consequenter omnium Ordinum Mendicantium, & fruentium eorum privilegiis, vt erga suos Regulares subditos gaudeant eadem prorsus facultate, qua gaudent Episcopi in suis virtute Tridentini sess. 24. c. 6. de reformat. Vide etiam Rodrig. loco cit. q. 24. art. 17. & in exposit. dicti Motus Pij V. n. 36. Sorbus verb. Ingressus in Monasterium, n. 11. Henricq. lib. 14. c. 19. n. 2. Peyrinum tom. 1. privileg. Minim. in cons. 6. Iulij I I. n. 24. Dianam p. 3. tract. 2. res. 66. Portellum in dub. Regul. verb. clausura Monialium, n. 28. Bonac. de clausura, q. 1. punct. 5. & Lezanam cit. cap. 10. n. 35. & cit. cap. 18. n. 46. & cap. 25. num. 19. & verb. Clausura, n. 21. qui rectè subdunt, has pœnas hic non esse Pontifici reservatas, vt patet ex ipso contextu.

Aduerte tamen, quod Religionis Superior non possit hanc facultatem alteri delegare, quia Pius V. in eo privilegio expressè ait, vt Religionis Superior per seipsum

seipsum id possit. Vide Sorbum, & Rodrig. locis supra citatis.

- 7 Aduerte secundò, quod approbatus Confessarius virtute Bullæ Cruciatæ non possit in his pœnis dispensare; quia dicta Bulla Cruciatæ solum absolutionem à censuris concedit, & ex alio capite priuatio hæc, & inhabilitas non sunt censuræ, sed quædam aliæ diuersæ rationis pœnæ, cap. quærenti, de verb. signif.
- 8 vbi expressè dicitur, nomine censuræ comprehendere solum excommunicationem, suspensionem, & interdictum. Vide Dianam cit. resol. 66. Sorbum loc. cit. vers. dicitur tertio, & Rodrig. in cit. expos. Motus Pij V. n. 35. qui subdunt, quod per priuilegium tamen Eugenij IV. (vt videre est apud compendium priuilegiorum Mendicantium, verb. absolutio extraordinaria quoad fratres, §. 3. & 4.) possint Regulares à suis Confessariis per Prælatos deputatis absolui ab hac & similibus inhabilitatibus semel in vita; dummodo per integrum annum recitent qualibet hebdomada semel Psalmos pœnitentiales cum Litanis; & quod si legitimo impedimento detenti aliqua hebdomada id facere omiserint, possint supplere hebdomada anni sequentis.
- 10 Aduerte tertio, quod per priuilegium absoluedi ab omnibus casibus reservatis, & à censuris, & pœnis confurgentibus ex eis (vt dicebam dub. præced. ad fin.) possit etiam Confessarius habens tale priuilegium, absolvere toties quoties in foro conscientie à prædictis priuationibus, & inhabilitatibus: præsertim quia prædictæ priuationis, & inhabilitatis pœnæ impositæ contra violantes prædictum Motum Pij V. non sunt Pontifici reservatæ, sicuti supra dicebam. Vide Doctores supra cit. & quæ nos dicebamus lib. de Parlament. dub. 4. sect. 19. subsect. 31. & 32. per tot. & dicemus infra dub. vlt.

- 11 An autem Religionis Superior, etiam localis, possit ex priuilegio cum suis subditis, etiam in foro externo, in pœnis dispensare?

Affirmant Rodriguez tom. 1. qq. Regul. q. 24. art. 17. Cruz lib. 1. de statu Relig. cap. 6. dub. 15. concl. 6.

Negant verò probabilius (cum quoad hoc non videatur apparere euidens vllum Pontificium priuilegium) Peirinus loco supra cit. num. 25. Lezana cit. c. 10. n. 36. & Bonacina de clausur. quæst. 1. punct. 5. n. 5. Quod à fortiori in omnium sententia verum est, si secuta fuerit Iudicis sententia.

DVBITATIO XXX.

An, & quis, & sub quibus pœnis prohibeatur ingredi Monasterium Monialium?

SUMMARIVM.

- 1 Quinam prohibeantur ingredi Monasteria Monialium sub pœna excommunicationis lata sententia sine licentia.
- 2 In casu necessitatis si quis Monasterium ingredi debeat, est ei obtinenda licentia in scriptis ab Episcopo, vel à Prælato ordinis.
- 3 Reges, Imperatores, eorumque uxores, filij, & filia, non prohibentur ingredi septa Monasterij Monialium, contra Merollam.
- 4 Infantes nondum vsum rationis habentes non comprehenduntur in motu Gregorij XIII. contra ingredientes clausuram, nec Moniales eos recipientes, dummodo speciale præceptum non extet in oppositum.
- 5 Infans tam masculus quam femella in dubio si septen-

nis sit, præsumitur vsum rationis adeptus esse, comprehendendi prædicta prohibitione, peccare mortaliter, & excommunicationem incurrere, si ignorantia non excusetur.

- 6 Vsum rationis an masculo, vel femina citius adueniat est dissensio.
- 7 Amentes etiam perpetui comprehenduntur in dicta prohibitione, non quidem per seipsos, qui peccare non possunt, sed respectu Monialium, quæ non possunt admittere puberes.
- 8 Moniales licitè à suo Monasterio egressæ non includuntur in dicta prohibitione, & liberum est Abbatissæ istas absque alia superioris licentia admittere, præsertim si sint eiusdem ordinis, & habitus, & iter faciant, secus si ingrediantur ex pura recreatione, vel causa inuisenda amicæ.

Respondetur, prohiberi quemlibet cuiuscunque generis, conditionis, sexus, vel ætatis, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ne ingrediat in septa Monasterij Monialium sine licentia propter causam aliquam necessitatis, in scriptis obtenta ab Episcopo, vel à Prælato Ordinis, cui Monasterium exemptum subiectum est, cap. periculoso, de statu Regular. in 6. ibi: Nulli aliquatenus inhoneste persona, nec etiam honeste, nisi rationabilis, & manifesta causa existat, ac de illius, ad quem pertinuerit, speciali licentia, ingressus, vel accessus pateat ad easdem Moniales. Item Tridentino sess. 25. c. p. 5. de Regular. addita excommunicatione, ibi: Ingredi intra septa Monasterij nemini liceat, cuiuscunque generis, aut conditionis, sexus, vel ætatis fuerit, sine Episcopi, vel Superioris licentia in scriptis obtenta, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda; dare autem tantum Episcopus, vel Superior licentiam debet in casibus necessariis. Item Motu proprio Gregorij XIII. qui incipit, Vbi gratia, ibi: Et alias ponas aliter ingredientibus, & Monialibus, quæ ingredientem admittunt. Item tandem Motu proprio Pij V. qui incipit: Circa Pastoralis, vbi innouantur, & confirmantur omnia contenta in dicto cap. periculoso. Vide Suar. tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 1. c. 10. Bonac. de claus. q. 4. punct. 1. & seqq. Nauarrum cap. 28. Cordubam in summ. q. 60. Lezanam tom. 1. c. 25. num. 24. & Gauantum in Man. Episcop. verb. Monialium clausura, n. 46. & seqq. An autem hæc iura ubique secundum omnem prohibitionis modum recepta sint? vide supra dub. 2. in fine.

Petes: An comprehendantur Reges, Imperatores, ipsorumque uxores, filij, & filia?

Respondetur contra Merollam tom. 1. disput. 1. diff. 3. n. 470. & Bonac. de claus. q. 4. punct. 1. n. 4. negatiuè, quia Gregorius XIII. dum in cit. Motu proprio prohibet ingredi personas cuiuscunque conditionis, subdit: Licet illa persona Comitissa sint; quibus verbis manifestè excludit personas altioris Ordinis. Vide Rodrig. tom. 1. q. 48. art. 1. & alios, quos citat, & sequitur Diana part. 3. tract. 2. resol. 67.

Obiicies, Tridentinum prohibet ingredi personas cuiuscunque generis: ergo.

Respondetur, Tridentinum prohibere modo, quo prohibet Gregorius XIII. non autem simpliciter. Quod inde patet, quia Tridentinum etiam prohibet ingredi personas cuiuscunque ætatis, & tamen non comprehendit infantes, vt mox infra dicitur.

Petes secundò, an comprehendantur infantes nondum vsum rationis habentes?

Respondetur etiam (dummodo speciale præceptum non extet in oppositum) negatiuè; idque non solum quoad ipsos (quod certum est, cum vtpotè vsum rationis non habentes, nec culpæ, nec censuræ contrahendæ capaces sint); sed etiam quoad Moniales, quæ eos intra clausuram admittunt, & quoad quoscunque alios, qui huius ingressus sunt causa.

Ratio

Ratio est, quia licet Tridentinum *loc. cit.* verbis prohibeat ingredi personas cuiuscumque ætatis, eius tamen mens est comprehendere tantum eos, qui vsum rationis habent; siquidem eius prohibitionis finis est, ne Moniales perturbentur, & ad peccatum excitentur, quod non contingit ex solo ingressu, vel admissione infantium; & sic ex communi docet Nauar. *cap. 28. addit. 2. ad num. 143. & comment. 4. num. 56. Henric. lib. 4. de pœnit. cap. 5. num. 2. & lib. 13. de excommunication. cap. 42. n. 3. Suar. de Relig. tom. 2. lib. 6. cap. 16. num. 4. Miranda tom. 2. quest. 2. art. 1. com. 1. Riccius in prax. decis. 648. Barbosa de offi. & potest. Episcop. alleg. 102. num. 32. Bonac. de claus. q. 4. punct. 1. num. 5. Granad. in 2. 2. S. Thom. contr. 7. tract. 3. part. 1. disp. 6. sect. 5. Ioan. de la Cruz de statu Relig. lib. 1. cap. 5. dub. 2. concl. 3. Hieronym. Rodriguez in Compend. q. 9. Regular. resol. 26. n. 7. Mollata tom. 1. disp. 1. diff. 7. num. 408. Diana part. 3. tract. 2. resol. 57. Rodrig. in exposit. Motus Pij V. & q. 9. R. gul. tom. 1. q. 46. art. 1. Sorb. part. 2. verb. ingressus in Monasteria Monial. num. 2. Zerola part. 1. verb. Moniales, ad 8. quest. Llamas in append. §. 8. Layman lib. 4. tract. 5. cap. 12. n. 2. Naldus verb. clausura, num. 4. Lezana eod. verb. num. 23. & Azor. tom. 1. lib. 13. cap. 8. quest. 5. quidquid dubitare videantur Paulus Fusch. de utilitate, & regim. Eccles. lib. 2. cap. 19. n. 25. Vgolinus de potest. Eccles. cap. 21. §. 3. num. 3. & Corduba in sum. q. 60. in fin. edit. 2. propter S. Congregationis declarationes, quas refert Lezana tom. 2. cap. 25. n. 24. Comitulus in R. spons. Moral. lib. 6. q. 19. Gauantus in Monial. Epist. verb. Monialium clausura, n. 31. & Scortia in select. Constit. Theorem. 336. Nam declarationes istæ reuera intelliguntur solum de pueris constitutis in ea ætate, vt possint Monialibus occasionem peccandi præbere.*

5 Cæterum in dubio, an infans vsum rationis adeptus sit, & sic comprehendatur hac prohibitione? Respondetur, si septennis sit, præsumitur adeptus esse, & sic comprehenditur hac prohibitionem, atque adeo ingrediendo peccare, & excommunicationem incurrere, si ignorantia non excusetur; secus si septennis non sit, quia cum vsum rationis communiter, completo septennio, adueniat (vt communiter notant Doctores apud Cordubam q. 69. ad fin. & Bonac. de matrim. q. 1. punct. 4. n. 3.)

6 in dubio ante talem ætatem non præsumitur. Quod intelligas non solum de infante masculino, sed etiam de infante foemella; quidquid dicant aliqui sentientes, in foemella vsum rationis postponi per annum, & sic ei licere ingressum vsque ad octauum annum inclusiue: alij verò teneant vsum rationis in foemella præuenire per annum, & sic ei licere ingressum solum vsque ad sextum annum similiter inclusiue; nam dicta hæc nulli solidæ rationi fundantur.

7 Petes tertio: An includantur amentes?

Respondetur, quod (licet nonnulli, vt videre est est apud Azor. cit. cap. 8. q. 5. sentiant, includi amentes, si lucida interualla habeant, quia tunc peccare, & censuras contrahere possunt; secus si perpetuo amentes sint, quia tunc idem iuris de ipsis est, ac de infantibus, cum vtrique nec peccare, nec censuras contrahere possint: nihilominus dicendum sit, etiam perpetuo amentes includi, si pubertatem consecuti sint, non quidem vt ipsi peccent, & excommunicationem contrahant (cum tales peccati, & excommunicationis, ob defectum vsum rationis, incapaces sint) sed admittentes, & quicumque talis ingressus causa sunt, vt potest prohibitioni huic contrahentes. Ratio est, quia talium, licet perpetuo amentium, ingressu Moniales conturbantur, & ad peccatum excitari possunt. Nauar. comment. 3. n. 155. Rodriguez, Llamas, & Zerola loc. supra cit. Suarez de Relig. lib. 1. cap. 10. num. 5. Miranda in tract. de Monialib. q. 2. art. 1. on. l. 1. ad fin. Barbosa de offi. & potest. Episc. alleg. 102. num. 32. Bonac. de claus. quest. 4. punct. 1.

Thom. Delbene de Immunit. Eccles. Pars 11.

num. 17. Tamburin. de iure Abbat. disput. 22. quest. 5. Lezana verb. clausura, num. 23. & tom. 1. cap. 15. num. 24.

Petes quarto, an includantur Moniales licite è suo Monasterio egressæ?

Respondetur negatiue, itavt liberum sit Abbatissæ, istas absque alia Superioris licentia admittere, quia cum sit valde decens honestati Monialis egressæ, eam admitti, non videtur, mentem Pontificis fuisse, eam etiam ab ingressu, vel admissione ad clausuram excludere; præsertim si Monialis sit eiusdem ordinis, & habitus, ac sunt Moniales Monasterij, quod ingreditur, quia tunc tali Monasterio non censetur extranea: quod tamen intellige, si ex causa ingrediatur, vt si iter agens eò accedat in hospitium admittenda, & maxime si ibi in alia domo commodè pernoctare non possit; secus si ingrediatur ex pura recreatione, vel causa inuiscendæ amicæ, aut consanguineæ, & maxime si sit diuersi Ordinis, & habitus, cum eas possit per cratès inuiscere, & alloqui. Vide Llamas in append. §. 11. in fin. & alios, quos citat Bonacina de clausura, q. 4. punct. 1. num. 3. quamvis ipse nostram sententiam non sequatur quoad Monialem diuersi Ordinis, & habitus; ex eo quod talis censetur extranea Monasterio: sed quod dixi, est etiam probabile, cum ad oppositam istam rationem facile pateat responsio ex dictis.

DVBITATIO XXXI.

An, & quid veniat nomine Monasterij Monialium?

S V M M A R I V M.

- 1 Nominè Monasterij Monialium venit spatium illud, quod intra Monasterij ianuam semper clausam continetur, modo clausuræ deputatum sit.
- 2 Recipiens se intra Monasterij ianuam, quæ semper claudi solet etiam ad vnum, vel duos pedes, incurrit secundum probabiliorè opinionem pœnas latas contra violatores clausuræ.
- 3 Item recipiens se intra viridarium, vel vineam, vel chorum; secus si se sistat in ianua ex parte exteriori, quæ sæcularibus patet.
- 4 Spatium nondum clausuræ deputatum non venit nomine Monasterij.

Respondetur, venire spatium illud, quod intra Monasterij ianuam semper clausam continetur, modo clausuræ deputatum sit. Vnde Monasterium ingredi dicitur, & consequenter pœnas ingredientium Monialium Monasteria contrahit, qui se recipit intra Monasterij ianuam, quæ semper claudi solet, etiam si fortè ad vnum, vel duos pedes intra illam se recipiat, iuxta communiorè, & probabilem opinionem, vt infra dub. 53. dicam. Item qui se recipit intra viridarium, vel vineam Monialium septam, & intra clausuræ limites contentam, vel intra chorum Monialium; secus si se sistat in ianua ex parte exteriori, quæ sæcularibus patet, & ad quam Monialis seipsam sine clausuræ violatione recipere non potest: quapropter sine clausuræ violatione potest persona sæcularis, & Monialis simul esse in ianua illius limine, si scilicet à parte exteriori sit sæcularis, ab interiori autem sit Monialis; quia in tali casu neutra persona suos limites transgreditur, cum pars exterior sit extra clausuram, interior autem intra illam. Vide Rodrig. tom. 1. q. 46. art. 1. Suar. tom. 4. de relig. cap. 10. n. 6.

V 2 Dixi

4 Dixi, modò clausura deputatum sit, quia si spatium illud nondum clausuræ deputatum, & additum est, non venit nomine Monasterij, itavt ingressus ad illud interdictus sit, uti accidit, dum Monasterium construitur, & ædificatur, & clausuræ nondum subiectum est; sic declaravit S. Cardinalium Congregatio 1584. teste Coriolano *part. 2. casu 3. q. 2. num. 29.* & Sorbo *verb. Ingre- di, n. 11.*

DVBITATIO XXXII.

An, & quis possit concedere licentiam ingre-
diendi Monasteria Monialium?

S V M M A R I V M.

- 1 Episcopus concedere potest licentiam ingrediendi clau-
suram Monasterij sibi subiecti auctoritate etiam
delegata: idem etiam potest superior Regularis in
Monasterio sibi subiecto.
- 2 Eius est licentiam concedere, cuius est clausuram Mo-
nialium indicare.
- 3 Cui ligandi facultas competit, soluendi etiam facul-
tas competere consuevit.
- 4 Res per quas causas nascitur, per easdem dissolvitur.
- 5 Superior ille est, qui Monasterio præest.
- 6 Episcopus non potest concedere licentiam ingrediendi
clausuram Monasterij subiecti Regularibus.
- 7 Episcopus ubi est introducta consuetudo, potest dare
licentiam ingrediendi clausuram Monasterij sub-
iecti Regularibus, & etiam licentiam eorum regi-
strare, seu approbare; secus tamen est præcisa
consuetudine.
- 8 Declarationes Sacra Congregationis circa hoc recen-
sentur, & conciliantur.

1 **R**esponderetur, quod (quamvis aliqui probabili-
ter teneant, posse solum Episcopum, etiam
quando Monasterium non est ipsi, sed Regularibus
subiectum, ex Tridentino *sess. 25. de Regular. c. 5.* ubi
Concilium disunctivè loquitur, asserens eam licen-
tiam ab Episcopo, vel Superiore concedendam esse;
ita Zecchius de *Republ. Ecclesiastica, tit. de Regular. c. 2.*
n. 15. ubi ait sic declarasse S. Cardinalium Congrega-
tionem; & Zerola *verb. Moniales, ad 8. quasit. vers. 4. ad*
fin. ubi dicit sic se vidisse Neapoli observari; nihilo-
minus probabile etiam sit, dictam licentiam conce-
dere posse Episcopum auctoritate ordinum (quando
Monasterium est sibi subiectum) auctoritate delegata
(quando est subiectum immediatè Sedi Apostolicæ)
Prælatum verò Regularem concedere posse, quando
2 Monasterium est subiectum Regularibus. Ratio est,
quia eius est licentiam concedere, cuius est clausuram
Monialibus indicare, ut rectè dixit Monachus in *cap.*
periculoso, de statu Regular. in 6. num. 1. & 2. Franch. ibid.
num. 5. Dominicus *n. 10.* Bonacina de *clausura, quasit. 4.*
punct. 2. Lezana *verb. clausura, num. 24. & tom. 1. cap. 25.*
num. 25. Et ratio est, quia cui ligandi facultas compe-
3 tit, soluendi etiam facultas competere consuevit, iux-
ta illud: *Res per quas causas nascitur, per easdem dis-*
solvitur. At Episcopi est in priori duplici Monasterio
tantum clausuram indicare, & egressus licentiam in
casibus necessariis concedere; Superioris Regularis
autem in posteriori Monasterio, sicut ex probabili
sententia *suprà dub. 6. & 7.* dicebam: ergo idem dicen-
4 dum in casu nostro de concedenda ista licentia ad in-
gressum.

Confirmatur, quia sic habetur ex *cit. cap. periculoso,*
quod per Tridentinum *eod. cap. 5.* non corrigitur, sed

innouatur, & confirmatur, ibi: *De illius, ad quem*
pertinuerit, licentia, ubi Archidiaconus *num. 2.* Ioan. Andr.
num. 2. Anchar. *num. 3.* & alij passim explicant, Supe-
riorem hunc esse, qui Monasterio præest: at Episco-
pus solum præest potestate ordinaria Monasteriis sibi
subiectis, & potestate delegata subiectis immediatè
Sedi Apostolicæ, iuxta Tridentinum *cit. sess. 25. de Re-*
gularib. cap. 9. & nullo pacto præest Monasteriis, quæ
6 subduntur Regularibus: ergo solum in iis prioribus,
non autem in istis posterioribus Monasteriis concede-
re potest ingressus licentiam, atque ita tenent Nauar.
cap. 28. addit. 2. ad num. 143. cap. 25. & comment. 4. n. 60.
de Regularib. subdens, sic declaratum esse à Pio V.
Azor. tom. 1. lib. 13. cap. 8. quasit. 7. Graff. *1. part. decis. lib. 4.*
cap. 23. num. 6. Llamas in *append. §. 5. Confectus in*
privileg. Mendicant. tit. 20. cap. 6. Lezana *tom. 1. cap. 25.*
n. 25. & tom. 2. cap. 1. n. 22. & verb. clausura, n. 24. Suarez
de Relig. lib. 1. cap. 10. num. 11. Miranda de *Monialib. q. 2.*
art. 2. concl. 1. Barbosa *3. part. alleg. 102. num. 40.* Bonac. de
clausura, quasit. 4. punct. 2. n. 3. & Rodrig. *tom. 1. qq. Regul.*
quasit. 46. art. 2.

Confirmatur secundo, quia licet nonnullæ Cardi-
7 nali Declarationes (quas refert Lezana *cit. verb.*
clausura, num. 24. & Suar. *tom. 4. de Religion. tract. 8.*
lib. 1. cap. 10. num. 15. in his verbis: *Vbi post Tridentinum*
fuerit consuetudo introducta, ut Episcopus dei hanc li-
centiam in Monasteriis Regularibus subiectis, observanda
est: ubi autem fuerit consuetudo introducta, ut Episcopus
habeat superintendentiam aliquam super concessione ta-
lium licentiarum, verbi gratia, quod debeant apud ipsum
registrari, observanda similiter est, quamvis Episcopus
non possit tunc licentiam improbare) velint standum esse
consuetudini, tamen præcisa saltem consuetudine,
apud Tamburinum de *inve. Abbat. disp. 23. quasit. 1.* &
Lezanam loco *suprà cit.* sacra eorundem Cardinalium
Congregatio in aliis declarationibus decrevit, licentias
ingrediendi intra septa Monialium ex vera tantum neces-
sitate concedere quoad Monasteria Regularibus subiecta
spectare tantum ad ipsum Superiorem Regularem, qui
Superior Regularis quandoque est generalis, quando-
que est Provincialis, vel ipsorum Vicarius, quando-
que est Prælati Conventualis, iuxta statuta, vel mo-
rem Religionum, & Monasteriorum ipsarum Monia-
lium; siquidem licentiam ingressus hanc concedere est
illius, cuius est clausuram Monialibus indicare, quod
ad dictos Prælatos spectare solet, sicut *dub. 6.* dicebam.
Quapropter

8 Ad opposita, & primò ad id, quod assertur ex Tri-
dentino, quod loquatur disunctivè. Responderetur,
Concilium disunctivè loqui, ut denotet, licentiam
Episcopi necessariam esse, & sufficere respectu Mona-
steriorum prioris generis; licentiam autem Superioris
Regularis similiter necessariam esse, & sufficere respectu
Monasteriorum posterioris generis. Et ad id, quod
subditur de quibusdam aliis Cardinalium declarationi-
bus in oppositum, responderetur iuxta dicta, illas ad
summum intelligi, ubi sic est consuetudo loci intro-
ducta; præsertim quia sic concordantur inter se præ-
dictæ declarationes, alioquin sibi contrariæ, & quia
Romæ huiusmodi licentia non conceditur à Prælati
Religionum, sed à Prælato ad curam Monialium spe-
cialiter per Summum Pontificem deputato.

Cæterum, an possit etiam concedere licentiam ad
ingressum Capitulum Sede vacante, Vicarius Episcopi,
vel Vicarius Capituli Sede vacante, vel cuiuscumque
alterius iurisdictionem quasi Episcopalem habentis?
dic vt dicebam *suprà dub. 8.*

DVBITATIO XXXIII.

An possit concedere licentiam ingrediendi
Prælatus Regularis Conventualis.

S V M M A R I V M.

- 1 Prælatus Regularis conventualis potest concedere licentiam ingrediendi claustrum Monasterij Monialium sibi subiecti, dummodo a suis superioribus Generalibus eidem ablata non sit talis facultas.
- 2 Generalis, vel Provincialis non potest dare licentiam ingrediendi Monasterium Monialium auctoritate Pontificia soli Prælato conventuali subiectum, quamvis tempore visitationis possit inquirere, an abusus fuerit dicta facultate.
- 3 Ingressus intra Monasteria Monialia absque speciali Pontificis licentia fratribus Minoribus in eorum Regula interdicitur.
- 4 Regula prædicta cum nullum Monasterium excipiat, intelligitur de Monasteriis quarumcunque Monialium.
- 5 Generalis nihil potest fratribus Minoribus concedere, quoad ingressum in Monasteria Monialia, propter Nicolai III. declarationem.
- 6 Cardinales, & Episcopi, vel alij habentes privilegium ingrediendi Monasteria Monialia cum sociis, non possunt assumere pro sociis fratres Minores, si de ipso non fiat mentio in dicto privilegio.
- 7 Fratres Minores ex indultu Leonis X. vocati à Prælati Ecclesiarum, aut à Prælati Religiosis, aut à Visitatoribus habentibus curam aliquorum Monasteriorum Monialium ad hoc, ut visitent prædicta Monasteria, &c. possunt ingredi.
- 8 Limita quod si illi fratres subditi fuerint, obtinere prius debent licentiam à suis superioribus.
- 9 Prælati Conventuales ad hunc ingressum non indigent licentia Provincialium.
- 10 Concessio prædicta non est reuocata per motum Gregorij XIII. qui incipit: *Vbi gratia*.
- 11 Privilegium personale non dicitur solum eo quod persona particulari concedatur, sed etiam quia conceditur certo personarum generi.
- 12 Privilegium relatum ad personas dicitur personale, & relatum ad locum, Curiam, Religionem, Monasterium, vel Collegium est reale.
- 13 Fratres Minores, ut ingrediantur Monasteria Conceptionis, & S. Clare ipsi subiecta præter casus in Regula Monialium concessos, indigent Sedis Apostolicæ licentia.
- 14 Opinio Rodriguez, nempe sufficere legitimam causam, & superioris licentiam, si ante decreto Sacri Concilij Tridentini satis non probatur, & cur.
- 15 Ingressus permissus an non intelligatur secundum consuetudinem legitimè introductam.

Respondetur, quod (quamvis nonnulli, ut Suar. & Confectius in locis supra cit. negent, tenentes, posse talem licentiam concedere solum Generales, Provinciales, & alios quibus ipsi commiserint) tamen affirmandum sit, si talis Prælatus Regularis Conventualis sit Superior illius Monasterij Monialium, & à Superioribus immediatis, vel Constitutionibus ablata non sit ipsi facultas. Ratio est, quia iura absolute, & generaliter traduntur id ad Superiorem pertinere.

Thom. Delbene de Immunit. Eccl. Pars II.

Et hoc adeo verum est, quod si auctoritate Pontificia Monasterium soli Prælato Conventuali subiectum sit, non possit Generalis, vel Provincialis licentiam ingressus ad tale Monasterium concedere; cum in tali casu ipsi nullam iurisdictionem in illud Monasterium habeant: quamvis possint quidem, dum visitant, inquirere, an Prælatus ille iuste facultatem ingrediendi concesserit; quia per hoc non exercent iurisdictionem in Monasterium illud, sed in Religiosum sibi subiectum, de cuius criminibus omnibus (cum sit ipsis subditi) inquirere possunt, sicut & de alijs subditis. Idemque propter eandem rationem dicas de Episcopo respectu Clerici secularis, cui soli Monasterium aliquod subditur. Vide Rodrig. cit. q. 46. art. 5. & Bonac. de clausura, quest. 4. punct. 2. n. 5.

Aduerte tamen hic, quod Fratribus Minoribus interdicitur in sua Regula ingressus absque speciali Pontificis licentia, his verbis: *Precipio Fratribus universis, ne ingrediantur Monasteria, præter illos, quibus à Sede Apostolica concessa est licentia specialis*. Quam Regulam declaravit Gregorius IX. (ut refert Collector prius. *g. orum Mendicantium, verb. I. gressus in Monasteria Monial. num. 1.*) intelligi de Monasteriis quarumcunque Monialium, cum Regula nullum excipiat. Et (quamvis postea Alexander IV. & Innocentius VI. dictam declarationem Gregorij IX. coarctauerint ad sola Monasteria S. Dominici, & S. Clare, & Gregorius X. decreuerit, quod Fratres Minores possint declaratione Alexandri V. & Innocentij IV. vti ex sui Generalis dispensatione) tamen quia tandem Nicolaus III. decreuit, standum esse declarationi Gregorij IX. qua Pontifex declaravit, in quolibet Monasterio Monasteria ingressum Fratribus Minoribus esse interdictum, sit quod nihil iam possit Generalis in hoc casu concedere, propter hanc ultimam Nicolai III. declarationem. Videatur idem Collector loc. cit. num. 9. & 10. Rodrig. quest. 46. art. 3. in principio. Miranda de Monialib. q. 2. art. 3. concl. 1. & Bonac. de claus. q. 4. punct. 2. num. 7. qui propterea recte inferunt, Cardinalem, Episcopum, vel alium habentem privilegium ingrediendi Monasteria Monialia cum sociis, quos secum assumere voluerit, non posse assumere Fratres Minores; cum isti, ut dicebam, non possint ingredi Monasteria Monialia absque speciali Sedis Apostolicæ licentia; & in prædicto privilegio, ut suppono, non fiat mentio de ipsis Fratribus Minoribus.

Concessit tamen Leo X. dictis Fratribus Minoribus, quod vocati à Prælati Ecclesiarum, aut à Prælati Religiosis, aut à Visitatoribus habentibus curam aliquorum Monasteriorum Monialium, ad hoc ut visitent prædicta Monasteria, vel exercent omnia alia, quæ in Monasteriis sibi subiectis exercent, vel ad hoc, ut intrent cum ipsis Prælati, vel Visitatoribus ad videndum officinas, & totum Monasterium interius, possint ingredi non obstantibus suæ Regulæ prohibitionibus, & declarationibus, dummodo, si Fratres illi subditi fuerint, impetrent suorum Superiorum licentiam: sic Bonacina ubi supra, & Rodrig. loc. cit. q. 47. art. 8. ubi recte notant duo. Primum, Prælatos Conventuales ad hunc ingressum non indigere licentia Provincialium, quia concessio loquitur de Fratribus, qui ita subditi sunt, ut nullum superioritatis munus obtineant; cum si illud obtinent, possint sibi metipsis dispensare, sicut possunt cum alijs, ut dicitur dub. 34. Secundum, concessionem hanc non esse reuocatam per motum Gregorij XIII. qui incipit: *Vbi gratia*, in quo reuocantur omnes facultates ingrediendi Monasteria Monialia, cum ibi non fiat expressa mentio de privilegio quibuslibet personis concessio, & sic de omni privilegio personali (non enim privilegium personale solum dicitur, quod personæ particulari conceditur, sed etiam quod conceditur

certo personarum generi, vti constat ex *l. quia tale*, ff. 12 *solut. matrim.* Nec de privilegio reali, quale est hoc concessum toti Religioni Fratrum Minorum, siquidem privilegium relatum ad personas dicitur personale, at relatum ad locum, civitatem, Religionem, Monasterium, vel Collegium, est reale, & ideo perpetuum, vt ad posteros in perpetuum transeat; vti recte tradunt Doctores, quos citat, & sequitur Suarez de legib. lib. 8. cap. 3. num. 4. Socinus in leg. 2. ff. de rebus dubiis, num. 4. Rodrig. tom. 1. quæst. 47. art. 8. ad fin. Bonac. de clausura quæst. 4. punct. 2. num. 8. & Barbosa in cit. leg. quia tale, & constat ex leg. forma, §. quamquam, ff. de censib. vbi Gloss. rationem reddit; quia licet partes illius communis quotidie mutantur, semper tamen manet eadem communitas, vel idem populus, *l. proponatur*, ff. de iudiciis.

14 Aduerte secundò, quod ad ingressum in Monasteria Conceptionis, & S. Claræ Fratribus Minoribus subiecta, præter casus in talium Monasteriorum Monialium Regula concessos, exigatur Sedis Apostolicæ licentia, vti refert idem Collector cit. *vers. Ingressus in Monasteria Monialium*, num. 2. & seqq. vbi tamen varias Pontificum concessiones, & reuocationes affert: quapropter Rodriguez tom. 99. Regular. quæst. 46. art. 3. & 6. post longam de hac re discussionem concludit, standum esse decreto Tridentini sess. 25. de Regular. c. 5. vbi generaliter concedit ingressum in Monasteria ex legitima causa, & Superioris licentia. At (quia Tridentinum eadem sess. 25. cap. 22. ait: Si qui vero Regulares, tam viri, quam mulieres sunt, qui sub auctoritate Regula, vel statuto viuunt, eos ab eorum instituto, & obseruantia S. Synodus amouere non intendit) quod dicit Rodriguez mihi satis non probatur, nisi id iam per aliquod posterius privilegium, vel legitime introductam consuetudinem in usu positum sit; itavt quid dicendum sit de Fratribus Minoribus, & de Monasteriis Conceptionis, & S. Claræ, quoad ingressum, attendi semper debeat consuetudo legitime introducta. Rodriguez cit. art. 3. & 6. Miranda de Monialib. q. 2. art. 2. & 3. Casarubius in Compend. privileg. Mendicant. verb. ingredi Monasteria Monial. num. 2. & seqq. Bonacina de clausura, q. 4. punct. 2. num. 6. & 7. Tamburinus de iure Abbat. disp. 23. q. 4. & Lezana verb. clausura, num. 24.

DVBITATIO XXXIV.

An possit concedere licentiam ingrediendi Abbatissa?

SVMMARIVM.

- 1 Abbatissa licet sit verè sui Monasterij Superior, non tamen potest dare licentiam ingrediendi Monasterium; quia etiam ipsa, sicut alia Moniales, tenetur præcepto clausura.
- 2 Gravitas præcepti clausurae exigat, vt facultas concedendi licentiam in Monasteria ingrediendi non committatur prudentia mulieris.
- 3 Abbatissa, vel quicumque alius, neque ex commissione Prælati potest hanc licentiam concedere.
- 4 Abbatissa, vel Confessarius potest facultatem ingressus concedere ex superioris potestate sibi attributa in casibus frequenter occurrentibus, cum ad Superiorem aditus sæpe non pateat.

Respondetur, quod (quamvis cum Nauarro cap. 28. addit. 2. ad num. 143. cap. 25. affirmandum videatur, quia tam Tridentinum, quam cap. pe-

riculoso aiunt, id spectare ad Superiorem, cum ex alio capite Abbatissa verè sit sui Monasterij Superior, cap. dilecta, de excessib. Prælat. & cap. attendentes, §. statumimus, de statu Monachor. & constat ex facultate, quam potest concedere ad usum, & dispositionem bonorum temporalium) negandum tamen sit; quia illius Superioris tantum est hanc licentiam concedere, cuius est Monialibus clausuram indicare: at hoc non est Abbatissæ (cum ipsa clausuræ præcepto teneatur, sicut & ceteræ Moniales) ergo. Accedit, quia sic videtur exigere gravitas rei, & indicare vterque textus supra adductus, quod scilicet id non committatur prudentiæ mulieris. Monach. in dict. cap. periculoso, num. 1. & 2. Dominic. ibid. num. 10. Franch. num. 5. Nauar. sibi contrarius comment. 4. num. 59. de Regular. Rodrig. cit. q. 46. num. 2. & seqq. Azor. lib. 13. cap. 8. q. 6. Confessarius tit. 20. cap. 6. Bonac. de claus. q. 40. punct. 2. num. 5. & Suar. tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 1. cap. 10. num. 14. Subdens, quod Abbatissa, vel quicumque alius, neque ex commissione Prælati possit hanc licentiam concedere.

An autem possit Abbatissa facultatem ingressus concedere in casu repentinae necessitatis, dicam *infra* dub. 36.

Interim dico, posse Abbatissam, vel Confessarium facultatem ingressus concedere ex Superioris potestate sibi attributa in casibus frequenter occurrentibus, cum ad Superiorem aditus sæpe non pateat. Nauar. loc. cit. num. 60. Rodrig. vbi supra in fin. Graff. 1. p. decis. lib. 4. c. 23. n. 6. & Bonacina cit. num. 5. contra Suar. cit. num. 14.

DVBITATIO XXXV.

An possit ingredi sine licentia alterius in casibus necessariis qui potest aliis in iis casibus licentiam concedere?

SVMMARIVM.

- 1 Qui potest aliis in casibus supradictis concedere licentiam ingrediendi Monasteria Monialium, potest etiam ea pro se vti, si opus fuerit.
- 2 Concedens licentiam ex officio aliis ingrediendi Monasteria non debet esse deterius conditionis quam alij, sed debet vti in ingressu duabus conditionibus, hoc est, vt id faciat in casibus necessariis, & à paucis, iisque senioribus, ac Religiosis viris committatur.
- 3 Deputatus ad officium dandi huiusmodi licentiam, licet sit delegatus, vtiur eadem facultate, secus si sit facultas commissa ad peculiare Confessarius, vt ad ordinarios Monialium, & is non sit ex iis.
- 4 Causa limitata limitatum producit effectum, & facultas non excedit limites suos.
- 5 Per paucos in motu Gregorij XIII. intelliguntur tres, necnon quatuor, vel etiam quinque.
- 6 Per Religiosos intelliguntur etiam seculares Religiosis moribus dotati, & etiam matronæ graues, & vitæ exemplaris.

Respondetur, quod (quamvis Collector privilegiorum verb. accedere ad Monasteria Monial. quæst. ult. in annotationibus Corduba circa finem, *vers. quoad illa duo*, neget ex eo, quia nemo potest secum dispensare, tamen affirmandum sit; quia oppositum est multò probabilius, cum ipse non esse debeat deterius conditionis, quam alij; sicuti probabam cap. 15.

2 cap. 15. dub. 17. tam quia Gregor. XIII. in Motu proprio, qui incipit: *Dubius, quo emergunt*, id clare decidit, ibi: *Declaramus praterea, tam seculares, quam Regulares, quibus cura, & regimen Monasteriorum Monialium quovis modo incumbit, facultate sibi ex officio attributa ingrediendi Monasteria predicta, ita de iure uti posse, si id faciant in casibus necessariis, & à paucis, iisque senioribus, ac religiosis personis comitatis.* Ergo ex officio facultatem habet utendi licentia, quam quis potest concedere aliis, servatis dictis conditionibus, ut scilicet non ingrediatur, nisi à paucis, iisque senioribus, ac religiosis viris comitatus. Navar. lib. 3. consil. tit. de statu Monachorum, consil. 6. & 9. Corduba in annot. verb. accedere ad Monasteria Monial. quest. ult. Rodrig. cit. q. 46. art. 5. in princip. Llamas in append. §. 7. Azor. cit. cap. 8. §. 9. Layman. lib. 4. tract. 5. c. 12. n. 2. Suar. tom. 4. de relig. lib. 1. cap. 10. n. 23. Miranda tract. de Monialib. q. 2. art. 14. & Bonacina de clausura, q. 4. punct. 2. num. 9.

3 Quin sequitur, quod propter eandem rationem idem dicendum sit de illo, qui aliis ingressus licentiam concedere potest ex facultate sibi delegata, eaque limitata, non quidem ad certas personas, sed ad officium, ut si commissa sibi esset facultas concedendi licentiam Confessariis in genere, necessitate postulante, tunc ipse posset ingredi sine alterius licentia, si sit Confessarius: secus si esset facultas commissa ad peculiare Confessarium, ut ad Ordinarios

4 Monialium, & ipse non sit ex his; quia causa limitata limitatum producit effectum, & facultas non excedit limites suos.

5 Ceterum, cum dicitur in dicto Motu Gregor. XIII. quod Prælati debeant ingredi à paucis, iisque senioribus, ac religiosis personis comitatis, per paucos intelliguntur: sic Miranda de Monialibus, quest. 2. art. 15. conclus. 1. & Lezana verb. clausura; num. 32. quamvis alij, ut Tamburinus de iure Abbat. disp. 24. quest. 10. & Victorius de orig. & clausur. Monial. §. an Confessor ad exequias, non improbabilius intelligant quatuor, vel etiam quinque. Et per Religiosos intelliguntur etiam seculares religiosis moribus doctos, & matronas graues, & vitæ exemplaris.

DUBITATIO XXXVI.

An licentia ingrediendi requiratur, quod sit specialis? Vbi etiam, an iam concessa intelligatur pro vna vice tantum?

SUMMARY.

- 1 Licentia ingrediendi debet esse specialis, & iam concessa intelligitur pro vna vice tantum.
- 2 Licentia ingrediendi Monasterium Monialium non sufficit, nec valida est, si non faciat mentionem de ingressu Monasterij, etiam si sit ad quoscunque actus per superiorem concessibiles: valida tamen est si sit ad ingressus cuiuscunque Monasterij.
- 3 Licentia ingrediendi indefinitè concessa intelligitur pro vna vice tantum, nisi aliud in ea explicetur.
- 4 Privilegium in favorabilibus extenditur etiam ad iteratos actus, quoties absolutè conceditur; secus est si aliud de mente concedentis colligitur.
- 5 Pontifex concedens indulgentiam Ecclesiam visitantibus, intelligitur concessa ut sæpius in die illam visitans toties lucratur indulgentiam.

- 6 Inubilem, si prima hebdomada lucretur, potest etiam repetendo opera in illo prescripta, in altera hebdomada obtineri.
- 7 Nuptias contrahens si dispensationem absolutè obtinuit à voto perpetue continentie ut nubat cum persona expressa, potest ea impedita contrahere cum alia, secus si dispensatio conferatur limitatè, verbi gratia, ne mulier decepta infamiam incurrat.
- 8 Privilegium eligendi sibi Confessarium potest intelligi toties quoties opus fuerit confiteri, & quod possit mutare.
- 9 Privilegium, quando est merè gratiosum, non finitur finito primo actu.
- 10 Privilegium in odiosis, ut ingrediendi Monasterij clausuram, non admittit extensionem ad iteratos actus, sed finitur primo actu.
- 11 Sermo simpliciter in odiosis prolatus intelligitur de prima vice.
- 12 Sermo quævis in materia favorabili æquivalet universali.
- 13 Habens licentiam etiam specialem loquendi cum Moniali, si ea utatur in tempore quo omnibus est concessum cum ipsis loqui, non potest amplius ea uti.
- 14 Apla etiam si ingressus quisque sit vigore licentia particularis ingrediendi cum duobus, vel tribus, & is unus ab habente licentiam sit electus, non potest altera die uti facultate sibi concessa, quin per huiusmodi ingressum censetur expirare.
- 15 Limita primo, nisi prior licentia specialis fuisset de loquendo cum aliqua Moniali in particulari, & quis ex vi licentia generalis loquutus esset cum aliis, non autem cum illa Moniali particulari.
- 16 Limita secundo, procedere doctrinam supradictam quando in licentiis non est expressa causa ingressus, sed simpliciter est data licentia ingrediendi clausuram Monialium.
- 17 Limita tertio, nisi in licentia speciali esset limitata certa dies diversa omnino à licentia generali.
- 18 Ius commune non tollit privilegium speciale, nisi expresse illi deroget.
- 19 Privilegium non tollit aliud privilegium, nisi de eo mentionem faciat, maxime si primum privilegium est speciale, & secundum generale.
- 20 Speciei non derogatur per genus, & Procurator specialis non censetur renovatus per creationem Procuratoris generalis.
- 21 In materia clausuræ ex præsumpta mente superioris concedentis per licentiam generalem censetur renovata specialis, vel esse inclusa in generali, vel conclusa.
- 22 Legatum in codicillis tollit primo legatum in testamento.
- 23 Ingressus ex vi licentia generalis videtur renunciasse licentiæ speciali.
- 24 Posterius privilegium generale non tollit privilegium primum speciale, quando sunt contraria, secus quando non sunt contraria, sed de eadem re.
- 25 Ingressus Monasterium pro causa expressa in licentia particulari, si habeat licentiam generalem, verbi gratia ingrediendi ad videndam consecrationem Abbatissæ, potest iterum ingredi pro causa particulari expressa in tenore licentiæ.

Respondetur affirmativè: colligitur ex Tridentino sess. 15. cap. 5. de Regular. in quo innovatur cap. periculoso, in princip. de statu Regular. in 6. vbi dicitur: *Nisi speciali licentia*, & docent Ancharan. ibi, numero 3. notab. 4. Archidiaz. numero 2. Dominicus numero 5. & 9. Francus numero 5. Azor. tom. 1. lib. 13. cap. 8. §. 5. Miranda

Miranda de Monialib. quest. 2. art. 2. & Lezana verb. clausura, num. 25.

2. Caterum dicitur specialis, si in specie contineat facultatem ingrediendi Monasteria Monialium: quapropter non sufficit, nec valida est, si non faciat mentionem de ingressu Monasterij, etiamsi sit ad quoscumque actus, quos Superior concedere potest; quia hæc est licentia generalis, non specialis: valida tamen est, si sit ad ingressum cuiuscumque Monasterij; quia est specialis circa ingressum, licet generalis quoad Monasteria: item valida est, si sit generalis, ut v. g. Confessarij, medici, fabri, alique similes ingrediantur; quia etiam huiusmodi licentia est specialis quoad ingressum, licet quoad personas in ea expressas specialis non sit, sed generalis, etsi specialis etiam dici possit in alio sensu (scilicet quoad certum genus personarum) quamvis in ipsa non fiat specialis mentio alicuius personæ particularis, sed in genere dicatur, quod Confessarij, medici, vel similes, uti dicebam, ingrediantur: Doctores supra cit. præcipue Miranda quest. 2. art. 2. ad fin.

An autem hæc licentia ingrediendi indiffinitè, & sine temporis præfinitione concessa, intelligatur concessa pro vna vice tantum, ita ut vnico actu finiat.

3. Respondetur, nisi aliud in ea explicetur, etiam affirmatiuè, prout iudicatum fuisse refert Riccius in praxi fori Eccles. decis. 649. edit. 1. & part. 3. collectan. 587. & docent Doctores infra citandi contra Bonacinam de clausura questione 3. punct. 5. numero 8. & alios, quos ipse citat. Ratio autem est, quia licet concessio, seu priuilegium in fauorabilibus extensionem admittat ad iteratos actus, quoties absolutè conceditur, secus tamen est, si aliud de mente concedentis colligatur.

5. Vnde, cum Pontifex indulgentiam concedit Ecclesiam visitantibus, intelligitur concessa, ut sæpius in die illam visitans, toties lucretur indulgentiam: quapropter etiam qui prima hebdomada lucratus est Iubilæum, potest & in altera hebdomada, repetendo opéra in illo præscripta, iterum illud lucrari: Henriquez lib. 6. cap. 16. num. 3. & lib. 7. cap. 11. num. 1. Rodrig. tom. 1. sum. cap. 184. num. 14. & sentire videntur etiam Nauarr. notab. 32. num. 46. & Benzon. lib. 5. 7 cap. 15. dubit. 23. quamvis aliqui contrarium sentiant. Item secundò, qui nuptias contracturus cum Caia, dispensationem absolutè propter difficultatem, verbi gratià continendi, à supplicante allegatam, super voto perpetuæ continentie, vel approbatæ Religionis impetrauit, potest, impeditis postea his nuptiis, aliud matrimonium contrahere: Doctores communiter in tract. de legib. quamvis secus dicendum, si dispensatio conferatur limitatè, ac respectiue, puta in ordine ad certum, seu determinatum matrimonium, cuius contrahendi causa atque necessitas vrget, verbi gratia, ne mulier decepta infamiam incurrat: tunc enim (cum dispensationis motiuum, seu causa cesserit) talibus nuptiis impeditis, non poterit aliud matrimonium contrahere sine noua dispensatione. Item tertio, qui facultatem eligendi confessorem obtinuit, potest toties quoties voluerit, confessorem eligere, & illum mutare: Doctores, quos citat, & sequitur Suarez. de penit. disp. 27. sect. 2. idque ex eo, quia cum tale priuilegium sit merè gratiosum, in detrimentum nullius vergens, non finitur finito primo actu.

9. Nihilominus concessio, seu priuilegium in odiosis, litigiosis, vel pœnalibus, ut ingrediendi Monasterij clausuram, loquendi cum Monialibus, & similia, extensionem non admittit ad iteratos actus, sed

finitur finito primo actu; quia in odiosis sermo simpliciter prolatus intelligitur de prima vice, l. bonæ, §. hoc sermone, ff. de verbor. signif. & sic sermo, quamvis in materia fauorabili, æquiualeat vniuersali, argum. leg. cum inter ceteros, vers. maxime, Cod. de fideicommiss. lib. non sic tamen in odiosa: Bart. in leg. si pluribus, ff. de legat. 2. Iason in leg. duobus reis, §. si ei qui, numero 75. ff. de iureiur. & in leg. si quis mihi bona, §. insum, numero 28. ff. de acquir. hered. Felin. in cap. innouamus, de treng. & pace, vers. fallit 3. & §. licentia de ingrediendo, & cap. 1. numero 27. de rescript. Alex. in leg. 2. numero 5. ff. de liber. & posthum. vbi Socinus numero 11. Iason numero 8. Gemin. in cap. ut circa, de elect. lib. 6. in fine, Decian. consil. 343. numero 2. Alberic. de Rol. lib. 2. stat. 9. 181. Ioan. Andr. de regul. iur. lib. 6. reg. 1. 34. Tiraquell. de controuers. commub. §. 2. glos. 1. numero 70. Sbroz. de offic. vicar. lib. 2. quasi ne 210. Graff. tom. 1. conf. 22. de sent. excommunicat. numero 38. Mastrill. decis. 97. Diana part. 3. tractat. 2. resolut. 48. & Rodrig. 99. regul. tom. 3. questione 6. qui propterea subdunt, quod si quis habuit licentiam specialem loquendi cum Monialibus alicuius Monasterij, & antequam tali licentia vtatur, concedit Prælatus facultatem generalem, ut quilibet tali die possit cum Monialibus illius Monasterij loqui, iste talis, loquendo in illa die, in qua cuilibet licitum est cum Monialibus loqui, non possit postea iterum cum illis loqui, vtendo sua licentia speciali. Similiter, si Pontifex concessit Paulo licentiam specialem, ut posset ingredi clausuram Monialium, & antequam Paulus tali licentia vtetur, Pontifex concessit licentiam generalem, ut quilibet tali die ingredi posset dictam clausuram, si Paulus vigore licentiæ generalis ingressus est clausuram in illa die, non possit iterum ingredi virtute suæ licentiæ specialis. Similiter, si Pontifex concessit licentiam specialem Paulæ, ut posset ingredi Monasterium, ante cuius vsum Antonia obtinuit licentiam, ut cum tribus honestis mulieribus idem Monasterium ingredi posset, & inter alias elegit prædictam Paulam, post ingressum cum Paula, non possit iterum ingredi Paula virtute suæ licentiæ specialis: qua de re vide Doctores supra citat. & præcipue Alberic. Ioan. Andr. Tiraquell. Fel. Rodrig. & Graff. in loco supra cit. quorum doctrinam tamen

15. Limite primò, nisi prior licentia specialis fuisset de loquendo cum aliqua Moniali in particulari, & quis ex vi licentiæ generalis locutus esset cum aliis, non autem cum illa Moniali particulari: tunc enim posset iterum vti licentia speciali, & illam particularem Monialem alloqui; quia in tali casu non militat ratio assignata. Confirmatur, quia si post obtentam licentiam loquendi cum Paula, antequam tali licentia vtatur, obtinet licentiam loquendi cum Antonia, per locutionem cum Antonia, non expirat licentia loquendi cum Paula: ergo similiter dicendum est in casu nostro, quod per vsum licentiæ generalis, ex vi cuius loquutus est cum aliis Monialibus, & non cum illa Moniali particulari, quæ continebatur in licentia speciali, non expiret licentia specialis, atque adeo propterea hæc vti possit.

16. Limite secundò, ut vera tantum sit eadem eorundem Doctorum supra dicta doctrina, quando in licentiis non est expressa causa ingressus, sed simpliciter est data licentia ingrediendi clausuram Monialium, vel si causæ sint expressæ, tales tamen sunt, quæ possint in eodem ingressu commodè expediri, vt si, verbi gratià in vna licentia dicatur, pro consecratione.

eratione Abbatisse, & in alia licentia, pro visitatione alicuius Imaginis, aut pro visitatione consanguineæ, &c. Secus enim dicendum est, si causæ essent diuersæ: & quæ in eodem ingressu commodè expediti non possent: nam tunc posset homo bis ingredi; quia effectus licentiarum non possunt in eodem ingressu obtineri, ut si, verbi gratia in licentia speciali fuerit expressa causa, quod Paulus, congregato Monialium Capitulo, volebat contractum facere, vel negotium aliud graue tractare, quod commodè tractari non poterat in die licentiæ generalis, propter concursum populi.

17 Limito tertio, nisi in licentia speciali esset limitata certa dies diuersa omnino à licentia generali; quia quod facit ratio diuersitatis causarum, quæ simul commodè non possunt expediti, multò magis id facit temporis, seu dierum variatio.

18 Dices: si Paulus in casu nostro non posset iterum ingredi, esset quia per licentiam generalem videtur reuocata licentia specialis; sed hoc est falsum; ergo, &c. Minor probatur, quia licentia generalis, vel est ius commune, vel priuilegium: si primum, ius commune non tollit priuilegium speciale, nisi expressè illi derogat, cap. i. de constit.

19 lib. 6. Si secundum, priuilegium non tollit aliud priuilegium, nisi de eo mentionem faciat: ergo, &c. maxime si primum priuilegium est speciale, & secundum generale, ut ex communi docet Mandos. in tractat. de priuileg. ad instar, gloss. 8. num. 7. & segg. & colligitur ex cap. veniens, de prescript. ubi Gloss. & sequitur Rebuff. cap. i. de prescript. numero 10. ergo in casu nostro licentia specialis prior non censetur reuocata per licentiam generalem posteriorem, iuxta illud commune axioma Iuristarum: speciei non derogatur per genus; quia ratione procurator specialis non censetur reuocatus per creationem procuratoris generalis, ut probat Costa de retror. c. 9. cas. 13. n. 7.

20 Respondetur, quod ex rationabili, & præsumpta mente Superioris, in casu nostro vel per generalem licentiam censetur reuocata licentia specialis, vel licentia generalis non extenditur ad Paulum, vel si extenditur, in licentia generali intelligitur inclusa, seu confusa licentia specialis. Ratio est, quia non videtur, quod licentia generalis in tali casu extenditur ad Paulum, argum. leg. coheredi, §. qui patrem, ff. de vulg. & pupill. substit. & leg. doli clausula, ff. de verb. obligat. non enim videtur Superior vel le, Paulum habentem licentiam specialem includi in licentia generali; vel si includit, in licentia generali inclusa, seu confusa intelligitur licentia specialis, argum. leg. debitori, Cod. de pactis, & l. cum secundum, Codic. de fideicom. quin non solum videtur in licentia generali confundi specialis, sed etiam per illam reuocari, leg. libertis, ff. de aliment. ubi vltimò legatum in codicillis tollit primò legatum in testamento. Adde, quod Paulus ingrediens ex vi licentiæ generalis videtur renunciasse licentiæ speciali; quod locum habet non solum in contrariis, & omnino incompatilibus, sed etiam in ambiosis, & odiosis, argum. cap. de multa, cap. praterea, de preb. & cap. gratia, de rescript. lib. 6. & dato, quod non renunciasset per alterius licentiæ electionem, non potest, nisi semel, effectum consequi, quia ut supra dicebatur, in odiosis, & restringendis quocumque modo quis consequatur effectum gratiæ, & licentiæ generalis, si effectum suum est consequutus, non potest amplius vi licentiæ speciali. Ad probationem minoris respondetur, quod licet posterius priuilegium generale non tollat priuilegium prius speciale, quando sunt contraria (in quo casu pro-

cedit illud commune axioma Iuristarum in contrarium allegatum) tamen quando non sunt contraria, sed de eadem re, tunc in odiosis posterius priuilegium generale, vel non extenditur ad personam cui concessum fuerat speciale, vel si extendatur, intelligitur priuilegium speciale confusum, seu inclusum in generali. Dixi, in odiosis, ut est in casu nostro, nam in fauotabilibus, & ampliandis aliter dicendum est.

Dices secundo; saltem quando Paulus ex licentia generali, effectum ut in licentia speciali intentum (quamvis commodè illum consequi potuisset) actu consequutus non est, potest iterum ad eum consequendum ingredi: ut si verbi gratia causa expressa in licentia speciali fuisset ad visendam aliquam Sancti imaginem, & in licentia generali diceretur, quod quisque ingredi posset ad videndam consecrationem, vel benedictionem Abbatisse: tunc si Paulus ingrediens ad videndam consecrationem Abbatisse, non visitet imaginem illius Sancti, non videtur, cur non possit ingredi ex vi licentiæ specialis ad visendam imaginem concessæ, sicut dicebatur, quod habens licentiam specialem loquendi cum tali Moniali, v. g. Paula, si is ex vi licentiæ generalis omnibus concessæ ad loquendum cum Monialibus, loquatur cum aliis, excepta Paula, potest postea vtens licentia speciali loqui cum illa.

Respondetur, disparitatem esse; quia per hanc licentiam dispensatio fit in ipsa loquutione, quæ erat prohibita, & ideo quamdiu quis cum ea Moniali non loquitur, licentia non dicitur habuisse effectum suum: at per licentiam specialem ingrediendi clausuram Monialium ad visendam imaginem, non dispensatur formaliter in ipsa visitatione, sed in ingressu: hic enim est prohibitus, & non visitatio imaginis præcisè, & illa est tantum ratio, seu causa dispensandi; unde hoc ipso, quod Paulus semel ingressus est Monasterium Monialium, censetur licentia, seu dispensatio effectum suum habuisse, saltem si per Paulum steterit, quin tunc viseret imaginem. Confirmatur: nam alias si quis habens licentiam ingrediendi clausuram Monialium ad finem visitandi consanguineam infirmam, ingrediatur semel, & illam non visitet, sed aliud agat, posset iterum ingredi, quod non est dicendum.

DVBITATIO XXXVII.

An requiratur, quod licentia sit in scriptis?

SVM MARI VM.

- 1 Licentia ingrediendi clausuram Monasterij Monialium de se et esse in scriptis, nec sufficit tacita, vel oretenus concessa.
- 2 Licentia in scriptis requiritur etiam ad licitum Monialis ex clausura egressum.
- 3 Ingredi clausuram Monasterij Monialium si solum solennitas scriptura desit, ex probabiliori sententia est culpa mortalis.
- 4 Solennitas scriptura in concedendo in clausuram ingressu non est levis, & ad substantiam præcepti parum conducent; sed quid graue.
- 5 Alius lege, vel contrahentium consensu scripturam exigens, est nullus si scriptura careat.
- 6 Alius sine forma celebratus non subsistit.
- 7 Licentia oretenus à Prelatis concessa Clericis adstrictis

strictis residentia non excusat eos à fructuum amissione.

- 8 *Contraria sententia est etiam probabilis, & cur.*
- 9 *Religiosus non est reus poenarum contentarum in motu Clementis VIII. de largitione munerum, ob- tenta licentia superius oretenus, & non in scriptis, quia dicta solennitas requiritur tantum in foro ex- terno, non autem interno; sed melius dic, quia dicta Bulla non est usu recepta.*
- 10 *Causa ingrediendi licet sit clara, v. g. pro aliqua necessitate Monasterij, non excusat, ut ingressus sine scriptis sit licitus, iuxta probabiliorum opi- nionem.*
- 11 *Licentia in scriptis necessaria est etiam ingredien- tibus verbi gratia ministrandi causa Sacramenta, medendi infirmis, vel construendi adificium; quia licet his omnibus in specie sit concessa, non autem est in individuo.*
- 12 *Concesso principali censetur concessum etiam accesso- rium, nisi sit aliqua specialis illius accessorii pro- hibitio.*
- 13 *Licentia in scriptis non est necessaria ministris quan- do periculum est in mora, ut superior non possit commodè adiri, & si sit periculum eam obtinendi oretenus, absque ea ingredi possunt.*
- 14 *Licentia si in solo scripto expectando periculum esset, est necessaria oretenus.*
- 15 *Abbatissa legitime Prælata ad licentiam ingressus concedendam, si periculum sit expectare licentiam Prælati tam in scriptis, quam oretenus, potest eam concedere, & hoc casu cessat necessitas illius non obtinenda.*
- 16 *Abbatissa certum non est, quod iure ordinario non possit huiusmodi licentiam concedere.*
- 17 *Abbatissa ex presumpta mente Prælati, videtur posse concedere licentiam, quando necessitate urgente non possit commodè Prælatus adiri.*
- 18 *Dispensatio Episcopi expectanda est, quando non potest sine mora periculo pro ea summus Pontifex adiri.*
- 19 *Superiores rectè facerent si concederent faculta- tem ipsis Abbatissis, vel monialium Confessorijs, ut in casibus necessitatis, & in ordinariis passim occurrentibus licentiam ingrediendi in scriptis tribuerent.*
- 20 *Licentia ingressus sicut debet esse in scriptis, ita licentia egressus alicuius Monialis in scriptis esse debet.*

Respondetur affirmatiue: patet ex Tridentino *sess. de Regular. cap. 5. ibi: Sine Episcopi, aut Superioris licentia in scriptis obtenta: quare dicen- dum, quod non sufficiat tacita, etiam si sit ex scientia, & patientia Superioris quacunque, quia cum scripturam requirat, nec verbis expressa sufficit: Confectius in *Privileg. Mendicant. tit. 20. cap. 6. & Le- zana verb. clausur. n. 25. Similis licentia in scriptis re- quiritur ad licitum Monialis ex clausura egressum, ut habet Motus Pij V. qui incipit: Decorum & honestati, & dicebam dub. 7.**

3 An autem sit culpa mortalis ingredi, si solum scripturæ solennitas desit (ut solum verbotenus licentia obtenta fuerit) quamvis causa ingressus sit legitima, & à legitimo Superiore concessa?

Respondetur ex probabiliori sententia Doctorum affirmatiue, quia Tridentinum, & Pius V. in *locis su- pra cit.* scripturam requirunt, non solum, ut illa sit licentiæ concessæ testimonium, quo licentia constet; sed etiam ut maturius, & sic rarius licentia conce- datur (ob quam rationem in *c. 1. de sentent. excomm. in 6.*

iubentur Prælati excommunicationem in scriptis pro- ferre) ergo non est hæc solennitas levis, & ad sub- stantiam præcepti parum conducent (ut volunt Au- ctiores oppositæ sententiæ) sed grauis, & ad substan- tiam præcepti pertinens, atque adeo sub culpa mor- tali attingens.

Confirmatur, quia actus lege, vel contrahentium consensu scripturam exigens, est nullus, si scri- ptura careat, l. *contractus, Cod. de fide instrumento- rum*, iuncta Gloss. ibi communiter recepta: & ratio est, quia tunc scriptura videtur de forma; actus autem sine forma celebratus non subsistit: ergo licentia hæc ex iuribus prædictis scripturam exi- gens, si non sit in scriptis, nulla erit, atque adeo perinde foret, ac si quis sine licentia ingrederetur, vel egrederetur, quod in omnium sententia culpa mortalis esset.

Atque ita tenet Suar. *de Relig. tom. 4. lib. 1. cap. 10. num. 15. Llamas in Append. §. 6. in princip.* Bonacina *de clausura, q. 2. §. 3. num. 2. Lezana cit. num. 25. Con- fectius tit. 20. cap. 6.* ubi ait, quod si licentia non sit in scriptis, sit irrita, & à poenis incurrendis non excuset. Eiusdem sententiæ videtur esse Nauarr. *lib. 3. consil. tit. de cleric. non resid. consil. 13. & consil. 22. in 2. edit. num. 5. & segg.* quatenus ait, licen- tiam oretenus Prælatis aut Parochis, ut à suis Dico- cesibus, aut parochiis absint, concessam, eos à fru- ctuum amissione in Tridentino *sess. 23. cap. 1. de reform.* in illos, qui sine licentia in scriptis absint, de- cretam non excusare.

Quamvis contrarium sit etiam probabile, sicut colligitur ex iis, quæ dicebam *cap. 14. sess. 3. num. 15. & sentiunt Miranda de Monialib. q. 3. art. 2. ad fin. Ho- mobonus de casibus refern. part. 2. cap. 5. & Petr. Bello- chius in prax. Theolog. Mor. part. 2. quest. 9. num. 162.* ex eo, quia licet per decretum Concilij Tridentini licentia in scriptis requiratur, hoc tamen quoad fo- rum externum tantum intelligendum sit, non item quoad forum internum, in quo cum veritas solum attendatur, sufficit ut consensus solum iure natu- rali requisitus interueniat, & citant Innocentium, Abbatem, & Felinum. Idem sentire videntur Soula in *declarat. Motus Clementis VIII. de largit. muner. Religiosis interdicit. num. 68. Ioan. Valerius in differ. vtriusque fori, verb. Munera, numero 83. Faustus in Theol. Religionis, libro 8. questione 219. numero 5. & Diana part. 1. tract. 6. resol. 20. dum aiunt, quod li- cèt Clemens VIII. in dicto Motu proprio sub multis poenis interdixit Religiosis largitionem munerum, nisi ex licentia Superioris, & Conuen- tus in scriptis obtenta, & aliis seruatis condicio- nibus, quæ ibi requiruntur, id fecerint; nihil- ominus non sit reus illarum poenarum Religiosus, qui scripturam, utpotè leuem solennitatem, quæ ad substantialem illius Bullæ rationem non spe- ctat, omiserit; quodque scriptura in testimonium fidei sit tantum necessaria pro foro externo, non item interno. Ad quod tamen responderi posset ex dictis, negando antecedens; quodque si nunc de facto Religiosus donando sine licentia Superioris in scriptis, non est reus dictarum poenarum, id sit, quia dicta Bulla Clementis VIII. non est usu recepta, sicuti rectè adnotarunt Doctores, quos ci- tat, & sequitur Diana *loco supra citat. resol. 1.* At si esset usu recepta, probabilius esset oppositum, quod de facto docent Bert. in *exposit. dicta Bulla, p. 2. cas. 3. & Grassi. de casibus refern. lib. 3. cap. 4. nu- mero 58.**

Adde, quod licet nonnulli Doctores (ut Llamas *loco cit.* Miranda *tract. de Monialib. questione 2. art. 2. concl. 2.* Hieronym. Rodrig. in *Compend. 99. Regul. resol. 26.*

resol. 26. num. 8. Villalobos tom. 2. tractatu 35. diff. 46. num. 4. & multi alij sentiant, licentiam, nec speciale, nec in scriptis exigi, quando causa est clara, vt si verbi gratia sit ad ingressum Confessarij, infirmis sacramenta ministrantis, medici, barbitonforis, camentariorum, lignariorum, & ministriorum similium, ex eo, quod hi omnes excipiuntur in cap. periculofo, iuncta Glossam verb. causa, de statu Regular. in 6. cum enim ibi textus concedat ex causa iusta ingressum, Glossa ponit exemplum in his ministris) tamen probabilis sit etiam oppositum. Doctores quos citat, & sequitur Bonac. cit. punct. 3. numero 2. & ratio est, quia in dicto cap. periculofo exigitur praeter causam claram specialis licentia superioris; quare non est verum, hos excipi in illo textu: & Gloss. ibi verb. causa, solum ait, in his concurrere causam, non tamen ait, hos excipi, quasi ius ipsum eis ingressum, inconsulto superiore, concedat: & Tridentinum vltra causam, & licentiam Superioris in eo textu requirit etiam vt sit in scriptis: vide quae dicuntur infra dubit. 40.

11 Neque obstat, si dicas, quod hi omnes ministri comprehenduntur in licentia v. g. ministrandi sacramenta, medendi infirmis, vel construendi aedificium, &c. ex eo, quia cum ipsorum ingressus ad hanc exequenda sit fini illi omnino necessarius, videtur in iis licentiis inclusus; siquidem qui concedit principale videtur etiam concedere accessoria, sine quibus principale obtineri non potest, l. 2. ff. de iurisd. omni. Ind. ergo, &c.

Respondetur enim, quod in dicta licentia hi omnes ministri comprehenduntur, omnes quidem in specie, non autem omnes in individuo; quia hi omnes in specie sunt necessarij, non autem hi omnes in individuo; quin aliquos ex ipsis in individuo, ratione iuuentutis, vel improbae famae, posset Superior iure optimo iudicare indecentes, atque adeo illius ingressum denegare electis alijs ministris maturioris aetatis, & bonae famae. Quapropter ad illud, quod dicitur, concedentem principale videri concedere accessorium: Respondetur, id intelligendum esse, nisi sit aliqua specialis illius accessorii prohibitio, ob quam in talis accessorii concessione specialis aliquis modus concedendi exigatur, vt est in casu nostro.

12 Illud tamen cum Nauarro Comment. 4. de Regular. num. 60. Graff. 1. part. decis. libro 4. cap. 23. numer. 6. in fin. Azorio tom. 1. libro 13. cap. 8. quest. 8. Rodrig. tom. 1. qq. Regular. quest. 46. art. 2. in fin. Tamburino de iure Abbat. disputat. 23. quest. 9. Bonacina de clausi. quest. 4. punct. 2. & Lezana verb. Clausura, 13 num. 25. dicendum est, quod vbi repentina horum ministrorum necessitas occurrat, & si superioris licentia in scriptis expectetur, periculum sit in mora, licentia in scriptis tunc necessaria non sit; quia aliter non satis esset repentinis his necessitatibus consultum, quapropter dicendum, quod talis casus sit exceptus ex epicheia, vel quod praesumatur adesse Superioris licentia; quinimmo si sit periculum in mora, quod obtineatur illa oretenus, nec oretenus illam obtineri necessarium erit ob easdem rationes. Nauar. Graff. & alij Doctores in locis supra cit. Quamvis, si in solo scripto expectando periculum esset, necessaria sit licentia verbotenus; quia iura requirunt licentiam, eamque in scriptis obtentam coniunctam: ergo vbi necessitas non excusat ab vtroque, id quod absque morae periculo seruari poterit, necessarium seruandum erit. Doctores, quos citat, & sequitur Bonac. contra Nauarr. & Graffium in locis supra cit.

13 Caterum, an quando periculum est expecta-

re licentiam Praelati, tam in scriptis, quam oretenus, non autem sit periculum expectare licentiam Abbatissae Monasterij, haec necessarium sit expectanda?

Respondetur distinguendo: si Abbatissa generalem a Praelato facultatem huius licentiae concedenda habet, videtur necessarium expectanda; & in scriptis etiam, si in scriptis illam expectare periculum non sit; quia cum tunc Abbatissa ad hanc licentiam concedendam sit legitima Praelata, cessat necessitas illius non obtinenda; Nauar. Bonacina, & Graff. ubi supra. At si Abbatissa dictam generalem a Praelato facultatem non habet: Respondetur, quod adhuc (licet Nauar. & Graff. in locis supra cit. negent tunc licentiam Abbatissae esse necessarium expectandam, forsan ex eo, quia cum absque ea commissione careat Abbatissa facultate huius licentiae concedenda, frustra haec licentia Abbatissae expectaretur;) tamen affirmandum sit, etiam tunc licentiam Abbatissae necessarium esse expectandam; tum quia certum non est, quod Abbatissa iure ordinario non possit eam licentiam concedere, sicut colligitur ex iis, quae dicebantur dubit. 33. tum quia in casibus urgentibus, in quibus non potest sine mora periculo Praelatus adiri, ex praesupposita Praelati voluntate videtur eam licentiam concedere, ad Abbatissam spectare: sicut quando non potest sine mora periculo pro dispensatione aliqua Pontifex adiri, expectanda est dispensatio Episcopi; quippe qui ex praesumpta Pontificis voluntate potest, ratione necessitatis, tunc dispensare. Vide Doctores supra citatos, praecipue Rodriguez tom. 1. quest. 46. art. 2. in fin. & quest. 47. art. 4. in fin. & Barbosa de offi. Episc. part. 3. allegat. 102. num. 39. Bonacinam quest. 4. punct. 3. num. 2. Tamburinum disp. 23. quest. 9. & Lezanam num. 25. qui subdunt, quod recte facerent superiores, si pro casu necessitatis dicto, quin & pro casibus ordinariis passim occurrentibus, vt quoad medicos, camentarios, lignarios, & similes (quorum opera passim indigent Moniales) Abbatissis, vel Monialium Confessariis facultatem concedendi licentiam in scriptis tribuerent.

Ceterum, quae dicta sunt de licentia ingressus, eadem dicas de licentia egressus (scilicet Monialis e Monasterio) quam in scriptis etiam debere esse, dicebam supra dubit. 7. ex Motu Pij V. qui incipit: Decori, & honestati.

DUBITATIO XXXVIII.

An licentia ad concedendam ingrediendi facultatem, requiratur, quod sit etiam in scriptis?

SUMMARIUM.

- 1 Licentia ad concedendam ingrediendi facultatem non requiritur, quod sit etiam in scriptis.
- 2 Licentia ad concedendam ingrediendi facultatem non est proprie ingrediendi licentia, quam solam in scriptis obtineri petit Tridentinum corrigens cap. periculofo, de Regular. in 6.
- 3 Iuris correctio est stricte interpretanda.
- 4 A diuersis non valet illatio.
- 5 Privilegium ad eius valorem non requirit scripturam, nisi aliter in aliquo casu iure praescribatur.
- 6 Facultas arbitry alteri commissa exigit scripturam in concedenda licentia ingressus.
- 7 Usus receptus in quibusdam locis, quo Episcopus, vel

vel ipsius Vicarius facultatem quandam generalem quoad personas, sed specialem ingressum in scriptis concedit, approbatur.

- R** Espondetur, quod quamvis Rodriguez & Graff. locis supra cit. affirmare videantur, forsan ex eo, quia hæc licentia est indirecte, & remote ad ingressum (tamen cum Diana part. 3. tractatu 2. resol. 129. & Bonacina de clausura, quest. 4. punct. 3. numero 4. probabiliter negetur; ita ut sufficiat, eam oretenus obtineri. Ratio est, quia non est verè ingrediendi licentia, quam solum in scriptis obtineri petit Tridentinum sess. 25. de Regular. cap. 5. Non enim dispositio Tridentini (cum quoad hoc corrigat caput 3. periculoso, de Regularib. in 6. ubi solum licentia petebatur, & cum iuris correctio sit strictè interpretanda) extendi debet ad eam, quæ verè, & propriè non est ingrediendi licentia: quod autem non sit ea verè, & propriè ingrediendi licentia, inde confirmatur, quia Abbatissa in hoc casu teneretur dare licentiam in scriptis (cum non aliter dare licentiam possit implemēt Prælatus.) At si prior esset licentia ingrediendi, hæc posterior Abbatissæ licentia scripto non indigeret: quapropter cum iura non requirant scripturam in huiusmodi facultate, seu privilegio, sed solum in ipsa licentia ingrediendi, & formaliter loquendo, aliud sit facultas concedendi licentiam ingrediendi, & aliud licentia ipsa ingrediendi, consequens est, quod à diuersis non valeat illatio.
- l. Papinianus, ff. de Minor. præsertim** quia de ratione privilegij non est scriptura, nisi aliter in aliquo casu iure præscribatur, ut dicebam dubit. præcedenti, & tradunt communiter Doctores, quos citat, & sequitur Bonacina de legib. disp. 1. quest. 1. punct. 4. num. 49.
- C**æterum, si facultas solius arbitrij daretur Abbatissæ (sicut & Confessario, vel alteri) verbi gratia si Prælatus diceret: *Concedo ingrediendi licentiam ei, quem ingredi Abbatissa, vel aliter indicabit esse necessarium*; tunc facultas ingressus esset in scriptis concedenda, quia ea est vera, & propria ingressus licentia. Quamvis arbitrium Abbatissæ, vel Confessarij, in scriptis etiam esse non debeat, cum ipsum arbitrium Abbatissæ, vel Confessarij non sit ingressus licentia: quapropter approbo praxim, & usum in quibusdam locis receptum, quo Episcopus, vel ipsius Vicarius, facultatem quandam generalem quoad personas, sed specialem quoad ingressum in scriptis concedit quibusdam operariis (quorum opera indigere solent Moniales) ut Confessariis, medicis, camentariis, fabris lignariis & similibus quos elegerit Abbatissa: hoc enim non est privilegium, seu facultas concedendi licentiam, sed est concessio licentiæ, seu licentia ipsa ingrediendi, quam in præcedenti dubit. dixi in scriptis concedendam esse.

DVBITATIO XXXIX.

An ut licentia ingrediendi sit legitima, requiratur, quod ingrediendi causa sit iusta, & manifesta?

SUMMARY.

- 1** Licentia ingrediendi ad hoc ut sit, iusta requiritur quod ingrediendi causa sit iusta, & manifesta.

- 2** Causa concedendi licentiam requiritur quod sit manifesta soli Prælato.
- 3** Manifestum & publicum differunt inter se, & quare.
- 4** In moralibus probabilitas sufficit ad rectè, & prudenter operandum.
- 5** Operans cum conscientia dubia peccat pro ratione peccati, cuius periculo se exponit.
- 6** Causa ut sit rationabilis, & iusta, debet esse necessaria, non quidem necessitate extrema, sed tantum necessitate morali.
- 7** Minor causa requiritur ad concedendam licentiam ingressus seminarum, quam virorum.
- 8** Minor causa requiritur ad concedendam licentiam ingressus matris, & sororum, quam aliarum seminarum.
- 9** Minor causa requiritur ad concedendam licentiam ingressus in Monasterij receptacula, quam ad officinas interiores.
- 10** Causa reputatur necessaria necessitate morali quotiescumque ministerium exercendum concernit utilitatem Monasterij, vel saltem sic petit charitas.

R Espondetur affirmatiue, patet ex cap. vnic. in princip. de statu Regular. in 6. ibi: *Nisi rationabilis, & manifesta causa existat*, ubi Ioan. Andr. numero 22. Ancharan. num. 3. Dominic. num. 9. Franci. num. 5. Nauar. Comment. 4. de Regular. num. 59. Azor. tom. 1. lib. 13. cap. 8. quest. 6. Rodrig. tom. 1. qq. Regular. quest. 46. art. 8. Lezana verb. Clausura, numero 26. Bonacina de clausura, quest. 4. punct. 4. numero 1. & Confectius tit. 20. cap. 6. notant utrumque coniunctim requiri, & meritò, quia textus coniunctim loquitur.

Requiritur autem, quod causa sit manifesta, scilicet soli Prælato, quia solius Prælati est iustitiam causæ iudicare; tum quia Pontifex petit causam manifestam, non publicam: manifestum autem, & publicum differunt inter se; tum quia raro accidere potest, quod toti populo, vel maiori illius parti causa manifesta sit. Lezana cit. num. 26. Bonacina numero 3. & Rodrig. cit. questione 45. art. 4. & cit. questione 46. art. 8. ubi rectè subdit, sufficere, quod sit manifesta soli Prælato moraliter, id est, ut probabiliter iudicet, illam esse iustam, quia in moralibus probabilitas sufficit ad rectè, & prudenter operandum; tum quia alioquin, aut infinitis scrupulis aditus aperiretur, aut superior, antequam alicui licentiam ingrediendi concederet, procelsum constituere deberet ad veritatem certò cognoscendam: quod præter benignam Pontificis intentionem in casibus tam frequenter occurrentibus necessarium esse non arbitror. Secus dicendum est, si causa sit dubia, utrum scilicet ad sit causa concedendi licentiam, vel utrum ea sit sufficiens, & iusta, quia operans cum conscientia dubia peccat pro ratione peccati, cuius periculo se exponit, iuxta illud: *Qui amat periculum peribit in eo*.

Requiritur etiam, quod causa, ad hoc ut sit rationabilis, & iusta, sit necessaria, quia sic caput periculoso explicuit Tridentinum sess. 15. cap. 5. de Regular. ibi: *In casibus necessariis*, & Gregorius XIII. in Motu, *Ubi gratia*, ibi: *Pro necessariis urgentibus*. Non quidem necessaria necessitate extrema, sed tantum necessitate morali, quia omne præceptum morale (quale est hoc de seruanda clausura) necessitatem tantum moralem petit ad ipsius transgressionem excusandam. Bonacina de clausura questione 4. punct. 4. numero 1. Lezana cit. num. 26. Miranda de Monialibus quest. 2. art. 4. concl. 2. Barbosa de offic. & potest. Episc. 3. part.

- part. allegat. 102. num. 48. Rodriguez cit. questione 46.
 7 art. 4. & Llamas in append. §. 6. qui recte subdunt, quod minor causa requiritur ad concedendam licentiam ingressus fecminarum, quam virorum, quia horum ingressus est multo indecentior honestati Monialium, & minor causa requiritur ad concedendam licentiam ingressus matris, aut sororum, quam aliarum fecminarum, quia prius est magis rationi, ac pietati naturali consonum: ac tandem minor causa requiritur ad concedendam licentiam ingressus in Monasterij receptacula (quæ sunt statim post clausuram ianuam) quam ad officinas interiores, quia prior ingressus est minus indecens.
 10 Cæterum causa reputatur necessaria necessitate morali, quotiescumque ministerium exercendum concernit utilitatem Monasterij, vel saltem sic petit charitas, & illud non potest commodè exerceri per Moniales, & sine secularium ingressu. Secus si vna ex his tribus conditionibus deficiat, vt si ministerium illud non sit vile Monasterio, nec sic petat charitas, vel illud possit commodè exerceri per Moniales, vel sine ingressu secularium. Vide Doctores *suprà cit.* & præcipuè Confectium tit. 23. cap. 27. & Lezanam cit. num. 26. Et ex hac regula soluantur difficultates 11. immediatè sequentes, & solui poterunt innumere aliæ.

DVBITATIO XL.

An ingressus causa sit iusta in Medicis, fabris, musicis, & similibus?

SUMMARIUM.

- 1 Medici, Chirurghi, Barbitiones, seu sanguinis minutores, & similes necessarij morbo Monialium curando, iustam ingressus causam habent.
- 2 Pharmacopola potest Monasterium ingredi dum ipsius ingressus ad Moniales pharmaca condire, & componere instruendas necessarius est.
- 3 Pharmacopola non potest ingredi ad præbendam Moniali medicinam, cum hac per aliam Monialem præberi possit.
- 4 Fabri, Camentarij, & similes necessarij monasterij edificio construendo iustam ingressus causam habent.
- 5 Item sartores.
- 6 Secus autem futores.
- 7 Secus etiam Musici, quibus solum est permissum docere ad crates, Magistro existente extra clausuram. Idem dicas de organistis si Moniales doceret.
- 8 Obstetrix potest intrare in Monasterium tempore parus alicuius mulieris, ibi forsitan cum licentia legitima existentis.
- 9 Ingredientes Monasteria quomodo, & à quibus comitari debeant, desumendum est ex statutis, & Constitutionibus Monasterij, præcipuè ex constitutionibus Pontificiis, si quæ fuerint circa hoc.
- 10 Licentia pro medicis, Chirurgis, &c. concedi solita singulis quibuscumque trimestribus renouari debet.

Responderetur ex dictis dub. 31. num. fin. quod iustam ingressus causam habeant medici, chirurgi, barbitiones, sanguinis minutores, & similes necessarij morbo Monialium curando: quod adeo verum est, vt probabile putem, idem dici posse, dum Monialis de valetudine dubitans, medicum, vt pulsum suum experiat, ad lectum accit.

Thom. Delbene de Immunit. Eccl. Pars II.

certit, licet sine magno salutis detrimento ianuam adire potuisset, sed ibi medicum noluit consulere propter magnam erubesceniam. Addo etiam Pharmacopolam posse Monasterium ingredi, dum ipsius ingressus ad Moniales pharmaca condire, & componere instruendas necessarius est: cum hæc sit moralis necessitas; tamen similiter ingredi posse ad præbendam Moniali medicinam, cum hæc per aliam Monialem præberi possit. Doctores, quos citat, & sequitur Bonacina de claus. §. 4. punct. 4. num. 5.

Item iustam ingressus causam habent fabri cæmentarij, & similes necessarij Monasterij edificio construendo: item sartores, quia etiam istorum ingressus est necessarius vestibus Monialium corpori dimetiendis. Nauarr. comment. 4. num. 59. & alij contra Llamas in append. §. 6. Mirandam questione 22. art. 4. ad fin. & Bonacinam cit. punct. 4. numero 11.

Non sic autem futores, quia hi possunt de Monialium calcei certiores fieri, vel ostenso calceo, vel declaratis punctis, quibus calceus earum constat. Doctores communiter apud Bonacinam citato num. 11.

Neque etiam sic Musici, qui docerent Moniales cantum, quia huiusmodi ministerium exerceri potest per Monialem aliquam aliam huius artis peritam: quod si nulla Monialis talis ibi sit, possunt docendæ Moniales accedere ad crates, magistro existente ex altera parte extra clausuram: quamvis secus (ita vt tunc licitus sit ingressus) si tot Moniales essent docendæ, vt ad crates doceri non possint commodè.

Et quæ dixi de musico, qui doceret Moniales cantum, eadem dicas de eo, qui Moniales pulsum organorum doceret, vel organa incomposita temperaret, vel horologium componeret, &c. Vide Glossam in cap. periculofo, verb. Causa, de Regularib. in 6. Nauarr. Comment. 4. de Regulari numero 59. Confectium tit. 20. cap. 6. & Llamas in Append. §. 6. (qui tamen quoad futores nobiscum non consentit, sed tenet oppositum.) Vide etiam Portellum in dubitat. Regular. verb. Clausura Monialium, num. fin. Tamburinum de iure Abbat. disputat. 21. quest. 1. & Lezanam verb. Clausura, numero 16. qui ob eandem rationem dictam de necessitate morali subdunt, quod si forè mulier prægnans in Monasterio cum licentia legitima moratur, possit obstetrix ad illam iuuandam tempore partus admitti.

Cæterum, quoniam comitatæ prædictæ personæ ingredi debeant, desumi debet ex consuetudine, & statutis Monasterij, præcipuè ex Constitutionibus Pontificiis, si quæ fuerint circa hoc. Barbosa de offic. & potest. Episcop. allegat. 102. numero 52. Cassarubius in Compend. priuileg. Mendicant. verb. Ingredi Monasteria, notab. 1. vers. Quæ casus, qui subdunt, licentiam pro medicis, chirurgis, operariis, & similibus concedi solitam, singulis quibuscumque trimestribus renouari debere, & ita declarauit S. Congregatio Episc. & Reg. apud Sellium in select. Canon. cap. 15. numero 28. & Tamburinum de iur. Abb. disp. 24. quest. 6. num. 7.

DVBITATIO XLI.

An ingressus causa sit iusta in Confessariis
aliisque Sacramenta ministrantibus,
vel exorcizantibus?

S V M M A R I V M.

- 1 Confessarius habet iustam causam ingrediendi quando locus, ubi infirma iacet, non est propè aliquam fenestellam, per quam confessio commode excipi possit: item si Monialis surda sit, vel morbo oppressa non possit accedere.
- 2 Sacerdos habet iustam causam ingrediendi si infirma sit ministranda Eucharistia, vel Extrema-Ůnctio, vel sit astandum moribunda.
- 3 Mari non licet ingredi Monasterium, ut inuisat filiam moribundam, & multo minus habitum suscipientem, & professionem emittentem.
- 4 Filia moriens, habitum suscipiens, aut professionem emittens maiori tristitia, & perturbatione præsentiæ maris afficitur.
- 5 Sacerdos habet iustam causam ingressus, ut celebret officium sepultura, vel aperiat, vel cooperiat sepulturam Monialis, vel Monialem in sepulturam immittat: idem dic de seculari qua intra claustra sit sepelienda, si Moniales per se ipsius commode id prestare non possint.
- 6 Confessarius, & Eucharistiam ministrans ingredi possunt non solum quando morbi periculum obligat ad hæc Sacramenta suscipienda, sed etiam in ipso morbi principio.
- 7 Medici statim in ipso morbi principio monentur suadere infirmis, ut Confessionis, & Eucharistia suscipiant Sacramenta.
- 8 Confessarius, & Ministrans Eucharistiam ingredi possunt quotiescumque ex Regula præscripto solent Moniales confiteri, & quotiescumque infirma dixerit se Sacramentis indigere.
- 9 Item quotiescumque iuxta laudabilem Monasterij usum solent Moniales confiteri, & Eucharistiam recipere, vel infirma etiam ex peculiari deuotione, vel frequentatione solet his Sacramentis uti.
- 10 Item ingredi possunt quocumque tempore, etiam de nocte, si sic exposcit necessitas.
- 11 Cella ianua aperta remanere debet, & amba comitantes ad eisdem celle ianuam morari, Confessario Monialis infirma confessionem audiente.
- 12 Confessarius Monialium clausuram ingressus ad Sacramenta ministranda recta via, & absque diuerticulo ire debet, nec aliò se conferre, etiam prætextu administrandi Sacramenta, si non sit necessitas.
- 13 Confessarius Monialis administrans ei Sacramentum Extrema-Ůnctionis non potest ibi manere post talem administrationem ad animam Deo commendandam: sed sententia opposita est probabilior.
- 14 Sacerdos quod possit ingredi clausuram ad portandam Moniali infirma insignem aliquam reliquiam non est improbable.
- 15 Confessarius Monialium si sit Regularis ingrediens clausuram potest secum conducere socium, secus si Confessarius est secularis, & non accedat ministraturus Eucharistiam, vel Extremam-Ůnctionem; quia tali casu necessarius est ei etiam socius.

- 16 Idem dic si accedat ad faciendum sacrum in ualiduario ob eandem rationem.
- 17 Comitantes Eucharistiam inst. m. causam non habent ingredi clausuram, cum statim Moniales cereis a. cens. eam comitentur suis decemer.
- 18 Quibus ex iusta causa licitus est ingressus, hi possunt ingredi etiam cum personis, a quibus ipsos iuxta decemiam sui status comitari par est.
- 19 Concesso alicui ingressu ad audienda sacra tempore interdicti, censetur quoque concessus ingressus comitibus sequentibus.
- 20 Socius Confessarii Monialium debet esse integræ vitæ, & supra quinquaginta annos, si commode potest fieri.
- 21 Confessarius, & socius ipse non possunt alloqui Monialem sine licentia Sacra Congregationis.
- 22 Prætextu exorcizandi energumenum non est aliquis admittendus intra clausuram Monialium, necnon modus exorcizantibus præscribitur.

Respondetur ex dictis cit. dub. 39. num. fin. quod etiam iustam ingressus causam habeat Confessarius, quando locus, ubi infirma iacet, non est propè aliquam fenestellam, per quam absque ingressu commode confessio excipi possit: in hoc enim casu, sicut & in casu, quo Monialis valde surda sit, vel valde morbo pressa, ut non possit accedere ad solitam fenestellam, potest Confessarius ingredi: secus si illa possit accedere, prout decisum refert Gauantus in *Man. Episcop. verb. Monialium clausura*, n. 39. Idemque dicas de Sacerdote, qui infirmam ministraret Eucharistiam, vel Extremam-Ůnctionem, vel assisteret moribunda (quia hoc etiam est munus Sacerdotis proprium; præsertim quia tunc occurrere potest scrupulus, ad quem sedandum opus sit Confessario; unde patet disparitas, quod non liceat etiam ingredi matri, ut inuisat filiam moribundam, multo minus habitum suscipientem, vel professionem emittentem, quia hæc non est necessitas moralis; imò sæpè filia moriens, habitum suscipiens, aut professionem emittens maiori tristitia, & perturbatione præsentiæ matris afficitur, sicut ex declaratione Cardinalium docent Cuchus lib. 3. *Insunt maior. tom. 2. numero 12. Rodriguez quæst. 46. art. 11. Miranda in tract. de Monialib. quæst. 2. art. 8. Bonacina de claus. quæst. 4. punct. 4. numero 12. & Lezana verb. Clausura, numero 34.*) vel celebraret officium sepultura, vel aperiret, & cooperiret sepulturam Monialis, vel Monialem in sepulturam immitteret; quia hæc munia, saltem commode per sceminas exerceri non possunt. Vide Doctores supra citat. & præcipue Llamas §. 6. *Lezatham num. 26. & 29. Andr. Victorellum de orig. & clausur. Monial. §. an Confessor ad exequias, pag. 49. Portellum in dubit. Regular. verb. Clausura Monial. num. 11. & Tamburinum de iur. Abbat. disputat. 24. quæst. 5.* An verò liceat etiam ingressus, si quis secularis intra claustra Monasterij Monialium sepeliatur, dependet etiam ex morali necessitate; quæ sicuti dicebam, tunc locum habet, cum id Moniales per se ipsas præstare non possunt. Doctores supra citati, præsertim Portellus ibidem, & in additionib. num. 3.

His adde, quod & Confessarius, & Eucharistiam ministrans ingredi possunt, non solum quando morbi periculum obligat ad hæc Sacramenta suscipienda, sed etiam in ipso morbi principio, sicuti constat ex cap. cum infirmis, de penit. & remiss. & ex Motu Pij V. ubi iubentur medici statim in ipso morbi principio suadere infirmis, ut Confessionis, & Eucharistia suscipiant Sacramenta, tanquam

- 7 tanquam valde conducentia non solum ad salutem animæ spirituales (præsertim cum sæpè inopinatò contingat infirmum mori, vel phrenesi arripi, & sic incapacem horum Sacramentorum reddi) sed etiam (si sic animæ salutem spirituali expedit) ad salutem corporis materiale; præsertim cum sæpè morbus in pœnam peccatorum contingat, iuxta illud *Propter peccata veniunt adversa*.
- 8 Item ingredi possunt, quotiescumque ex Regulæ præscripto solent Moniales confiteri: item quotiescumque infirma dixerit, se Sacramentis dictis indigere. Rodriguez, quem citat, & sequitur Portelli. *verb. clausura Monialium*, num. 9. Villalobos *tom. 2. tract. 35. difficult. 47. numero 4.* & Diana *part. 3. tract. 2. resolut. 67.* Item quotiescumque iuxta laudabilem Monasterij usum solent Moniales confiteri, & Eucharistiam recipere, vel infirma, etiam ex peculiari deuotione, vel frequentatione, solet his Sacramentis uti: quia rationi consonum est, infirmas hoc solatio non priuare, sed potius tristitiam earum tam salutari medicina leuare. Vide Doctores *suprà cit.* & præcipuè Rodriguez *tom. 1. 99. Regular. quest. 47. art. 4.* Item ingredi possunt quocumque tempore, etiam de nocte, si sic exposcit necessitas, sicuti declarauit S. Congregatio anno 1593. apud Tamburinum de iure Abbat. *disputat. 24. quest. 2. numero 2.* Quæ etiam declarauit 13. Septembr. 1583. apud Barbosa in *Collectan. Bullar. verb. Confessarius Monialium*, 2. quod Confessarius Monialis infirmæ confessionem audiente, cella ianuæ aperta remaneat, & ambæ comitantes ad eisdem cellæ ianuam morentur, itavt & Confessarius, & infirma ab eis commodè videri possint. Item declarauit apud Barbosa *loco citat.* quod Confessarius Monialium clausuram ingressus ad Sacramenta ministranda, recta via, & absque diuerticulo tendat, & redeat, nec in aliam Monasterij partem, etiam occasione visendi alias infirmas (quibus Sacramentorum administratio non est necessaria) diuagetur. Item declarauit apud Gauantum, & Barbosa *locis citat.* quod
- 13 Confessarius Monialis administrans ei Sacramentum Extremæ Vnctionis non possit ibi manere post talem administrationem, etiam ad confortandam eam ad bene moriendum, & ad animam eius Deo commendandam: quamvis quoad hoc opposita sententia, quam supra tradebam, declaratione ista non obstante, sit vsu recepta ob rationem ibi dictam. Llamas, & Lezana *locis supra citat.* Tamburin. *numero 6.* & Peyrinus *tom. 2. priuileg. Minim. in constitut. 6. P. V. numero 30.* qui subdit, posse Sacerdotem etiam ingredi ad deferendam Moniali infirmæ insignem aliquam reliquam, quod mihi ob solatium Moniali tempore mortis debitè præstandum, vt supra dicebam, omninò non improbat; præsertim si sic habeat locum consuetudo Monasterij.
- 15 Adde secundo, quod potest etiam ingredi socius, si scilicet Confessarius, qui ingreditur, est Regularis; quia sic decreuit S. Congregatio 21. Febr. 1617. apud Barbosa in *Collectan. Bullarum, verb. Confessarius Monialium*, 2. & sic consuetudo, & decencia regularis, præsertim quando ingressus est ad Monasteria Monialium, exigere videtur. Miranda de *Monialib. quest. 2. art. 17. ad fin.* & alij passim (quidquid dissentire videatur Bonac. de *clausur. quest. 4. punct. 4. num. 4.*) Non sic, si Confessarius est secularis, quia talis Confessarius decenter accedit ad quarumcumque fœminarum confessiones audiendas incomitatus; quamvis secus, si accedat ad Eucharistiam, vel Extremam Vnctionem ministrandam, ad quod opus exercendum necessarius est socius; cum indecens, &
- 16 Thom. Delbene, de *Immunit. Eccles.* Pars II.

à more Ecclesiastico alienum sit, fœminam huic ministerio inferuire: qua ratione, cum ingreditur Sacerdos, etiam secularis, ad Sacrum faciendum (saltem iis diebus, quibus Missa, aut Communio est de præcepto) coram Monialibus infirmis, vel valetudinariis, quæ è valetudinario commodè egredi non possunt, iustè semper ingreditur cum socio, cum non liceat fœminæ Sacro ministrare. Miranda *cit. quest. 2. art. 16.* Barbosa de *effic. & potest. Episcop. 3. part. allegat. 202. numero 49.* & Bonac. *cit. num. 4.*

Qui verò Eucharistiam comitantur iustam ingressus causam non habent; quia statim ac ad claustræ fores Eucharistia accedit, satis decenter Moniales accensis cereis eam comitantur; ob quam rationem Eucharistia processiones non sunt secularibus iusta causa ingressus.

Adde tertio, quod quibus ex iusta causa licitus est ingressus, hi ingredi possunt etiam cum personis à quibus ipsos iuxta decenciam sui status comitari par est, argum. Bullæ Gregorij XIII. quæ incipit: *Dubis qui emergunt*, vbi Pontifex Prælaris in casu necessitatis ingredientibus iubet, quod ingrediantur comitati; & in omni casu, in quo est concessa ingrediendi licentia principalis, intelligitur etiam ob actionis connexionem concessa socio, itavt non requiratur explicita, vel alia distincta licentia pro socio, arg. *cap. licet, de priuilegiis in 6.* vbi concessio alicui ingressu ad audienda sacra tempore interdicti, censetur quoque concessus ingressus comitibus sequentibus, quia alioquin, vt ait Gloss. ibi *verb. non debet*, priuilegium eius redderetur inutile. Vide Tamburinum de *iure Abbat. disput. 24. quest. 3. num. 3.*

Cæterum declarauit S. Congregatio apud Barbosa in *Collectan. Bullar. verb. Confessarius Monialium*, 2. socium in nostro casu debere esse probæ vitæ (quod semper observari debet) & esse ætatis supra quinquaginta annos (quod solum observari debet, cum commodè potest) item declarauit apud eundem Barbosa *loco supra cit.* & Tamburinum *num. 5. & 6.* tam Confessarium, quam eius socium non posse alloqui Moniales sine licentia S. Congregationis. Item declarauit, non posse admitti aliquem sub prætextu exorcizandi Monialem energumenam, & simul apud Aldanam in *Compend. Canon. Resol. lib. 2. titul. 10. num. 26.* & Barbosa in *Collectan. Bullar. verb. Monialium clausura, circa egressum*. Quarto præscripsit modum, quo id fieri debeat, in his verbis: *Monialis nulla energumena intra Monasterij septa à quocumque Presbytero seculari, vel regulari, etiam Confessario, exorcizetur, sed ad Ecclesiam exteriorem eiusdem Monasterij, obtenta prius à S. Congregatione licentia, ea de causa deducatur, vel transferatur: in translatione autem huiusmodi sicut & in actu exorcizationis honesta consanguinea, vel alia mulieres pronecia atatis, ac probæ conuersationis energumenam comitentur. Exorcista sit ad actum huiusmodi ab Ordinario approbatus. Exorcizatio minori, quo poterit, fiat strepitu. Ecclesia ianuæ eo usque occlusa remaneat, quousque exorcizatione completa ad Monasterium energumena reducat. Cæterum tam in reditu, quam in accessu ad Ecclesiam, & Monasterium rectè, & sine diuerticulo attendatur.*

DVBITATIO XLII.

An ingressus causa sit iusta in Superioribus visitantibus?

S V M M A R I V M.

- 1 Superiores tam seculares, quam Regulares volentes visitare Monasteria iustam causam habent clausuram ingrediendi cum comitatu paucorum seniorum, ac religiosorum virorum.
- 2 Superiores iustam ingressus causam habent ad visitandas officinas Monasterij, cellas, & suppellectilem Monialium, decentiam dormitorij, adificium, &c. ad quæ omnia inducere secum debent Notarium.
- 3 Superiores iustam ingressus causam habent ad occultas res Conuentus tractandas.
- 4 Superiores seculares, seu Regulares iustam causam ingressus habent in Monasteria sibi aliquo modo subiecta, non solum causa visitationis, sed etiam causa cuiuscunque alterius rei necessaria; secus est si nullo modo sint subiecta.
- 5 Magistratus, & deputati ad curam Monialium non debent ingredi cum Episcopo, nisi eos Episcopus elegerit.
- 6 Episcopus non debet permittere deputari à ciuitatibus aliquos, qui comitentur visitatores Monialium, etiam Regularibus subiectarum.

Responderetur ex dictis cit. dub. 39. in fin. quod etiam iustam ingressus causam habeant Superiores, siue seculares, siue Regulares (cum comitatu scilicet paucorum, seniorum, ac religiosorum virorum præscripto à dicta Bulla Gregorij XIII. quando visitationem inchoare volunt: quia tunc debent Monialibus edicta proponere, visitationem denunciare, exhortationes habere. Quæ omnia fieri debent secretò, & exclusis nouitiis, conuersis, aliisque Monasterio ministrantibus; & sic in nullo loco commodius, quàm in loco, quo conueniunt Moniales ad secretas alias res Monasterij tractandas, seu in Capitulo Conuentuali. Item secundò iustam ingressus causam habent Superiores ad visitandas officinas Monasterij, cellas, & suppellectilem Monialium, decentiam dormitorij, adificium, si quod construendum est, vel ruinam minatur. Et finita visitatione ad dictum locum Monasterij venire, ob suæ visitationis publicationem, & culpam inde resultantium intimationem: & ad hæc omnia, tam ad visitationem hanc iudicalem faciendam, quàm ad eiusdem visitationis iam finitæ publicationem denuntiandam debent secum inducere Notarium, qui omnium istorum actuum testimonium det, & actus iudiciales faciat. Item tertio iustam ingressus causam habent superiores ad occultas res Conuentus tractandas; idque in dicto loco Monasterij, seu Capitulo Conuentuali, cum huiusmodi rebus tractandis nullus locus sit aptior, vti supra dicebam. Vide Llamas in Append. §. 7. (vbi sic testatur de praxi,) Mirandam de Monialib. quest. 2. art. 14. (vbi etiam ostendit, an Episcopus possit ingredi Monasterium exemptum causa visitationis; saltem dum constaret, clausuram in tali Monasterio violatam esse,) Barbosam de offic. & potest. Episcop. 3. part. allegat. 202. numero 43. & Bonacinam de clausura, questione 4. punct. 4. num. 6.

4 His adde, quod etiam iustam ingressus causam

habent superiores (siue seculares, siue Regulares) in Monasteria sibi aliquo modo subiecta, non solum causa visitationis, & finium, quos supra dicebam, sed etiam causa cuiuscunque alterius rei necessaria; quia sic supponitur in Motu Gregorij XIII. qui incipit: *Dubiis qua emergunt*, & docent communiter Doctores.

Non tamen iustam ingressus causam habent alij (siue Episcopi, siue quicumque alij Prælati) in Monasteria sibi nullo modo subiecta; sic etiam communiter Doctores propter caput periculoso, Tridentinum Concilium, & alia iura supra adducta, sicuti videre est apud Mirandam de Monialib. quest. 2. art. 13. & quidem quoad Episcopos sic testatur decusum in vna Ianuensi 10. Maij 1631. Aldana in Compend. Canonico. Resol. lib. 3. tit. 25. numero 8. & quoad Vicelegatos sic refert declaratum in S. Congregatione Gaudentis in Man. Episc. verb. Monialium clausura, numero 29. qui numero 30. subdit quod ex eadem S. Congregatione 1. Martij 1581. Magistratus, & deputati ad Curam Monialium non debeant ingredi cum Episcopo, nisi eos Episcopus elegerit, & num. 26. subdit, quod ex eadem etiam S. Congregatione, 12. Ianuarij 1616. non debeat Episcopus 6 permittere, deputari à ciuitatibus aliquos, qui comitentur Visitatores Monialium, etiam Regularibus subiectarum.

DVBITATIO XLIII.

An ingressus causa sit iusta in expellentibus malefactorem, qui Monasterium ingressus est, & egredi recusat?

S V M M A R I V M.

- 1 Ingressus causa est iusta si sit expellendus malefactor, qui commode per Moniales expelli non potest, & is egredi nolit.
- 2 Iudex potest ingredi Monasterium ad expellendum malefactorem, ad locum tamen eiusdem Monasterij exteriori immunitate gaudentem.
- 3 Malefactor iustam causam habet ingrediendi Monasteria Monialium, vt periculum Iudicis insequentis euadat.
- 4 Ius naturale fortius obligat quàm ius positium.
- 5 Malefactor cessante periculo debet exire: quod si nolit, & non gaudeat immunitate Ecclesie, iradi potest Curia seculari; si vero gaudet, ad minus extrahi debet, & poni in alio loco sacro.

Responderetur affirmatiuè; quia incommode per Moniales, cum sint timidae, & debiles, expelli non potest; & ex alio capite dedecet eum cum Monialibus esse. Doctores, quos citat, & sequitur Llamas §. 6. Rodrig. tom. 1. qq. Regul. quest. 47. art. 4. in fin. & Bonacina, & Lezana in locis infra citandis.

Hinc sequitur, quod etiam Iudex possit Monasterium ingredi, vt eum expellat, ad locum tamen eiusdem Monasterij exteriori immunitate gaudentem, non autem ad locum alterius rationis, vel ad carcerem; nisi in casu, quo manifestè is Ecclesie immunitate non gaudeat, quia tunc poterit Iudex ex licentia Superioris eum à Monasterio simpliciter expellere, & ducere ad carcerem; quin si periculum sit in mora, vel iniuste denegeret licentia, poterit sine licentia Monasterium ingredi, & eum expellere, quia in priori casu necessitas urget, contra

contra Bonacinam, & in posteriori iniuste iure suo priuaretur.

- 3 An autem malefactor iustam ingressus causam habeat, ut periculum iudicis insequentis euadat, quando merito timet fore quod ab illo ex Ecclesia extrahatur?

Respondetur affirmatiue; quia ius tuendi vitam, vel vitandi graue damnum, utpote de iure naturæ, excusat ab obseruantia iuris positiui; cum ius naturale fortius obliget, quam ius positium (quamvis non liceat Monialibus illum admittere; quia dedecet ipsarum statum secum malefactorem intra clausuram admittere. Doctores, quos citat, & sequitur Bonacina de clausura, quest. 4. par. 4. num. 13. & Lezana verb. clausura, num. 31.) Vide quæ dicuntur dub. 47. cessante tamen periculo debet exire: quod si nolit, & non gaudeat immunitate Ecclesiæ, iuxta dicta cap. 16. per totum, tradi potest Curie seculari iuxta modum præscriptum in Constitutione Gregorij XIV. & nos dicebamus cit. ap. 16. dub. 40. si verò gaudeat, ad minus extrahi debet clausura Monasterij, & poni in alio loco sacro extra illam, data etiam viris in utroque casu ad eum clausura eiciendum facultate, sicuti supra dicebam, & docet Rodriguez cit. art. 4. vers. nec his obstat, ubi subdit, iuxta ea, quæ supra dicebam, non esse opus in hoc casu recurrere ad Superiorem longe distantem, cum periculum sit in mora, sed sufficere consensum Abbatis, & discretarum.

DVBITATIO XLIV.

An ingressus causa sit iusta Monasterij oconomus ad querenda instrumenta in Archiuo intra clausuram esistenti?

SVMMARIVM.

- 1 Oconomus Monasterij habet iustam causam ingrediendi clausuram ad querenda instrumenta in archiuo, si id fieri necesse est, & commode præstari per Moniales non possit.

Respondetur ex dictis affirmatiue, quando id fieri necesse est, & fieri commode non potest per Moniales, præsertim si nesciant id facere. Vide Llamas loc. supra cit. §. 6. & Lezanam verb. Clausura, num. 30.

DVBITATIO XLV.

An ingressus causa sit iusta in baiulis Monasterio necessaria intromittentibus?

SVMMARIVM.

- 1 Baiuli Monasterio necessaria intromittentes, si ea sint onerosa nimis, nec possint Moniales subleuare, iustam causam habent ingrediendi.
 - 2 Hortulani iustam causam habent excolendi causâ hortum.
 - 3 Deponens in Monasterio notabilem quantitatem pecuniarum, si sit benemeritus Monasterij, iustam causam habet ingrediendi, si ad illam deponendam non esset alius locus tutus, & si exigeret charitas.
- Thom. Delbene de Immunit. Eccl. Pars I I.

- 4 Ingressus in Monasterium permissus videtur ob utilitatem Monasterij, vel si sic ius natura, vel diuinum suadeat.

Respondetur ex dictis etiam affirmatiue, quando ea sunt nimis onerosa, ut non possint commode per Moniales, utpote debiles, & delicatas, introduci; quia tunc adeit moralis necessitas. Accedit, quia iam sic vsu receptum est. Miranda de Monialib. q. 2. art. 17. ad fin. Bonacina quest. 4. & Llamas §. 6. ubi et propter eandem rationem idem docent de hortulanis causâ horti interioris rigandi, & excolendi; secus tamen de pharmacopola ad potionem medicam infirmis porrigendam; quia hoc fieri commode potest per ipsas Moniales: quamvis si esset opus ingredi pharmacopolam, ut doceat Moniales aliqua medicamenta condire, liceret tunc eius ingressus; quia tunc est de eius ingressu necessitas moralis, uti dicebam supra dub. 40.

Cæterum, an ingressus causa sit etiam iusta ad intromittendum depositum pecuniarium in magno pondere, quod propterea commode non possit similiter introduci per Moniales?

Respondetur affirmatiue, etiam si tamen deponens sit benemeritus, saltem in spe, de Monasterio; vel si ob alias circumstantias, v. g. quia ad illas deponendas non esset alius locus tutus, sic exigeret charitas. Alias non, quia tunc nec Monasterij utilitas, nec charitas locum haberet, siquidem ingressus in Monasterium permissus videtur ob utilitatem Monasterij, vel si sic ius natura, vel diuinum suadeat.

DVBITATIO XLVI.

An ingressus causa sit iusta in puellis, ut honeste in Monasterio Monialium educantur?

SVMMARIVM.

- 1 Puella ut honeste in Monasterio educatur, iustam ingressus causam habet.
- 2 Ingressus puellarum ut educantur in Monasterio non est intrinsece malus, imò est aliquo modo necessarius, & ideo permittitur de Episcopi, seu Superioris licentia.
- 3 Ingressus puellarum censetur iustus. Primo si non repugnet instituto Religionis. Secundo si recipiendi sit consuetudo. Tercio si accedat consensus Abbatis & Monasterij licentia Superioris in scriptis obtenta. Quarto ut sent sine famulabus. Quinto, ut egredi & regredi nequeant. Sexto, ut sint minores 25. annis, & ultra 25. atatis annum in Monasterio non retineantur. Septimo, ut habitu conuenienti utantur.
- 4 Puella, quæ completo 25. anno non egrediatur, nec Monialium Prælatæ, quæ retinet, excommunicacionem incurrit.
- 5 Episcopus potest semina renuenti egredi de Monasterio constituere terminum ad eligendum egressum, vel ad suscipiendum habitum Religionis.
- 6 Ingressus puellarum ut sit iustus ultra septem causas recensitas, requirit tres alias ex præscripto sacre Congregationis Cardinalium, nempe ut non sint supra numerum, ut quolibet semestri soluantur anticipata alimenta, ut sint separata a dormitorio, & laboratorio Monialium.
- 7 Ingressus in Monasteria Monialium prohibitus fuit

à Sixto V. tantum virtute facultatum, quæ à Sede Apostolica hætenus ad id concessa fuerant, non autem virtute iuris communis.

- 8 Privilegia in corpore iuris inserta non comprehenduntur in generali privilegiorum derogatione.
- 9 Privilegiis in Concilio concessis per nullam clausulam quantumvis generalem derogatur, nisi de ipso ob eius gravitatem fiat specialis mentio.
- 10 Puella educationis gratia ingredi non possunt Monialium Monasteria, in quibus non est consuetudo ad dictum finem eas recipiendi, sine licentia Sedis Apostolicæ.
- 11 Puella conditionibus prædictis occurrentibus admitti non debent, nisi completo septennio, & iuxta nonnullorum opinionem debent esse annorum 12. contra Portellum.

Respondetur affirmatiuè, quia hoc non est intrinsecè malum, & aliquo modo est necessarium pro Monasteriis Monialium, cum multæ ex prædictis puellis habitum postea suscipiant in Monasteriis, in quibus educantur: quapropter videtur permissum à Tridentino Concilio, quatenus ab ipso permittitur ingressus in Monasteria Monialium de licentia Episcopi, vel Superioris in casibus necessariis, sess. 25. num. 5. Vnde & sic docent ex declaratione Cardinalium Cuchus lib. 3. Instit. Minorum, tom. 2. num. 11. Nauar. Comment. 4. num. 67. vers. 5. de Regularib. Rodriguez tom. 1. quæst. 46. art. 10. Azor. tom. 1. lib. 3. cap. 8. quæst. 4. Sorbus in compend. privileg. 2. part. verb. Ingressus Monasterior. Monial. vers. de puellis autem, Suar. tom. 4. de Relig. lib. 1. cap. 10. num. 21. Quaranta verb. Monasteria Monialium, colum. 1. Miranda de Monial. quæst. 2. art. 6. Barbosa de offic. & potest. Episc. alleg. 102. num. 61. Fuscus de visitatione, & regim. Eccles. lib. 2. cap. 19. num. 27. & 28. Confectius in privileg. Mendicantium, tit. 20. cap. 7. Sæ verb. Monasterium, num. fin. Peyrinus tom. 2. privileg. Minim. in Constit. 6. Pij V. num. 10. & Zerola part. 1. verb. Moniales, ad 10. quæst. dummodo hæ conditiones concurrant. Prima, vt institutum Religionis, vel aliud aliud non repugnet. Secunda, vt Monasterium tales recipere consueverit. Tertia, vt Superioris licentia in Scriptis obtenta, & Abbatissæ, Monasteriique consensus accedat. Quarta, vt sine famulabus in Monasterio commorentur. Quinta, vt clausura egredi, ac semel egressæ iterum admitti non possint (nisi egrederentur causa medendi morbo, & ex licentia Superioris, vel quia Moniales effici volunt, sicuti declarauit S. Congregatio, teste Rodrig. Sæ, & Zerola in locis supra cit.) Sexta, vt sint minores 25. annis, & ultra vigesimum quintum ætatis annum in Monasterio non retineantur (quamvis putem, nec puellam, quæ completo vigesimo quinto anno non egreditur, nec Monialium Prælatissam, quæ retinet, excommunicationem incurrere, quia puella non illicitè est ingressa, nec S. Congregatio in tali casu excommunicationem imposuit, etsi possit, & debeat Episcopus huiusmodi fœminæ constituere terminum ad eligendum egressum, vel habitus Religiosi susceptionem, sicuti S. Congregatio decernit, teste Campanil. rubr. 12. cap. 16. numero 29. Francisco Leone in Thesouro fori, part. 2. cap. 16. numero 54. & Barbosa de offic. & potest. Episc. 3. part. allegat. 102. num. 65.) Septima, vt vestitu honesto, & virginibus conuenienti in Monasterio vtantur; sic Doctores in locis supra cit. vbi ex altera declaratione Cardinalium ad septem supradictas conditiones tres alias addunt: Primam, vt non sint supra ætatem præfixam. Secundam, vt quolibet se-

mestri soluantur anticipata alimenta. Tertiam, vt sint separatæ à loco Monialibus, & Nouitiis ad dormiendum, & manuum operibus vacandum destinato.

Obiicies. Sixtus V. in quodam Motu suo (quem refert Rodrig. cit. quæst. 46. art. 6.) reuocat omnes à Sede Apostolica, & à se mulieribus cuiuscumque status Monialium Monasteria ingrediendi, & ibi ad tempus permanendi licentias concessas, iubetque iam ingressas egredi, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ sibi reseruata contra cuiuscumque, qui tale decretum ingrediendo, vel ibi permanendo violauerint: ergo.

Respondetur cum Rodriguez, Sixtum V. in illo Motu prohibere tantum, ingredi, & permanere in Monasterio virtute facultatum, quæ à Sede Apostolica hætenus ad id concessæ fuerant, vt colligitur ex eius tenore, ibi: *A Sede Apostolica, & à nobis concessa*; non autem prohibere ingressum virtute iuris communis, & Concilij Tridentini concessum. Quæ responsio eò magis vera est, quia in generali privilegiorum derogatione non comprehenduntur facultates, & privilegia in corpore iuris inserta. Gloss. in l. hæres absens, in princip. ff. de iudic. & in Authent. qua in provincia, verb. Illic, in fin. Cod. vbi de crimine agi oport. Felin. cap. 1. de rescript. num. 12. Lopez l. 2. tit. 8. part. 8. Perez lib. 4. ordin. tit. 4. l. 22. & alij multi, quos citat, & sequitur Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 40. num. 25. tum quia per nullam clausulam, quantumvis generalem, derogatur privilegiis in Concilio concessis, nisi de ipso, ob eius grauitatem, fiat specialis mentio. Doctores, quos refert, & sequitur Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 26. num. 7.

Instabis: Sacra Congregatio Episcop. (quam refert Gauantus in Man. Episcop. verb. Monialium educatio, num. 8. Lezana tom. 1. cap. 25. num. 25. Bonacina de legib. disp. 1. quæst. 1. punct. 3. num. 30. & de claus. quæst. 4. punct. 4. n. 16.) expressè decreuit, puellas educationis gratia ingredi non posse Monialium Monasteria sine licentia Sedis Apostolicæ: ergo.

Respondetur, id intelligi tantum de iis Monasteriis, in quibus non est consuetudo tales puellas ad dictum finem recipiendi; iuxta ea, quæ supra dicebam, & sic concordantur declarationes de hac re diuersæ, quæ inter se prima facie videntur pugnare.

Cæterum, vt puellæ, conditionibus prædictis concurrentibus, iustè admittantur, requiritur etiam, quod septennium compleuerint; quia dedecet infantulas, quasi in cunis, & cum nutricibus in Monasterio retineri; & ita colligitur ex facultatibus, quæ à S. Congregatione Cardinalium ad has puellas admittendas conceduntur in his verbis: *Dummodo maiores septennio sint*, &c. Vide Dianam 3. part. tract. 2. resol. 131. & Zerolam verb. Moniales, ad 11. quæst.

Et hoc adeò verum est, vt Azor. tom. 1. lib. 12. cap. 17. & Hieron. Rodrig. in Compend. 99. Regul. resol. 27. num. 16. putent à Superioribus non posse has puellas admitti, nisi habeant 12. annos: quamvis contrarium minùs rectè sentiat Portell. in addit. ad dub. Regular. tenens, dictas puellas posse admitti, vt suo tempore profiteantur, etiamsi sint ætatis infantilis, nondum attingentes vsum rationis, in tertio verbi gratiæ, vel quarto ætatis anno.

DUBITATIO XLVII.

An ingressus causa sit iusta in puellis, ob
alios fines? Vbi etiam de aliis
fœminis.

S V M M A R I V M.

- 1 Ingressus causa est iusta in puellis, & etiam in aliis fœminis ob alios fines præter educationem, seruatis supradictis conditionibus.
 - 2 Puella pauperes, quæ commodè viuere possunt in Monasterio ob legata eis alimenta à propinquis ea lege vt in Monasterio retineantur, iustam habent causam ingrediendi.
 - 3 Item puella à locis publicis causa pietatis extracta, donec nubendi occasio contigerit.
 - 4 Item si parentibus destituta congruam dotem non habeant.
 - 5 Vidua proba vitæ, vel nobiles Matronæ, si honestatis causa, vel ex alio honesto fine in Monasterio viuere cupiant, iustam habent ingrediendi causam.
 - 6 Mulier nupta ob timorem viri suspicantis eam esse adulteram, iustam habet causam.
 - 7 Item si discordiam habeat cum marito, modò timeat eius scitiam.
 - 8 Episcopo non licet dare licentiam ingressus viduæ in Monasterio vsque ad finem vitæ cum habitu seculari viuere cupienti, vt ibi quietius viuens animæ suæ consulat.
 - 9 Consuetudo introducendi puellas habitum suscepturas, per biduum, vel triduum antea in Monasterium, vbi viget, est tolerabilis.
 - 10 Mulieres etiam coniugatas ex declaratione Sac. Congregationis admitti possunt, si sit casus vrgens, & gravis necessitas.
 - 11 Resolutiones aliqua Sacra Congregationis afferuntur.
 - 12 Sacra Congregatio resoluens alibi appositum intelligit in casibus ordinariis, & frequenter occurrentibus, non autem in tam grauib, & vrgentibus.
 - 13 Clausura cum sit de iure positiuo, non obligat cum tanto incommodo.
 - 14 Resolutio sac. Congregationis in contrarium assertur, sed locum habere solum censetur vbi non viget consuetudo similes mulieres admittendi.
- 1 Respondetur affirmatiuè, idque propter eandem rationem dictam dubitat. præcedenti, dummodo seruentur similiter eadem conditiones, quas ibidem dicebam. Exempla sint, si turò puellæ domi suæ ob tenues facultates ali non possint, & à propinquis, vel ab aliis per legatum, vel aliam viam alimenta eis præstentur ea lege, vt in Monasterio retineantur. Item si è locis publicis causa pietatis extracta desumptæ sint, donec nubendi occasio contigerit. Item si parentibus, & propinquis destituta congruam dotem non habeant.
- 2 Et quod dixi de puellis, idem dico de aliis fœminis, si non ob vilitatem Monasterij supradictam, saltem ob similem, vel ob legem charitatis. Exempla sint, si vitæ probæ viduæ, vel nobiles matronæ, honestatis causa, vel ex alio honesto fine in Monasterio viuere cupiant (quamvis contrarium quoad hoc S. Congregationem decreuisse, referant Miranda tractat. de Monialib. quest. 2. art. 7. & Bar-

bosa de potest. Episcop. allegat. 162. numero 67.) Item si mulier nupta ad Monasterium se recipiat timore viri suspicantis, eam esse adulteram. Item si mulier similiter nupta in discordia, vel in lite sit cum marito, & eius scitiam timens, in Monasterio esse velit, donec lis componitur, vel ad concordiam cum illo reducitur. Sic Nauarr. lib. 4. consil. 5. num. 1. tit. de diuortijs, 2. edit. Azor. tom. 1. lib. 3. cap. 4. quest. 4. Zerola part. 1. verb. Moniales, ad 10. quest. Barbosa, & Miranda in locis supra citat. Portellus in addit ad Dubitat. Regular. verb. Clausura Monialium, n. 2. & in Respons. Moral. tom. 2. casu 106. Campanil. rubr. 12. cap. 16. n. 28. & Rodriguez tom. 1. 99. Regular. quest. 46. art. 10. qui afferunt pro nostra ista sententia multas Cardinalium declarationes (quæ saltem locum habent, si sic sit consuetudo) quamvis aliæ Cardinalium declarationes velint, admittas (seruatis tamen conditionibus, quas præcedenti Dubit. dicebam) tolerandas esse, at in posterum nullas tales esse admittendas. Vide Doctores supra cit. & Cuchum lib. 3. insin. maior. tom. 2. n. 12. & Bonacinam de clausura quest. 4. punct. 4. n. 17. qui subdunt, Cardinales etiam declarasse non licere Episcopo dare licentiam ingressus viduæ in Monasterio vsque ad finem vitæ cum habitu seculari viuere cupienti, vt vitam ibi quietius ducens, animæ suæ saluti provideat.

Cæterum tamen declarauit eadem Cardinalium S. Congregatio, quod vbi viget consuetudo, puellas habitum suscepturas, per biduum, vel triduum antea in Monasterium introduci, toleranda sit talis consuetudo. Gauant. in Manuali Episcop. verb. Monialium clausura, n. 32. & Lezana verb. clausura, n. 23.

Item declarauit, quod si sit casus vrgens, & gravis necessitatis, mulieres etiam coniugatas admitti possint in Monasterium. Portellus in locis supra citat. Primò sic: Mulier coniugata, si sit in Monasterio Monialium, & constet quod si inde exierit, versabitur in periculo mortis, in Monasterio relinqui debet. Secundò sic: Mulier, quæ venit in suspicionem adulterij apud maritum, & ob id timeat, ne ab eo vis aliqua inferatur, permitti debet, vt Monasterium Monialium ingrediarur, modò constitutiones Monasterij non repugnent. Tertiò sic: Mulier, quæ est in discordia cum marito, & eius scitiam timeat, si est extra culpam, quando tamen timendi causam habet, debet in Monasterio tolerari. Quapropter dici debet, S. Congregationem alias declarantem oppositum (non posse scilicet dictas mulieres admitti de licentia Episcopi, sed ad id requiri licentiam Sedis Apostolicæ) loqui solum de casibus non tam vrgentibus, sed passim, & ordinariè occurrentibus, præsertim quia clausura, cum sit de iure positiuo, non obligat cum tanto incommodo, & rigore, sicuti dicebam dubit. 43.

Quamvis etiam quoad hoc contrariam aliam Cardinalium declarationem afferant Portellus, cit. verb. clausura Monialium, n. 2. Hieronym. Rodriguez in compend. 99. Regul. resolut. 26. n. 15. & Diana part. 3. tractat. 2. resolut. 130. in his verbis: Non licet Episcopis, vel permittere, vel licentiam concedere mulieribus, vt ex causa litium matrimonialium, adulteriorum, ac dissensionum inter viros, & uxores apud Monasteria Monialium sequestrentur securitatis gratia, immò ingredientes incidunt in excommunicationem à Concilio impositam. Ad quam tamen declarationem, vt concordetur cum aliis, dici posset, locum eam solum habere, si in Monasterio non sit consuetudo similes mulieres admittendi, vel si mulieribus dictis non magnum vitæ periculum immincat.

DVBITATIO XLVIII.

An ingressus causa sit iusta in famulabus secularibus, ut culinæ, & aliis Monasterij inferioribus officiis inserviant?

S V M M A R I V M.

- 1 Ingressus causa iusta est in famulabus secularibus, ut culinæ, & aliis Monasterij inferioribus officiis inserviant, dummodo foras ea non exeant, si pro dictis inferioribus officiis in Monasterio professæ conuersæ non sint.
- 2 Moniales choro deputatæ, durissimum est, si grauentur inferioribus officiis.
- 3 Ingressus famularum iustus simpliciter non videtur, nisi concurrat necessitas Monasterij, vel ratio magna nobilitatis, ægræ valetudinis, aut nimia senectutis causam præbeat.
- 4 Defectus charitatis, aut malitia Monialium iusta est causa habendæ famulæ, si coddicio per superiores facta nihil proficit, & hoc non solum in quasi extrema, sed etiam in graui, seu notabili necessitate.
- 5 Quæ requirantur pro ingressu licito ad Monasteria S. Claræ, & alia Monasteria, quæ strictiorem clausuram profitentur.
- 6 Famula prædictæ non possunt pro suo libito ingredi, & egredi, sed tenentur quodammodo legibus clausuræ Monialium.
- 7 Famula prædictæ ingredi non possunt in seruitium infirmarum, vel decrepitarum Monialium sine licentia Sedis Apostolicæ.

Respondetur, quod (quamvis Rodriguez *cir. quest. 46. art. 7.* affirmet simpliciter, excipiens tamen Monasteria sanctæ Claræ, & alia Monasteria, quæ strictiorem clausuram profitentur, nisi in certis casibus) tamen affirmandum sit, solum cum distinctione, scilicet licitum esse pro totius Monasterij (qualicumque obseruantia illud sit) utilitate, has (dummodo foras non exeant) ingredi, si pro dictis inferioribus officiis in Monasterio professæ Conuersæ non sint, secus si sint.

2 Prior pars probatur, quia non oportet, Moniales choro deputatas, à choro, & altioribus officiis ob hæc inferiora officia impediri; præsertim quia sæpe sunt illæ delicatæ, nec his officiis assuetæ: quapropter eas horum officiorum onere grauari durissimum est: & ita respondisse fertur Gregorius XIII.

3 Posterior pars patet; quia tunc nulla concurrat Monasterij necessitas: at pro priuatæ Monialis ministerio prædictarum famularum ingressus simpliciter iustus non videtur, nisi contra Suar. in loco *infra* citando, quando specialis ratio magnæ nobilitatis, aut ægræ valetudinis, aut nimia senectutis personæ causam præberet, & eius necessitati per Monasterij famulas, aut Conuersas sufficienter subueniri non posset, siue ex impotentia (ut concedit Rodriguez *art. 8.*) siue etiam ex defectu charitatis, aut malitia Monialium, contra Rodriguez *loco cit.* quia quamvis ex malitia id oriatur, si Superior non potest commodè eas cogere, vel si coactæ malè ministrant, iusta adhuc est habendæ famulæ causa, non solum in quasi extrema (ut concedit Llamas in *append. §. 11. in fine.*) sed etiam in graui, seu notabili

necessitate, contra Llamas *loco cit.* Vide Nauarrum *comment. 4. num. 66. & 67. de Regularib.* Suarez *tom. 4. lib. 1. de Relig. cap. 10. num. 20. Zerolam part. 2. verb. Moniales, dub. 5.* Cordubam in *addit. ad privileg. Mendicant. verb. Ingressus Monasterior. Monial.* Rodriguez *quest. 47. art. 4. & seq.* (ubi multa tradit de causis specialiter requisitis pro ingressu licito ad Monasteria S. Claræ, & alia Monasteria, quæ strictiorem clausuram profitentur) Barbosa *de iure Ecclesiastico, num. 61. & de offic. & potest. Episcop. part. 3. allegat. 102.* Peyrinum *tom. 1. privileg. Mon. in Corst. 6. Py V. num. 31.* Lezanam *verb. clausura, num. 34.* (qui referunt S. Congregationem declarasse in vna Abulensi, dictas famulas non posse pro suo libito ingredi, & egredi, sed teneri quodammodo legibus clausuræ Monialium) Mirandam in *tr. Et. de Monialib. quest. 2. art. 9.* Campanil. *rubr. 17. cap. 16. num. 28.* Bonacinam *de clausura, quest. 4. punct. 4. num. 10.* & Gauantum in *Man. Episc. verb. Monialium receptio, num. 14.* qui aiunt, cautè in hac re procedendum esse; quia S. Congregatio Episcoporum & Regularium declarasse fertur, non posse dictas famulas in seruitium infirmarum, vel decrepitarum Monialium introduci sine licentia Sedis Apostolicæ.

Ceterum, quantanam sit auctoritas S. Congregationis Cardinalium declarationum, sicut & decisionum Rotæ, styli Curia Romanæ, & similium? Dixi *cap. 14. dub. 5. sect. 2.*

DVBITATIO XLIX.

An ingressus causa sit iusta in nobilibus fœminis, quæ prætextu alicuius muneris necessarii in Monasterio exercendi ingrediuntur; cum nihil, aut parum ingressæ facturæ sint, nec tale ministerium sit earum statui consonum?

S V M M A R I V M.

- 1 Ingressus nobilium fœminarum prætextu alicuius muneris exercendi, quod reuera non exercent, dicitur esse in fraudem legis, præsertim si notabiliter ibi morentur.
- 2 Nobiles fœmina si reuera ad aliquod opus necessarium Monasterio ingrederentur, & in illo occupentur non minus quam fœmina viles ad illud opus exercendum alias ingressuræ, si statim moraliter finito opere egrediantur, non peccarent, data etiam curiositate.
- 3 Ingrediens in Monasterium ad exercendum aliquod opus necessarium ex causa vilis ministerij, si simul intentionem habeat turpiter loquendi, vel agendi cum Moniali, non peccat contra clausuram, sed solum ob prauum finem. Contra nonnullos virumque asserentes.

Respondetur negativè, quia id est in fraudem legis, præsertim si ingressæ notabiliter ibi de morentur, quod esse illicitum, dicitur *infra dub. 52.* Quamvis (si reuera ad opus Monasterio necessarium, quod per Moniales commodè exerceri non potest, ingrederentur, & in illo occupentur, non minus quam occuparentur fœminæ viles ad illud opus exercendum alias ingressuræ, & statim moraliter, ut dicitur *cir. dub. 52.* finito opere, egrediantur) non peccarent, licet non ob hunc finem, sed ob curiositatem videndi Monasterium principaliter ingrederentur;

tur; quia reuera tunc ex causa necessaria, quam exequuntur, ingrediuntur: non possunt tamen tunc ingredi cum comitatu decenti, quia non instar nobilium, sed instar vilium sceminarum, seu famularum ingrediuntur.

3 Hinc sequitur, idem dicendum esse de illo, qui Monasterium ingreditur cum licentia Superioris ex causa vilis ministerij necessarii, sed simul intentionem habet turpiter loquendi, vel agendi cum Moniali; quia hæc praua intentio non tollit priorem ingrediendi causam, ob quam à Superiore ingrediendi licentiam obtinuit; quamvis ob prauum finem grauius peccet, & grauius poenis ob sacrilegij reatum, quem committit, plectendus sit. Vide Zerolam in *prax. p. 1. verb. Moniales, ad 8. quest. vers. ...* & Rodrig. *tom. 1. quest. 46. art. 3. notab. 2.* Etsi nonnulli non omnino improbabiler contrarium sentire videntur; forsitan ex eo, quia Superior in tali casu non præsumitur facultatem concessisse, quin neque concedere potuisset; sed quod dixi, est multo probabilius; quia hæc est conditionata Superioris voluntas, quæ nihil ponit in esse; & Ecclesia non iudicat de occultis.

DVBITATIO L.

An ingressus causa sit iusta in superiore, qui electioni Abbatis præsit, & Monialium vota suscipiat?

SUMMARIUM.

- 1 Superior non dicitur habere iustam causam ingrediendi clausuram ad præsidendum electioni Abbatis, & vota suscipienda.
- 2 Vota Monialium in electione Abbatis accipi possunt à superiore per fenestellam clausis Ecclesia ianuis.
- 3 Ingressus causa in electione Abbatis potest esse iusta, si opus sit sedare rixas, & altercationes Monialium, & tunc superior ingreditur comitatus iuxta motum Gregorij XIII.
- 4 Opinio Nauarri, & Rodriguez commendatur contra Azorium, & Llamam.

Respondetur, quod (licet Llamas in *Append. §. 7.* asserat; quia ante, & post electionem, & in ipsa electione debet Prælatus exhortari, & dirigere Moniales, ad quæ facienda ipsius ingressus necessarius esse videtur) negandum tamen sit; quia hæc fieri commodè possunt clausis Ecclesiæ ianuis per fenestellam, per quam aliæ exhortationes quotidie fieri solent; tum quia ita clare decidit Trident. *sess. 25. cap. 7. in fin. de Regular. ibi: Non ingrediatur, sed per fenestellam suscipiat*: & quamvis Concilium non utatur verbis præceptum, sed consilium denotantibus, tamen satis clare decidit, hanc non esse iustam, & necessariam ingressus causam: & cap. 6. eiusdem sessionis sub excommunicationis latae pœna ingressum præterquam in casibus necessariis, interdixit: tum quia ita declarauit S. Congregatio apud Barbosam de *iure Eccles. n. 171.* & Tamburin. de *iur. Abb. disputat. 24. quest. 8.* & docent Nauar. & Rodrig. in locis infra citandis, & alij, quos citat, & sequitur Lezana *tom. 1. cap. 25. num. 25.* & *verb. clausura, numero 32.* Villalob. *tom. 2. tract. 35. diff. 46. num. 12.* Bonac. de *claus. q. 4. punct. 4. n. 7.* & Diana *part. 3. tract. 2. resol. 67.*

Non nego tamen, quod si in electione concurrant circumstantiæ (verbi gratia sit magna subornationis suspicio, vel magna Monialium reuolutio) ob quas hic, & nunc ingressus Prælati prudenter iudicetur necessarius, licitum sit, Prælatum ingredi comitatum ab aliquibus, iuxta Motum Gregorij XIII. quem afferebam *suprà dubit. 35.* quia non præsumitur Tridentinum in tali casu tantæ necessitatis ad bonum Monasterij commune, quod pendet ex bona Abbatis electione, ingressum denegare. Villalob. Bonacina, & Diana in locis *suprà cit.* Miranda de *Monialib. quest. 2. art. 15. concl. 3.* Barbosa de *offic. & potest. Episc. allegat. 102. num. 47.* & Lezana loco *suprà cit.*

Et in hoc sensu verum est, quod ait Nauar. *Comment. 4. num. 59. de Regularib. & Rodrig. tom. 1. q. 99. Regul. 9. 46. art. 4. in fin. & art. 5. in princip.* licitum scilicet esse ingressum vocati ad bonam Abbatis electionem dirigendam, quamvis dissentiat Azor *tom. 1. lib. 13. cap. 8. q. 6.* & Llamas §. 8. in fine.

DVBITATIO LI.

An ingressus causa sit iusta in Episcopo, ut alicui de Monasterio Confirmationis sacramentum administret? Vbi etiam de ingressu pro benedictione, vel Consecratione Monialis, vel pro alia causa simili.

SUMMARIUM.

- 1 Episcopus non habet iustam causam ingrediendi clausuram ad confirmandam Monialem, nisi ea sit infirmitas, ita ut non possit ad crates accedere, & periculum sit in mora.
- 2 Monialis commodè potest confirmari per fenestellam, per quam Moniales Eucharistiam recipiunt.
- 3 Idem dicas de benedictione, vel consecratione Monialis, de dando habitu, aut professione Nouitiæ, & his similibus.
- 4 Mari, forori, vel aliis Consanguineis Monasterium ingredi non licet, ut Monialem visitent, aut illius professioni, vel morti assistant.
- 5 Capellano, vel Confessorio Monialium non licet ingredi clausuram in casu reuocationis sacramenti existentis in choro interiori, cum id fieri possit absque ingressu, & exponi per fenestellam in Ecclesia exteriori.

Respondetur negatiue (nisi confirmanda sit infirmitas, ut non possit ad crates, vel fenestellam accedere; & periculum sit, quod absque tali sacramento moriatur (quia circa hunc casum potest id fieri commodè per fenestellam, per quam Moniales Eucharistiam recipiunt. Rodriguez *cit. tom. 1. quest. 47. art. 10.* & Llamas *cit. §. 8. in princip.*) Idem dicas in casu de benedictione, vel consecratione Monialis, vel de dando habitu, aut professione Nouitiæ, vel de dando velo solenniter professæ, vel de examinando Moniales; aut quascumque alias in Monasterio legitime morantes, idque propter eandem rationem dictam. Rodrig. & Llamas locis *suprà cit.* & declarauit S. Congregatio apud Barbosam de *iure Ecclesiastico num. 171.* & apud Tamburinum de *iure Abbatis. disp. 24. quest. 8.* Vide etiam *dubit. 41.* ubi probabam neque licere matri, forori, vel aliis consanguineis Monasterium ingredi;

ut Monialem visitent, aut illius professioni, vel morti assistant.

- 5 Idemque dicas in casu de reuocatione Sacramenti existentis in choro interiori: quod scilicet neque possit Capellanus, vel Confessarius ingredi ad illud renouandum, cum reuocatio illius fieri possit absque ingressu, & exponi per fenestellam in Ecclesia exteriori existentem, & interiorem Chorum respicientem. Miranda q. 2. art. 19. & alij passim.

DUBITATIO LII.

An ingrediens Monialium Monasterium ex legitima licentia, teneatur finito negotio, statim egredi? Vbi etiam de requisitis ad licentiam ingressus.

SUMMARIUM.

- 1 *Ingressus Monialium Monasterium ex legitima licentia, tenetur finito negotio statim egredi.*
- 2 *Monialis ex legitima licentia e Monasterio egressa, tenetur finito negotio statim regredi.*
- 3 *Licentia ingrediendi non est concessa nisi ob causam, qua cessante, cessat ipsa licentia.*
- 4 *Præceptum de seruanda clausura est morale, & moraliter intelligendum.*
- 5 *Ingressus clausuram ex legitima licentia, si finito negotio moretur parumper ut circumspiciat ex curiositate, non peccabit, neque venialiter.*
- 6 *Ingressus Monasterium ex legitima licentia, si finito negotio parumper ibi demoretur circumspicendo ex praua intentione peccat, sed non contra præceptum clausuræ.*
- 7 *Ingressus Monasterium ex legitima licentia, si finito negotio ibi ex praua intentione, vel secundum moram moralem, vel longissimam moretur, non incurrit censuras, contra nonnullos, etiamsi habeat copulam cum Moniali.*
- 8 *Monialis legitime egressa, si finito negotio extra Monasterium degat cum quacumque praua intentione, & executione, non incurrit censuras, & cur.*
- 9 *Licentia ingrediendi olim aliquibus Mulieribus concessa, reuocata fuerunt, & per quos, & quomodo.*
- 10 *Mulieres seculares habentes licentiam ingrediendi, non possunt ea uti nisi accedat consensus Monialium capitulariter obtentus, secus incurrit censuras.*

- 1 **R**espondetur affirmatiue, idque propter easdem rationes, propter quas dubitat. 20. dicebam, Monialem legitima licentia e Monasterio egressam, teneri finito negotio, statim regredi; & patet, quia licentia ingrediendi non est concessa, nisi ob causam, quæ iam cessasse supponitur. Vide quæ dicebantur ibi, vide etiam collectorem priuilegior. Mendicant. verb. *Ingressus Monasteriorum Monial. not. ab. 1. ad fin. Rodrig. tom. 1. qq. Regular. q. 47. art. 11. Molfesum in sum. tract. 7. cap. 20. n. 40. Mirandam de Monialib. q. 2. art. 20. & Bonacinam de clausura q. 4. punct. 4. n. 22.*
- 4 At quia hoc præceptum (ut cit. dubitat. 20. dicebam) est morale, moraliter est intelligendum; præsertim quia sic iam vsu receptum est, etiam apud viros timorata conscientia, teste Molfesio loco supra cit. Vnde si quis ingressus, finito negotio per breuem moram demoretur, verbi gratia ex curiositate, quæ sunt in Monasterio circumspiciendo, non peccabit, neque etiam venialiter. Vide Collectorem, Rodriguez,

Molfesum, Mirandam, Bonacinam in locis supra cit. & Aloysium Bariolam in Aphorism. lit. M. verb. Moniales, §. 8.

Excipe, nisi adsit praua intentio; quia tunc peccabit quidem ratione prauæ intentionis, non tamen peccabit contra præceptum clausuræ; cum sit legitima licentia ingressus, & finito negotio, non sit moralis mora, ad quod tantum præceptum hoc obligationem inducit.

An autem in tali casu (si scilicet sit praua intentio, & moralis mora) contrahat etiam censuras?

Respondetur, quod quamvis affirmant Collector loc. cit. Llamas in Append. §. 10. Zechius tit. de Regularibus, cap. 3. n. 15. vers. 9. & Merolla tom. 1. disputat. 1. diff. 7. n. 498. & inclinent Naldus verb. Monialis, n. 15. & Bonacina cit. num. 22. negandum tamen sit; idque etiam si sic ingressus per longissimam moram ibi demoretur, & cum Moniali copulam habeat; sicuti Dubitat. 25. dicebam, Monialem legitime egressam, si finita egressus causa, diuturnam extra Monasterium moram trahat cum quacumque praua intentione, & executione, non incurrit censuras, quia reuera non dicitur hic egressus absque licentia; & censura (quæ non sunt amplianda, sed potius restringenda) contra egressam solum lata sunt. Vide Dianam part. 3. tractatu 2. resol. 67. Bonacinam de claus. q. 1. punct. 4. numero 3. & Zerolam verb. Moniales, ad 8. quæst. edit. 2.

Cæterum, licentias Mulieribus quibuscumque ingrediendi Monasteria Monialium concessas limitauit Paulus V. in Bulla, *Facultatum*, anno 1608. Et postea in Bulla, *Monialium*, anno 1612. omnino reuocauit omnes tales licentias, præcipiens quibuscumque mulieribus sub pœna excommunicationis latæ sententiæ sibi reseruatæ, ne prædicta Monasteria prætextu licentiarum ingrediantur; & Monasteriorum Abbatissis, seu Priorissis, & Superioribus sub eadem, & aliis pœnis, ne talem ingressum permittant. Vide Peirinum tom. 2. priuileg. Minim. in Constit. 6. Pij V. numero 5. Tandem Urbanus VIII. in Bulla 5. *sacrosanctum*, anno 1624. declarauit, consensum Monialium (qui requiritur ad hoc, quod scemina seculares ipsarum Monasteria ingrediantur) per easdem Moniales capitulariter, & per secreta suffragia præstandum esse, alias licentiæ huiusmodi mulieribus quibus concessæ fuerunt, nullatenus suffragentur, ibi: *Motu proprio*, & ex certa scientia nostra harum serie decernimus, atque declaramus, consensum dictarum Monialium de cætero per easdem Moniales capitulariter, & per secreta suffragia præstandum esse, & præstari debere, alias licentiæ huiusmodi mulieribus, quibus concessæ fuerint, nullatenus suffragentur: & quæ sanctissimo Monialium Monasteria vigore licentiarum prædictarum, absque consensu capitulariter, ut præfertur, præstato, ingredi præsumpserint, sententias, censuras, & pœna contra clausuras Monasteriorum Monialium violantes inflictas se nouerint incursumas. Loquitur itaque Pontifex (ut patet ex textu) in casu, quo dictæ Mulieres ingredi velint ex vi licentiarum à Sede Apostolica concessarum. Vide Bonacinam in verb. clausura, quæst. 9. punct. 5.

DUBITATIO LIII.

An transgrediens clausuram modico ingressu vel egressu peccet, & censuras incurrat?

SUMMARY.

- 1 Ingressus clausuram modico ingressu, vel egressu neque peccat, neque censuras incurrit.
- 2 Modicum moraliter loquendo, seu paruitas materia a peccato, & censuris excusat.
- 3 Ingressus, seu egressus secundum Graffium, & alios quomodo esse possit levis materia, seu modicum.
- 4 Furtum unius argentei ratione paruitatis materia non est peccatum mortale, licet sit verum, & perfectum furtum, nec inducit censuras latas contra furantes.
- 5 Ingressus vel egressus per duos tantum pedes, praeciso periculo peccati, data parua mora non est peccatum, nec inducit censuras.
- 6 Modicum, seu paruitas materia in casu ingressus, seu egressus intelligitur iuxta mentem Auctoris quando res non est consummata, sed verbi gratia una pars corporis est intus, altera foris.
- 7 Stans in ostio Monasterij non peccat, nec poenas contra clausuram violantes latas incurrit.
- 8 Ostium dicitur esse partim intra, partim extra clausuram, contra Zecchium.
- 9 Stans in ostio censetur stare in domo, & sic incurrit poenas ingredientis domum, ad tradita per Bartolum, Baldum, & alios.
- 10 Opinio Auctoris contra Zecchium est probabilior, & quare.

Respondetur negativè, quia (cum hoc præceptum, utpote mortale, moraliter tantum obliget, ut dubitat, præcedenti dicebam) modicum a peccato & censuris excusat. Doctores, quos citat, & sequitur Graff. de casib. reser. cap. 5. n. 44. & 1. part. decis. lib. 4. cap. 23. num. 25. & alij mox infra citandi. Vide etiam quæ dicebam dub. 4.

Cæterum, quantumnam sit modicum in casu nostro?

- 1 Respondetur, quod (licet Graff. locis supra cit. Naldus verb. clausura, num. 4. & Merolla tom. 1. disp. 1. cap. 2. disp. 7. num. 502. putent, modicum esse, si ingressus secularis in Monasterium Monialium, vel egressus Monialis è clausura sui Monasterij, vel ingressus forinse in Monasterium virorum sit per duos pedes; moti ex eo, quia etsi ille sit verus, & perfectus ingressus, vel egressus, est in parua materia, & sic non sufficiens ad peccatum mortale; sicuti, licet furtum unius argentei sit verum, & perfectum furtum, tamen quia est in parua quantitate, non est sufficiens ad peccatum mortale, nec ad contrahendas poenas latas contra furantes; quod mihi non improbat, si abest periculum peccati, & cum illo modico ingressu, vel egressu coniungitur parua mora temporis) nihilominus probabilius sit, modicum in hoc casu, seu in hoc ingressu, vel egressu esse, quando hæc non sunt perfecta, & consummata; ita ut nimirum pars corporis (sive maior, sive minor) sit intus, altera foris; seu totum corpus non sit intus, vel totum foris; ut si quis, verbi gratia, uno pede clausuræ ianuam exierit, altero intus extiterit; vel si quis quasi equitans, Monasterij muro infideat. Portell. in dub. Regular. verb. clausu-

ra Monialium, n. 75. Bonacina de claus. quest. 1. punct. 1. num. 7. Tamburin. de iure Abbat. disp. 16. quest. 5. ad 7. Diana part. 3. tract. 2. resol. 52. Homobon. in consult. Moral. tom. 1. part. 4. resp. 61. Texeda in controvers. tom. 1. lib. 2. tractatu 1. controvers. 14. dub. 1. numero 9. Ant. Fernandez in Instruct. Confess. part. 2. cap. 5. n. 13. Rodrig. tom. 1. q. 49. art. 7. & Lezana verb. clausura, n. 7.

Vnde probabilius non peccat, nec poenas contra clausuram ingrediendo, vel egrediendo violentem latas incurrit, qui stat in ostio, quia ostium est partim intra; partim extra clausuram (ut rectè dixit Gloss. in cap. cum sanctum, verb. Virgo, de poenitentia, disp. 6. Bald. in l. cetera, ff. de legat. 1. Alex. & lafon. ibid. num. 11.) quamvis contrarium non omnino improbabilius teneat Zecchius de casibus reser. cas. 10. num. 1. motus ex eo, quia stans in ostio censetur stare in domo, & sic incurrit poenas ingredientis domum; cum ad hoc satis sit tangere partem domus, sicuti tradunt Bartolus in l. 1. §. hoc interdictum, num. 1. ff. de cloacis, Baldus in rubr. verb. h. s. adde, ff. solut. matrim. Alex. cons. 137. numero 14. vol. 2. & laf. in l. plerique, numero 10. limit. 4. ff. de in ius vocando: sed quod dixi, est probabilius propter rationem dictam, præsertim cum poenæ sint potius restringendæ, quam ampliandæ.

DUBITATIO LIV.

An, & quas censuras, poenasque incurrat ingrediens Monasterium Monialium extra casus permisos?

SUMMARY.

- 1 Ingressus claustra Monialium præcisa causa necessitatis, & superioris licentia in scriptis concessa, incurrit ipso facto excommunicationem latam à Concilio Tridentino.
- 2 Licentia concessa ingrediendi claustra Monialium quibuscumque sexibus renocata fuerunt à Gregorio XIII. & ab eo aucta fuerunt poenæ lata contra violantes clausuram, qui ex eiusdem Decreto incurrit excommunicationem ipso facto, à qua non possint absolvi, nisi à Romano Pontifice, præciso mortis articulo.
- 3 Superiores quocumque nomine censeantur permittentes ingredi prætextu dictarum licentiarum, ultra dictam excommunicationem, incurrit poenas privationis dignitatum, beneficiorum suorum, & inhabilitatis ad illa, & alia in posterum obtinenda.
- 4 Dispositio Pauli V. est similis dictæ dispositioni Gregorij in Bulla, quæ incipit: Monialium statui.
- 5 Paulus V. secundum mentem Oberubini in suo Bulario renocavit simpliciter omnes facultates, & privilegia ingrediendi, etiam si in ipsis non continetur licentia conversandi, & refectionem corporalem sumendi cum Monialibus.
- 6 Particula (aut) dicitur disiunctiva.
- 7 Paulus V. quod non renocaverit simpliciter omnes facultates & privilegia ingrediendi, est etiam probabilis.
- 8 Particula (&) dicitur coniunctiva, & posita in concessionibus quid operetur.
- 9 Particula (huiusmodi) relationem habet ad præcedentia;

dentia; & ideo nihil obstat quod Paulus V. in dicto motu simpliciter mentionem faciat de ingredientibus.

10 Gregorius XIII. in alio motu, qui incipit, *Dubius qua emergunt*, alias pœnas statuit in superiores illegitimè ingredientibus Monasteria Monialium. Vide ibi quæ sint.

11 Persona quacunque sine licentia superioris in scriptis obtemperantes ingredientibus Monialium Monasteria, non reservatam excommunicationem ipso facto incurrunt, etiamsi alioquin iustam habeant ingrediendi licentiam.

12 Excommunicatio predicta non dicitur reservata, si ingrediens non habeat malum finem, scilicet luxuriam; secus tamen est malo sine non praefixo.

13 Violatio clausura ad malum finem luxuria est casus ex quinque summo Pontifici reservatis, a quo nemo poterit absolvere virtute privilegiorum.

14 Persona cuiuscunque status, & conditionis (etiamsi sint Comites, Marchiones, aut Duces, quæ ingredi audent Monialium Monasteria virtute quarumcunque facultatum a quocunque concessarum, excommunicationem summo Pontifici reservatam ipso facto contrahunt.

15 Abbatissæ omnes, Abbates, Conventus, ac alij Monasteriorum cuiuscunque sexus Superiores, & Persona quocunque nomine vocentur, eandem excommunicationis Pontifici reservatam pœnam incurrunt, ac etiam pœnam privationis Dignitatum, Beneficiorum, & officiorum suorum, & inhabilitatis ad illa, & alia in posterum obtinenda, si in Monasteria sua permittant quemquam ingredi prætextu dictarum licentiarum, & facultatum.

16 Ingredientes ex facultate Episcopi, seu Superioris legitimi præfisa necessitate, & Moniales, quæ eos aliter admittere præsumunt, contrahunt omnes pœnas recensitas.

17 Episcopi, & Superiores legitimi Monasterij Monialium, quibus regimen Monasterij quovis modo incumbit, si præfisa necessitate ingrediantur, prima vice sunt Ecclesie ingressu interdicti, secunda vice a munere Pontificali, & a Divinis suspensi, atque deinceps ipso facto excommunicati.

18 Ingredientes pecuniaria Monialium Monasteria, contrahunt etiam alias antiquiores excommunicationes.

19 Gregor. IX. & Eugenius IV. tulerunt reservatam excommunicationem ipso facto incurrendam in præsumentes ingredi Monasteria sancta Clara.

20 Bonifacius IX. excommunicationem tulit in præsumentes ingredi Monasteria Ordinis Prædicatorum.

21 Iulius II. tulit excommunicationem in præsumentes ingredi Monasteria Conceptionis.

1 **S**uppono, quod Tridentin. sess. 25. de Regular. cap. 5. excommunicationem ipso facto infert in ingredientem claustra Monialium, præterquam in casibus necessitatis, & ex Superioris licentia in scriptis concessa, cuius excommunicationis absolutionem Concilium non reservat, nec pœnas statuit in Moniales, quæ aliter ingressum in Monasterium admittunt.

2 Suppono secundò, quod Gregorius XIII. in Motu proprio, qui incipit *Vbi gratia*, pœnas auget, ubi prius reuocat licentias, & facultates quibuscunque, etiam Comitissis, Marchionissis, Du-

cissis, & aliis cuiuscunque status, & conditionis mulieribus concessas ingrediendi Monasteria, domus, & loca Monialium, vel virorum, & quibuscunque viris, etiam eiusdem conditionis, & status, ingrediendi Monasteria, domos, vel loca Monialium, licet à quocunque Pontifice, vel Legato, vel aliis concessæ sint ex motu proprio, & ex certa scientia, & cum quibuscunque clausulis, & ex quibuscunque urgentissimis causis, & licet iteratis vicibus renouatæ sint; & statim addit hæc: *Inhibentes eisdem, qui illas obtinuerunt, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda, si per quam à nemine nisi à Romano Pontifice, præterquam in moris articulo, absolutionis beneficium possit impetrari, ne ipsarum licentiarum prætextu Monasteria huiusmodi quovis modo ingredi audeant; Abbatissis vero, ne non Abbatibus, Conventibus, ac aliis Monasteriorum virisque sexus superioribus, & personis, quocunque nomine vocentur, districtè precipimus sub eadem excommunicationis pœna, ac privationis dignitatum, beneficiorum suorum, ac inhabilitatis ad illa, & alia in posterum obtinenda, ne in Monasteria, domos, & loca sua, quocunque prætextu huiusmodi licentiarum, & facultatum ingredi faciant, vel permittant: quin etiam sub eisdem pœnis ipso facto incurrendis prohibemus, atque interdiciamus omnibus, & quibuscunque personis Ecclesiasticis, & secularibus, ac etiam Ordinum quorumcunque, etiam Mendicantium Regularibus, ne prætextu licentiarum ab Episcopo, vel à Superioribus (quibus illas concedendi in casibus necessariis tantum ex decreto Concilij Tridentini facultas tribuitur) Monasteria ipsa Monialium pro libito, sed necessitatibus urgentibus dumtaxat ingredi, neve Moniales sub eisdem pœnis illos aliter admittere præsumant. Similem dispositionem edidit Paulus V. in Bulla, quæ incipit: *Monialium statui*, in qua reuocat omnes fœminis concessas facultates ingrediendi Monasteria Monialium, cum eis conuersandi, ac refectorem sumendi: & similiter excommunicationem sibi reservatam infert contra fœminas ingredi præsumentes prætextu facultatum concessarum: & contra Abbatissas & Superiores, quæ aliquam fœminam ingredi volentem prætextu huiusmodi licentiarum audent introducere, seu admittere, vel retinere, ibi: *Ipsorum verò Monasteriorum Abbatissis, seu Priorissis, ac Superioribus sub eadem, ac privationis officiorum, quæ obtinent, & inhabilitatis ad illa in posterum obtinenda ipso facto absque alia declaratione incurrendis pœnis, ne eas introducere, seu admittas quoquo modo retinere audeant, seu præsumant.**

An autem Paulus V. in dicta Bulla simpliciter reuocauerit fœminis omnes licentias ingrediendi, vel solum eas in quibus continetur etiam facultas conuersandi, & refectorem corporalem sumendi.

Respondetur, quod (quamvis Cherubinus in suo Bullario, cum disunctiue loquatur per particulam *aut*, sentire videatur, Paulum V. reuocasse simpliciter quascunque facultates, & privilegia ingrediendi, etiamsi in ipsis non contineatur licentia conuersandi, & refectorem corporalem sumendi cum Monialibus) oppositum tamen sit etiam probabile; quia Paulus V. vitur forma loquendi coniunctiua per particulam *Et*; ibi: *Omnes, & singulas licentias ingrediendi Monasteria Monialium ubique locorum existentium cum Monialibus conuersandi, & refectorem sumendi corporalem secularibus cuiuscunque status, gradus, & conditionis, &c.*

Neque

Neque obstat, quod in §. subsequenti, in quo Pontifex excommunicationem infert simpliciter, mentionem faciat de ingredientibus.

- 9 Responderi enim potest, quod mentionem facit simpliciter de ingredientibus *prætextu prædictarum licentiarum huiusmodi*, ubi particula *huiusmodi*, relationem habet ad præcedentia; id est, ad licentiam ingrediendi, conuerſandi, & refectionem corporalem ſumendi.
- 10 Suppono tertio, quod tandem Gregorius XIII. in alio motu, qui incipit: *Dubius que emergunt*, alias penas statuit in Superiores illegitimè ingredientes Monasteria Monialium, his verbis: *Declaramus, Prælatos omnes, tam ſæculares, quam Regulares, quibus cura, & regimen Monasteriorum Monialium quovis modo incumbit, facultate ſibi ex officio attributa ingredientes Monasteria prædicta ita denum uti poſſe, ſi id faciant in caſibus neceſſitatis, & à paucis, iſque ſenioribus, ac religioſis perſonis comitati. Quocirca uniuerſos, ac ſingulos Episcopali, ſeu maiori, ac etiam Cardinalatus dignitate præditos, necnon quorumvis Ordinum Abbates, Priores, Miniſtros, & alios quoscumque Superiores Regulares ſerio monemus, ut facultate huiusmodi, qui eam habent, præterquam in caſibus, ut præſertur, neceſſariis nequaquam utantur. Quod ſi contra fecerint, ſtatim, qui Pontificali dignitatis fuerint, pro prima vice, qua contra fecerint, Eccleſia ingreſſu interdictos, pro ſecunda, à munere Pontificali, & à diuinis ſuſpenſos, ac deinceps ipſo facto abſque ulla de latione excommunicatos exiſtere: Regulares autem omni officio, ac miniſterio priuatos excommunicationis pena ſimiliter ſubiaceere. Vide Bonacinam de clauſura, queſt. 4. punct. 5. Gauantum in Man. Episcop. verb. Monialium clauſura, numero 46. & ſequentib. & Lezanam tom. 1. cap. 25. num. 27.*
- Ex his iuribus, & ſuppoſitis ſequitur, varias perſonas variis penis affici; quapropter.
- 11 Reſponderetur, & dico primo, quæcumque perſona ſine licentia Superioris in ſcriptis obſenta Monialium Monasteria ingrediuntur, non reſeruatam excommunicationem ipſo facto incurrunt, etiamſi alioquin iuſtam haberent ingrediendi licentiam, ob quam eis Superior licentiam conceſſiſſet: conſtat ex Tridentino loco cit. quia excommunicat ibi Concilium ingredientes ſine licentia in ſcriptis, & de reſeruatione nullam mentionem facit.
- 12 Quod vltimum tamen intellige (ſicuti dicam dub. 69.) modò qui ingreditur, non ingrediatur ad
- 13 malum finem, ſcilicet luxuriæ, quia violatio clauſuræ ad huiusmodi malum finem eſt caſus ex quoque vnus Summo Pontifici reſeruatus, à quo nemo poteſt abſoluere virtute priuilegiorum, ſicuti patet ex declaratione Sacre Congregationis, quæ incipit, *Sacra Congregatio*. An autem ſi delictum ſit occultum, poſſit abſoluere Episcopus virtute facultatis Tridentini Concilij, & Regularis virtute priuilegiorum ſuæ Religionis, dicam citat. dub. 69. & dicam dub. 28.
- 14 Dico ſecundò: Perſonæ cuiuſcumque ſtatus, & conditionis (etiamſi ſint Comites, Marchiones, aut Duces) quæ ingredi audent Monialium Monasteria, virtute quorumcumque facultatum à Romano Pontifice, Legato, Episcopo, vel aliis antè conceſſarum, excommunicationem Pontifici reſeruatam ipſo facto contrahunt, conſtat ex cit. Motu Gregorij XIII. *Vbi gratia*, & ex cit. Motu Pauli V. *Monialium ſtatui*. An autem in dictis Motibus includantur etiam Reges, Imperatores, ipſorumque vxores, filij & filię? Vide ſuprà dub. 30. & inſrà dub. 74.
- Thom. Delbene de Immunit. Eccl. Pars II.

Dico tertio: omnes Abbatiffæ, Abbates Conuentus, ac alij Monasteriorum cuiuſque ſexus Superiores, & perſonæ, quocumque nomine vocentur, eandem excommunicationis Pontifici reſeruatae penam incurrunt, ac etiam penam priuationis dignitatum, Beneficiorum, & officiorum ſuorum, & penam inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda, ſi in Monasteria ſua faciant, vel permittant quemquam ingredi prætextu huiusmodi licentiarum, & facultatum, conſtat ex eodem Motu proprio Gregorij XIII. & Pauli V.

Dico quarto, eandem penam excommunicationis Pontifici reſeruatae, & priuationis dignitatum, beneficiorum, ac officiorum ſuorum, & inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda contrahunt, qui ex facultate Episcopali, vel Superiorum (quorum eſt illam concedere) ingrediuntur abſque neceſſitate, & Moniales, quæ eos aliter admittere præſumunt: conſtat etiam ex eodem Motu proprio Gregorij XIII. & Pauli V.

Dico quinto, perſonæ Pontificali dignitate præditæ, quibus regimen Monasterij Monialium quovis modo incumbit, ſi Monasteria Monialium, præterquam in caſibus neceſſariis, ingrediantur, prima vice ſunt Eccleſiæ ingreſſu interdictæ, ſecunda vice à munere Pontificali, & à diuinis ſuſpenſæ, atque deinceps ipſo facto excommunicatæ: ſi autem ſint Regulares Prælati, ad quos regimen Monasterij Monialium quovis modo ſpectat, & dicta Monasteria, præterquam in caſibus neceſſitatis, ingrediantur, ſunt ſimiliter excommunicati, ac priuati omni officio, & miniſterio: conſtat ex citato alio Motu proprio Gregorij XIII. qui incipit: *Dubius que emergunt*.

Dico ſextò, ingredientes peculiatia Monialium Monasteria, contrahunt etiam alias antiquiores excommunicationes, quia Gregorius IX. & Eugenius IV. reſeruatam excommunicationem ipſo facto incurrendam tulerunt in præſumentes ingredi Monasteria S. Clare, & Bonifacius IX. excommunicationem tulit in præſumentes ingredi Monasteria Ordinis Prædicatorum: & Iulius II. in ingredientes Monasteria Conceptionis, ſicuti patet ex Conſtitutionibus Summorum Pontificum apud Rodrig. om. 1. queſtione 47. art. 1. & 2. & apud Compendiatorem priuilegiorum Mendicant. verb. *Ingredi Monasteria Monialium*.

Ex his dictis ſoluuntur 16. Dubitationes immediate ſequentes.

DUBITATIO LV.

An ingrediens Monialium Monasterium ex licentia quidem Superioris in ſcriptis obſenta, non tamen iuſtè (id eſt, in caſu neceſſario, ut petit Tridentinum) conſeſſa, contrahat Tridentini excommunicationem non reſeruatam.

SUMMARIUM.

- 1 *Ingrediens Monialium Monasterium ex licentia Superioris in ſcriptis obſenta, ſi Superiori allegauerit bona fide cauſas ſui ingreſſus examinandas, nullam ſimpliciter contrahit excommunicationem, ſtante cauſa approbatione, & bona fide ingredientis.*

Y

2 *Ingrediens*

- 2 *Ingressus Monialium Monasterium falsam causam proponendo, & Superiorem decipiendo, contrahit non reservatam excommunicationem Pontifici.*
- 3 *Ingressus, si Superiorem non deceperit sua potestate abutentem in concedenda extra casum necessitatis licentia, si Superioris abusum novit, contrahit excommunicationem etiam Tridentini, secus est si bona fide excusetur.*
- 4 *Licentia non liberam, sed prudentia consonam voluntatem importat ad allegata per Bartolum.*
- 5 *Excommunicatio Tridentini cadit super ingrediens absque superioris licentia citra causam rationabilem, & manifestam concessa.*
- 6 *Licentia, utpote ab inferiore sine iusta causa concessa, est nulla, & irrita.*
- 7 *Superior concedens licentiam ingrediendi sine iusta causa non incurrit excommunicationem.*

Responderetur, & dico primò, si ingrediens proposuit Superiori bona fide causas ingressus ab eo examinandas, & Superior concessit licentiam, ingrediens nullam simpliciter excommunicationem contrahit: quia tunc licet causa ingressus reuera non sit sufficiens, ille tamen (cum eam iudicio Superioris, cuius est approbare, vel reprobare, discutendam bona fide proposuerit) non peccat; sed si quæ culpa est, illa Superioris, non ingredientis est: ergo nullam simpliciter excommunicationem contrahit.

2 Dico secundò, si ingrediens falsam causam proponendo, Superiorem decepit, non reservatam Pontifici excommunicationem contrahit, quia tunc (cum licentia sit per fraudem extorta, consequenter ratione erroris inuoluntaria) perinde est, ac si illa concessa non esset, & sic est ingredi sine licentia. Suarez tom. 4. de relig. tract. 8. lib. 1. cap. 9. num. 14. Bonac. de claus. quest. 1. punct. 4. & Lezana tom. 1. c. 25. num. 20.

3 Dico tertio, si ingrediens Superiorem non decipit, sed iste sua potestate abutens concessit extra casum necessitatis licentiam, & ingrediens Superioris abusum novit (si enim non novit, bona fide excusatur) contrahit excommunicationem etiam Tridentini. Doctores *supra cit.* & probatur, quia (licet Tridentinum in cit. cap. 5. quando excommunicationem tulit, his solis verbis vsum sit: *Ingressi septa Monasterij nemini liceat, sine Episcopi, vel Superioris licentia in scriptis obtenta, sub excommunicationis poena ipso facto incurrenda, ubi cum non faciat mentionem de iusta causa, sed statim subdat, Episcopum non debere illam absque causa necessaria concedere; videtur, quod excommunicatio, cum sit poenalis, non sit extendenda ad licentiam absque causa necessaria concessam*) tamen satis in his verbis, absque superioris licentia, & in scriptis obtenta (in quorum defectum excommunicationem statuit) explicuit Tridentinum necessitatem causæ iustæ, cum ly *licentia*, non liberam, sed prudentiæ consonam voluntatem importet, ut rectè dixit Bart. in l. alio, ff. de alimentis, & c. cibariis legatis, num. 8. Ancharan. in cap. fin. de testam. in 6. num. 10. & alij complures, quos citat, & sequitur Suar. tom. 4. de Relig. lib. 1. cap. 9. num. 14. & Menoch. lib. 1. de arbit. quest. 8. num. 45. & seqq. quod inde etiam patet, quia ideo Tridentinum licentiam in scriptis exigit, ut illa nonnisi maturè concedatur.

Confirmatur, quia Tridentinum ibi in principio dicit se innovare cap. periculoso, de statu Regular. in 6. (ubi ad hunc ingressum rationabilis, & ma-

nifesta, simul cum Superioris licentia, causa exigitur: ergo dicti Tridentini excommunicatio cadit super ingrediens absque Superioris licentia citra causam rationabilem, & manifestam concessa.

Confirmatur secundò; quia dato quod ingrediens non contrahat excommunicationem Tridentini non reservatam, contrahit tamen aliam Pontifici reservatam, ut dicitur *dub. 65.* & ratio pro nunc breviter est, quia huiusmodi licentia, utpote ab inferiore sine iusta causa concessa, est nulla & irrita, ut patet ex Motu Gregorij XIII. *Vbi gratia*, in quo Motu imponitur poena excommunicationis reservatæ, & privationis beneficiorum, & inhabilitatis in eos, qui ex facultate Episcopi, vel Superiorum, ad quos pertinet facultatem concedere, absque urgenti necessitate ingrediuntur, & in Moniales, quæ illos aliter admittere præsumunt) illamque contrahit, etiam si tempore concessionis adfuit causa iusta, si tamen tempore ingressus cessavit, ut dicitur *cit. dub. 65.* An verò excommunicationem contrahat etiam si tempore concessionis non adfuit causa iusta, adfuit autem tempore ingressus, dicitur eadem *dub. 65.*

Ceterum, an ingrediens ex causa iusta, & de Superioris licentia, sed non in scriptis obtenta, peccet, & dictas censuras, poenæque contrahat? Dixi *dub. 7. 36. & 37.*

Item an Superior concedens licentiam ingrediendi sine iusta causa, incurrat excommunicationem? Responderetur negativè; quia huiusmodi excommunicatio nullibi expressa reperitur. Item an Superior permittens, aliquam Monialium Monasterium absque iusta causa ingredi, incurrat excommunicationem, & alias iuris poenas, patebit ex dicendis *dub. 56. & seqq. usque ad 67.*

DVBITATIO LVI.

An contrahat Tridentini excommunicationem non reservatam ingrediens sine licentia Superioris, sed animo habitum regularem assumendi, & profutendi.

SUMMARY.

- 1 *Ingressus sine licentia Superioris, sed animo habitum regularem assumendi, & profutendi, contrahit excommunicationem Tridentini non reservatam.*
- 2 *Puella sic ingredientiens stante bona fide à peccato, & à censuris in foro interno excusatur, secus est in foro externo.*

Responderetur ex dictis *cit. dub. 7. & 36.* affirmatiue; quia ad excommunicationem non contrahendam præter causam iustam, requiritur Superioris licentia, eaque in scriptis: ergo quamvis ratione bonæ fidei (quæ reperiri solet in puellis) regulariter loquendo, à peccato, & sic à censuris, & poenis excusetur, saltem in foro interno; secus tamen in foro externo. Doctores, quos citat, & sequitur Bonacina de claus. quest. 4. punct. 1. num. 3.

DVBITATIO LVII.

An contrahat Motus Gregor. XIII. *Vbi gratia*, excommunicationem referuatam contra ingredientes Monasteria Monialium virtute facultatum vsque tunc concessarum decretam, ingrediens virtute licentiae ab Episcopo ante dictum Motum Gregorij XIII. concessa.

S V M M A R I V M.

- 1 *Ingressi virtute licentiae ab Episcopo ante dictum Motum Gregorij XIII. concessa contrahit excommunicationem referuatam contra ingredientes Monasteria Monialium virtute facultatum vsque tunc concessarum decretam, & cur.*
- 2 *Auctor facit unum obiectum assignando contradictionem in dicto Motu: tandem soluit, & concludit.*

Suppono, dubitationes sequentes locum habere etiam in Motu Pauli V. *Monialium statu*. Hoc supposito.

Respondetur affirmatiue, quia dictus Motus Gregorij XIII. loquitur in principio de quorumcunque Superiorum licentia, sicuti constat ex iis verbis: *Tunc a praedecessoribus nostris, quam etiam a nobis, & Sedis Apostolicae Legatis, aut aliis: vbi per ly alius, satis clare comprehendit omnes Superiores, qui possunt licentiam concedere, quia alioquin esset verbum superfluum: ergo, &c.*

2 *Obiicies: Motus Gregorij XIII. paulo post principium excommunicat ingredientes ex licentia Episcopi, vel alterius legitimi Superioris, praeter casus necessarios concessa; cum tamen in principio excommunicauerit ingredientes virtute licentiarum, etiam in casibus necessariis concessarum: ergo si dicatur, Motum loqui in principio etiam de licentia Episcoporum, ac inferiorum Praelatorum, erit contradictio.*

Respondetur: nego consequentiam, quia in principio loquitur Motus de licentiis a quocumque vsque tunc ob quamvis urgentissimam causam concessis, quas omnes reuocat, & ideo illis iam reuocatis vtem excommunicat; paulo vero post loquitur de licentiis in posterum concedendis, quas ibi non reuocat, & ideo solum illis, extra casus necessarios, vtem excommunicat.

DVBITATIO LVIII.

An contrahat eiusdem Motus Gregor. XIII. poenas ingrediens solum virtute facultatis alicuius sibi concessa, vel etiam ingrediens absque vlla prorsus facultate, seu licentia.

S V M M A R I V M.

- 1 *Ingressi Monasteria Monialium solum virtute facultatis alicuius sibi concessa, vel etiam ingrediens absque vlla prorsus facultate, seu licentia Thom. Delbene de Immunit. Eccles. Pars II.*

tia, contrahit poenas Motus Gregor. XIII.

- 2 *Motus Gregorij XIII. cum sit poenalis non est extendendus ad casum alium similem, etiam ex identitate rationis.*
- 3 *Excommunicatio lata contra Matrimonium contrahentes in Clement. vnic. de consanguin. & affin. contra solemne votum castitatis, comprehendit tantum Moniales professas cuiusque nubentes, & eas in uxores accipientes, & viros professos, & vel in sacris constitutos matrimonium contrahentes, non autem feminas saeculares professo nubentes.*
- 4 *Pius V. in quodam suo Motu, qui incipit, Regularium personarum, excommunicationem decreuit praecipue contra seminas Monasteria virorum praetextu facultatum vsque tunc concessarum ingredientes.*
- 5 *Afferuntur nonnulla argumenta ad probandum mentem Gregorij XIII. fuisse comprehendere quoscumque ingredientes, & admittentes: demum soluntur.*
- 6 *Motus Gregorij XIII. & similis circa clausuram, licet tendat ad vitanda peccata, & in salutem animarum, tamen quoad clausuram est simpliciter odiosus, & non favorabilis.*
- 7 *Ingressi, vel admittens sine vlla facultate, & licentia grauius delinquit, quam qui cum facultate, seu licentia.*
- 8 *Argumentum desumptum a maiori, seu minori rationis in materia censurarum non valet.*
- 9 *Multoties in iure magis puniuntur delicta minora committentes propter specialem rationem qua in illis concurrunt.*
- 10 *Ingressi etiam ad malum finem, dummodo tamen sine praetextu licentiae ingrediatur, non contrahit probabilius poenas Motus Gregorij XIII.*
- 11 *Lex poenalis probabilis non extenditur quoad poenam ad casum non expressum, etiam si in illo sit maior, nedum eadem ratio.*
- 12 *Ingressi, qui habent dictas facultates, si ingrediuntur non facultatibus inuites, sed quasi illas non habentes, non contrahunt poenas dicti motus Gregorij XIII.*
- 13 *Item nec eas contrahunt admittentes sic ingredientem.*
- 14 *Admittens ingredientem Monasterium Monialium non virtute praedictarum facultatum, neque contrahit excommunicationem latam in Tridentino, & cur.*
- 15 *Admittens non incurrit excommunicationem ratione participationis cum excommunicato in crimine criminoso, quia talis excommunicatio non incurritur, nisi praeterea denuntiatione excommunicati.*
- 16 *Ingressi tam praetextu facultatum, quas nouit irritas esse ob reuocationem Gregorij XIII. quam praetextu facultatum inualidae obtemerum ob subreptionem, vel aliam causam, probabilis non contrahit excommunicationem, & poenas dicti motus.*
- 17 *Non enim nulla sunt partes, & qualitates.*
- 18 *Nomine praetextus non venit qualibet causa, sed solum illa, de qua in casu sermo est.*
- 19 *Idem est ingredi ex facultate valida obtema, sed iam reuocata, ac ingredi ex facultate inualide obtema quoad ius ingrediendi, non autem quoad poenas ingredientibus impositas.*
- 20 *Ingressi si tempore ingressus fingeret se habere*

vero facultatum ingrediendi Monasterium Monialium obtentam post dictum Motum Gregorij XIII. non contraheret pœnas talis Motus, sed solum excommunicationem Concilij Tridentini.

¹ SUppono ex dictis *suprà* dubitat. 54. ingredientem Monasteria Monialium absque vlla prorsus licentia, contrahere excommunicationem in Tridentino decretam, quæ tamen Pontifici non est reservata, uti reservata est, quæ decernitur in hoc Motu Gregorij XIII. in quo etiam ingredientem admittens variis pœnis afficitur, ut in *ciat. dubitat. 54.* dicebam: quapropter omnino videndum est, an eæ pœnæ comprehendant solum ingredientem prætextu facultatis, seu licentiæ, & similiter solum eum, qui sic ingredientem admittit; an potius omnes eos, qui absque debita licentia ingrediuntur, & similiter omnes eos, qui sic ingredientem admittunt. Hoc supposito.

² Respondetur contrahere Motus Gregorij XIII. pœnas solum ingredientem, & admittentem prætextu facultatum; quia de his tantum ingredientibus & admittentibus dictus Motus expressè loquitur.

Confirmatur; quia cum talis Motus sit pœnalis, non est extendendus ad casum alium similem, etiam ex identitate rationis (uti dicebam

³ *cap. 16. dubitat. 24. sectione 3.* & constare videtur ex Clement. unic. de consanguin. & affin. ubi cum excommunicentur matrimonium contra solenne votum castitatis contrahentes, tamen quia textus non loquitur vniuersaliter, sed excommunicat Moniales professas cuicumque nubentes, & eas in uxorem accipientes, & viros professos, vel in sacris constitutos matrimonium contrahentes, communiter Doctores apud Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 48. numero 2. tradunt dictam excommunicationem non contrahere fœminas seculares professas nubentes) & sic multò minus est extendendum ad casum nostrum, ubi non est identitas, sed diuersitas rationis; cum multò audaciores sint ad ingressum, qui ingressus facultatibus aliquibus innituntur: quapropter oportuit hos præcipuè grauioribus pœnis subicere, sicuti in simili fecit Pius V. in quodam suo Motu, qui incipit, Regulam personarum, ubi propterea excommunicationem decreuit præcipuè contra fœminas Monasteria virorum, prætextu facultatum vsque tunc concessarum ingredientibus, de quo Motu dicam infra dub. 72. & seqq.

Atque ita docent probabilius Suares tom. 5. in 3. part. disputat. 22. sect. 6. numero 11. & seqq. Rodriguez tom. 1. qq. Regular. quest. 47. art. 1. & quest. 48. art. 2. Sayr. de censur. lib. 3. capit. 31. numero 10. Miranda de Monial. quest. 2. art. 10. conclus. 1. Barbosa de potest. Episcop. part. 3. allegat. 102. numero 37. Campanile rubr. 12. cap. 16. numero 24. Diana part. 2. tractat. 5. resolut. 32. Sà de excommunicat. Pape referu. Bonacina de Claus. questione 4. punct. 5. numero 4. Zerola part. 1. verb. Moniales, ad 8. quest. edit. 2. Philarch. tomo 1. part. 1. lib. 3. capite 30. ad fin. & alij contra Nauarrum capite 27. numero 105. & in Comment. 4. numero 62. notab. 4. Coriolan. de casib. referu. 2. part. cas. 3. numero 40. Azorium tomo 1. lib. 13. cap. 8. quest. ult. Quarantam verb. Monasteria Monialium, Beiam part. 1. cas. 30. Riccium in praxi, tomo 1. resolut. 544. numero 4. Filliucium tomo 1. tractat. 15. capit. 5. numero 119.

Raynerium cap. 9. excommunicatio 15. Homobonum part. 1. tract. 5. cap. 9. n. 60. Cherubinura tom. 2. const. 28. Gregorij XIII. schol. 1. Graff. 1. part. dec. lib. 4. cap. 23. numero 8. Villagutam de iuris, questione 35. numero fin. & Zecchium titul. de regular. cap. 3. numero 11.

Obiicies: Gregorius XIII. declarauit, mentem suam fuisse comprehendere quoscumque ingredientes, & admittentes.

Respondetur, de hac declaratione non constat authenticè. Sic Doctores *suprà* cit.

Obiicies secundò; stylus, & praxis Pœnitentiariæ seruat in praxi sententiam oppositam, teste Filiucio loco cit. & tract. 29. c. 8. n. 170.

Respondetur, distinguo antecedens: tanquam tutiorem, concedo; tanquam probabilior, nego.

Obiicies tertio, Motus Gregorij XIII. cum tendat ad vitanda peccata, est in salutem animarum: ergo ampliandus, vt potè fauorabilis, non autem odiosus.

Respondetur, transeat antecedens: at nego consequentiam; quia licet propter dictam rationem sit ille aliquantulum ampliandus, non tamen propterea est sufficiens, vt ad casum etiam omnino diuersum ampliatur. Adde, quod dictum Motum & similem circa clausuram esse simpliciter odiosum, & non fauorabilem, tenent Doctores, quos citat, & sequitur Hieronym. Rodriguez in compend. 99. Regular. resolut. 26. num. 18. & Diana 3. part. tractat. 2. resolut. 67. contra Merollam tomo 1. disp. 1. diff. 7. numero 498. & alios.

Obiicies quarto, grauius delinquit, qui ingreditur, vel admittit absque vlla prorsus facultate, seu licentia, quàm qui cum facultate, seu licentia: ergo multò magis pœnas Motus Gregorij XIII. contrahit prior, quàm posterior delinquens.

Respondetur, transeat antecedens: at nego consequentiam, quia probabilius in materia censurarum, & pœnarum non valet argumentum à maioriore, nedum à paritate rationis; quia multoties in iure magis puniuntur delicta minora committentes propter specialem rationem, quæ in illis concurret: & sic, uti dicebam, est in casu nostro, propter maiorem scilicet ingrediendi audaciam, quæ reperitur in iis, qui quibuscumque facultatibus innituntur. Quapropter probabilius etiam neque pœnas Motus Gregorij XIII. contrahit, qui ingreditur ad malum finem, si sine prætextu licentiæ ingrediatur, quia lex pœnalis probabilius non extenditur quoad pœnam, ad casum non expressum, etiam si in illo sit maior, nedum eadem ratio; sicuti *suprà* dicebam, & colligitur ex cap. quicumque, de sentent. excommunicat. & docet Gloss. in Clement. 1. de consanguin. & affin. Caietan. verb. Excommunicatio, in princip. & in cap. 47. Anton. cap. fin. de consuetud. num. 58. Castrus lib. 1. de lege pœnali, cap. 7. Sanchez de matrim. lib. 10. disp. 4. numero 3. Barbosa citat. part. 3. alleg. 101. numero 82. & Diana citat. resolut. 32. contra Roland. à Valle consil. 27. num. 48. volum. 1. Beiam loco cit. Gomez var. lib. 1. cap. 5. numero 12. Gutierrez 99. Canon. lib. 1. cap. 10. numero 3. & consil. 50. num. 8. Molinam de primogen. Hispan. lib. 1. cap. 5. num. 10. & Lambertinum de iure patronat. lib. 2. part. 1. quest. 10. art. 4. qui tenent oppositum, quod scilicet lex pœnalis extendatur ad casum similem non expressum, etiam si in eo sit eadem, nedum maior ratio. Vide quæ dicebantur dub. 11.

Ex

- 12 Ex dictis sequitur, quod pœnas Motus Gregorij XIII. nec contrahant ingredientibus, qui habent dictas facultates, si ingrediuntur non facultatibus innitentes, sed quasi illas non habentes; nec dictas pœnas contrahant sic ingredientem admittentes, quia tunc tales non dicuntur ingredi, nec ingredientem admittere virtute alicuius facultatis: quod ad contrahendas dictas pœnas requiritur, ut constet ex illis verbis: *Præcipimus, &c. ne in Monasteria, domus, & loca sua quemquam præ exu huiusmodi licentiarum, & facultatum ingredi faciant, vel permittant.* Vide Nauarrum *comment. 4. numero 62. notab. 4. de Regular. & Rodriguez in Exposit. Motus Pij V. qui incipit: Regularium personarum.*
- 14 Dices, saltem admittens ingredientem Monasterium Monialium, non virtute prædictarum facultatum contrahit excommunicationem latam in Tridentino *sess. 25. de Regul. c. 5.*
Respondetur, nego antecedens, quia Tridentinum ibi excommunicationem infert in egredientes, nullam mentionem faciens de admittentibus. Vide *dub. 61.*
- 15 Instabis, admittens incurrit excommunicationem, quia participat cum ingrediente in crimine criminoso, iuxta *cap. nuper, & cap. si concubina, de sentent. excommunic.*
Respondetur nego antecedens, quia ad excommunicationem (propter dictam participationem) incurrendam requiritur excommunicationem, cum quo quis in crimine criminoso participat, esse publicè de illa excommunicatione denunciatum (ut communiter docent Doctores, quos citat, & sequitur Sanch. *de matrim. lib. 7. disp. 48. num. 4.*) quod non est in nostro casu.
- 16 Caterum, an non solum ingrediens prætextu facultatum, quas nouit irritas esse ob reuocationem Gregorij XIII. sed etiam ingrediens prætextu facultatum inualidè obtentatum ob subreptionem, vel aliam causam, contrahat excommunicationem, & pœnas dicti Motus Gregorij XIII.
Respondetur etiam probabilius negatiuè; quia Pontifex loquitur de ingredientibus prætextu facultatum, quas ipse reuocat, ibi: *Ipsum licentiarum prætextu; ac reuocatio non cadit super licentias inualidas, & nullas; quia non reuocatur, quod non est, cum non entis nullæ sint partes, & qualitates; idemque dicitur de dispositione Pauli V. Monialium statui, de qua dicebam supra dubitat. 54.*
- Obiicies, nomine prætextus venit non solum vera causa, sed etiam ficta: ergo etiam ingrediens prætextu facultatum inualidè obtentatum contrahit pœnas.
- 18 Respondetur, nomine prætextus non venire quamlibet causam, sed solum illam, de qua in casu sermo est: in casu autem nostro sermo est de ingredientibus prætextu licentiarum, quas Summus Pontifex reuocat.
- 19 Obiicies secundò, idem est ingredi ex facultate valide obtenta, sed iam reuocata, ac ingredi ex facultate inualidè obtenta, cum utraque viribus careat, & ius vllum non conferat.
- 20 Respondetur, idem esse quoad ius ingrediendi, non autem quoad pœnas ingredientibus impositas. Addo, eum qui tempore ingressus fingeret se habere facultatem ingrediendi Monasterium Monialium obtentam post dictum Motum Gregorij XIII. nec contrahere pœnas talis Motus, quia sicut istas

Thom. Deibene de Immunit. Eccl. Pars II.

pœnas non contrahit, qui ingreditur ex vi facultatis ab Episcopo obtentæ post prædictum Motum (et si illa alio titulo inualida sit) cum in dicto Motu non irritentur licentiæ in futurum obtinendæ; ita neque pœnas dicti Motus contrahit, qui ingreditur ficta facultate, seu licentia: contrahit tamen excommunicationem Tridentini *sess. 25. cap. 5.* (de qua dicebam *cit. dub. 54.*) quia reuerà ingreditur sine licentia.

DUBITATIO LIX.

An contrahat pœnas dicti Motus Gregorij XIII. quilibet ingrediens virtute prædictarum facultatum quomodocumque culpabiliter, vel solum culpabiliter ex scientia? Vbi etiam de ingredi faciente, vel permittente?

SECTIO I.

Dubitationis Resolutio.

SUMMARIUM.

- 1 *Ingrediens virtute facultatum culpabiliter ex scientia, & sic ex audacia, & presumptione, atque adeo ex ignorantia non quacumque, licet quantumque culpabili, & crassa; sed solum ex ignorantia adeo crassa, & supina, ut reperiatur ingens temeritas, contrahit pœnas dicti motus Gregorij XIII.*
- 2 *Verbum audere temeritatem exigit.*
- 3 *Ignorantia solum crassa & supina, & non qualibet alia est sufficiens ad contrahendas pœnas auarienti- bus statutas.*
- 4 *Ignorantia nedum crassa & supina, sed etiam affectata excusat à censura lata contra scienter facientes, & cur.*
- 5 *Ignorantia affectata æquiualeat scientia quoad incurrendam culpam contra legem, non tamen æquiualeat scientia quoad incurrendam pœnam contra legem.*
- 6 *Qui eligit nescire ut liberior delinquat, videtur grauius contemnere legem; peccatum tamen illud dicitur grauius per relationem ad actum voluntatis, quo voluit quis ex proposito ignorare, non autem secundum se, & absolutè consideratum.*
- 7 *Quod scienter fit est voluntarium in se, ac directè: quod autem fit per ignorantiam affectatam, est voluntarium tantum in causa, & indirectè, scilicet in ipsa ignorantia.*
- 8 *Dispositio loquens de scientia non comprehendit ignorantiam affectatam ex proprietate sermonis; sed ex quadam extensione, & in materia pœnali non debet fieri extensio de casu ad casum, etiam si ex larga significatione vocabuli posset ille casus comprehendi.*
- 9 *Presumptio importat temeritatem, & malitiam, quæ excludat omnem ignorantiam.*
- 10 *Ignorantia affectata non æquiparatur scientia vera, sed scientia ficta.*
- 11 *Constitutio pœnalis loquens de casu vero non comprehendit casum fictum.*
- 12 *Pœna imposita heredi non vindicanti necem defuncti*

non comprehendit fideicommissarium, qui est haeres fictus.

- 13 Lex, quae punit occupantem rem alterius, non comprehendit occupantem rem hereditariam, quae ficta, & non verè est alterius.
- 14 Poena illius legis, quae imponitur maiori venienti contra iuramentum, non ligat minorem venientem contra iuramentum suum.
- 15 Minor iurans reputatur maior ratione iuramenti per fictionem iuris, à qua fictione poena recedit.
- 16 Constitutio noua loquens in casu vero quando, & quomodo comprehendat casum fictum.
- 17 Clerici non residentes de iure communi fructus Beneficiorum non percipiunt, exceptis infirmis, & existentibus in seruitio Papa, & duobus Canonicis existentibus in seruitio Episcopi, cum hi residere censeantur, & per nouam constitutionem superuenientem non includantur supradicti casus, à iure communi excepti.
- 18 Constitutio disponens idem quod ius commune debet recipere omnes limitationes, & interpretationes iuris communis; at secus est quando constitutio noua esset prae, vel contra ius commune.
- 19 Ignorantia affectata minor est quam scientia.
- 20 Verbum (saltem) denotat diminutionem.
- 21 Ignorantia affectata, nedum crassa, & supina quacumque, siue iuris, siue facti excusat à censuris in casu supradicto.
- 22 Limita id verum tantum esse in dispositionibus, seu legibus odiosis, non autem in fauorabilibus.
- 23 Leges fauorabiles loquentes in casu vero, extenduntur etiam ad casum fictum.
- 24 Ignorantia affectata, siue iuris, siue facti excusat legentes libros Haeticorum ab excommunicatione lata contra scienter legentes, contra nonnullos oppositum tenentes.
- 25 Operantes quodcumque aliud ex ignorantia, siue iuris, siue facti affectata, non contrahunt poenam contra facere aliquid praesumentes, aut casu temerario facientes latam.
- 26 Ignorantia affectata excusat violentam clausuram Monialium à contrahenda excommunicatione lata à Gregorio XIII. contra clausuram violare praesumentes.
- 27 Ignorantia affectata excusat loquentes cum Monialibus à contrahenda excommunicatione lata ab Ordinario contra loquentes sine licentia.

Respondetur, illas contrahere solum, qui ingreditur virtute facultatum culpabiliter ex scientia; & sic ex audacia, & praesumptione, atque adeo ex ignorantia non quacumque, licet quantumcumque culpabili, & crassa; sed solum ex ignorantia adeo crassa, & supina, vt reputetur ingens temeritas. Ratio est, quia ibi dicitur: Ne ipsarum licentiarum prae-textu Monasteria huiusmodi quouis modo ingredi audeat. Et ex alio capite ly audere temeritatem exigit, itavt solum ignorantia tam crassa, & supina, quam dicebam, & non quaelibet alia sufficiat ad contrahendas poenas audientibus statutas, sicuti contra Toletum lib.1. cap.48. & Alterium de censuris disputat.12. cap.5. §. hoc autem, docent Sanchez de matrim. lib.9. disputat.32. num.40. Nauar. comment.4. de Regular. num.62. Molina tract.5. disputa.71. numero13. Auila de censur. part.2. cap.6. disputa.10. dubit.6. Pontius de matrim. lib.10. cap.6. numero10. Curiel. in part.2. questione76. art.4.

dubit.4. Diana part.3. tract.5. resol.13. Suarez de censur. disput.4. sect.10. numero2. & Henric. lib.13. cap.23. numero3. Vide quae dicebantur cap.16. dubitat.36. numero3. & cap.17. dubitat.1. numero10.

Et hoc, quod modò dixi, adeo verum est, vt lib.4. de Parliamentis, dubit.4. sect.19. subsect.31. pag.78. plus defenderim, scilicet quod si, vt in calu nostro, quem dicebam, excommunicatio, vel quacumque alia censura, aut poena feratur contra scienter facientes, non contrahat illam is, qui contra facit, etiam ex ignorantia affectata, nedum ex ignorantia crassa, & supina quacumque talis poena: atque ita contra Gloss. clem.1. de consang. Francum cap.2. de const. in 6. S. Antoninum 3. part. tit.24. cap.34. Rosellam excommunicatio 1. cas.43. numero2. Sylvestr. excommunicatio 9. cas.41. numero76. Tabienam excommunicatio 5. cas.46. num.3. notab.2. Graff. 1. part. decis. lib.4. cap.9. num.38. Henriquez lib.13. de excommunicat. cap.23. num.13. Suarez tomo5. in 3. part. disputa.4. sect.10. numero1. Sanchez lib.9. de matrim. disputa.32. numero40. Molinam tract.5. de iust. disputa.71. numero13. Layman lib.1. tract.5. cap.5. numero8. docent Sanchez tacite se retractans lib.2. Moral. cap.10. numero38. Duardus in Bull. Can. lib.1. quaestione36. numero3. Anguianus de legibus, tom.1. lib.4. controu.4. numero18. Bonaeina de censur. disp.2. quaest.5. punct.4. numero9. & in Bull. Can. tom.3. disput.1. quaestione2. punct.4. numero9. Filliucius tom.2. tract.2. cap.7. numero205. Pasqualigus in cit. decis.376. numero4. Diana part.3. tract.5. resol.13. & alij.

Primò, quia verba legis poenalis non sunt extendenda ultra proprium significatum, sed potius sunt restringenda, iuxta reg. odia, de reg. iur. in 6. at qui ex ignorantia affectata, nedum ex ignorantia crassa, & supina quacumque aliquid facit contra legem, verè non facit scienter contra legem: ergo non incurrit in poenam contra scienter facientes latam à lege, licet enim faciat ex ignorantia affectata contra legem, & id causetur à culpa, adhuc tamen non scienter facit contra legem; & sic licet ignorantia affectata aequiualet scientiae quoad incurrendam culpam contra legem, non tamen aequiualet scientiae quoad incurrendam poenam contra legem: haec enim imponitur solum aduersus scienter facientes contra legem.

Non obstat, quod peccatum ex ignorantia affectata commissum, grauius sit, quam si ex certa scientia committeretur, ex eo quia qui eligit nescire, vt liberius delinquit, videtur grauius contemnere legem, vt dicitur in 1. 2. quaestione6. art.8. Non obstat, inquam; nam dicitur peccatum illud grauius, per relationem tantum ad actum internum voluntatis, quo voluit quis ex proposito ignorare, vt liberius legem violaret (eo enim actu videtur magis legem contemnere:) at verò secundum se, & absolute consideratum, est minus graue, cum sit minus voluntarium, quam si ex certa scientia committeretur, quia quod scienter fit, est voluntarium in se, ac directe; quod autem fit per ignorantiam affectatam, est voluntarium tantum in causa, & indirecte, scilicet in ipsa ignorantia: cum igitur excommunicatio non puniat principaliter actum internum, sed actum externum, verbi gratia die Veneris comestionem carnis secundum se consideratam, quae comestio fit ignoranter die Veneris;

neris; manifestè sequitur, vescentem carnibus ex ignorantia affectata, die Veneris, non contrahere excommunicationem contra scienter carnem die veneris comedentes latam: & hoc verum est, etiam si actus ille voluntaris, quo ignorantia affectatur, actu perseveret, quando fit violatio exterior legis, quia eadem est ratio utrobique.

8 Secundo, quia quod dispositio loquens de scientia, comprehendat ignorantiam affectatam, non est ex proprietate sermonis, sed ex quadam extensione, cap. eos qui, de tempor. Ordin. lib. 6. vers. seu affectata ignorantia, quod verbum est ampliativum præcedentis sermonis, leg. si quis iura legaverit, ff. de acq. & argenti, leg. at in materia penali non debet fieri extensio de casu ad casum, præsertim si non sit omnimoda ratio, leg. penult. & leg. fin. Cod. de interd. matrimon. inter tut. & pupill. etiam ex larga significatione vocabuli posset ille casus comprehendere, leg. si uxor, in princip. ff. ad leg. falam de adul. ergo, &c. Vide Franc. Aret. in cap. per tuas, de probat. Caietan. verb. Excommunicatio; capite 81. Nauarrum cap. 27. num. 24. & in cap. si uimimus, num. 62. & Lezanam como 1. cap. 10. num. 33, qui rectè aiunt, quod præsumptio importet temeritatem & malitiam, quæ excludat omnem ignorantiam.

10 Tertiò, quia ignorantia affectata non æquiparatur scientiæ veræ, sed scientiæ fictæ, cap. cum inhibito, de claud. despons. ibi: Cum non inexpleret scientia, vel saltem affectatior ignorantia videatur; quod verbum, videatur, importat fictionem, leg. 1. ff. de vi, & vi arm. sed constitutio penalis loquens de casu vero, non comprehendit casum fictum, leg. antiquum, ff. ad Senat. Consul. Syll. & leg. seq. & notat Franc. Aret. in leg. 1. ff. de vulg. & pupill. ubi pena imposita hæredi non vindicanti necem defuncti, non comprehendit fideicommissarium qui est hæres fictus, leg. filius, §. de eo, quod cert. loc. & facit, quod notat Bartol. in leg. ultim. Cod. unde vi, ubi dicit, quod illa lex, quæ punit occupantem rem alterius, non comprehendit occupantem rem hæreditariam, quæ ficta, & non verè est alterius, leg. 1. §. 1. ff. de rer. diuis. & leg. hæres quinque, ff. de acq. hæred. Unde docet idem Bartol. (quem Doctores sequuntur) in leg. si quis maior, Codice de transact. quod pena illius legis, quæ imponitur maiori venienti contra iuramentum, non ligat minorem venientem contra iuramentum suum, quia licet minor iurans reputetur maior ratione iuramenti, ausent. iuramenta puer. Codice si adversus vendit. id est per fictionem, ideo lex illa non habet locum in eo, qui à iure dicitur maior.

Non obstat, si dicas, quod quando casus verus, & casus fictus æquiparantur à lege antiqua, seu à iure communi, tunc etiam constitutio noua, quæ aliàs est strictè interpretanda, loquens in casu vero, comprehendat etiam casum fictum, cap. cum dilectus, & cap. ad audientiam, de cleric. non resident. ubi Imolus & Panormitan. Sed scientia, & ignorantia affectata æquiparantur in dict. cap. eos qui, de tempor. Ordin. lib. 6. Ergo, &c.

16 Respondetur enim cum Panormitano loco cit. Maiorem esse tantum veram, quando Constitutio noua disponit idem, quod ius commune, quod æquiparat illos duos casus, verbi gratia de iure communi est, quod clerici non residentes fructus beneficiorum non percipiant: excipiuntur infirmi, & existentes in seruitio Papæ, & etiam duo Canonici existentes

in seruitio Episcopi (cum hi residere censeantur, cap. cum dilectus, & cap. ad audientiam, de cleric. non resident.) si deinde aduenit aliqua noua Constitutio simpliciter disponens, ut clerici non residentes, seu absentes, fructus beneficiorum non percipiant, non includet supradictos casus à iure communi exceptos, quamvis infirmi, & existentes in seruitio Papæ, vel Episcopi, non verè, sed fictione Iuris, residere dicantur; quinimodò verificabitur etiam in casu ficto, qui habetur pro vero, & sic adest casus, in quo Constitutio loquens de casu vero, verificetur etiam in casu ficto, contra notata in l. 3. §. hæc verba, ff. de reb. gest. & in cap. in nostra, ff. de iur. quod idè est, quia ius commune in hoc æquiparat casum verum, & fictum: quapropter constitutio disponens idem, quod ius commune, debet recipere omnes limitationes, & interpretationes Iuris communis, ut ait Panormit. in cap. cum dilectus, & cap. ad audientiam. At secus est, quando Constitutio noua esset præter, vel contra ius commune: nam tunc constitutio noua non verificatur in casu ficto, sed verba eius debent intelligi proprie, id est secundum proprium significatum, & sic intelligitur illa lex 3. §. hæc verba, & caput in nostra, citatum.

Quartò, quia minor est ignorantia affectata, quam scientia, cap. inhibito, de claud. despons. ibi: Vel saltem affectatior ignorantia, quod verbum, saltem, denotat diminutionem, cap. penult. de donat. inter virum, & uxorem. Sed dispositio penalis non debet extendi de maiori ad minus, l. si uxor, in princip. ff. ad legem Iuliam de adul. Ergo, &c.

Et hoc, quod dixi, scilicet quod ignorantia affectata, nedum crassa, & supina quæcunque excuset à censuris in casu nostro, quem dicebam, verum etiam videtur, siue ignorantia affectata sit iuris, siue facti, quia utrobique est eadem ratio: limitato tamen, quod id verum tantum videatur in dispositionibus, seu legibus odiosis, non item in favorabilibus. Ratio est, quia omnes rationes supra adductæ locum habent solum in odiosis: huiusmodi enim dispositiones sunt restringendæ potius quam ampliandæ; & propterea non extenduntur de casu vero ad casum fictum. At in favorabilibus secus dicendum videtur, quia hæc sunt potius ampliandæ, quam restringendæ; & idè non est mirum, si hæc loquentes de iis, qui scienter aliquid faciunt, extendantur etiam ad eos, qui ex ignorantia affectata operantur: nam cum scienter, & ex proposito ignorare velint, ad hoc, ut liberius actionem prohibitam faciant, dicuntur aliquo modo scienter violare legem: licet enim legis illa violatio non sit eis scienter, & expressè, ac directè voluntaria per modum effectus, est tamen scienter, ac directè, seu expressè voluntaria per modum obiecti, hoc est, scienter, & expressè volita: unde ex communi sententia Doctorum, leges favorabiles loquentes in casu vero, extenduntur etiam ad casum fictum. Ergo dicendum, quod licet ignorantia affectata non sit verè scientia, sed ficta, lex favorabilis tamen loquens de facientibus aliquid scienter, extendenda sit etiam ad eos, qui faciunt ex ignorantia affectata, ob rationem iam dictam.

Hinc qui ex ignorantia siue iuris, siue facti affectata legunt libros hæreticorum, non contrahunt excommunicationem contra scienter legentes latam in Bulla Cæne. Sanch. Duard. & Bonacin. in locis supra cit. quamvis alij ex eodem principio sentiant contrarium: nam cum prædicta lex Ecclesiæ prohibens sit principaliter (inquiunt ipsi) in favorem fidei, & animarum, non est penalis, seu odiosa, & sic restricti

restringenda, sed potius fauorabilis, & sic amplianda, sicuti præter alios docet Suar. in tract. de fide, disp. 20. §. 1. num. 20.

Hinc secundo, qui etiam ex ignorantia, siue iuris, siue facti, affectata operantur quodcumque aliud, non contrahunt poenam contra facere aliquid præsumentes, aut ausu temerario facientes latam, vt in casu nostro, verbi gratia qui ex ignorantia affectata violant clausuram Monialium, non contrahunt excommunicationem latam à Gregorio XIII. contra clausuram violare præsumentes; nec qui ex ignorantia affectata loquuntur cum Monialibus, contrahunt excommunicationem latam contra loquentes cum illis sine licentia Ordinarij (quæ excommunicatio similiter contra præsumentes lata est, saltem in aliquibus locis, vt Neapoli:) & ratio horum est, quia ex dictis, quamvis qui ex ignorantia affectata facit contra legem, videatur præsumere, ac ausu temerario facere contra legem, cum eligat nescire, vt liberius possit violare legem: tamen quia præsumptio, ac temeritas ista non afficit formaliter actum externum, cui principaliter poena imposita est à lege, sed afficit actum internum; sequitur quod quamvis affectans eo modo ignorare, vt liberius delinquat contra legem, possit dici præsumptuosè, ac temerè velle transgressionem legis, per modum obiecti; non tamen sequitur, quod cum facit actum externum cui principaliter poena imposita est à lege, præsumptuosè, & ausu temerario faciat contra legem; cum reuera, quando operatur, non cognoscat se facere contra legem; quare meritò non contrahit poenam contra facere aliquid præsumentes, vel ausu temerario facientes latam à lege, quamvis alij ex eodem principio (vt supra dicebam) probabiliter sentiant oppositum, quia (inquiunt ipsi) vtraque censura prædicta, cum principaliter in fauorem animarum, & Religionis lata sit, non est poenalis, seu odiosa, & sic restringenda; sed fauorabilis, & sic amplianda.

SECTIO II.

An hæc eadem scientia, audacia & præsumptio requiratur etiam in ingredi faciente, vel permittente virtute dictarum facultatum, vt ipse similiter contrahat poenas supradictas.

SUMMARIVM.

- 1 Ignorantia crassa, & supina, excepta qualibet alia minori ignorantia, non excusat à censuris latis in Motu Gregorij XIII. Prælatos & Prælatos aliquem ingredi vigore facultatum facientes, vel permittentes; excusat tamen in Bulla Pauli V.
- 2 Ignorantia etiam vincibilis, & culpabilis, modo non sit crassa, & supina, quando in excommunicatione contrahenda non requiritur scientia, audacia, & præsumptio, probabiliter excusat ab illa contrahenda.
- 3 Censura non contrahitur sine contumacia, & quodam virtuali contemptu.
Censura, seu legis Ecclesiastica contemptor esse non videtur, qui eas prædictas ignorantia ignorat.
- 4 Censuræ sunt institutæ ad medendum, non ad periculum animabus iniiciendum.
- 5 Amplia dictam doctrinam locum habere in ignorantia non tantum crassa, & supina, sed etiam in inconsideratione, & obliuione legis, vel præcepti Ecclesiastici similiter non crassa, & non supina.
- 6 Amplia non solum prædicta locum habere in ignorantia iuris, sed etiam ignorantia facti, verbi gratia si nescias Clericum esse quem percussus; & nihil refert quod deus opera rei illicita.
- 7 Ignorantia tollit voluntarium circa obiectum, quod ignoratur.
- 8 Amplia prædicta locum habere, etiam si ignorantia sit concomitans, v. g. si paratus sis percutere, etiam si scires esse Clericum.
- 9 Censura Ecclesiastica non fertur propter internam operantis dispositionem habituales, vel actuales, sed propter externam Ecclesiastici præcepti contumacem transgressionem.
- 10 Ecclesia, cum non iudicat de occultis, non punit interno affectu delinquentes.
- 11 Amplia dicta de censuris procedere in irregularitate, & restituendi obligatione.
- 12 Amplia prædicta procedere in scientie etiam opus Ecclesie præcepto esse prohibitum, si tamen ignoretur ei annexam esse censuram.
- 13 Doctrina tradita de censuris, intelligi debet contra nonnullos etiam de aliis poenis, præsertim de irregularitate, quæ ex delicto contrahitur, iuxta probabilem opinionem.
- 14 Confessorius inferior potest etiam absolvere à casibus in Bulla Cæne contentis, si peccatum, quod Poenitens commisit, ignorantiam, obliuionem, vel inaduertentiam saltem non crassam, seu supinam reservationis habet.
- 15 Reservatio est veluti poena, & poenam saltem in foro externo probabiliter non contrahit ignorans ignorantia prædicta, sed solum contumax, & poena contemptor.
- 16 Delinquens vt incurrat poenam iuris positam ex delicto, non sufficit vt cognoscat, & aduertat actu opus esse peccaminosum, nec sufficit vt præterea cognoscat, & aduertat actu esse illud prohibitum à iure positivo, nisi cognoscat sub tali poena esse prohibitum.
- 17 Limita doctrinam traditam de ignorantia excusante à contrahendis censuris, non procedere in ignorantia crassa, seu supina, & multò minus in affectata, seu directè volita.
- 18 Ignorantia volita voluntarium culpa non minuit, quia potius malitiam directam, seu ex proposito, & dolum formalem includit.
- 19 Ignorantia crassa, & supina directam malitiam, ac dolum formalem non continet, sicut continet ignorantia affectata.
- 20 Ignorantia si sit nimis crassa in externo foro, interdum ignorantia affectata, & dolo equiparatur.
- 21 Ignorantia vincibilis, & culpabilis non excusat à peccatis, excusat tamen à censura, & ceteris poenis.
- 22 Censura non incurritur ab eo, qui ex metu graui mortis, infamie, &c. transgreditur legem naturalem, si tali transgressionem sit annexa censura, licet peccet contra legem.
- 23 Censura non incurritur à contrahente, & consummante graui metu inducto matrimonio cum consanguinea, licet non mortaliter peccet.

- 24 Censura non incurritur ab eo, qui gravi metu adactus remigat in irremis Turcarum contra Christianos; quamvis ex probabili mortaliter delinquat.
- 25 Gravis metus censetur iustus & probabilis in ordine ad forum externum, & leges positivas Ecclesie; quamvis interdum spectato iure natura à peccato mortali non excuset.
- 26 Ea, quæ sunt de iure positivo ordinariæ non obligant cum tanta severitate, sicut obligant quæ sunt de iure diuino.
- 27 Textus in c. sacris, de iis quæ vi, metu &c. causæ sunt, explicatur.
- 28 Coactio, seu vis semper à censura excusat, quia simpliciter aufert voluntarium; ideoque aufert omnem culpam, consequenter & omnem poenam in culpa fundatam: at verò metus relinquunt voluntarium simpliciter, ideoque culpam omnem non aufert.
- 29 Censura vel irregularitas contrahitur ab eo qui facit actum intrinsecè malum, cui ratione alicuius circumstantiæ ea sit annexa; quamvis ob gravem metum exercens actum contra Ecclesiasticam etiam legem delinquat.
- 30 Sacerdos excommunicatus, ac publicè denunciatus, si gravi metu adactus confessionem audiat, & absoluat non sine irreverentia Sacramenti, si communicet cum excommunicatis in contemptum Ecclesiasticæ potestatis, vel cum Christianæ Religionis detrimento, contrahit irregularitatem & poenas.
- 31 Ignorantia crassa & supina quanam sit, & affectata.
- 32 Ignorantia in communi dividitur in antecedentem, & consequentem, & quæ utraque sit, vide diffusius: ubi quando sit iusta, probabilis, invincibilis, & vincibilis.
- 33 Ignorantia vincibilis subdividitur in affectatam, & non affectatam.
- 34 Ignorantia affectata est cum quis data opera vult ignorare, & non inquirere veritatem, siue ob discendi pigritiam, siue ut legis obligatione ignorata excusationem habeat, vel libentius peccare possit.
- 35 Ignorantia non affectata, quæ est tantum indirectè volita, altera est crassa, lata, seu supina, ad quam scilicet tollendam nulla, vel modica adhibetur diligentia.
- 36 Ignorantia crassa, lata, seu supina est, quæ ex magna cognoscendi negligentia oritur, siue quam quis facit, cum posset, & deberet, deponere negligit.
- 37 Ignorantia altera est non crassa, non lata, non supina, quæ scilicet non tam facile superari potuit, vel ad quam superandam diligentia adhibita est; sed non sufficiens.
- 38 Ignorantia non crassa, non lata, seu non supina, an sufficere possit ad culpam mortalem, sunt Doctores pro utraque sententia.

Respondetur, quod (quamvis affirmandum sit in Bulla Pauli V. in qua in ordine ad talem etiam apponuntur illa verba, *andere, vel presumere*) negari tamen debeat in Motu Gregorij XIII. in quo in ordine ad eundem non apponitur *ly andere, vel presumere*, ut patet ibi: Abbatis vero, nec non Abbatibus, Conventibus, & aliis Monasteriorum utriusque sexus Superioribus, & personis, quocunque nomine vocentur, districtè

præcipimus sub eadem excommunicationis poena, ac privationis dignitatum, & beneficiorum suorum, ac inhabilitatis ad illa, & alia in posterum obtinenda, ne Monasteria, domus, & loca sua quicquam preterea huiusmodi licentiarum, & facultatum ingredi faciant, vel permittant. Quare Prælatos, & Prælatos aliquem ingredi virtute facultatum facientes, vel permittentes non excusabit à poenis dicti Motus Gregorij XIII. contrahendis ignorantia crassa & supina; quamvis probabiliter eos excuset qualibet alia ignorantia minor, etsi vincibilis, & culpabilis, modò non sit crassa, & supina; quia quando in excommunicatione contrahenda non requiritur scientia, audacia, & præsumptio, probabiliter excusat ab illa contrahenda ignorantia, etiam vincibilis, & culpabilis, modò non sit crassa, & supina.

Sic docent Doctores, quos citat & sequitur Sanchez de matrimonio libro 9. disp. tit. 32. numero 31. & Diana part. 3. tractatu 5. resol. 13. & desumitur ex capite 2. de constitutionibus in 6. ibi: *Ut animarum periculis obviatur, sententiis per statuta quorumcumque Ordinarium prolati, legi volumus ignorantes; dum tamen eorum ignorantia crassa non sit, aut supina.* Et ratio est, quia ad contrahendam censuram requiritur contumacia, & virtualis quidam contemptus; in eo consistens, quod aliquis monitioni legis, vel præcepti cum comminatione tantæ poenæ parere recuset. Atqui huiusmodi Ecclesiasticæ legis, vel præcepti comminatione, si censuram ignorat ignorantia prædicta, is contumax, vel censura contemptor non videtur, argum. l. si ignorans, ff. loc. i. ibi: *Non contemnit disciplinam, qui ignorat: ergo, &c.* Ex quo inferitur, quod in cit. capite 2. non novum ius positivum condatur, sed id quod ipsa natura, & institutio censurarum exigit, declaratur; siquidem censurae sunt institutæ ad medendum, non ad periculum animabus iniiciendum: quapropter idem propter eandem rationem de Pontificis censuris dici debet, etsi in dict. cap. 2. de Episcoporum censuris solum mentio fiat.

Porro tradita doctrina de excusatione à contrahendis censuris extendi debet, quod non solum locum habeat in ignorantia non crassa, & non supina, sed etiam in inconsideratione, siue oblivione legis, vel præcepti Ecclesiastici similiter non crassa, & non supina; quia ignorantia, & inconsideratio, siue obliuio æquiparantur; cum contra legem, vel præceptum Ecclesiæ contumax, vel contemptor etiam non sit, qui illud non aduertit, seu non attendit.

Secundò extendi debet, quod non solum locum habeat in ignorantia iuris, sed etiam in ignorantia facti, sicuti supra dicebam; ita ut censuram effugias, non solum si verbi gratia nescias, percussorem clerici esse sub excommunicationis poena prohibitam, sed etiam si nescias, clericum esse illum, quem percutis; capite si verò 2. de sent. excomm. & docent Gloss. in cit. l. ignorans, verb. contemnit, Couar. in capite alma, part. 1. §. 10. numero 15. Grass. 1. part. decis. lib. 4. capite 4. numero 42. Suar. de censur. disputat. 4. sect. 8. numero 12. qui numero 13. contra Sylvestrum verb. Excommunicatio, §. 6. rectè subdit, nihil refert, utrum ignorans dederit operam rei alioquin illicitæ; cum qui manus violentas in clericum iniicit, nesciens esse clericum, is operam rei illicitæ, & tamen excommunicationem non contrahit, cit. capite si verò, cuius rei ratio est, quia

quia ignorantia tollit voluntarium circa obiectum, quod ignoratur: quapropter talis non peccat contra legem, seu censuram Ecclesiae de non percutiendo clerico, quamvis aliquando à censura excommunicationis absoluitur ad cautelam, & in quantum indiget.

- 8 Tertiò extendi debet, quod locum etiam habeat, si ignorantia sit concomitans, vt censuram etiam effugias: si verbi gratia clericum percussens, nescias esse clericum, quamvis animo paratus sis eum etiam percutere, si esset clericus, vel optes esse clericum, quem percussis, & putas esse laicum. Henríquez libro 11. capite 10. in princip. in Comment. lit. A. Valsq. 1. 2. disputat. 126. numero 9. Suar. cit. sect. 8. numero 7. Sanch. de Matrim. libro 9. disput. 32. numero 26. contra Couar. cit. numero 15. Grass. cit. num. 42. & Vgolinum tab. 1. capite 9. §. 8. numero 8. & ratio est, quia censura Ecclesiastica non fertur propter internam prauam operantis dispositionem habitualement, vel actualement, sed propter externam Ecclesiastici præcepti contumacem transgressionem: at qui opus, quod operatur, Ecclesiae præcepto sub censura esse prohibitum, actualiter ignorat, contra præceptum nihil delinquit; atque adeo contra illud actualiter contumax non est: ergo, &c. Et quamvis interno affectu contra illud delinquit; cum tamen Ecclesia, vt potè quæ de occultis non iudicat, non punit, sed Deus. Vnde sequitur, quod dixi de censuris, idem dicendum esse
- 11 de irregularitate, & restituendi obligatione; cum hæc similiter non contrahantur ob prauum animi affectum, sed ob prauum externum opus, vel illati damni iniuriam: quapropter cum ignorantia obiecti, circa quod externa operatio versatur, tollat voluntarium (vt si verbi gratia inimicum occidas; putans esse ceruum) sequitur, quod tollatur iniuria, omnisque prauitas ab opere externo, & non inficiatur ab interno prauo affectu concomitanti adiuncto, ac illius operis causa non existente.
- 12 Quartò, extendi debet, quod quamvis scias opus, etiam Ecclesiae præcepto esse prohibitum, si tamen ignores, ei annexam esse censuram, adhuc censuram effugias. Sic Sila. verb. Excommunicatio 10. quest. 3. Nauarr. cap. 29. num. 274. & lib. 3. consil. 10. numero 4. de sepult. edit. 2. Sanch. cit. disp. 32. numero 13. Suar. loc. cit. sect. 9. num. 19. Coninch. disp. 10. contra Glossam cap. a nobis, de sent. excommun. Couarru. cap. alma, part. 1. §. 10. numero 9. & Cordubam lib. 2. quest. 25. & probatur ex cap. proposuisti, d. 82. & ex cit. cap. 2. de consuet. in 6. vbi generatim dicitur, sententiis per statuta ordinariorum prolati non ligari ignorantes; quod dictum cum sit fauorabile, retenta proprietate verborum, rectè extenditur, vt quamvis statutum scias, si tamen ei adiunctam sententiam, seu censuram ignores, ea non ligeris; præsertim cum ibi subdatur: Vt animarum periculis obuietur; & propterea cum censura poenæ medicinalis sit, & medicina non esset, sed potius obesset, si etiam ignorata contraheretur: præsertim etiam, cum nemo, (sicut dicebam) censuram contrahat, nisi aduersus Ecclesiam cum tanta poenæ comminatione aliquid præcipientis, vel prohibentis potestatem contumax actualiter sit; at contumax actualiter non est, qui Ecclesiae censuram ignorat: ergo, &c.
- 13 An autem doctrina hæc tradita de censuris, intelligenda sit etiam de aliis poenis.

Respondetur, quod (quamvis nonnulli negent, & putent id esse proprium censurarum; quippe quæ sunt poenæ medicinales, & sic idem non competat

aliis poenis; adeo quod censcant, etiam irregularitatem ex delicto reipsa contrahi, tamen delinquens eiusmodi canonici impedimenti inuincibili ignorantia laboret, eo quod talis irregularitas non contrahatur propter contumaciam, sed propter turpitudinem, seu maculam culpæ, qua criminofus secundum Ecclesiae Canonem inhabilis redditur ad altaris ministerium: tamen probabile sit etiam oppositum, vt patet ex iis, quæ dicebantur lib. de Parlamentis, dub. 4. sect. 19. coroll. 3. pag. 81. vbi dicebam, quod si quis committit peccatum, verbi gratia in Bulla Cænæ contentum, & ignorantiam, obliuionem, vel inaduertentiam saltem non crassam; seu supinam reservationis habet, in reservationem Papalem non incurrit, & sic ab inferiori Confessario etiam absolui potest, sicut ex Molina docet Sanchez loco supra cit. & ratio esse potest, quia reservatio est veluti poena, & poenam, saltem in foro interno, probabiliter non contrahit ignorans ignorantia prædicta, sed solum contumax, & poenæ contemptor; sicuti docent etiam præter Sanchez ibi supra, Nauarr. cap. 23. numero 43. & Coninch. disput. 13. numero 93. vbi propterea cum iisdem Doctoribus dicebam, quod neque contrahit quis irregularitatem ex delicto, si nesciat, vel actu non aduertat, delicto, etiam iure Ecclesiastico prohibito, irregularitatem annexam esse: & quod dico de irregularitate ex delicto, idem quoque propter eandem rationem dicebam de aliis poenis, vt non perendi debitum coniugale, inhabilitatis, priuationis vocis actiuae, & passivæ, priuationis officij, & similia: & multò magis idem dicebam de poenis censurarum, quæ non inferuntur, nisi vt poenæ medicinales, in inobedientes, & contumaces Ecclesiae: multòque magis idem dicebam, si delinquens, quamvis aduertat, opus esse peccaminosum contra ius naturæ, non tamen aduertit, esse peccaminosum contra ius positium, seu esse prohibitum à iure positio. Itaque ad hoc, vt delinquens incurrat in poenam iuris positui ex delicto non sufficit, vt cognoscat, & aduertat actu, opus esse peccaminosum, nec sufficit, vt præterea cognoscat, & aduertat actu, esse illud prohibitum à iure positio, sed etiam sub tali poena prohibitum; id est, cognoscat, & aduertat actu supra malitiam operis, & prohibitionem, & poenam iuris positui simul: qua de re vide præter Sanchez, & Coninch. in loco supra cit. Syluest. verb. Matrimonium 8. quest. 7. dist. 2. Paladanum in 4. dist. 42. quest. 1. art. 3. concl. 2. Portel. in addit. ad dub. Regul. verb. Ignorantia, numero 21. & segg. vbi citat Nauarrum, & Rodrig. vide etiam Curiel. in part. 2. quest. 76. art. 4. dub. 5. Valentiam tom. 2. disp. 6. quest. 6. punct. 1. coroll. 9. Henric. libro 13. cap. 23. num. 2. Suar. de censur. disput. 4. sect. 9. numero 19. Auilam part. 2. cap. 5. disput. 5. dub. 5. & dub. 7. Sayrum de cens. lib. 1. cap. 18. numero 37. Castrum Palaum tom. 1. tract. 2. disput. 1. punct. 17. numero 8. Duard. in Bull. Cæn. lib. 1. cap. 2. quest. 5. numero 27. & Bonacinam de cens. disp. 1. quest. 2. punct. 1. numero 13.

At tradita doctrina, quod scilicet censura, & quæcunque alia poena non liget ignorantes, excipi debet, nisi sit ignorantia crassa, seu supina, cit. cap. 2. de consuet. à censuris enim, & ab aliis poenis non excusat ignorantia affectata, seu directè volita: hæc enim voluntarium culpæ non minuit, quin potius malitiam directam, seu ex proposito, & dolum formalem includit: quapropter (sicuti supra dicebam) multi Doctores satis probabiliter

habilitate censent, quod si censura, vel quæcunque alia pœna feratur contra eos, qui scienter, consulto, temerario ausu, vel præsumptione quidpiam fecerint, contrahatur etiam ab iis, qui cum affectata ignorantia fecerint; secus si cum non affectata, quamvis crassa, & supina; quia ignorantia crassa, & supina directam malitiam, ac dolum formalem non continet, sicuti continet ignorantia affectata, quamvis si ignorantia sit nimis crassa, in externo foro interdum ignorantia affectata, & dolo æquiparetur.

Itaque tradita doctrina, quod scilicet censura, & quæcunque alia pœna non liget ignorantes, intelligitur solum de ignorantia, quæ sit minor, quam est ignorantia crassa, seu supina, nedum quam est ignorantia affectata, seu directè volita, licet alioquin sit vincibilis, & culpabilis.

Obiices: ignorantia vincibilis, & culpabilis non excusat à peccato: ergo neque excusat à censura, & cæteris pœnis.

Respondetur, transeat antecedens: at nego consequentiam, & do instantiam, quia adhuc qui ex graui metu mortis, infamiae, &c. transgreditur legem, vel præceptum Ecclesiæ, is in opinione probabili multorum (quamvis interdum à culpa, etiam mortali, non excusetur, si scilicet violet legem, quæ naturaliter etiam obligat) tamen non contrahit censuram annexam; verbi gratia qui graui metu inductus matrimonium contrahit, & consummat cum consanguinea, licet mortaliter peccet, non tamen contrahit excommunicationem latam in Clement. vnic. de consanguin. & affin. Sic Suarez de legib. lib. 3. cap. 30. numero 14. item qui graui metu adactus remigat in tiremibus Turcarum contra Christianos, quamvis ex probabili mortaliter delinquat, non tamen contrahit excommunicationem latam in Bulla Cœnæ contra eos, qui Turcis, & aliis Christiani nominis hostibus auxilium quomodolibet præstant; sic Nauar. cap. 27. numero 63. & in cap. ita quorundam, de Judais, notab. 11. Idque ex eo, quia, inquit ipsi, ad censuram contrahendam requiritur contumacia, & interpretatiuus contemptus: at qui ex graui metu peccat, alioquin non peccaturus, is non censetur contumax, neque delinquere ex contemptu Ecclesiæ, sed ex mera infirmitate, seu fragilitate naturæ; tum quia in ordine ad forum externum, & leges positivas Ecclesiæ grauis metus censetur iustus, & probabilis, quamvis interdum, spectato iure naturæ, à peccato mortali non excuset; sicuti ex communiore sententia Doctorum docet Nauar. capite 27. num. 63. & in cap. ita quorundam, notab. 11. num. 18. de Judais, Suar. cit. disp. 4. sect. 3. num. 14. contra Sanch. de marim. lib. 9. disp. 31. num. 4. Ergo sic similiter in casu nostro dici poterit, cum ea, quæ sunt de iure positivo, ordinarie non obligent cum tanta seueritate, sicuti obligant ea, quæ sunt de iure naturæ.

Non obstat, quod in cap. sacris, de iis, quæ vi, metusue causa sunt, Pontifex dicat, quod qui communicat cum excommunicato per vim, seu coactionem, is excommunicationis censuram effugiat, qui verò ob metum (cum pro nullo metu culpam mortalem committere debeat) non effugiat.

Respondetur enim (omissis variis huius capituli interpretationibus, vt videre est apud Abbarem ibid. & Vasquez 1.2. disp. 161. cap. 4.)

quod Pontifex ibi voluerit tradere differentiam inter coactionem, & metum; quod scilicet coactio, seu vis semper à censura excuset; quia simpliciter aufert voluntarium, ideoque aufert omnem culpam, consequenter & omnem pœnam in culpa fundatam: at verò metus non sic, quia relinquit voluntarium simpliciter, ideoque culpam omnem non aufert; quando verò, non obstante metu etiam graui, censura contrahatur, Pontifex ibi non explicat. Explicari tamen potest cum Suar. disputat. 4. sect. 7. num. 8. Auila de censur. pari. 2. cap. 6. disputat. 1. dub. 2. & 3. & Coninch. disputat. 13. dub. 15. quod quotiescunque actio per censuram prohibita, ratione alicuius circumstantiæ est intrinsecè mala, tunc solum eam, quamvis ob grauem metum, exercens, contra Ecclesiasticam etiam legem delinquat, & pœnam eius (vt censuram, vel irregularitatem, &c. contrahat) vt si Sacerdos excommunicatus, ac publicè denunciatus, graui metu adactus confessionem audiat, & absoluat non sine irreuerentia Sacramenti, quod tali casu inualidè administratur, vel si alter graui metu inductus communicet cum excommunicatis in contemptum Ecclesiasticæ potestatis, vel cum Christianæ Religionis detrimento: quia in his, & similibus casibus Ecclesiastica etiam lex obligare videtur, vt non obstante quouis priuato incommodo bonum publicum Ecclesiæ, ac Christianæ Religionis honor defendatur.

Cæterum, vt intelligatur, quamnam sit ignorantia crassa, seu supina, & quamnam sit ignorantia affectata, sciendum est, quod ex S. Th. 1. 2. quest. 6. artic. 2. communiter recepto, ignorantia in communi diuiditur in antecedentem, & consequentem. Antecedens ignorantia dicitur, quæ nec directè, nec indirectè voluntaria est; siquidem ideo antecedens vocatur, quia omnem voluntatis actum antecedit; ideoque prorsus inculcata est: quapropter dici etiam solet ignorantia iusta, probabilis, inuincibilis; quia morali diligentia superari non potest, eo quod operanti nunquam in mentem venerit dubitare, aut cogitare de contrario; vel etsi in mentem venit, tamen adhibita diligenti inquisitione, ignorantiam superare, & veritatis cognitionem acquirere non potuit. Consequens ignorantia dicitur, quæ aliquo modo voluntaria est, ideoque consequitur voluntatem directam, vel indirectam; quapropter culpabilis est, si versetur circa rem cognosci necessariam; & dici etiam solet ignorantia iniusta, improbabilis, vincibilis; quia superari, seu tolli, & veritatis cognitio acquiri potuisset, & debuisset.

Ignorantia vincibilis subdiuiditur in affectatam, & non affectatam; quæ (sicuti tradit S. Thom. quest. 76. artic. 3. & Ioan. Gerson pari. 2. tractatu de natura, & qualitate cognoscencia, §. est præterea, ad finem,) in hoc differunt; quod illa est directè voluntaria, hæc indirectè: quapropter ignorantia affectata est, cum quis data opera vult ignorare, & non inquirere veritatem, siue ob discendi pigritiam; siue, vt legis obligatione ignorata, excusationem habeat, vel liberiori peccare possit: estque hæc ignorantia interdum concomitans, & non causa operis, vt quando ignarus ita dispositus est, vt etsi sciret obligationem legis, adhuc non pareret: interdum autem est causa operis, vt si ignorantia sublata, faceret quod lex iubet.

Ignorantia verò non affectata, quæ sicuti dicebamus

cebam, est tantum indirecte volita; altera est crassa, lata, seu supina; ad quam scilicet tollendam nulla, vel modica adhibetur diligentia (qualis ignorantia plerumque esse solet earum rerum, quæ communiter ab eiusdem conditionis, ac status hominibus cognoscuntur) quapropter ignorantia crassa, lata, seu supina est, quæ ex magna cognoscendi negligentia oritur, siue quam quis facile, cum posset, & deberet, deponere negligit: omnino tamen hic requiritur, quod operans habuerit aliquam suspensionem de legis obligatione, eiusque pœnis, vel censuris, & non obstante hoc, nulla, vel penè nulla adhibita veritatis indagatione, opus prohibitum exequatur, non sine virtuali contumacia, & interpretatio contemptu legis, eiusque pœnatum, vel censuratum. Vide Sotum in 4. dist. 28. quæst. 1. art. 2. §. ex his primum. Suar. de censur. disput. 4. sect. 10. numero 4. Sanch. de matrim. lib. 9. disput. 32. numero 32. Coninch. disputat. 13. dubit. 11. Altera est non crassa, non lata, seu non supina; quæ scilicet non tam facile superari potuit, vel ad quam superandam diligentia adhibita est, sed non sufficiens.

An autem hæc ignorantia non crassa, non lata, seu non supina sufficere possit ad culpam mortalem.

Negant Sotus numero 4. distinct. 29. quæstione 1. art. 2. Graff. part. 1. decis. lib. 4. cap. 9. numero 20. Villalob. in Summ. tom. 1. tractatu 16. dub. 12. numero 6. & Suar. de censur. disput. 4. sect. 10. numero 10. quatenus aiunt, quod omnis ignorantia mortalis, sit crassa, lata, seu supina (quamvis ignorantia hæc latitudinem habeat, ut possit esse, vel valde crassa, lata, & prorsus supina, vel minus crassa, lata, & non prorsus supina; omnis tamen ignorantia hæc, utpotè crassa, lata, seu supina, ut sic, mortalis sit.) Quæ autem ignorantia venialis est, sit non crassa, non lata, seu non supina, & levis.

Affirmant Sanch. libro 1. moral. capite 16. numero 7. & de matrimo. libro 9. disput. 32. numero 31. Portel. in addit. ad dub. Regular. verb. Ignorantia, numero 25. Diana part. 3. tract. 5. resol. 23. Bonacina de censur. disput. 1. quæst. 2. punct. 1. num. 10. & Barbosa in Collect. tom. 3. lib. 1. Sexti Decret. tit. 2. cap. 2. numero 7. & S. quatenus aiunt, quod etiam non crassa, non lata, seu non supina ignorantia sufficiat interdum ad culpam mortalem. At quæstio videtur de nomine: prioris tamen sententiæ modus loquendi mihi magis probatur, consulendus, & sequendus in praxi.

DVBITATIO LX.

An excommunicatio in dicto Motu Gregorij XIII. lata in facientes, vel permittentes ingredi virtute facultatum, sit Pontifici reservata, sicuti est reservata, quæ in eodem Motu fertur contra ingredientem virtute prædictarum facultatum? Vbi etiam de aliis pœnis.

SUMMARY.

- 1 Excommunicatio in Motu Gregorij XIII. lata contra facientes, vel permittentes ingredi

virtute facultatum est Pontifici reservata, sicuti est reservata qua in eodem motu fertur contra ingredientem virtute prædictarum facultatum.

- 2 Pœna reservata in dicto motu Gregorij XIII. excepta excommunicatione, non sunt reservata Pontifici, & ideo auferri possunt per inferiorem.
- 3 Absolvere quis possit à dicta excommunicatione, & in pœnis dispensare, vide ibi.

Respondetur affirmatiue, quia cum Pontifex præmiserit excommunicationem sibi reservatam in ingredientem virtute facultatum, consequens est, quod si excommunicatio prior sit reservata, reservata etiam sit & hæc posterior, quia Summus Pontifex eandem excommunicationem infert in facientes, & permittentes ingredi, ac intulerat in ingredientem, ibi: Sub eadem excommunicationis pœna, &c. at in istos intulerat excommunicationem reservatam, sicuti dicebam, & patet ex textu: ergo, &c. Llamas in Append. §. 12. in princip. Suar. tom. 5. in 3. part. disput. 22. sect. 6. num. 14. Confestius tit. 20. cap. 6. ad fin. & cap. 9. numero 3. & Bonac. de clausura, quæst. 4. punct. 6. numero 7. Alias verò pœnas hic non reservat sibi Pontifex: quapropter auferri illæ poterunt ab iis, quos dicebam aub. 28.

Cæterum, an ab hac vera excommunicatione Pontifici reservata, si sit occulta, possit absolvere Episcopus virtute Tridentini, vel Confessarius virtute Bullæ, vel Religiosus virtute privilegiorum suæ Religionis? Vide supra cit. dub. 28. & infra dubit. 69. 81. & 82. Item an à pœnis in dicto Motu appositis, scilicet à privatione officiorum, & inhabilitate ad illa, possit dispensare alius, quam Summus Pontifex? vide dubit. 29. Vide item an ad dictas pœnas incurrendas requiratur sententia iudicis, dubit. 23. Item tandem quid intelligatur nomine officiorum? vide dubit. 24.

DVBITATIO LXI.

An, & quæ personæ facientes, vel permittentes ingredi virtute facultatum contrahant excommunicationem, & cæteras pœnas dicti Motus Gregorij XIII.

SUMMARY.

- 1 Superiores utriusque sexus tantum secundum probabiliorem opinionem contrahunt excommunicationem, & cæteras pœnas, ut privationem officiorum, & inhabilitatem ad illa, latis in motu Gregorij XIII. contra facientes, vel permittentes ingredi virtute facultatum.
- 2 Verba (quocumque nomine vocentur) satis clare denotant motum non loqui de privatis Religionum personis.
- 3 Sententia prædicta rationibus confirmatur.
- 4 Admittens ingredientem ad malum finem, etsi non ex prætexu licentia, non contrahit excommunicationem Tridentini.
- 5 Scribens, vel mittens ad Monialem literas etiam obscenas, non contrahit excommunicationem contra loquentes latam.
- 6 Participans cum excommunicato in crimine criminis

noſo non incurrit excommunicationem, niſi poſt declarationem excommunicati non tolerati.

- 7 Permittens ingredi habentem dictas facultates, modo ingrediens prætextu illarum non introimitur, incurrit prædictas penas dicti Motus.

R Espondetur, quod licet Llamas cit. §. 32. in princ. cap. Bonacina de clauſura, quaſt. 4. punct. 6. num. 3. Filiucius tom. 1. tract. 15. cap. 5. num. 119. & alij putent, quod penas dicti Motus Gregorij XIII. contrahant, non ſolum omnes ſuperiores vtriuſque ſexus, ſed etiam omnes Religioſi vtriuſque ſexus, facientes, vel permittentes ingredi virtute facultatum; moti ex eo, quia in cit. Motu dictæ pænæ expreſſe imponuntur Abbatibus, Abbaſibus, Conuentibus, & aliis Monafteriorum vtriuſque ſexus Superioribus; at paulò poſt immediate ponuntur verba, & aliis perſonis, quocumque nomine vocentur, ſignificari non poſſunt, niſi Religioſi vtriuſque ſexus, quia alioquin dicta verba eſſent ſuperflua; cum iam cit. Motus expreſſerit Superiores vtriuſque ſexus: ergo, &c. tamen oppoſitum (quod docet Rodriguez tom. 1. 99. Regul. quaſt. 47. art. 3. Miranda tract. de Monial. quaſt. 2. art. 12. conſul. 3. Barboſa de poteſt. Episcop. part. 3. alleg. 102. num. 33. & Diana part. 2. tract. 5. reſol. 33.) ſit multò probabilius; nempe tantum Superiores vtriuſque ſexus facientes, vel permittentes ingredi virtute facultatum, contrahere excommunicationem, & cæteras pœnas (vt priuationem officiorum, & inhabilitatem ad illa) dicti Motus Gregorij XIII. quia per illa verba: Et aliis perſonis, quocumque nomine vocentur, ſolum ſignificantur alij Superiores, quocumque nomine dicantur, cum his verbis: Quocumque nomine vocentur, ſatis clare denotetur, Motum non loqui de priuatis Religionum perſonis; nam hæ ſemper Religioſi, vel Religioſæ dicuntur; ſed de Religionum Superioribus, & qui in diuerſis Monafteriis diuerſo nomine vocantur.

Confirmatur, quia dictus Motus paulò inferius volens ſub pœnis comprehendere quaſcumque Moniales, quæ admittunt ingredientem de licentia Episcop. in caſibus non neceſſariis, id expreſſit indefinite dicens, Moniales: ergo ſi idem voluiſſet in caſu noſtro, id facile expreſſiſſet ſimiliter dicens, & alios Religioſos vtriuſque ſexus.

Confirmatur ſecundò, quia pænæ potius ſunt reſtringendæ, quàm ampliandæ: ergo, &c. Idemque, quod modo dixi de Bulla Gregorij XIII. abſque dubio dicendum eſt de Bulla Pauli V.

Obiicies ex Filiucio loco ſupra cit. praxis S. Pœnitentiæ ſeruat oppoſitum: ergo.

Reſpondetur, tranſeat antecedens, nec id eſt mirum, quia oppoſitum eſt etiam ſatis probabile: quapropter ſic S. Pœnitentiaria ſequitur opinionem probabilem, quin agit cautius, & tutius.

Instabis, ſaltem admittens ingredientem ad malum finem, etſi non ex prætextu licentiæ, contrahet excommunicationem Tridentini ſeſſ. 25. de Regularib. cap. 5. Pontifici non reſeruatam.

Reſpondetur, nego antecedens, quia Tridentinum ibi excommunicat ſolum ingredientem, nullam mentionem faciens de admittentibus, qui nec alibi excommunicantur, niſi caſu quo admittant ingredientem prætextu facultatum: excommunicationem autem, vtpotè pœnalis, non extenditur de caſu ad caſum, à patetate, quin neque à maiore rationis: verbi gratia ſcribens, vel mit- tens ad Monialem literas, etiam obſcenas, non Thom. Delbene de Immunit. Eccleſ. Pars I l.

contrahit excommunicationem contra loquentes cum Monialibus laram. Vide quæ dicebantur dubit. 58. in fin. & Doctores, quos citat, & ſequitur Barboſa de poteſt. Episcop. part. 3. alleg. 102. num. 81.

Verbis: Participat in crimine criminoſo, & ſic participans contrahit eandem excommunicationem, quam is, cum quo participat, contrahit, cap. nuper, de ſentent. excommun. ergo, &c.

Reſpondetur, ad incurrendam excommunicationem iſtam, iuxta cit. cap. nuper, opus eſſe, vt is, cum quo quis participat, ſit excommunicatus denunciatus, ſeu non toleratus.

Addo, quod neque excommunicationem, & alias pœnas dictas contrahat, qui permittit ingredi habentem prædictas facultates, ſed non ingredientem virtute illarum, ſed ingredientem veluti ac ſi illas non haberet, ſeu illis non inuitendo; quamvis eas contrahat, ſi permittat ingredi eum, qui habens prædictas facultates velit ingredi virtute illarum, licet ipſe non permittat ingredi eum virtute illarum, ſed talem prætextum reſpuat. Ratio eſt, quia in tali caſu permittit vſum talium facultatum, dum permittit ingredi ingredientem virtute facultatum, quas hic reuera aliquando habuit. Vide Nauarrum comment. 4. de Regular. num. 62.

DUBITATIO LXII.

An & quid veniat nomine Conuentuum, quos facientes, vel permittentes ingredi virtute facultatum, punit Motus Gregorij XIII.

SVMMARIVM.

- 1 Conuentus nomine veniunt Religioſi cum ſuperiore in vnum coacti.
- 2 Capituli nomine veniunt Canonici cum Decano in vnum congregati.
- 3 Motus Gregorij XIII. excommunicat Religioſos vtriuſque ſexus, ſi in vnum, ſeu collegialiter coacti quempiam virtute facultatum ingredi faciant, vel permittant.
- 4 Conuentus collegialiter coactus ſi delinquat, puniri debent omnes conſentientes, aut non contradicentes, ſi conſentire, vel contradicere teneantur.
- 5 Conuentus nomine ſecundum Rodriguez ſatis probabiliter non veniunt omnes vtriuſque ſexus Religioſi, ſed ſolum maiores cum Præſato.
- 6 Pontifex prohibens excommunicari Vniuerſitatem, permittit excommunicari aliquos ex vniuerſitate.
- 7 Prælati, & officiales puniri iubentur, cum totus Conuentus in ſimoniaca Monachi receptione delinquit.
- 8 Religioſi omnes tenentur reſtituere pecuniam ſimoniacè acceptam, Abbates verò, & maiores perſone pœna lata contra ſimoniacos aſſiciuntur.
- 9 Motus Gregorij XIII. puniens Conuentum prætextu facultatum aliquem ingredi facientem, vel permittentem, aſſicit tantum Superiores, & eorum Conſultores, ſeu præcipuos Officiales, quorum conſilio Superior gubernatur.
- 10 Maiores cum Præſato non puniuntur pœnis in dicto motu contentis, ſi Conuentus non delinquat collegia

collegialiter congregatus; sed ij soli sint adhibiti priuati in Consultores.

Respondetur cum Doctoribus, quos citat, & sequitur Bonacina de clausura, quest. 4. ¹ *punct. 6. numero 4.* venire Religiosos cum Superiore in vnum coactos, sicuti nomine Capituli veniunt Canonici cum Decano in vnum Congregati: ² ita vt talis Motus excommunicet, & ceteris supradictis poenis afficiat Religiosos vtriusque sexus, si in vnum, seu collegialiter coacti, virtute facultatum quempiam ingredi faciant aut permittant, suffragium prestando, vel cum possint contradicere, non contradicendo, quia hoc est Conuentum delinquere.

⁴ Confirmatur, quia (sicuti recte docent Abb. in cap. dilectus 2. de simonia, numero 8. & Ananias ibid. numero 9.) quando Conuentus collegialiter coactus delinquit, puniri debent omnes consentientes, aut (sicuti contradicere tenebantur) non contradicentes; non tamen omnes de Conuentu, nisi forsan omnes de Conuentu consentiendo, vel non contradicendo culpæ participes fuerint.

⁵ Quamvis Rodrig. tom. 1. qq. Regul. questione 47. art. 3. satis probabiliter doceat, nomine Conuentus, etiam quando collegialiter congregatur in vnum, non venire omnes vtriusque sexus Religiosos, qui collegialiter coacti ingressum concesserunt, sed venire solum Maiores cum Prælato, argum. cap.

⁶ Romana, ad fin. de sent. excomm. in 6. vbi Pontifex prohibens excommunicari vniuersitatem, permittit excommunicari aliquos ex vniuersitate, in his verbis: *Sed in illos d. maxat de Collegio, vel vniuersitate, quos culpabiles esse constiterit, promulgetur.* Vbi Gloss. verb. Culpabiles, ait: *Sicut Præ-*

⁷ *latus, vel Consules, & huiusmodi Maiores.* Item secundo, arg. cit. cap. dilectus, vbi cum totus Conuentus in simoniaca Monachi receptione deliquerit, soli Prælati, & officiales puniri iubentur: vbi Gloss. verb. Officialibus, querens, cur non totus Conuentus delinquens, sed hi soli puniantur, ait, *quia horum officialium consilio, & auctoritate omnia*

⁸ *fiunt.* Item tertio, argum. cap. veniens, de simonia, vbi in simili Conuentus delicto, iubentur quidem omnes Religiosi restituere pecuniam simoniace acceptam: at quoad poenas dicitur, *Abbatem, & maiores personas Monasterij pro tante prauitatis excessu, &c.* vbi Gloss. verb. Maiores, ait:

⁹ *Quorum consilio Abbas regitur:* ergo sic etiam in casu nostro dicendum videtur, quod scilicet Motus Gregorij XIII. puniens Conuentum virtute facultatum ingredi facientem, vel permittentem, explicandus sit, quod nomine Conuentus intelligat tantum Superiorem, & ipsius Consultores, seu præcipuos officiales, quorum consilio Superior gubernatur, non autem omnes de Conuentu, etiam omnes de Conuentu collegialiter, seu in vnum congregati consenserint.

¹⁰ At quidquid sit de hac opinione, quæ vt opposita, est satis probabilis, illud interim dicendum est, quod non puniantur Maiores cum Prælato (si ab isto cum consilio eorum ingressus est permissus,) quando non delinquit Conuentus: v. g. si non cogitur collegialiter in vnum Conuentus, sed priuatim cum quibusdam Religiosis tractat Prælati de hac ingressus permissione, non Maiores cum Prælato, sed Prælati solum contrahat excommunicationem, & poenas dicti Motus Gregorij XIII. quia de Prælati solum ibi Pontifex expressam men-

tionem facit; & sic easdem poenas non contrahunt etiam consultores, & alij, cum quibus ille tractauit, quia de his dictus Motus mentionem non facit, sed solum de Superioribus, & de Conuentibus: & tunc non est Conuentus, qui deliquit, quia non collegialiter, nec nomine Conuentus illi dederunt votum, vel consilium: ergo, &c. nisi dicas, eos etiam excommunicationem, & poenas dictas contrahere, non quatenus Conuentus, sed quatenus personas permittentes ingressum, casu quo eum impedire poterant, & tenebantur ex officio.

DVBITATIO LXIII.

An, & quid veniat in dicto Motu Gregorij XIII. per ly *facere, vel permittere ingredi virtute facultatum?*

S V M M A R I V M.

- 1 Per verbum *facere, vel permittere, in motu Gregorij XIII.* appositum venit quæcumque actio vel positio, vel negatio, vt iubendo, consulendo, aut ianuam aperiendo; vel negatio, vt non prohibendo.
- 2 Qui non impedit etiam si possit impedire, cum tamen ad hoc ex officio non teneatur, non contrahit dictas poenas.

Respondetur, venire quamcunque actionem, vel positionem (vt iubendo, consulendo, aut ianuam aperiendo, seu intromittendo) vel negatiuam (vt non prohibendo,) qua Prælati sunt causa talis ingressus, quia cum hi prohibere ex officio teneantur, & commodè possint, vt suppono, censentur non prohibendo indirecta causa huius ingressus; quapropter merito ipsorum permissio subditur dictis poenis Gregorij XIII. Non sic dicendum de eo, qui non impedit, etiam si possit impedire, si impedire non tenetur ex officio. Rodrig. tom. 1. q. 47. & Miranda de Monialib. q. 2. art. 12. concl. 3.

DVBITATIO LXIV.

An veniat in dicto Motu Gregorij XIII. per ly *quempiam facere, vel permittere ingredi virtute facultatum*, mas tantum, vel etiam femina?

S V M M A R I V M.

- 1 Nominem (quempiam) ex probabiliori sententia Doctorum venit non solum mas, sed etiam femina in dicto motu Gregorij.
- 2 Femina etiam comprehenditur in canone, si quis suadente diabolo.
- 3 Femininum comprehenditur sub masculino in legum dispositione, etiam in materia odiosa, & penali.
- 4 Dicitio (quemquam) cadit super personas in præcedentibus expressas, in quibus etiam de feminis fit mentio in dicto motu.
- 5 Ingressus permissio etiam feminis prohibetur.
- 6 Motus Gregorij loquitur de ingressu in Monasteria tam virorum, quam mulierum.
- 7 Summus Pontifex quando in dicto motu voluit comprehendere sexum femininum, expressit, sed non

ex hoc sequitur, quod appellatione superiorum non veniant postea in dicto motu etiam femina; & cur.

DUBITATIO LXV.

An, & quis contrahat poenam excommunicationis Pontifici reservatam, & privationis dignitatum, beneficiorum, & officiorum suorum, & inhabilitatis ad illa, & alia in posterum obtinenda in dicto Motu Gregorij XIII. impositam iis, qui ex facultate Episcopi, vel superiorum (quorum est illa concedere) absque necessitate ingrediuntur, & Monialibus, quæ eos aliter admittere præsumunt?

SUMMARIVM.

1. Poena dicti motus Gregorij XIII. à quibusnam contrahitur.
2. Poena dicti motus non contrahuntur ab ingredientibus absque illa superioris licentia; vel non innitendo illi; secus est cum licentia; quæ etiam sit ex causa urgenti concessa; si tempore ingressus cessavit causa.
3. Dispensatio cessat cessante omnino causa dispensationis.
4. Poena dicti motus non contrahuntur ab eo, qui tempore licentia non habebat iustam causam ingressus; si iusta causa tempore ingressus supervenit.
5. Motus prædictus Gregorij XIII. parum curat in his penis valorem licentia; sed solum plectit his penis eum, qui ingreditur absque causa necessitatis vivente licentia dictorum superiorum.
6. Ingredients modo prædicto contrahit secundum probabiliorum opinionem saltem excommunicationem Tridentinam non reservatam.
7. Concilium Tridentinum ad licitum ingressum præter causam necessariam requirit etiam licentiam.
8. Moniales præsumentes admittere in sua Monasteria ingredientem prædictos respectu facultatum contrahunt easdem penas.
9. Prælati siue saculares, siue Regulares dantes prædictam licentiam sine iusta causa, vel postea admitteutes non contrahunt easdem penas.

Respondetur, & dico primò, has penas contrahunt omnes, & quæcumque personæ, siue Ecclesiasticæ, siue sæculares, cuiuscumque ordinis, quæ prætextu licentiarum concessarum ab Episcopis, vel legitimis superioribus, (qui ex solis causis necessitatis eam concedere possunt) Monasteria Monialium extra casum necessitatis ingrediuntur. Patet ex contextu.

Hinc eas non contrahunt, quando ingrediuntur absque illa superioris licentia; vel non innitendo illi, iuxta ea, quæ dicebam dub. 8. contrahunt tamen eas (licet licentia sit ex causa urgenti concessa) si tempore ingressus cessavit causa; quia dictus Motus Gregorij XIII. his penis subicit ingredientem ex licentia; quando is absque causa urgenti ingreditur; & non dicit, quando nulla fuit causa concessionis ingressus: at reuera hic absque causa ingreditur, cum illa tempore ingressus iam cessavit; tum quia cessante omnino causa dispensationis, cessat dispensatio, quia in cap. periculofo, de statu Regular. dicitur:

Z z Nijß

1. Respondetur, ex probabiliori sententia Doctorum, venire etiam feminam; quia in Canon. si quis suadente diabolo, venit etiam femina; ergo sic & in casu nostro. Et ratio ulterius est, quia
2. contra Decium in loco infra citando, & Salas de legib. disp. 21. sect. 3. vers. 12. in legum dispositione, etiam in materia odiosa, & poenali, sub masculino comprehenditur femininum. Doctores, quos citat (et si non sequatur) Decius regul. famina, numero 110. ff. de reg. iur. & Doctores, quos refert, & sequitur Tiraquell. de retractu lignagier, §. 1. gloss. 6. numero 121. & Menoch. de adipisc. possess. remed. 4. numero 61. & sequentibus. Ergo multò magis in casu nostro, cum in casu nostro materia non sit totaliter odiosa, utpotè tendens ad vitanda peccata, & concernens salutem animarum; sic Archidiaconus in cap. periculofo, de statu Regular. in 6. numero 1. Ioan. Andri. ibid. numero 2. Ancharan. numero 2. notab. 3. Dominicus. numero 7. Franciscus numero 4. notab. 6. & alij. Vide tamen Rodrig. tom. 1. qq. Regular. quest. 47. art. 3. in fin. & quæ dicuntur infra dub. 76.
4. Confirmatur, quia ly quemquam cadit super personas in præcedentibus expressas: at in præcedentibus sermo erat non solum de viris, sed etiam de feminis in Monasteria Monialium ingredientibus; ergo, &c.
5. Confirmatur secundò, quia dictus Motus prohibet ingredi, etiam feminam: ergo signum est, quod prohibeat permissionem ingressus, etiam feminæ.
6. Confirmatur tertio, quia idem Motus loquitur de ingressu in Monasteria tam virorum, quam mulierum (prohibet etiam tam Abbatissis, quam Abbatibus, ne in Monasteria sua quemquam prætextu huiusmodi licentiarum ingredi faciant, vel permittant.) At multò indecentior est ingressus mulierum in Monasteria virorum, quam ingressus virorum in Monasteria mulierum (cum hic sapissime sit necessarius, ille verò, vix aut nunquam:) ergo, &c.
7. Obiicies, Motus Gregorij XIII. volens comprehendere superiores viriisque sexus, id expressit his verbis: Abbatissis vero, necnon Abbatibus, Conventibus, ac aliis Monasteriorum viriisque sexus Superioribus. Nec satis censuit dicere, Superioribus (quæ vox est generis masculini) sed addidit, viriisque sexus, non obstante, quod præmiserit ly Abbatissis, necnon Abbatibus: ergo cum postea loquens de personis, solo genere masculino usus sit, ibi: Ne in Monasteria sua quemquam prætextu huiusmodi licentiarum ingredi faciant, vel permittant, signum est, quod feminam non comprehendat.

Respondetur, nego consequentiam, quia id, quod fecit Pontifex, loquendo de Superioribus, sic expressè fecit ad maiorem cautelam, quod inde patet, quia bis expressit, cum exprimi satis, superque sufficisset semel.

Nisi rationalis, & manifesta causa existat: qui textus innouatur in Concilio Trid. *sess. 25. cap. 5.*

4 Quamvis non contrahant eas, quando tempore licentiæ non erat iusta causa ingressus, si iusta causa erat tempore ingressus, quia iam non ingrediuntur extra casum necessitatis: & licet ea licentia sit irrita, 5 vt mox *infra* dicetur, Motus tamen dictus Gregorij XIII. (vt patet ex contextu) parum curat in his pœnis valorem licentiæ, sed solum plectit his pœnis eum, qui ingreditur absque casu necessitatis virtute licentiæ dictorum superiorum; hic verò ingreditur in casu necessitatis, seu ex causa necessaria, quam summus Pontifex subesse vult tempore ingressus: ergo, &c. Vide Suarez *tom. 5. in 3. part. disp. 22. sect. 6. num. 14.* & Bonacinam *de claus. quest. 4. punct. 5. num. 10.*

6 An autem talis ingrediens contrahat saltem excommunicationem Tridentini non reseruatum, de qua dixi *dub. 53. 54. & 55.*

Respondetur, quod (quamvis videatur negandum, quia reuera ingreditur ex superioris licentia, & in casu necessitatis) tamen probabilius affirmetur, quia cum illa licentia extra casum necessitatis (vt potè sine causa tunc existente concessa) fuerit inualida, & causa superueniens (cum ex ipsa non sit ea concessa) non faciat eam validam, hic ingressus videtur sine licentia, atque adeo Tridentini excommunicationi subiaceret, cum Tridentinum ad licitum ingressum præter causam necessariam requiratur etiam licentiam. Vide Bonacinam *loco supra cit. & punct. 4. num. 20.*

8 Dico secundò, easdem pœnas contrahunt Moniales, quæ hos ingredientes prætextu dictarum licentiarum admittere in Monasteria præsumunt; patet etiam ex contextu. Vide *cit. dub. 53. 54. & 55.*

9 Dico tertio, easdem pœnas tamen non contrahunt Prælati, siue sæculares, siue Regulares, dantes prædictam licentiam sine iusta causa, vel postea admittentes, quia hæc imponuntur solis Monialibus, & nulla hic imponitur pœna dantibus illius licentiam sine iusta causa, neque postea admittentibus, & merito, cum maior, & magis culpabilis causa ingressus sit dando licentiam, quam solum postea admittendo.

DVBITATIO LXVI.

An veniat nomine Monialium Abbatissa in pœnis Motus Gregorij XIII. iam *suprà dubit. præcedenti* dictis?

SUMMARIUM.

- 1 Abbatissa non venit secundum probabilem opinionem nomine Monialium in motu Gregorij XIII.
- 2 Abbas in materia odiosa, & pœnali non venit nomine Monachorum.
- 3 Abbatissa secundum probabiliorem opinionem venit nomine Monialium in motu Gregorij XIII.
- 4 Abbas venit nomine Monachorum quando materia, vt potè in casu nostro, non est totaliter odiosa.
- 5 Item quando materia est pariter proportionabilis Prælato, & subditis.
- 6 Item quando ex statuentis mente coniicitur, velle eos comprehendere.

Respondetur, quod (licet probabiliter negetur, quia quoad dictas pœnas nulla mentio fit de Abbatissa, sed solum de Monialibus in genere, ibi: *Néve Moniales sub eisdem pœnis aliter admittere præsumant*, & in materia odiosa, & pœnali, sicuti nomine Monachorum non venit Abbas, ita nomine Monialium non venit Abbatissa, Doctores communiter in *cap. fin. de simonia*, & Armilla *verb. Abbas, numero 11. Nauarr. lib. 5. consil. tit. de Regul. Mandosius de privileg. gloss. 7. numero 28.* & confirmatur, quia idem Motus Gregorij XIII. quando voluit comprehendere Abbatissas, eas explicuit) tamen probabilius affirmatur, quia licet quando materia est odiosa, & pœnalis nomine Monachorum non veniat Abbas, nec nomine Monialium veniat Abbatissa (quamvis id nonnulli simpliciter negent, vt Francus *rubr. de testam. in 6. numero 65.* & Aliatus *conf. 163. numero 3. lib. 5.*) venit tamen quando materia (qualis est in casu nostro, vt potè concernens salutem animarum, vt *suprà* dicebam) non est totaliter odiosa, Archidiaconus in *cap. periculo, de statu Regul. in 6. num. 1.* Ioan. Andr. *ibid. numero 2.* Ancharan. *numero 2. notab. 3.* Dominicus *numero 7.* & Francus *num. 4. notab. 6.* Item quando materia est pariter proportionabilis Prælato, & subditis. Abb. in *Clement. 2. de procurator. numero 2.* Mandosius *locis supra cit. & Francus cap. 2. in principio. numero 5. ne clerici, vel Monachi.* Item quando ex statuentis mente coniicitur, velle eos comprehendere. Doctores *suprà cit.* præcipue Mandosius *cit. numero 28.* vt est in casu nostro, quia non est verisimile, voluisse Pontificem punire Moniales subditas (quibus non incumbit expellere) & non punire Abbatissam, cui id competit ex officio, & sic admittendo magis delinquit. Vide quæ dicebantur *cap. 14. sect. 5. num. 7.*

DVBITATIO LXVII.

An, & quid veniat nomine admissionis in Monasteria virtute licentiarum, cui admissioni pœnæ Motus Gregorij XIII. in *dubit. 54.* dictæ imponuntur?

SUMMARIUM.

- 1 Nomine admissionis in Monasteria virtute licentiarum venit cooperatio tantum, siue directa, siue indirecta ad ingressum, quatenus scilicet quis exercet actionem positivam, vel negativè se habet ad ingressum, quem impedire tenetur ex officio.
- 2 Monialis, si ad ipsam non spectet impedire ex officio, verbi gratia cum non sit Prælata Monasterij, nec præsit porta custodienda, non incurrit pœnas dicti motus Gregorij XIII. secus si ingredienti ianuam aperiat, consulat, inbeat, vel mandet, aut si manu trahat, inuitet, & aliquo alio modo positivo faciat quempiam ingredi.
- 3 Monialis qualiscumque illa sit, si mandet, vel consulat ingressum persone, qua ingreditur, contrahit dictas pœnas.
- 4 Monialis, si non mandet, vel consulat ingressum persone, qua ingreditur, sed alteri, contrahit etiam dictas pœnas si tenebatur ex officio impedire ingressum: at contra si non tenebatur ex officio.

4 Monialis

- 5 Monialis qualiscumque etiam illa sit, si confabuletur, vel comitetur personam, quæ illicitè Monasterium ingreditur, non contrahit dictas pœnas; sed peccat tantum mortaliter, vel venialiter, prout sua locutione dat ansam notabilis, vel lenis mora.
- 6 Monialis qualiscumque etiam illa sit, non contrahit dictas pœnas, si admittat ad ingressum ex aliqua inadvertentia, obliuione, negligentia, ignorantia etiam crassa, & supina, quin & affectata, vel ex aliquo bono fine, v. g. ne admissus ab inimicis percutiatur, &c.
- 7 Monialis, quæ virum, vel faminam prætextu licentiarum ingredientem in Monasterium Monialium extra casum necessitatis admittere præsumit, ipso facto incurrit excommunicationem Pontifici reservatam, & priuationem officiorum, & inhabilitatem ad illa.
- 8 Superior Monialium, aut alius admittens non incurrit pœnas dicti Motus, quia textus loquitur tantum de Monialibus.
- 9 Abbatisa, vel alia Monialium superiorissa an incurrat, visum est dubitatione præcedenti.
- 10 Monialis admittens tam virum, quam faminam incurrit pœnas dicti motus.
- 11 Monialis si urgente necessitate aliquem admittat, non incurrit dictam excommunicationem, & pœnas, & cur.
- 12 Admittens aliquem in casu necessitatis, sed absque licentia superioris, non incurrit excommunicationem Tridentini, & cur.
- 13 Admittens, seu directè, vel indirectè cooperans ingressui, & non alius, incurrit dictas pœnas.
- 14 Pœna prædicti motus non contrahuntur, nisi data scientia, vel saltem ingenti temeritate.
- 15 Excommunicatus vigore dicti Motus non potest absolui nisi à summo Pontifice.

Ratio dubitandi est, quia in hac parte dictus Motus Gregorij XIII. non dicit, ingredi faciant, vel permittant; sicut dixerat prius, quando excommunicat Prelatos, qui ingredi faciunt, vel permittunt viros, vel mulieres in Monasteria Monialium, sed dicit: *Néve Moniales aliter admittere præsumant.* Hoc supposito.

Responderetur, venire cooperationem tantum, siue directam, siue indirectam ad ingressum: quatenus scilicet quis exercet actionem positivam, vel negativè se habet ad ingressum, quem impedire tenetur ex officio; quia alterutro modo tantum censetur admittere ad ingressum. Doctores, quos citat, & sequitur Suar. tom. 5. in 3. part. disp. 22. sect. 6. numero 14. Miranda de Monialib. quest. 2. art. 12. concl. 3. Coriolanus de casti. reserv. part. 2. cas. 3. numero 36. & Bonacina de claus. 9. 4. punct. 6. num. 12. ita ut Monialis, si ad ipsam non spectet impedire ex officio, (v. g. non sit Prælatæ Monasterij, nec præsit portæ custodiendæ) non incurrat pœnas dictas dubit. 65. casu, quo non impedit, etiam si possit impedire; quia in tali casu, nec directè, nec indirectè cooperari dicitur ad ingressum, consequenter non censetur admittere ad ingressum, secus si ingredienti ianuam aperiat, consulat, iubeat, vel mander, aut si manu trahat, inuiter, & aliquo alio modo positivo faciat quempiam ingredi; quia tunc, cum directè admittat, directè cooperari dicitur ad ingressum, etiam si impedire non teneatur ex officio, & sic censetur ad-

Thom. Delbene de Immunit. Eccl. Pars II.

mittere ad ingressum, etiam si impedire non teneatur ex officio. Item secus si impedire teneatur ex officio, & non impediatur, cum commodè possit impedire, quia tunc etiam, saltem indirectè, dicitur cooperari ad ingressum; & sic tunc etiam censetur admittere ad ingressum.

Hinc Monialis (qualiscumque illa sit) si mandat, vel consulit ingressum personæ quæ ingreditur, contrahit dictas pœnas, quia hoc est invitare, & directè cooperari ad ingressum, & sic censetur admittere ad ingressum: si autem non mandat, vel consulit ingressum personæ, quæ ingreditur, sed alteri, contrahit etiam dictas pœnas, si tenebatur ex officio impedire ingressum, quia si contrahit illas non impediendo ingressum (quod est indirectè cooperari ad ingressum) à fortiori contrahet eadem mandando, vel consulendo ingressum (quod est directè cooperari ad ingressum.) Doctores, quos citat, & sequitur Bonacina loco cit. num. 13. At non contrahet, si non tenebatur ex officio impedire ingressum, quia tunc cum ingredientem non inuiter, nec ingredientem mander vel consulat ingressum, nec teneatur ex officio impedire ingressum, non dicitur nec directè, nec indirectè (nisi solum remotè) cooperari ad ingressum; consequenter non censetur admittere ad ingressum: ergo, &c. suppono namque, quod censuræ, ac pœnæ latæ in committentem delictum, non comprehendunt mandantes, vel consulentes illud committi, nisi exprimantur. Doctores communiter in tractatu de censuris.

Hinc secundò Monialis (qualiscumque etiam illa sit) si confabuletur, vel comitetur personam, quæ illicitè Monasterium ingreditur, non contrahit dictas pœnas, quia nec propriè introducit, vel admittit ad ingressum (cum iam persona illa ingressa sit) nec aliquo modo cooperatur ad ingressum, cum iam supponat ingressum, quamvis contrarium teneant Rodrig. in exposit. Motus Pij V. numero 9. & Sorbus ibid. num. 4. & inclinet Bonac. numero 14. sed quod dixi, est probabilius. Peccat tamen dicta Monialis contra obligationem clausuræ mortaliter, vel venialiter, prout sua locutione, vel comitatu causa est, quod ingressus diutius notabiliter, vel leviter protrahatur.

Hinc tertio, Monialis (qualiscumque etiam illa sit) nec contrahit dictas pœnas, si admittat ad ingressum ex aliqua inadvertentia, obliuione, negligentia, ignorantia, etiam crassa, & supina, quin & affectata, vel ex aliquo bono fine, ne v. g. admissus ad ingressum ab inimicis percutiatur, vel à satellitibus, saltem ad pœnam gravem corporaliter, carceretur; quia ly præsumant, importat ingentem temeritatem, audaciam, & scientiam legis, & sic saltem virtuale contemptum legis, sicut dicebam cap. 16. dubit. 36. & cap. 17. dubit. 1. numero 16. & lib. de Parlament. dubit. 4. sect. 19. subsect. 31. pag. 78. Vide Nauarrum Comment. 4. de Regular. numero 62. Suarez tom. 5. in 3. part. disp. 22. sect. 6. Rodriguez loco supra cit. & tom. 1. 99. Regular. quest. 47. art. 2. Sorbum verb. Ingressus Monaster. Monial. numero 6. & Coriolanum 2. part. cas. 3. numero 32. ubi propter eandem rationem idem in terminis tradunt de religioso, qui bono fine mulierem admittit in suum Monasterium, quidquid dissentiat Bonacina loco supra cit. numero 15. motus ex eo, quod bonus finis non tollat præsumptionem contra legem: ad quod tamen fundamentum facile responsio patet ex dictis.

Ex his itaque breuiter dico: Monialis, quæ virum, vel faminam prætextu licentiarum ingredientem

in Monasterium Monialium extra casum necessitatis admittere praesumit, ipso facto incurrit excommunicationem Pontifici reservatam, & priuationem officiorum, & inhabilitatem ad illa, sicuti patet ex Motu Gregorij XIII. *Vbi gratia*, quem referebam *supra* dub. 54.

8 Dixi, *Monialis*; quapropter dictam excommunicationem, & penas non incurrit Superior Monialium, aut alius dimittens, quia textus loquitur tantum de Monialibus.

9 An autem incurrat Abbatisa, vel alia Monialium superiorissa, patet ex dictis *dub. precedenti.*

10 Dixi secundò, *que virum, vel feminam, &c.* quapropter dictam excommunicationem, & penas incurrit Monialis admittens personam cuiuscunque sexus, quia textus generaliter loquitur; cum utatur verbo relatiuo, *illos*, quod refertur ad personas superius in eadem clausula expressas; superius autem vsus fuerat verbo generali, *ibi*: *Interdicimus omnibus, & quibuscunque personis Ecclesiasticis, & secularibus.*

11 Dixi tertio, *extra casum necessitatis*; quapropter, si urgente necessitate Monialis aliquem admittat, non incurrit dictam excommunicationem, & penas, quia textus loquitur solum de admittente in casibus non urgentibus, *ibi*: *Sed necessitatibus urgentibus ingredi, neve Moniales sub iisdem penis illos aliter admittere praesumant; vbi ly aliter relationem habet ad necessitates urgentes.*

12 An autem admittens aliquem in casu necessitatis, sed absque licentia superioris, incurrat saltem excommunicationem Tridentini *sess. 25. capite 5.*

Respondetur negatiue, quia talis excommunicationis nullibi expressa reperitur, sicuti expressa reperitur de ingrediente sine licentia superioris. Vide *cir. dub. 54. & 65.*

13 Dixi quarto, *admittere*, id est, directe, vel indirecte cooperari ingressui, exercendo scilicet actionem positivam, vel (si ex officio tenetur impedire) negatiue se habendo ad ingressum; sicuti dicebam *supra*, quapropter dictas penas non incurrit alius.

14 Dixi quinto, *praesumit*: quapropter ad dictam excommunicationem, & penas incurrendas requiritur scientia, vel saltem ingens temeritas, quae scientiae comparatur, & non sufficit bona fides, inaduerterentia, vel obliuio, quin neque ignorantia vincibilis, crassa, & supina, sicuti dicebam *dub. 59.*

15 Dixi sexto, *excommunicationem Pontifici reservatam*, quapropter ipsius absolutio non potest impendi à quolibet Confessario. Vide *dub. 28. & 69.* vbi etiam dicitur de aliis penis, & à quo istae auferri possint?

DVBITATIO LXVIII.

An, & quis contrahat penas in Motu Gregorij XIII. (qui incipit *dubis, quae emergunt*?) Praelatis extra casum necessitatis in Monialium Monasteria sibi subdita ingredientibus impositas?

SUMMARIUM.

1 Censura, scilicet excommunicatio, suspensio, & interdictum contrahuntur ante omnem iudicis sententiam

à comprehensis in motu Gregorij, non tamen alia pena ibi statuta.

2 Soli Praelati seculares Pontificali dignitate insigniti, & quicumque Praelati Regulares contrahunt dictas penas.

3 Vicarii Episcoporum, & quicumque Abbates, & Praelati seculares iurisdictionem quasi Episcopalem habentes, si ipsi etiam praeter casum necessitatis ingredientur Monialium Monasteria sibi subdita, non contrahunt dictas penas.

4 Praelati seculares Pontificali dignitate insigniti, & Praelati Regulares quicumque in casu necessitatis ingredientur, si ingredientur soli, vel comitati à personis non habentibus conditiones requisitas in eo motu, non contrahunt dictas penas.

5 Praelati Pontificali dignitate insigniti excommunicationem non pro primo, vel secundo ingressu, sed solum pro tertio, & quocunque deinceps ingressu incurrunt.

6 Praelati Regulares secundum opinionem probabiliorum si extra casum necessitatis Monialium Monasteria sibi subdita ingredientur, in primo & secundo ingressu contrahunt excommunicationem, & priuationis officiorum penam.

7 Praelati Regulares probabile est quod dictas penas excommunicationis, & priuationis officiorum contrahant solum in tertio ingressu.

8 In penis mitior interpretatio facienda est.

9 Excommunicatio praedicta, quae in tertio ingressu & sequentibus inferitur, non est summo Pontifici reservata, & ab ipsa potest absolueri quilibet approbatus Confessarius.

Suppono, quod (sicuti dicebam *dub. 54. in fine*) Pontifex in dicto Motu, postquam interdixit omnibus Praelatis etiam, Cardinalibus, & quicumque alia dignitate insignitis, siue secularibus, siue Regularibus) quibus Monialium cura incumbit) ne ingredientur Monasteria Monialium extra casum necessitatis) & tunc non nisi comitati à paucis, senioribus, & religiosi viris, descendens ad penas in facientes contrarium, ait: *Serio monemus ut facultate huiusmodi, qui eam habent, praeterquam in casibus (ut praefertur) necessariis, nequaquam utantur. Quod si contra fecerint, statuimus, qui Pontificali dignitatis fuerint, pro prima vice, qua contra fecerint, ingressus Ecclesiae interdictos, pro secunda, munere Pontificali, & à divinis suspensos, ac deinceps ipso facto absque alia declaratione excommunicatos existere: Regulares vero omni officio, ac ministerio priuatos excommunicationi similiter subiacere. Vbi Pontifex nullam censuram ex his sibi reservat; omnes tamen illae penae praeter priuationem officiorum, ac ministeriorum (quam incurrunt soli Praelati Regulares) incurruntur ante Iudicis sententiam, quia censurae, scilicet suspensio, interdictum, & excommunicatio (quidquid in contrarium dicat Sorbus loco *supra* citat. numero 10. exigi scilicet, etiam ad incurrendam sententiam iudicis, quando non dicitur, *sint suspensi ipso facto*, nec dicitur, *Absque alia declaratione*,) de facto incurrunt ante omnem Iudicis sententiam, sicuti dixi *dub. 23.* Quod autem econtra, ut incurratur officiorum, & ministeriorum priuatio, requiratur Iudicis sententia, saltem criminis, ita ut si in lege subdantur verba, ipso iure, vel ipso facto, nulla expectata iudicis sententia, vel declaratione, intelligenda sint solum de sententia, vel declaratione penae.*

pœna, non item criminis, dixi *cit. dub. 23*. Item quid veniat nomine officiorum, & ministeriorum, dixi *dub. 24*. Item quis possit in his dispensare, vel absolueret, dixi *dub. 28. & 29*. Quis autem possit à suspensione, & interdicto ab ingressu Ecclesiæ absolueret, dicam *dub. 81. & 82*. Hoc supposito.

2 Responderetur, soli Prælati saculares Pontificali dignitate insigniti, & quicumque Prælati Regulares contrahunt dictas pœnas. Patet ex contextu prædicti Motus, qui incipit: *Dubius quo emergunt*.

3 Hinc primò non contrahunt eas Vicarij Episcoporum, & quicumque Abbates, aut Prælati saculares iurisdictionem quasi Episcopalem habentes, si ipsi etiam, præter casus necessitatis, ingrediantur Monialium Monasteria sibi subdita; quia licet dictus Motus omnibus Prælati talem ingressum interdicit, descendens tamen ad contrahentium pœnas, mentionem facit solum de Prælati secularibus dignitatem Pontificalem habentibus, & Prælati Regularibus quibuscumque.

4 Secundò, neque contrahunt eas, etiam Prælati saculares Pontificali dignitate insigniti, & Prælati Regulares quicumque, in casu necessitatis ingredienti; si ingrediantur soli, vel comitati à personis non habentibus conditiones requisitas in eo Motu, scilicet comitati à non Religiosis, nec senibus; quia licet faciant contra dictum Motum Gregorij XIII. tamen pœna talis Motus extenduntur solum ad ingredienti in casibus non necessariis; cum, dum dictus Motus pœnas statuit contra transgressores, solum mentionem faciat de ipsis Prælati, quatenus ingrediuntur extra casum necessitatis.

5 Tertiò, neque contrahunt Prælati Pontificali dignitate insigniti, excommunicationem pro primo, vel secundo ingressu, sed solum pro tertio, & quocumque deinceps ingressu; quia cum postquam dictus Motus imposuit alias pœnas pro primo, & secundo ingressu, subiunxit ea verba, *ac deinceps excommunicatos existere*, signum est, quod excommunicationem statuatur solum pro ulteriori ingressu, id est supra primum, & secundum. Vide Llamas in *Append. §. 7*. Gavantum in *Manual. Episcop. verb. Monialium clausura*, numero 46. & sequentibus. Bonacinam de *clausura*, quæst. 4. punct. 5. num. 11. & Lezanam *tom. 1. cap. 25. num. 27*.

6 An autem Prælati Regulares extra casus necessitatis Monialium Monasteria sibi subiecta ingredienti pœnas excommunicationis, & priuationis officiorum contrahant primo, & secundo ingressu?

Responderetur, quod (licet nonnulli, ut Llamas *loco cit.* negent, ex eo, quia cum dictus Motus loquens de Prælati Pontificali dignitate insignitis, statuerit diuersas pœnas pro primo, & secundo ingressu, & excommunicationem pro tertio, & ulteriori ingressu, & statim subiunxit pœnas pro Prælati Regularibus, signum sit ex adiunctis, eas pœnas locum habere contra dictos Prælatos Regulares, solum quando tertiò, & ulterius ingrediuntur) probabilis tamen sit oppositum, Prælatos scilicet Regulares dictas pœnas excommunicationis, & priuationis officiorum contrahere pro quocumque ingressu extra casum necessitatis; quia cum Motus prius statuerit pœnas in Episco-

pos, distinguens in illis ingressus, & postea nullam diuersitatis ingressuum mentionem faciens, descenderit ad Prælatos Regulares, signum est, quod horum pœnas connexerit cum pœnis eorum, non autem cum numero ingressuum.

Dixi, *probabilis tamen sit oppositum*; quia & probabile est, quod defendit Llamas *loco cit.* scilicet Prælatos Regulares etiam dictas pœnas excommunicationis, & priuationis officiorum contrahere solum in tertio ingressu; idque tum quia in pœnis mirior interpretatio facienda est: tum quia sic referuatur proportio inter pœnas Episcopis, & Prælati Regularibus impositas, ut scilicet Prælatis Regularibus, etiam in primo ingressu sint interdicti ab ingressu Ecclesiæ, in secundo sint suspensi à diuinis, in tertio & sequentibus sint excommunicari, & priuari omni officio.

Cæterum excommunicatio hæc, quæ in tertio ingressu, & sequentibus inferitur, non est summo Pontifici referuata, quia prædictus Motus Gregorij XIII. illam imponens, nullam facit mentionem de referuatione; consequenter absolutio talis excommunicationis de iure communi à quolibet approbato Confessario impendi potest, iuxta *cap. nuper*, de *sent. excommunic.*

DVBITATIO LXIX.

An omnes pœna, hucusque siue contra ingredienti, siue contra ingredi facientes relata, contrahantur quando ingressus, vel admissionis delictum est omnino occultum; prodiit tamen in actum externum? Vbi etiam de eo, qui potest absolueret, & dispensare.

SVMMARIVM.

- 1 Omnes pœna hucusque, siue contra ingredienti, siue contra ingredi facientes relata, licet ingressus, vel admissionis delictum sit omnino occultum, prodiit tamen in actum externum, contrahuntur.
- 2 Quisnam à prædictis censuris, & pœnis possit dispensare, & absolueret, vide ibi.
- 3 Ingrediens simpliciter siue necessitate, & licentia in scriptis ex decreto Concilij possunt absolui iure ordinario ab Episcopis, & si sint subditi à Prælati Regularibus, ab omnibus approbatis Confessariis propriis penitentes absoluantur.
- 4 Ab excommunicatione contracta ob motum Gregorij XIII. Vbi gratis, nemo absoluit nisi Summus Pontifex, ipsius Penitentiarius; & si casus sit occultus, Episcopus, vel Prælatus habens privilegium absoluenti.
- 5 Afferuntur hi, quibus auctoritas est attributa absoluenti ab aliis censuris incursis extra motum prædictum.
- 6 Ingrediens non simpliciter, sed ad malum finem, incurrunt casum unum ex quinque Pontifici referuatis.
- 7 Privilegia Religiosis concessa in ordine ad dictos casus reuocata fuerunt ex decreto sacre Congregationis sub Clemente VIII.

- 8 *Decretum prædictum habet locum solum in Italia, & extra urbem.*
- 9 *Idem de ingredientibus ad malum finem luxuria, committendi scilicet sacrilegium per actum venereum in Monasterij clausura.*
- 10 *Idem respectu secularium.*
- 11 *In locis ubi publicatur Bulla Cruciatæ possunt illam habentes à quolibet approbato Confessario semel in vita, & semel in morte absolui ab omnibus casibus, & censuris referuatis.*
- 12 *Regulares cuiuscunque Instituti quoad Confessarij scilicet electionem, vti non possunt Bulla Cruciatæ. Secus tamen dic de Nouitiis.*
- 13 *Episcopus virtute Decreti Concilij Tridentini potest absolvere ingredientem septa Monasterij, & ibi cum Moniali incestum, seu potius sacrilegium committentem, si casus sit occultus: idem dic de aliis quatuor casibus referuatis ex decreto sac. Congregat. sub Clemente VIII.*
- 14 *Confessarius quilibet approbatus virtute Bulla Cruciatæ potest absolvere semel in vita, & semel in morte.*
- 15 *Regulares item virtute privilegiorum suæ Religionis possunt absolvere, si casus similiter sit occultus, & non sit specialiter ab Episcopo referuatus.*
- 16 *Regulares possunt etiam absolvere à casibus & censuris in iure latis, propter quas excusantur aliqui adire Sedem Apostolicam, & quinam sint, vide ibi.*

Responderetur (quidquid dixerit Castr. de lege pœnali, lib. 2. cap. ultim. & Llamas cit. §. 7. censuras scilicet, præter excommunicationem, non contrahi ob tale delictum occultum) affirmatiuè; est communis sententia Doctorum, & factis colligitur ex Tridentino sess. 24. cap. 6. de reformat. quatenus ibi concedit Episcopis posse absolvere ab omnibus censuris contractis ob delictum occultum. Vide quæ dicebam lib. de Parlam. dubit. 4. sect. 19. subsect. 31. pag. 106. & seqq. Vide etiam Sayrum de censur. lib. 6. cap. 1. num. 16. Coar. in Clement. si furiosus, 2. part. §. 3. num. 4. Cordubam lib. quæst. 35. Rodrig. in exposit. Motus Pij V. num. 31. & Sorbum verb. ingressus Monaster. Monial. num. 10.

- 2 *Quisnam autem à prædictis censuris, & pœnis possit absolvere, & dispensare? Vide supra dubit. 18. & 60. & infra dubit. 81. & 82. breuiter tamen dico, quod ab excommunicatione, quam incurrunt simpliciter ingredientibus sine necessitate, & licentia in scriptis, ex decreto Tridentini Concilij, sess. 25. cap. 5. (cum illa non sit Pontifici referuata) possunt absolvere iure ordinario Episcopi, & Prælati Regulares suos subditos, & omnes Confessarij approbati suos pœniten-tes, iuxta dict. cap. nuper, de sentent. excommu-unic.*

- 4 *Dixi, simpliciter ingredientibus; quia ab excommunicatione, quam ex motu Gregorij XIII. Vbi gratia, incurrunt prædicta Monialium Monasteria, prætextu facultatis sibi concessæ ingredi præsumentes, & ingressum permittentes (cum illa sit Pontifici referuata) nemo potest absolvere, nisi ipse Pontifex, ipsius Pœnitentiarij, & (si sit casus occultus) Episcopi, & Prælati, qui habent privilegium absolendi suos subditos à casibus Papalibus occultis; & Regulares virtute privilegiorum suæ Religionis, &*

omnes approbati Confessarij virtute Bullæ Cruciatæ, iuxta ea, quæ dicebantur cit. dubit. 28. & dicentur dubit. 81. & 82.

Ex his patet primò, quid dicendum sit de absolutione ab aliis censuris excommunicationis, interdicti, & suspensionis ab eodem Gregorio XIII. in alio Motu Dubijs quæ emergunt, contra Prælatos illegitimè dicta Monasteria Monialium ingredientibus inflictiis. Quid verò dicendum sit de dispensatione in pœnis priuationis, & inhabilitatis, quæ in iisdem Motibus continentur, constat ex dictis dubit. 29. & videri poterit Portellus in dub. Regular. verb. Dispensare, numero 10.

Patet secundò, quid dicendum sit de aliis censuris, & pœnis antiquioribus Gregorij IX. Bonifacij IX. Eugenij IV. & Iulij II. contra pecularia Monasteria Monialium ingredientibus impositis, quas ego annuebam dubit. 54. in fine, & referunt Rodriguez tom. 99. regular. quæst. 47. art. 1. & 2. & Casarubius in Compend. privileg. Mendicant. verb. ingressus Monasteriorum Monialium.

Dixi etiam, simpliciter ingredientibus; quia ingredientibus, seu violantes clausuram Monialium ad malum finem, incurrunt casum vnum ex quinque Pontifici referuatis, in ordine ad quos reuocata privilegia Religiosis fuerunt ex decreto sacre Congregationis sub Clemente VIII. sicuti notabam dubit. 28. & notant etiam Bonacina de claus. quæst. 1. punct. 5. num. 2. & Tamburin. de iure Abbat. disp. 22. quæst. 1. num. 3.

Quod tamen decretum intellige solum in Italia, & extra Urbem. Doctores, quos citat, & sequitur Lezana tom. 1. cap. 19. num. 15. & 16. Item intellige solum de ingredientibus ad malum finem luxuriæ, committendi scilicet sacrilegium per actum venereum in Monasterij clausura: sic responsum Romæ. Item intellige respectu secularium: Doctores quos citat, & sequitur Peirinus tom. 2. privileg. in Constit. 6. Pij V. num. 42. Quamvis in locis, ubi publicatur Bulla Cruciatæ, possint illam habentes à quolibet approbato Confessario semel in vita, & semel in morte ab omnibus casibus, & censuris referuatis absolui, iuxta dicta in cit. dubit. 28.

Qua Bulla Cruciatæ an vti possint etiam Regulares cuiuscunque instituti (quoad Confessarij scilicet electionem) negat, & rectè, ex quadam Bulla Urbani VIII. Cardinalis de Lugo in tractatu de Sacramento Pœnitentia, disp. 20. sect. 9. per tot. Vnde esto prius opposita sententia fuerit probabilis, modò post prædictam Bullam probabilis non videtur: Diana in addition. resol. 9. & part. 1. tract. 11. resol. 14. Nouitij tamen prædicta Bulla vti possunt, quia non militat in his eadem ratio disciplinæ regularis, ac militat in professis, præsertim Religionis obseruantis, & benè ordinatæ.

Cæterum, quisnam possit absolere ingredientem septa Monasterij, & ibi cum Moniali incestum, seu potius sacrilegium committentem?

Responderetur, quod si casus iste sit occultus (idemque dico de quatuor aliis referuatis ex dicto decreto sacre Congregationis sub Clemente VIII.) potest absolvere Episcopus virtute decreti Tridentini sess. 24. de reformat. capit. 6. iuxta ea, quæ dicebam dubit. 81. & 82. & dicam cit. dubit. 28. & docent Suarez in 3. part. disp. 30. sect. 2. numero 12. & 13. Diana part. 2. tract. 5. resol. 35.

- resol. 35. Peregrinus tract. de duello, quest. 37. num. 3. Homobonus part. 1. tract. 7. cap. 17. quest. 26. & in tract. de statib. part. 1. cap. 24. & alij, quos dict. dub. 28. citabam contra Grassium in pract. lib. 1. cap. 5. numero 17. Riccium in pr. xi. tom. 1. resol. 544. num. 5. Chapeauillam tract. de casibus reservatis, cap. 14. quest. 3. difficult. 2. Zerolam verb. Moniales, ad quest. 8. & Zecchium de casibus reservatis, cap. 10. num. 1. Rationes, & solutiones ad opposita vide cit. dub. 28. 81. & 82.
- 14 Item secundò, potest absoluerè quilibet Confessarius approbatus virtute Bullæ Cruciatæ, semel in vita, & semel in morte. Doctores in locis supra citatis: & ego dicebam dict. dub. 28.
- 15 Item possunt Regulares virtute privilegiorum suæ Religionis, si casus similiter sit occultus, uti supra dicebam de Episcopo, quia tunc huiusmodi casus est Episcopalis, ut patet ex dictis de Episcopo, & rectè adnotant Sanchez lib. 4. moral. cap. 54. numero 27. & Merolla tom. 1. disp. 1. cap. 2. numero 540. & ego dicebam lib. de Parnam. d. b. 4. sect. 19. subsect. 31. pag. 85. Quapropter si non fuerit specialiter sibi reservatus ab Episcopo, absolui poterit virtute privilegiorum suæ Religionis à Regularibus, ut ibidem probabam, ubi ulterius propter eandem rationem subdebam, quod Regulares possint etiam absoluerè à casibus, & censuris in iure latis, propter quas excusantur aliqui adire Sedem Apostolicam, ob aliquod impedimentum, quales sunt senes, impuberes, mulieres, membris destituti, valetudinarij, deliciofi, ac nobiles habentes curam aliorum, filij sub patris potestate, serui habentes capitales inimicitias, pauperes, qui non nisi mendicando (præter solitos) ire possunt Romam, & alij, de quibus in tit. de sentent. excommunic. Hi enim omnes casus, sicuti possunt absolui ab Episcopis, ita & absolui possunt à Regularibus, si ab Episcopis specialiter non fuerint sibi reservati; idque tum ob rationem dictam, tum quia mens Pontificum in suis decretis derogatoriis fuit tantum derogare privilegiis Regularium in casibus, in quibus adeunda esset Sedes Apostolica, quæ in prædictis casibus adeunda non est.

- 3 Qui cogitavit se transferre ad Monasterium, & iter inchoavit, sed ab inchoato itinere desistit, non dicitur accedere ad Monasterium.
- 4 Qui domum Monasterio contiguam habet, & è fenestra suæ domus Monialem alloquitur, non dicitur ad Monasterium accedere, quia non dicitur se ad Monasterium transferre, cum ibi existat.
- 5 Mittens seruum ad Monasterium propriè non dicitur ad Monasterium accedere: Missus tamen propriè accedit, & sic iste pœnas accedentium incurrit, nisi iusta causa excusetur.
- 6 Qui consentit, vel cooperatur ad alterius accessum, nec pœnas accedentium incurrit, cum ipse non accedat.
- 7 Qui obtenta licentia accedendi ad Monasterium, & loquendi cum aliquo ibi, si aliquam data occasione alloquitur, non violat præceptum prohibens accessum; secus si præceptum sit de non loquendo.

Respondetur affirmatiuè: patet ex cap. Monasteria, de vita, & honest. cleric. ibi: Monasteria Monialium si quisquam clericus sine manifestâ, & notabili causa frequentare præsumserit, per Episcopum arceatur; & si non desiterit, ab offi. 10 Ecclesiastico reddatur immunis; si laici, excommunicationi subdantur, & à cœtu fidelium fiant penitus alieni. Item ex cap. periculofo, de statu Regul. in 6. ibi: Nullique aliquatenus inhonestæ persone, nec etiam honestæ, nisi rationabilis, & manifesta causa existat, ac de illius, ad quem pertinuerit, speciali licentia ingressus, vel accessus pateat ad easdem Moniales. Quod caput periculofo, innouatur à Tridentino sess. 25. de Regul. cap. 5. & à Pio V. in Motu, qui incipit: Circa pastoralis officij, ibi: Approbamus, & innouamus in omnibus, ac per omnia, & districte observari mandamus. Et probatur ratione, quia conducit ad perfectam Monialium clausuram, non solum ingredi, sed etiam non adire ipsarum Monasteria.

Ceterum adire, seu accedere ad Monasterium, est ille actus, quo quis se transfert, vel transferri finit ad Monasterium; sic communiter Doctores.

Hinc qui cogitavit se transferre ad Monasterium, & iter inchoavit, sed ab inchoato itinere desistit, non dicitur accedere ad Monasterium, quia aliud est inchoare iter causa accessus, & aliud re ipsa accedere, præsertim quia verba cum effectu intelligi debent; l. 1. §. hæc verba, ff. quod quisque iuris, l. quoties, ff. qui satisf. cog. & cap. si à Iudice, de appell.

Secundò, qui demum Monasterio contiguam habet, & è fenestra suæ domus Monialem alloquitur, nec dicitur ad Monasterium accedere, quia non dicitur se ad Monasterium transferre, cum ibi existat: accessus enim indicat motum ad aliquem locum, sicut recessus motum ab aliquo loco. Grass. lib. 1. decis. cap. 12. num. 23. & Homobon. de casib. reserv. punct. 2. casu 5.

Tertid, qui seruum, vel alium ad Monasterium mittit, nec propriè dicitur ad Monasterium accedere; missus tamen propriè accedit, & sic iste pœnas accedentium incurrit, nisi iusta causa excusetur, ut quia magnum incommodum pateretur non accedendo; lex etiam positiva non obligat cum magno incommodo: sic Grass. part. 1. consil. 22. de sent. excommunicat. num. 35. & Homobon. loco supra cit. vers. 4.

Quartò

DUBITATIO LXX.

An non solum ingredi Monasteria Monialium, sed etiam ea sine iusta causa, & licentia Superioris adire, vel frequentare sit iure prohibitum? Vbi etiam de locutione, & seripctione ad Moniales.

SECTIO I.

Dubitationis. resolutio.

SUMMARIVM.

- 1 Ingressi Monasteria Monialium, eaque sine licentia frequentare, & sine iusta causa, est prohibitum.
- 2 Adire, seu accedere ad Monasterium est ille actus, quo quis se transfert ad Monasterium.

- 6 Quartò, qui consentit, vel cooperatur ad alterius accessum, nec penas accedentium incurrit; cum ipse non accedat, ut suppono; est tamen reus eiusdem peccati, cuius est accedens.
- 7 Quintò, qui obtenta licentia accedendi ad Monasterium; & loquendi cum aliqua ibi, aliam data occasione, alloquitur, nec violat præceptum prohibens accessum; cum iam licitè accedat, secus si præceptum sit de non loquendo, vel de non accedendo, & loquendo simul, seu de accedendo ad loquendum.

SECTIO II.

Aduertenda.

SUMMARIUM.

- 1 Nomina Clericorum in materia penali non veniunt Religiosi, nec Episcopi, nec alij Clerici in dignitate constituti, nec Canonici Ecclesie Cathedralis; veniunt tamen si verba simpliciter ita generalia sint, ut ad quolibet extendantur.
- 2 Ingressus & accessus quoad prohibitionem tam comprehendit viros, quam feminas.
- 3 In cap. periculoso, nulla pena imponitur accedentibus ad Monasteria Monialium; secus est in cap. Monasteria, ubi Clerici presumentes ea frequentare, si moniti ab Episcopo non desisterint, suspenduntur; si vero laici sint, excommunicantur non lata, sed ferenda sententia.
- 4 Verba (excommunicationi subdantur, & à cætu fidelium fiant penitus alieni) important censuras non latus, sed ferendas.
- 5 Excommunicatio simpliciter prolata, intelligitur semper de maioribus.
- 6 Particula (&) stat pro idest, quod contingit quotiescumque dictio copulativa ponitur inter duo, quorum unum est effectus alterius.
- 7 Dictio (&) posita inter duo, quorum unum inest alteri, ambo resolvuntur in unum.
- 8 Excommunicatio ferenda sententia contra frequentantes Monasteria requirit prænam monitionem, qua peracta, si semel contraveniant, puniri possunt.
- 9 Clerici etiam Monasteria frequentantes, si moniti non respicerint, ultra penas dicti cap. Monasteria, puniri possunt pena excommunicationis, ac tandem pena depositionis.
- 10 Frequentare Monasteria satis habetur per duos accessus; quia actus geminati consuetudinem inducunt.
- 11 Frequentia in criminibus duabus vicibus inducitur.
- 12 Frequentia quandocumque inducatur, relinquendum est arbitrio prudentis viri.
- 13 Frequentia est si quis in uno die bis accedat ad Monasterium, vel ter tribus diebus continuis, vel quater in eadem hebdomada, vel semel singulis hebdomadis, & mensibus; secus si quater in anno, vel semel ternis mensibus.
- 14 Nomine Monasteriorum, qua adiri, vel frequentari prohibentur, probabiliter veniunt Moniales, ita ut sumatur continens pro contento.
- 15 Frequentia Monasteriorum causa audienda diuina, vel videnda exteriorum ornatum Monaste-

rij, vel simili alia de causa, non prohibetur; sed solum causa locutionis, sine aspectus, sine actus, sine passus Monialium.

- 16 Frequentia, vel etiam accessus ad Monasteria, ut non sit prohibitus, requiritur manifesta causa & rationalis, non omnibus, seu maiori parti populi, sed concedenti.
- 17 Consanguinitas non est simul rationalis, & manifesta causa, excepta tamen secundum aliquos, parentum, fratrum, & sororum frequentia.
- 18 Limita nisi extet peculiaris prohibitio contra quascumque consanguineas accedentes; fieri enim potest ut iusta subsit causa dicta prohibitionis.
- 19 Frequentia, vel etiam accessus ad Monasteria ne sit prohibitus, requiritur etiam præter rationabilem, & manifestam causam licentia superioris, vel tacita etiam.
- 20 Scriptura non est de ratione privilegij, nisi sic de iure decernatur.
- 21 Afferuntur diuersa iura prohibentia loqui cum Monialibus: vide ibi, ubi etiam decretum sacre Congregationis Cardinalium de anno 1590, ut nulli Religioso, exceptis superiore Monialium, & Confessario ordinario, & extraordinario, cum ad tempus deputatur, liceat sine licentia eiusdem Congregationis accedere.
- 22 Confessarius pariter interdictum est sub pena vocis actus & passus, ne in adibus Monasterij, vel ei contiguus pernoctent, vel alios pernoctare faciant, &c.
- 23 Roma promulgatum est decretum à Vicario Pontificis, de illius commissione, ne vir, vel femina nocte, aut die loquatur, vel scribat alicui Moniali, vel Prelata, vel Puella in Monasterio quacumque de causa inclusa, sine Vicarij Pontificis, vel Ordinis Protectoris licentia, sub pena 500. aureorum, & alia arbitraria: vide ibi quinam excipiantur.
- 24 Prædictum decretum latum Roma ex commissione Papa ad alias Prouincias non extenditur.
- 25 Literas scribere ad Moniales licet in iuribus practicatis non sit prohibitus, attamen in aliquibus Diocesis iure speciali id vetitum est.
- 26 Gregorius XIII. præcepit quibusdam Regularibus sub pena excommunicationis lata sententia, ne scriberent literas Monialibus sui Ordinis; nec propterea ex his quis Regularis, si Moniali scribat, contrahit excommunicationem.
- 27 Effectus, seu finis extrinsecus non est regulariter materia legis, seu præcepti, & non cadit sub præceptum.
- 28 Scriptio literarum est effectus intrinsecus, quem significant illa verba, tamen id locum habet quando legislator non petit expressè, vel tacitè effectum extrinsecum.
- 29 Premittens inuenire latronem non satisfacit inueniendo, nisi eum captum etiam iudici exhibeat.
- 30 Statutum Episcopi ligans excommunicatione accedentes, loquentes, vel scribentes ad Monasteria Monialium, extenditur etiam ad Monasteria exempta, & Regularibus subiecta.

Aduerte tamen, quod in cap. Monasteria, prohibetur tantum frequentatio: & in cap. periculoso, prohibetur quilibet accessus. Item in cap. Monasteria,

Monasteria, sit mentio tantum de clericis, & laicis (quare cum finis in materia pœnali, nomine clericorum non veniunt Religiosi, nec Episcopi, nec alij clerici in dignitate constituti, nec Canonici Ecclesiæ Cathedralis, vti dicebam *du- bir.* 26. Et ratio est, quia hi speciali nota digni sunt: veniunt tamen, si verba simpliciter ita generalia sunt, vt ad quoslibet extendantur. Abbas in *rubr. de vita, & honest. clericor.* num. 4. Angelus, Syluester, & alij, quos citat, & sequitur Sanchez *lib. 6. cap. 15. num. 74.*) At in *cap. periculo- so*, sit mentio vniuersaliter de omnibus, ac aperte tam de viris, quàm de fœminis, ibi: *Nulli in- honeste persone, nec etiam honeste*; quod inde confir- matur, quia statim ibi subditur, *ingressus, vel accessus pateat ad eadem Moniales*. At manifestum est, ingressum prohiberi tam viris, quàm fœminis: ergo idem de accessu.

2. Aduerte secundò, quod in *cap. periculo- so*, nulla pœna imponitur accedentibus ad Monaste- ria Monialium; at in *cap. Monasteria*, iubetur Episcopus præsumentes ea frequentare (si clerici sint, & ab Episcopo moniti id facere non desti- terint) ab officio Ecclesiastico immunes reddere, id est, suspendere; si verò laici sint, nec moniti ab Episcopo id facere destiterint, iubetur Episco- pus eos excommunicationi subdere, & à cœtu fi- delium facere penitus alienos. Quæ verba, cum sint futuri temporis (scilicet, excommunicationi subdantur, & à cœtu fidelium fiant penitus alieni) important censuras non latas, sed ferendas. Do- ctiores communiter in tractatu de censuris, & Tira- quell. in l. si enquam, num. 39. & segg. *Cod. de reuo- candis donat.*

Obiicies: hæc verba, à cœtu fidelium fiant penitus alieni, videntur superflua; quia iam prius dictum fue- rat, excommunicationi subdantur, quod est formaliter à cœtu fidelium excludi.

Respondetur, nego antecedens; quia prius intelligitur de excommunicatione minori, poste- rius autem de maiori; sic nonnulli: vel melius quia excommunicatio simpliciter prolata intelligi- tur semper de maiori, *cap. si quem, de sent. excomm.* Respondetur secundò, ly &, stat pro id est, quod contingit quociescumque dictio copulatiua ponitur inter duo, quorum vnum est effectus alterius, ex l. i. ff. de pactis, & docent Ioan. Andr. in cit. *cap. Monasteria*, n. 4. Hostiens. *ibid.* in fin. Abb. num. 4. Ancharan. numero 4. Cardinalis num. 3. Gutierrez *lib. 3. qq. pract. quest. 13. numero 6.* Gonzalez *ad regul. 8. reg. 3. numero 9. & segg.* Cened. *pract. 9. sing. 50. numero 6. & 12.* & Barbola de *ditionib. dict. 93. num. 7.* asserentes, per dictio- nem (Et) positam inter duo, quorum vnum inest alteri, ambo resolui in vnum, & vnum esse ve- lut adiectionem alterius. Vel respondetur ter- tiò, prius intelligi de excommunicatione maiori, posterius autem de eius denunciatione: vt sic à fidelibus euitentur: Ioan. Andr. Abb. & Ancharan. *ibidem*.

8. Aduerte tertio, quod cum dicitur in *cap. Monasteria*, vt antequam hæc pœna Monasteria fre- quentantibus infligantur, arceantur illi ab Episco- po; sensus est, monendo corrigantur. Ioan. Andr. *ibi* num. 2. & Cardinalis num. 2. quare rectè dixit Gloss. *ibid. verb. non destiterint*, opus esse, vt has pœ- nas præcedat monitio: postquam autem moniti sunt, satis est, vt his pœnis puniri possint, si vel semel tantum post monitionem ad Monasterium Monia- lium accedant; quia ex tunc sunt contumaces, &

accedendo dicuntur non desistere; Ioan. Andr. *ibid.* num. 3. Hostiens. num. 2. Cardinalis num. 1. Imola; & Ancharan. in fine.

Aduerte quartò, quod clerici etiam Mona- steria frequentantes, si moniti non respuerint, possent vltra pœnas dicti *cap. Monasteria*, puniri pœna excommunicationis, ac tandem pœ- na depositionis; *cap. vt clericorum, de vita, & honest. cleric.* & tradunt Ioan. Andr. in cit. *cap. Monasteria*, num. 3. Cardinalis num. 1. & Imola in principio.

Aduerte quintò, quod frequentare Monaste- ria satis habetur per duos accessus; quia actus geminati consuetudinem inducunt, *cap. 3. in fin. Cod. de Episc. audientia*; sic Glossa in *cap. ita nos*, 15. quest. 2. verb. *esum*, vbi ait, in criminibus duabus vicibus induci frequentiam, & in cit. *cap. 3. in fin. Cod. de Episc. audientia*, verb. *Con- suetudini*, vbi dicit, in criminibus duabus vici- bus induci consuetudinem; & in *cap. Monasteria*, verb. *Frequentare, de vit. & honest. cleri.* vbi pas- sim Canonistæ tradunt eandem doctrinam, quæ est conformis iis, quæ dicebantur *cap. 16. di- bis.* 13. quamvis alij sentiant id relinquendum esse arbitrio prudentis viri: sic Ioan. Andr. eodem *cap. Monasteria*, in fin. Hostiens. *ibid.* num. 2. An- charanus, Cardinalis; & Imola in fin. Nauar. *com- ment. 5. num. 61. de Regular.* Rodrig. *tom. 1. qq. Re- gul. quest. 45. art. 4.* Miranda in *tract. de Monia- lib. 9. 4. art. 1. ad fin.* Campanile in *rubr. 12. cap. 16. num. 40.* Barbola de *offic. & potest. Episc. 3. part. allegat. 102. num. 70.* & Llamas in *Append. §. 4.* ita vt frequentiam esse, dici possit, si quis ad Monasterium accedat bis in vno die, vel terri- bus diebus continuis, vel quater in eadem heb- domada, vel semel in singulis hebdomadis, aut mensibus; sedus si quater in anno, vel se- mel ternis mensibus. Quæ sententia est satis pro- babilis.

Aduerte sextò, quod nomine Monasteriorum quæ adiri, vel frequentari prohibentur, proba- bilius contra Hostiensem citat, *cap. Monasteria*, numero 1. Ioan. Andr. *ibid.* numero 1. Imolati numero 1. Panormitanum, & Cardinalem numero 3. veniunt Moniales, ita vt sumatur continens pro contento: sic Innocent. in dicto *cap. Monasteria*; quare docent Nauar. *comment. 4. num. 61. de Re- gular.* Rodrig. *tom. 1. qq. regul. quest. 45. art. 2.* & Bonacina de *clausura*, quest. 3. punct. 1. num. 3. non prohiberi etiam frequentiam Monasteriorum cau- sa audiendi diuina, vel videndi exteriorem or- natum Monasterij, vel simili alia de causa, sed solum causa loquutionis, vel aspectus, siue acti- ui, siue passivi, Monialium; & rectè; quia hoc solum videtur aliquo modo perfectam Mo- nialium clausuram infringere; tum quia in *capit. pe- riculo- so*, loco Monasterij dicitur; Ad Monia- les, ibi: *Nulli pateat ingressus, vel accessus ad Mo- niales*.

Aduerte septimò, quod ne frequentia, vel etiam accessus ad Monasteria sit prohibitus, re- quiritur simul rationabilis, & manifesta causa; patet ex eod. *cap. Monasteria*, & *cap. periculo- so*, de statu Regul. in 6. quia dicta iura petunt vtrumque, vt citati Canonistæ ibi; debet autem esse manifesta, non quidem omnibus, vel maiori parti populi, sed soli concedenti, sicuti dicebam *dubitat. 39.*

An autem consanguinitas sit simul rationabilis & manifesta causa?

Responde

Respondetur negatiue, quia (vt dicitur in *cap. definimus*, 18. *quest.* 2.) non modicum detrimentum patiuntur Moniales ex hac consanguineorum frequentia: & ita docent Hostiens. in *ead. cap. Monasteria*, num. 2. Ioan. Andr. *ibid.* num. 2. Abb. num. 3. Anchar. n. m. 3. Imola num. 2. & Cardinalis num. 3. quamvis aliqui rectè excipiant parentes, fratres, & sorores Monialis, ex eo, quod istorum frequentia non sit indecens, nec scandali causa; & multò minor causa requiratur ad accessum, quàm ad ingressum, cum multò minus sit accedere, quàm ingredi. Rodriguez *cit.* art. 4. Bonacina de *claus.* *quest.* 3. *punct.* 5. num. 11. & Homobon. *part.* 2. *cas.* 5. *vers.* 2. *pag.* 391.

18 Quod limbo, nisi peculiaris extet prohibitio contra quoscumque consanguineos accedentes: fieri enim potest, vt iusta subsit causa, propter quam quibuscumque consanguineis prohibentur accessus ad Moniales; sicuti rectè adnotarunt Hostiens. Ioan. Andr. Anchar. Rodrig. Bonac. & Homobon. in *locis supra cit.*

19 Aduerte octauò, quod ne frequentia, vel etiam accessus ad Monasteria sit prohibitus, requiritur, etiam præter rationabilem, & manifestam causam, licentia Superioris; patet ex *ord. cap. periculoso*, in *princip.* sufficit tamen hic, quod licentia sit tacita, vt si Prælatus verbi gratia videns accessum, & potens illum impedire, non impediat, quia hic non iubetur expressa, & de ratione privilegiij non est scriptura, nisi sic de iure decernatur. DD. quos sequitur Rodriguez *tom.* 1. *quest.* 45. Porro licentiam hanc potest dare etiam Abbatissa (etsi non ei, cui Prælatus accessum prohibuit) contra Bonac. de *claus.* *quest.* 3. *punct.* 5. num. 7. & ratio esse potest, quia accessus est multò quid minus, quàm ingressus, vti supra dicebam. At de hac, & simili alia licentia concessa, vel concedenda, vide plura *dub.* 32. & *seqq.* & *dub.* 55.

21 Aduerte nonò, quod extant diuersa iura prohibentia loqui cum Monialibus; siquidem in *cit. cap. definimus*, 18. *quest.* 2. sancitur, quod si necessaria vitæ ad Moniales deferantur, ea extra ianuam Abbatissæ suscipiat: & Monachus propinquam Monialem inuifere volens, cum ea modicè, ac breuiter, ac in præsentia Abbatissæ loquatur, & statim abeat. Item in *cap. 10. actioe* 18. *quest.* 2. dicitur, non licere Abbati, nec alij Superiori loqui cum Monialibus, præterquam cum Abbatissa, nisi rarò, & breuiter, & præsentibus duabus, vel tribus personis. Item anno 1590. editum fuit decretum à sacra Cardinalium Congregatione, vt nulli Religioso, exceptis Superiore Monialium, & Confessario ordinario & extraordinario (cùm ad tempus deputabitur) liceat absque expressa eiusdem Congregationis licentia accedere ad Monialium Monasteria, siue sui, siue alieni ordinis; nec ipsas Moniales, nec alias personas intra clausuram existentes alloqui. Et Confessariis similiter interdixit, ne in ædibus Monasterij, vel ei contiguis pernoctent, vel alios pernoctare faciant, nè ibi comedant, bibant, reficiantur, aut cibum sumant, excepto Confessore: quæ omnia, & singula præcepit obseruari sub pœna priuationis officiorum, & vocis actiue, & passiuæ ipso facto incurrendæ. Item

23 Romæ promulgatum est decretum à Vicario Pontificis de illius commissione, ne vir, vel fœmina nocte, aut die loquatur, vel scribar alicui Moniali, vel Prælato, vel puellæ in Monasterio quacumque de causa inclusa, sine Vicarij Pontificis, vel Ordinis Protectoris licentia, sub pœna 500. aureorum,

& alia arbitraria, exceptis deferentibus eleemosynas, aut opera manuum ab eis facienda, qui solum Abbatissam, aut eius Vicariam alloqui possunt. Quamvis Nauar. *comment.* 4. numero 61. de *Regul.* & Rodriguez *tom.* 1. *qq. Regul. questione* 45. *art.* 3. doceant, decretum hoc ad alias prouincias non extendi, & meritò, quia exigit illud licentiam Vicarij Papæ, vel Ordinis Protectoris, qui Romæ solum degunt. Vide quæ de loquutione cum Monialibus, diffusè dicebantur *cap.* 14. *dubit.* 7. *per totam.*

Aduerte decimò, quod licet in præcatis iuribus non sit interdictum literas scribere ad Moniales, & si non sit communis, & vniuersalis de hac re prohibitio; tamen in aliquibus Diocesis iure speciali id veritum est, sicut etiam Gregorius XIII. præcepit quibusdam Regularibus sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ne scriberent literas Monialibus sui Ordinis.

An autem ex his quis Regularis talem excommunicationem contrahat, si Moniali scribat literas, quæ ad eam non perueniant aliqua ratione, vt si interceptantur in via?

Respondetur negatiue, quia licet cum dicitur l. 1. §. hæc autem verba, ff. *quod quisque iuris*, & ex *cap. hæc autem verba*, de *pœnis*, verba cum effectu intelligenda esse; hoc dictum regulariter non sit intelligendum de effectu, seu fine extrinseco; effectus enim, seu finis extrinsecus non est regulariter materia legis, seu præcepti, & non cadit sub præceptum; sed de effectu, seu fine intrinseco, quem verba propriè significant (vt ex multis probat Nauar. in *cit. cap. hæc autem verba*, num. 10. & 11.) & in casu nostro scriptio literarum est effectus intrinsecus, quem significant illa verba; tamen id locum habere dicendum est, quando legislator non petit expressè, vel tacitè effectum extrinsecum, ex l. 1. *Cod. de fideiuss.* vbi dicitur, promittentem inuenire latronem, non satisfacere inueniendo, nisi eum captum etiam Iudici exhibeat: & ita videtur esse in casu nostro, quia hæc videtur esse mens, & intentio Superioris literas scribi prohibentis; cum parum referat in casu nostro, literas scribi, nisi perueniant: Miranda de *Monialib.* *quest.* 4. *art.* 5. Bonacina de *claus.* *quest.* 3. *punct.* 2. num. 6. loquens etiam de excommunicatione lata contra scribentem ad Cardinales in Conclauis existentem. Rodriguez *cit.* *quest.* 45. *art.* 3. & Nauar. *lib.* 5. *consil.* *tit.* de *sent. excommunic.* *consil.* 60. *edit.* 1. qui tamen subdit, dictum Regularem excommunicationem contrahere si dictæ literæ per relationem personarum fide dignarum ad Monialem perueniant: sed adhuc probabilius est oppositum, quia id non est verè ad Monialem peruenire literas, sed potius quoddam literarum nunciium, quatenus ei significatur, quid in eis continebatur.

Cæterum, an Episcopi statutum ligans excommunicatione accedentes, loquentes, vel scribentes ad Monasteria Monialium, extendatur etiam ad Monasteria exempta, & Regularibus subiecta? Vide *cap.* 14. *dubit.* 5. *sect.* 3. numero 18. & *sequentib.*

DVBITATIO LXXI.

An Monasteria sine iusta causa & licentia Superioris adire, vel frequentare sit iure prohibitum sub mortali? Et quid in specie dicendum de Religiosis.

SVMMARIVM.

- 1 Frequentare Monasteria praeter scandalum, & prava intentione non est peccatum mortale, secundum probabiliorem opinionem, contra nonnullos oppositum affirmantes.
- 2 Nulla clericis iure prohibita obligant eos virtute illius prohibitionis, seclusis circumstantiis extrinsecis sub culpa mortali, donec absque contumacia non obediendo monitioni superioris.
- 3 Non solum frequentare sine iusta causa, & licentia superioris; sed etiam vel semel Monasteria adire est peccatum veniale.
- 4 Religiosi accedentes ad Monasteria Monialium ipso facto incurrunt poenam privationis officiorum, & vocis actus & passivae. Vide decretum per extensum relatum.
- 5 Decretum praedictum non obligat Religiosos sub mortali ex probabili opinione.
- 6 Lex poenalis ex probabili non obligat sub mortali, quamvis contrarium sit probabilius.
- 7 Religiosi licite sine ullo peccato possunt Monasteria adire, & Moniales alloqui, si id faciant de licentia Episcopi, iuxta decretum Urbani VIII. quod vide per extensum.
- 8 Religiosus afficitur praedicti decreti poenis etiam ob vicium accessum; quia decretum loquitur de accedentibus sine licentia sacrae Congregationis, non autem de frequentantibus.
- 9 Eques sancti Ioannis Hierosolymitani est verè Religiosus, & ob id poenis praedictis afficitur.
- 10 Religiosus ex probabili non afficitur dictis poenis in conscientia ante Iudicis sententiam.
- 11 Religiosus si sit exemptus, qualis hodie est ferè omnis, non afficitur poenis impositis ab Episcopo contra frequentantes Monialium Monasteria sine sua licentia, quamvis hodie ex alio capite supra dicto puniri possit ab Episcopo. Vide verba Decreti per extensum.

RESPONDETUR, quod (licet Llamas in append. §.4. Rodrig. tom. 1. citat. 9.45. art. 4. Homobon. par. 2. cap. 5. vers. 4. ad fin. & Bonac. loc. cit. punct. 3. n. 1. affirment ex c. Monasteria, de vita, & honest. cleric. & ex cap. periculoso, de statu Regul. in 6. quia ibi tam clericis, quam laicis sub grauib. poenis id prohibetur) tamen probabilius negetur, etiam frequentare, nedum adire sine iusta causa, & licentia Superioris Monasteria, esse peccatum mortale, si absit scandalum, & prava intentio adeuntis, vel frequentantis; & non solum in casu, quo frequentans ab Episcopo monitus non desistat. Ratio est, quia his circumstantiis remotis, etiam frequentare non videtur materia gravis; & citata iura dictas graues poenas non intelligunt ante praedictam monitionem. Nauar. cap. 24. num. 10. Diana p. 3. tract. 2. resol. 48. in fin. Suar. tom. 4. de Relig. lib. 1. cap. 10. n. 26. & 27. & eiusdem sententiae videtur esse Caiet. verb. Clerici peccata, vers. Non obstat, quatenus ibi ait, nulla clericis iure prohibita obligare eos ex vi illius prohibitionis, seclusis circumstantiis extrinsecis, sub culpa mortali, donec adsit contumacia non obediendo monitioni Superioris.

Thom. Delbene de Immun. Eccl. Pars II.

Ceterum certum est, ob iura dicta, esse peccatum veniale sine iusta causa, & licentia Superioris, non solum frequentare, sed etiam, vel semel, Monasteria adire; quidquid dubitaret Nauar. loco supra cit.

Adverte tamen, quod contra Religiosos accedentes ad Monasteria Monialium imposita sit poena privationis officiorum, vocis actus, & passivae, ipso facto incurrenda, sicuti patet ex decreto S. Congregationis, iussu Sixti V. edito 1590, in his verbis: Illustissimi, & Reverendissimi DD. Card. sacra Regularium Congregationis praefecti, ad occurrendum scandalis quae contingere possunt, aliisque iustis, & rationabilibus causis animarum ipsorum pie momentibus, de speciali, & expresso mandato S. D. N. D. Sixti divina providentia Papa V. vine vocis oraculo eis facto decreverunt, & mandauerunt nulli posthac Religioso cuiuscunque Ordinis, gradus, qualitatis, & dignitatis existat (superiore, cui Monasterij, seu domus cura incumbit, visitatore, vel visitatoribus, Confessarioque ordinario, & extraordinario, cui ad tempus deputabitur, dumtaxat exceptis) licere absque licentia expressa eiusdem sacrae Congregationis accedere ad Monasteria, seu domus, quarumcunque Monialium, vel Sororum, siue sui, siue alterius cuiuscunque Ordinis, ad colloquendum, siue tractandum cum eis. Quod si aliquando mandato sui Superioris aliquos Religiosos ad predicandum verbum Dei, vel ad celebrandas Missas in ipsarum Monialium, seu Sororum Ecclesiis, siue Oratoriis exterioribus, siue extra claustra existentibus, mitti contigerit, prohibuerunt, ne dicti Religiosi ullo quaevis colore Moniales, Sorores, aut quamlibet aliam personam, intra clausuram degentes, alloqui possint. Confessariis autem similiter interdixerunt, ne in aibus Monasterij, seu domus, vel Monasterio, seu domui Monialium, aut Sororum contiguis pernolent, aut alios pernolere faciant, vel alias seculum retineant, neve extra tempora generalium confessionum (quibus soli tantum Confessario refectionem diurnam accipere vix permittitur, & tunc domum, videlicet cum sua habitatio, aut virorum domus, vel Monasterium, in quo degit, a Monialium, seu Sororum Monasterio, vel domo nimium distat, nisi tamen (& eo casu contrarium specialiter constitutum sit) ibi nullo modo comedant, resistantur, aut cibum sumant. Quae omnia, & singula sub poenis privationis officiorum, ac vocis actus, & passivae ipso facto incurrendis, aliisque eiusdem Congregationis arbitrio praeceperunt inuoluntate observari; iniungentes cunctis RR. Patribus Generalibus, Provincialibus, &c.

An autem hoc decretum obliget Religiosos sub mortali?

Respondetur ex probabili negatiue, quia lex poenalis ex probabili non obligat sub mortali, sicuti docet Nauar. c. 23. n. 57. & seq. & ego dicebam c. 14. dub. 5. sect. 2. Quavis contrarium probabilius doceant alij, ut ibidem notabam. Possunt tamen Religiosi licite sine ullo peccato Monasteria adire, & Moniales alloqui, si id faciant de licentia Episcopi: siquidem sacra Congregatio Cardinalium 12. Kalendas Decembris 1623. de mandato Urbani VIII. concessit Episcopis, ut de hac re Religiosis licentiam possent dare, certis regulis, & conditionibus seruatis, ut patet ex ipso dictae sacrae Congregationis decreto, ibi: Ut quatenus sibi visum fuerit in Domino expedire, licentiam concedere possit per quatuor vices ad summum quolibet anno cuiuscunque Regulari, ut Moniales sibi in primo, & secundo tantum consanguinitatis gradu coniunctas conuenire, & alloqui possit. Id vero non aliter, quam seruata ad vnguem forma infra scripta, ut id nullo modo liceat diebus festiuis, aut in Adventu, Quadragesima, feria sexta, sabbato, & vigiliis, praedictaque licentia obtenta ab Ordinario, & ab alio, ad quem spectat eam concedere, consignetur Confessario ordinario Monasterij, qui penes se retinere debeat, isque associet, & praesens sit, & auscultatrice de more, non autem alia assistant: praedictaque licentia pro die, & hora certa,

Aa

& in scriptis concedatur, & in libris Cancellaria eiusdem Ordinarii annotetur. Quod si predicti locorum Ordinarii per plures vices, vel in ulteriori gradu coniunctis, aut aliter, quam servata forma supradicta, licentias concesserint, vel permisserint, sciant se intentionis S. D. N. & sacra Congregationis transgressores iudiciumque reformident; Regulares autem penam in supradicto decreto contentam, ac si nullam licentiam obtinissent, eo ipso se noverint esse addictos, & arbitrio S. Congregationis, severius puniendos. Roma 12. Kal. Decembr. 1623.

8 Aduerte secundò, quod Religiosus afficiatur predicti decreti pœnis, etiam ob vnicum accessum; quia decretum loquitur de accedentibus sine licentia S. Congregationis, non autem de frequentantibus; Doctores, quos sequitur Rodrig. q. 45. art. 4. & Bonac. de claus. q. 3. punct. 5. n. 1.

9 Aduerte tertio, quod iisdem pœnis afficiatur Eques S. Ioan. Hierosolymitani, quia talis Eques est verè Religiosus; sic declarauit S. Cardinalium Congregatio, teste Campanili diu. Affuris Canon. rubr. 12. c. 16. n. 43. & Barb. de offi. & potest. Episc. 3. p. allegat. 102. n. 72.

10 Aduerte quarto, quod ex probabili dictis pœnis in conscientia non afficiatur Religiosus ante sententiam iudicis: quia de re satis dixi dub. 23.

11 Aduerte quinto, quod Religiosus (si sit exemptus, qualis hodie est ferè omnis) neque afficiatur censuris ab Episcopo contra Monialium Monasteria sine sua licentia adeuntes impositis, quia excommunicatio fertur solum in subditos. Quaranta verb. Monasteria Monialium, vers. dubitari. Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 3. num. 23. Rodrig. tom. 1. qq. Regular. quest. 45. artic. 2. & Barbosa cit. alleg. 102. num. 70. contra Gratium part. 1. decis. lib. 2. cap. 49. num. 68. & alios. Quamvis hodie si loquatur Religiosus cum Moniali (etiam in Monasterio exempto Regularibus subiecto) sine licentia Episcopi puniri possit modo, quo dicebam cap. 14. dub. 5. sect. 1. ab Episcopo, ex decreto Greg. XV. in Bulla de exemptorum priuilegiis, ibi: Adhuc tam Regulares, quam seculares huiusmodi nullis priuilegiis, aut exemptionibus tueri se possint; quamvis si deliquerint circa personas intra septa degentes, aut circa clausuram, aut circa bonorum administrationem Monasteriorum Monialium, etiam Regularibus subiectarum, ab Episcopo loci similiter tanquam ad hoc Sedis Apostolica delegato, quoties, & quando opus fuerit, puniri, & corrigi valeant. Idemque S. Cardinalium Congregatio censuit, & Urbanus VIII. 1624. approbavit, quia de re vide quæ dicebantur cit. c. 14. dub. 5. sect. 1.

DVBITATIO LXXII.

An ingredi Monasteria virorum sit prohibitum mulieribus.

SUMMARY.

- 1 Ingressi virorum Monasteria est prohibitum mulieribus ex motu Pij V. qui incipit, Regularium Personarum, & ex motu Gregorij XII. ubi gratia.
- 2 Afferuntur verba præcisæ motus Pij V.
- 3 Religiosi grauius peccant, si feminas in sua Monasteria admittunt, secus tamen est si admittant feminas licite ingredientes.

1 **R**ESPONDETUR affirmatiuè; patet ex Motu Pij V. qui incipit Regularium personarum, ubi Pontifex, postquam reuocauit omnes ingrediendi Monialium Monasteria facultates, etiam à Sede Apostolica mulieribus, quamvis Comitissis, Marchionissis, & Ducissis concessas, subdit: Distinctè prohibentes mulieribus predictis facultates, & licentias præter-

dentibus, sub excommunicationis lata sententia penam, postquam harum literarum notitiam habuerint, à qua non possunt, nisi à Romano Pontifice absolui, præterquam in mortis articulo, ne dictas domos, vel Monasteria ingredi audeant; & statim etiam subdit alias pœnas Religiosis illas admittentibus. Idem patet etiam ex Motu Gregorij XII. Vbi gratia, in quo Pontifex interdicat ingressum, siue fœminarum, siue virorum in Monasteria Monialium, ingressum fœminarum in Monasteria virorum, de quo Motu in præcedentibus dubitationibus satis iam dictum est.

Ex his sequitur, Religiosos grauius peccare admittendo fœminas in sua Monasteria; tum quia id ipsis in dictis Motibus specialiter interdicitur sub grauib. pœnis; tum quia cooperantur dicto fœminarum, quamvis secus dicendum sit, si admittant fœminas licite ingredientes; quia has admittere non prohibentur, nec peccato vili cooperantur.

DVBITATIO LXXIII.

An sub hac prohibitione comprehendantur puellæ cuiuscumque ætatis, & etiam mente captæ?

SUMMARY.

- 1 Puella, quæ sunt apta impudicitis, hoc est maiores decem annis, vel quæ sunt apte Matrimonio consummando, id est quæ sunt duodecim annorum, secundum nonnullos comprehenduntur in dictis prohibitionibus vide dicta dub. 30. & 31.
- 2 Mulierum nomine in pœnalibus comprehenduntur solum quæ vel impudicitis, vel matrimonio consummando aptæ sunt; at secus est in dictis prohibitionibus, in quibus Pius V. voluit comprehendere quasque ætates aptas ad rationis usum, & mente captas pueres, etsi à peccato ista posteriores possint excusari.
- 3 Legis intelligentia desumenda est ex ratione legis, quæ est anima legis.
- 4 Puella minores septennio, maiores tamen sexennio secundum aliquos comprehenduntur in dicta prohibitionem.
- 5 Mulier ingrediens Religiosorum Monasterium, in quo scit hic & nunc nullum Religiosum esse, probabilius peccat mortaliter, & contrahit censuram; quia per accidens est in aliquo casu non violari finem legis.

RESPONDETUR, quod licet nonnulli, vt Llamas in Append. §. 13. ad fin. putent comprehendere tantum puellas, quæ sunt aptæ impudicitis, id est, quæ sunt maiores decem annorum; & alij, vt Sorbus in compendio priuileg. Mendicant in Annotat. n. 2. putent, comprehendendi tantum puellas quæ sunt aptæ matrimonio consummando, id est, quæ sunt duodecim annorum completorum, nisi malitia suppleat ætatem (tamen probabilis de hac re dicitur id, quod dixi dub. 30. & 31. de ingressu puerorum, & puellarum in Monasteria Monialium; quia prorsus utrobique est eadem ratio. Vide ibi.

Obiiciunt: Pius V. in dicto suo Motu, Regularium personarum, loquitur de mulieribus: at nomine mulierum præsertim in pœnalibus comprehenduntur solum; quæ impudicitis, vel matrimonio consummando aptæ sunt: ergo, &c. sic Llamas, & Sorbus in loc. sup. cit.

Respondetur, quod licet Pius V. in hoc suo Motu vsus sit nomine mulierum, reuerà tamen ob rationes in cit. dub. 30. dictas voluit comprehendere quasque ætates aptas ad rationis usum, & mente captas pueres, quæ

quæ ad carnis peccatum possunt commouere (etsi ista posteriores mulieres defectu vsus rationis à peccato, & sic à censuris excusentur) quia legis intelligentia desumenda est ex ratione legis, quæ est anima legis, *l. cum ratio. ff. de bonis damnatis. mens autem legis in casu nostro est, vt occurratur periculo impudicitie: ergo, &c.* Et hoc quod dixi, adeo verum est, vt nonnulli putent comprehendere etiam puellas minores septennio, maiores tamen sexennio, sic *Rodr. in Exposit. dicti Motus Pij V. n. 12. & consentit Sorbus loc. sup. cit. Vide etiam Lezanam tom. 1. c. 10. n. 10. & Bonac. q. 5. punct. 2.*

Ceterum, an mulier ingrediens Religiosorum Monasterium, in quo scit hic, & nunc nullum Religiosum esse, ex eo, quod omnes ad processum vel aliud negotium exiuerint, mortaliter peccet, & penas ingrediendum incurrat.

Respondetur, quod (quamvis negandum videatur; quia cum in tali casu per ipsius ingressum nullus Religiosus perturbari possit, cessat ratio prohibitionis, & sic cessat ipsa prohibitio, *cap. cum cessante, de appell.*) probabilius affirmetur; quia reuera talis mulier ingrediendo facit contra legem sub grauib. penis id prohibentem; & per accidens est in aliquo casu non violari finem legis, quæ respicit id, quod est per se, non id, quod est per accidens, *l. nam ad ea, ff. de reg. iur.*

DVBITATIO LXXIV.

An sub eadem prohibitione comprehendantur etiam Imperatrices, Reginae & ipsarum filiae.

SVMMARIVM.

- 1 Imperatrices, Reginae, & ipsarum filiae non comprehenduntur sub eadem prohibitionem; quia Pontifex de his mentionem non facit sicut opus erat pro reuocatione, potè superioris ordinis.
- 2 Religiosi eas admittentes non contraveniunt dicti motus prohibitioni, quamvis illa nullum ingrediendi privilegium habeant.
- 3 Mulieres aliae, hoc est seniores, & selectae ingredi possunt cum Imperatricibus, & Reginae ratione decentiae.

RESPONDETUR negativè: quia Pontifex in dicto Motu, Regularium personarum, reuocans facultates mulierum cuiuscunque conditionis, explicat etiam si sint Comitissae, Marchionissae, vel Ducissae; vbi Imperatricum, Reginarum, filiarum mentionem non facit; cum quidem ipsarum, vt pote in superiori ordine, mentionem facere deberet, si eas comprehendere vellet. Quapropter dicendum, quod cum summus Pontifex in enumeratione talium personarum in dignitate constitutarum non progrediatur ad alias in maiori dignitate constitutas, nolit suam constitutionem ulterius ad eas extendere, consequenter etiam dicendum, quod nec ipsae ingrediendo Monasteria Religiosorum, nec Religiosi illas admittendo contraveniant dicti Motus prohibitioni.

Et hoc verum est, quamvis illae nullum ingrediendi hæc Monasteria privilegium haberent, quia in dicta prohibitionem non exprimuntur, & sic non includuntur, quin potius ex dictis tacite excluduntur, nec alibi reperitur ius prohibens sub mortali ingressum fœminarum in Monasteria Religiosorum, vt bene obseruat Suar. de cens. tom. 5. disp. 2.2. sect. 6. n. 12. quapropter dicendum, quod prædictæ Reginae, Imperatrices, ac ipsarum filiae possint in Monasteria virorum ingredi, etiam si nullum habeant privilegium ingrediendi, quia non est opus privilegio, vbi non est prohibitio. Vide Suar. de relig. lib. 1. c. 7. n. 5. *Rodr. 1. 99. Regul. q. 48. art. 1. & in Exposit. huius Motus proprii Pij V. n. 3. Lezanam loco supra cit. & Bonac. de claus. q. 5. punct. 2. n. 5.*

Thom. Delbene de Immun. Eccl. Pars I. l.

An autem simul cum Imperatricibus, Reginae, &c. aut cum aliis Mulieribus (quibus ingressus in Monasteria virorum est concessus) ingredi mulieres aliae possint, illas comitari consuevit.

Respondetur, quod (licet nonnulli, vt *Rodr. in exposit. dicti Motus Pij V. & Bonac. cit. q. 5. punct. 4. n. 3.* simpliciter affirmant ex eo, quia non videtur Pontifex velle, quod illae ingrediantur aliter, ac ipsarum dignitatem decet; & sanet *c. licet, de priuileg. in 6.* vbi priuilegium alicui ad sacra tempore interdicti audienda concessum extenditur etiam ad personas cum comitari consuetas) tamen probabilius sit dicere ingredi posse cum eis mulieres tantum paucas, seniores, & probatae vitae, licet à pluribus illae comitari consueverint; arg. Motus Greg. XIII. qui incipit: *Dubia, quae emergunt*; vbi Pontifex statuit, quod Praelati in casu necessitatis Monasteria Monialium ingressuri, ingrediantur comitati tantum à viris paucis senioribus, & religiosis (id est probatae vitae) licet à pluribus comitari soliti fuerint; & ratio est, quia cum in casu nostro prohibitio sit ratione decentiae Monasteriorum, ea maxime in casu nostro attendi debet: praesertim cum sit valde indecens, quod omnes puellae dictas mulieres comitari consuevit Monasterium ingrediantur; atque hinc patet ad fundamenta contraria.

DVBITATIO LXXV.

An sub eadem prohibitionem comprehendantur etiam mulieres Monasteriorum virorum fundatrices.

SVMMARIVM.

- 1 Mulieres Monasteriorum Virorum fundatrices non comprehenduntur in dicta prohibitionem, vbi vide quomodo Gregorius XIII. derogauerit Regulae Fratrum Minorum, & quidnam indulerit circa fundatrices.
- 2 Indultum Minorum competit habentibus similem Regulam.
- 3 Superior non praesumitur velle statuti Inferiorum derogare, nisi id exprimat.

RESPONDETUR, quod (cum Gregorius XIII consultus, an hic Motus Pij V. Regularium personarum, deroget Regulae Fratrum Minorum concedenti, quod mulieres stirpis Regiae, & quaecunque talis Ordinis fundatrices possint decenter Comitae eorum Monasteria ingredi, responderit, teste *Rodr. tom. 1. 99. Regul. q. 48. art. 2. Sorbo verb. Ingressus Monast. Monial. in fine, & Bonac. de claus. q. 5. punct. 2. n. 3.* non derogare prædictae Fratrum Minorum Regulae quoad Reginas, quarum nomine ex dictis præcedenti dubitatione comprehenduntur etiam filiae, & quoad fundatrices dumtaxat, consequens est, quod in quacunque alia Religione, vbi similis fuerit regula, vt permittantur ingredi fundatrices, possint etiam fundatrices ingredi, quia Gregorius XIII. non indulgendo, sed declarando dixit, non derogari per dictum Motum Pij V. prædictae Fratrum Minorum Regulae: quapropter cum sit eadem ratio de quacunque alia Religione habente similem Regulam, idem quoque de quacunque alia Religione dicendum erit (praesertim, quia Superior non praesumitur velle statuti Inferiorum derogare, nisi id exprimat) etsi non idem dicendum sit de aliis Religionibus, in quibus non est similis Regula. Vide *Rodr. loc. cit. & in exposit. dicti Motus Pij V. n. 3. Bonac. vbi supra, & Lezanam tom. 1. c. 10. n. 10.*

DVBITATIO LXXVI.

An sub eadem prohibitione comprehendantur etiam mulieres, quæ nullius facultatis prætextu ingrediuntur? Vbi etiam de Religiosis mulieres sic ingredientibus admittentibus?

SUMMARIVM.

1. *Mulieres, quæ nullius facultatis prætextu ingrediuntur, & Religiosi Mulieres sic ingredientibus admittentes ex non omnino improbabili sententia non comprehenduntur in dicta prohibitione.*
2. *Certum non est dicere talem mulierum in Monasterium virosum ingressum, & admissionem esse sub peccato mortali, & excommunicationis censura prohibendum.*
3. *Lex pœnalis non debet extendi à casu expresso ad alium non expressum, præsertim diuersum.*
4. *Declaratio Pij V. quod comprehendat mulieres, dicitur non constare authenticè, & sacra Pœnitentia sequitur opinionem oppositam satis probabilem, & forsân probabiliorem, non tamen certam.*
5. *Lex nulla generalis in communi iure Pontificio, nec in aliis Pontificum decretis inuenitur, quæ prohibeat ingressum mulierum in virosum Monasteria sub mortali, neque ex natura rei in hoc actu per se est intrinseca malitia.*
6. *Statuta peculiaria ipsarum Religionum plerumque iubent, vt ad interiores Domus intra Monasterij claustra mulieres non admittantur; quamvis non semper obligent sub mortali.*
7. *Mulieres licet non sub privilegij prætextu, sed ex conscientia erronea ingredientibus peccant, non tamen contrahunt censuras.*
8. *Conscientia intrinseca potest operanti imponere peccatum, cum illa sit regula actionum ipsius operantis; non tamen potest imponere censuram.*
9. *Censura vt locum habeat debet habere suum Auctorem, quod non contingit in habente conscientiam erroneam.*
10. *Mulieres ingredientibus Viros Monasteria dato quod contrahant excommunicationem, à quoniam ea lata sit.*
11. *Mulieres ingredientibus excusantur ab incurrenda censura motus Pij V. si bona fide, seu ex ignorantia culpabiliter crassa, & supina, quin & forsân etiam affectata ingredientur.*

RESPONDETUR, ex non omnino improbabili sententia quorundam negatiuè; ita vt saltem non sit dicendum, esse certum, talem mulierum in Monasteria virosum ingressum, & admissionem esse sub peccato mortali & excommunicationis censura prohibitam. Ratio est quia licet allegari solet ad hoc probandum Motus dictus Pij V. qui incipit: *Regularium personarum*, & Motus Gregorij XIII. qui incipit: *vbi gratia*; est tamen aliquo modo probabile, non fuisse ibi mentem horum Pontificum (vt sentiunt Rodrig. tom. 1. q. 9. Regul. q. 48. art. 2. Suar. tom. 5. de censur. disp. 22. sect. 6. num. 11. & tom. 4. de relig. lib. 1. cap. 7. num. 8. Philiaich. tom. 1. part. 1. lib. 3. cap. 30.) nouo iure condito ingressum Mulierum in Monasteria virosum prohibere, sed solam paci, & quieti Religiosorum prospicere, ad quorum Monasteria tam Moniales, quàm laicæ mulieres (vt Comitissæ, Marchionissæ, Ducissæ, &c.) prætextu privilegiorum ipsis concessorum, contra Instituta eo-

rundem Religiosorum, & interdum non sine molestia ipsorum ingredi præsumebant: quarum mulierum privilegiis sublati Pius V. & postea Gregorius XIII. in dictis suis Motibus sub excommunicationis censura Sedi Apostolicæ reservata prohibuerunt, ne tales mulieres prætextu talium privilegiorum Monasteria virosum ingredi auderent: Gregorius verò XIII. qui dictum Pij V. Motum etiam ad Monasteria Monialium extendit, eandem excommunicationis censuram statuit in vtriusque sexus Regulares, si quemquam prætextu talium facultatum, seu privilegiorum in Monasteria, domus, vel loca sua ingredi faciant, vel permittant, vbi tamen expresse nulla fit mentio sexus fœminini, quasi verò etiam viri Religiosi excommunicationem contrahant, si quancumque mulierem in loca Religiosa ingredi permittant; siquidem in pœnalibus nomine masculino probabiliter non comprehenditur fœmininum, vt docent nonnulli, quos citat & sequitur Decius regul. fœmine, n. 110. ff. de regulis iuris, & Rodrig. tom. 1. q. 9. Regul. q. 47. art. 3. & nos notabamus supra dub. 64. præsertim quando ratio disparitatis aliena assignari potest, sicuti fortasse potest in casu nostro; quia scilicet semper grauius prohibitus fuit ingressus virosum in Monasteria Monialium, quam ingressus mulierum in Monasteria virosum, ex Tridentino Concilio sess. 25. c. 5. de Regularibus.

Et dato, quod in dicto Motu (vt probabilius videtur, sicuti probabam cit. dubit. 64.) comprehendatur masculino illo quemcumque, etiam sexus fœmininus, ob rationes ibi dictas, tamen Pontifex ibi non excommunicat simpliciter admittentes in Monasteria quemcumque, aut quancumque, sed prætextu alicuius facultatis ipsi concessæ; lex autem pœnalis, qualis est hæc, non debet extendi à casu expresso ad alium non expressum, præsertim diuersum, sicuti ex communi docet Caiet. verb. *Excommunicatio in princip.* Nauar. capite 27. numero 51. & Rodrig. questione 47. artic. 1. & quest. 48. artic. 2. & nos dicebamus supra cap. 16. dub. 24. sect. 3.

Neque obstat, quod Nauar. in Comment. 4. de Regular. num. 62. Filliuc. tract. 15. cap. 5. quest. 7. num. 118. Confectius in priuileg. Ordin. Mendicant. fol. mibi 147. Villagut. tract. de usuris, quest. 35. num. 21. Bonac. de claus. quest. 5. punct. 3. num. 1. Quaranta verb. *Monasteria*, & Lezana tom. 1. cap. 10. num. 9. testentur, Pium V. declarasse, quod dictus Motus suus habeat etiam locum, si mulieres non sub privilegij prætextu ingredi præsumant, sique in S. Pœnitentia ex mente Greg. XIII. obseruari solitum esse.

Respondetur enim cum Rodrig. loco supra citato, de ista declaratione Pij V. & de ista mente Gregorij XIII. non constare authenticè; & S. Pœnitentiam sequi opinionem oppositam satis probabilem, & forsân probabiliorem; non tamen certam, ita vt reddat alteram omnino improbabilem. Quapropter Suar. loco cit. sect. 6. ait, nec in communi iure Pontificio, nec in aliis Pontificum decretis inueniri generalem legem prohibentem ingressum mulierum in Monasteria virosum sub mortali, neque etiam ex natura rei, aut ex ipsa professione esse in hoc actu per se, & intrinsecam malitiam; & ideo non esse hoc peccatum mortale, si excludatur circumstantiæ prauæ finis, scandali, violentiæ, vel iniuriæ Monasterio illatæ.

Consultantur tamen peculiaria statuta ipsarum Religionum, quæ plerumque iubent, vt ad interiores domus, seu habitationes intra Monasterij, vel Collegij claustra mulieres non admittantur; & quamvis hæc eadem ipsarum Religionum statuta non semper obligent sub mortali; indecens tamen semper est, quod mulieres, etiam sic ingredientibus, admittantur, sicuti dubit. sequenti dicitur.

Obligat

7 Obiicies : mulieres , etiam si non sub privilegij prætextu ingrediantur , ex conscientia saltem erronea peccant : ergo ex conscientia saltem erronea incurrunt censuras.

8 Respondetur , transeat antecedens : at nego consequentiam ; & disparitas est , quia conscientia intrinseca potest operanti imponere peccatum , cum illa sit regula actionum ipsius operantis , non tamen potest imponere censuram , cum hæc nascatur tantum à legislatore extrinseco , & iuris positiui , non ab intrinseco.

Instabis : si operans ex conscientia erronea putet non adesse censuram , quamvis ad sit , non contrahit censuram : ergo è contra si ex conscientia erronea putet adesse censuram , quamvis non ad sit (vt in casu nostro) contrahet censuram :

9 Respondetur : concedo antecedens , at nego consequentiam ; & disparitas est , quia fauores ampliuntur , odia verò restringuntur . Vt omitam , quod in priori casu censura locum non habet , quia non adest contumacia vlla operantis ; in posteriori autem nec locum habet , quia non adest auctor vllus censuræ .

10 Caterum , esto Mulieres ingredientibus Monasteria virorum sine prætextu facultatum , contrahant excommunicationem (quæ est communis , & multò probabilior opinio) contrahunt tamen excommunicationem Pij V. non item Gregorij XIII. quia Pius V. solum , non item Gregorius XIII. declarauit mentem suam esse , suum Motum loquentem de ingredientibus cum prætextu extendere etiam ad ingredientibus sine prætextu : cuius Pontificis Motus (sicut & Motus Gregorij XIII.) cum loquatur de ingredi præsumptibus cum prætextu , & sit solum per declarationem eiusdem Pij V. extensus etiam ad ingredi præsumptes sine prætextu ; consequens est , quod etiam si mulieres ingredientibus sine prætextu contrahant excommunicationem , ex vi talis declarationis Pij V. excusentur tamen ab illa contrahenda , non solum si ingrediantur bona fide , sed etiam si ingrediantur culpabiliter cum ignorantia crassa , & supina , quin & forsitan etiam affectata ; quia ad istam excommunicationem contrahendam ; ex dictis Motibus requiritur præsumptio , & audacia , & sic scientia legis , atque adeo saltem virtualis contemptus legis . Vide Bonacinam loco cit. puncti . 3. num. 1.

DVBITATIO LXXVII.

An , & quid veniat nomine virorum Monasterij , in quo fœminarum ingressus , & admissio prohibetur ?

SVMMARIVM.

- 1 Nomine virorum Monasterij in quod fœminarum ingressus , & admissio prohibetur , probabilius veniunt solum quæ sunt intra Monasterij ambitum , seu septa , quæ vna clausura clauduntur ; ita vt pro eodem sumantur Domus , & Monasteria .
- 2 Domus , Horti , & Prædia separata , seu seiuncta , quæ intra clausuram Monasterij non sunt , non veniunt nomine Monasterij .
- 3 Particula (&) quæ de sui natura ponitur inter diuersas res significatas , sumitur pro (seu) quæ sumitur dispositione , & est inter nomina diuersa idem significantia .
- 4 Nomine Virorum Monasterij licet non veniant Religiosorum Prædia , Domus rustice , & Horti à Monasterio separati , non decet tamen Mulieres nec ad hæc loca ingredi , vel admitti , licet cesset prohibitio .

Thom. Delbene de Immun. Eccles. Pars II.

5 Nomine Monasterij non venit Chorus Ecclesie Religiosorum .

6 Chorus est pars Ecclesie , nec intra Monasterij septa continetur .

7 Nomine Monasterij veniunt Horti contigui , Nemora & alia loca ei annexa , quæ Monasterij muris , seu septis cinguntur , maxime si per claustra Monasterij sit ad ipsa ingrediendum : prædicta tamen intellige præcisa consuetudine in contrarium , si alicubi sit .

8 Officine interiores dicuntur omnia loca intra Monasterij annam , & clausura ambitum existentia .

9 Nomine Monasterij venit etiam Sacristia Ecclesie contigua solo pariete intermedio eam ab Ecclesia diuidente , præcisa tamen consuetudine in contrarium , si alicubi ea sit .

10 Nomine Monasterij veniunt etiam Prioratus , quos habent Monachi sancti Benedicti , vel sancti Bernardi , & similes .

11 Nomine Monasterij non veniunt Religiosorum Domus nondum completè fabricata , sed fabricari incepta .

12 Idem dicas de Domibus , Hospitiis , vel Infirmediis in ciuitate constitutis , ad Religiosos tantum ibi excipiendos , vel vt in eis ad valetudinem pristinam recuperandam incumbant .

13 Idem dicas de domibus , ubi in forma Conuentus adhuc non viuunt , nec Ecclesia cum Eucharistia est .

14 Limita nisi prædicta domus alias clausura subiecta fuerint , quia quod ea non vigeat , est Regularium incuria .

15 Nomine Monasterij veniunt Religiosorum domus quæ vulgo residentia vocantur si ea perpetua sint , habentes Ecclesiam cum Eucharistia ; secus contra .

16 Nomine Monasterij non venit Atrium Scholarum , et si ha contigua sint Collegio Societatis Iesu .

17 Prælati Religionum possunt designare clausura terminos , extra quos Religiosi non possint sine licentia exire .

18 Egressus nocturnus , & furtiuus à Monasterio intelligitur coniunctiue ; ita vt non sufficiat illum esse solum nocturnum , vel solum furtiuum ; sed requiritur vtrumque simul .

19 Egressus non sufficit quod sit in crepusculis , stante expressione (nocturnum .)

20 De noctis essentia videtur esse omnimodus recessus lucis .

21 Per verbum (furtiuum) requiritur quod sit sine licentia superioris , ita vt in tali casu , quamvis exeat quis videntibus , spectantibus , vel custodiam facientibus aliquibus de Monasterio , adhuc tamen incidat in casum reueruabilem ; secus si superior daret licentiam , quamvis illegitimè .

22 Licentia illegitimè data pro nulla habetur .

23 Prælati etiam si illegitimè exiret , incideret in casum , si alias esset reueruatus à suo superiore .

RESPONDETUR , quod (licet venire videantur quæcunque Religiosorum propria domus , etiam si à Monasterio separata , seu seiuncta sint , vt sunt prædia , domus rustice , ac horti ipsorum , quod recreationis causa solent aliquando se illi conferre , ex eo quod Motus Pij V. prohibet , ne distas domus , & Monasteria ingredi . Et dictio copulatiua inter diuersa ponitur) tamen probabilius dicatur , nomine virorum Monasterij venire solum , quæ sunt intra Monasterij ambitum , seu septa , quæ vna clausura clauduntur , ita vt pro eodem prorsus sumantur in casu nostro domus , & Monasteria ; & sic non veniant in casu nostro domus , horti , & prædia separata , seu seiuncta , quæ intra clausuram Monasterij non sunt . Nauar. comment. 4. num. 62. notab. 1.

de Regular. & lib. 1. consil. 66. de Regular. lib. 3. & seqq. edit. 1. Rodrig. in exposit. huius Motus, num. 1. Llamas in Append. §. 12. Layman lib. 4. tract. 5. c. 13. in fin. Lezana tom. 1. c. 10. n. 11. & Paz in prædicatione, 1. part. 5. c. 3. num. 32.

Obiicies; Pontifex in hoc suo Motu non videtur particula seu, quæ sumitur expositiue, & est inter nomina diuersa idem significantia, sed videtur particula, Et, quæ ponitur inter diuersas res significatas, ergo non stant hic pro eodem domus, & Monasteria.

Respondetur, quod licet ly Et, ex se sit talis natura, vt dicitur in argumento, tamen aliquando, vt est in casu nostro, sumitur pro seu, vel, sine, vt cum dicitur: Accidens adest, & abest præter subiecti corruptionem: & natura est principium motus, & quietis (qua de re Cenedus, Gonzalez, & alij, quos citat, & sequitur Bonacina de claus. quest. 5. punct. 1. n. 2. Comitulus in Respons. Moral. lib. 7. quest. 9. num. 2. & Diana part. 2. Miscell. 3.) Quapropter nego consequentiam.

Cæterum, licet nomine virorum Monasterij non veniant Religiosorum prædia, domus rustica, & horti à Monasterio separatim, ita vt in dicto Motu Pij V. prohibeatur etiam in hæc loca ingressus, & admissio foeminarum, tamen non deest illas ad hæc loca ingredi, vel admitti, addunt aliqui, etiam ad audiendum sacrum die festo, etiam quando alibi non est sacrum. Quod mihi, si peculiaris aliqua circumstantia non obstat, non probatur; quia cum foeminae possint intra Monasterij claustra causa diuinorum ingredi, sicut dicebam dubit. 78. multo magis poterunt, urgente præcepto de Missa audienda, ingredi in loca clausuræ non subiecta, si peculiaris aliqua circumstantia non obstat, vt dicebam.

Petes primò: An nomine Monasterij veniat chorus Ecclesiarum Religiosorum.

Respondetur negatiue: quia chorus est pars Ecclesiarum, nec intra Monasterij septa continetur. Idque propter dictam rationem verum est, etiam si Religiosi soleant ibi se induere, & præparare ad celebrandum.

Petes secundò: An nomine Monasterij veniant saltem horti contigui, nemora, & alia loca ei annexa, quæ Monasterij muris, seu septis cinguntur.

Respondetur affirmatiue: & quidem si per claustra Monasterij sit ad ipsa ingrediendum, venire conueniunt Doctores. Veniunt etiam (quamvis nonnulli dubitent, vt Rodrig. in exposit. dicti Motus Pij V. num. 2. & Sorbus in compend. privileg. Mendicant. verb. ingressu Monaster. Monial. in suis Annotat. num. 1. si ad ipsa per aliam ianuam, sine claustrorum ingressu, pateat accessus; quia sunt pars Monasterij, & sic censentur esse intra clausuram Monasterij: quod inde confirmatur, quia nomine septorum comprehendit ea Clemens VIII. in decretis super cas. referu. dum inter tales casus refert Religiosorum egressum extra septa Monasterij; tum quia Moniales, quæ clausuræ rigoro obstrictæ sunt, possunt libere ad illos se conferre, sicuti praxis ostendit: ergo, &c. Peyrinus tom. 2. de Prelato, q. 3. c. 2. §. 1. n. 30. Ioan. Nouarius in lucerna Regular. verb. clausura, n. 2. Corjolan. de casib. referu. quest. 2. n. 30. Bonac. num. 5. & Lezana eod. verb. n. 3. & tom. 1. cap. 10. num. 11. Excipe, nisi alieni sit consuetudo in contrarium, ad opus rusticum aliquod necessarium ibi peragendum, vt mox infra quid simile de sacristia dicitur.

Obiicies Innocentius IV. & Nicolaus III. declarant nomine Monialium S. Clare Monasterij (quod Fratribus Minoribus sua Regula ingressum prohibet) comprehendere solum dormitoria, claustra, & officinas interiores: ergo.

Respondetur: Pontifices illos per officinas interiores intellexisse omnia loca intra Monasterij ianuam, & clausuræ ambitum existentia, & sic etiam hortos,

vt pote qui recreationi Monialium, & Religiosorum manentium intra clausuram deferunt; quod inde patet, quia Gregorius XII. in suo Motu proprio, *Vbi gratia* (in quo ingressum etiam foeminarum prætextu priuilegij in Monasteria virorum prohibet) ait, ne in Monasteria domus, & loca sua (puta contigua, non item à Monasterio seiuncta, sicuti dicebam) ingrediantur.

Petes tertio, An veniat etiam sacristia Ecclesiarum contiguarum, solo pariete intermedio eam ab Ecclesia diuidente?

Respondetur similiter affirmatiue; & quidem si per claustra Monasterij tantum sit ad ipsam ingressus, venire non est difficultas apud Doctores. Venit etiam (quamvis nonnulli dubitent, vt Sorbus loco supra cit. numero 14.) si ad ipsam etiam per aliam portam sine claustrorum ingressu pateat accessus; quia sacristia illo medio pariete disincta ab Ecclesia, non est pars Ecclesiarum, sicuti sunt sacella Ecclesiarum. Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 15. numero 31. & 34. consequenter est pars Monasterij; quapropter etiam in tali casu sub clausura comprehenditur sacristia, declarauit S. Congregatio Cardinalium, teste Corjolan. de casib. refer. part. 2. quest. 4. num. 31. Quamuis si consuetudo sit, vt foeminae sacristiam talem ingrediantur, v. g. ad Confessiones ibi faciendas, non sit consuetudo talis damnanda, cum res hæc (vtum scilicet sacristia in tali casu sit pars Monasterij, & sic comprehendatur sub clausura) non sit certa, sed sub vario iudicio Doctorum, vt notant Rodrig. Lezana, & Layman in locis supra cit. Videri etiam poterit Bonacina quest. 5. punct. 1. numero 4. qui recte subdit quod sacristia, ad quam non est aditus per Monasterij claustra, sed solum per Ecclesiam, non sit subiecta clausuræ; quia in tali casu sacristia, si non est pars Ecclesiarum, neque est pars Monasterij, cum intra Monasterij ambitum non contineatur.

Petes quarto, An veniant Prioratus, quos habent Monachi S. Benedicti, vel S. Bernardi, & similes?

Respondetur affirmatiue; quia tales Prioratus sunt verè Monasteria, & clausuram habent. Llamas in Append. §. 12. vers. circa quam primò aduersimus, & Lezana tom. 1. cap. 10. num. 11.

Petes quinto, An veniant Religiosorum domus nondum completè fabricatæ, sed fabricari inceptæ?

Respondetur negatiue; quia cum nondum conuentus ad ibi degendum fuerit introductus, sed solum aliqui Religiosi ibi inhabitant pro fabricæ prioris seruitio, non censentur tales Religiosorum domus esse Monasteria, seu Conuentus; Sorbus loco cit. num. 11. & Lezana tom. 1. cap. 10. num. 11. Idem dicas de domibus, hospitibus, vel infirmariis in ciuitate constitutis ad Religiosos, tanquam hospites ibi excipiendos, vel vt in illis ad valitudinem pristinam recuperandam attendere possint; quia nec Conuentum, nec Ecclesiam habent. Idemque dicas de domibus, vbi in forma Conuentus, seu Collegij adhuc non viuunt, nec Ecclesia cum Eucharistia instat aliarum domuum, seu Conuentuum est; quia tales domus potius videntur habere rationem hospitij, quam Conuentus. Quod tamen limitarem, nisi huiusmodi domus aliàs clausuræ subiectæ fuerint; quia tunc clausuræ eas subiectas esse arbitror, quamuis de præsentī, incuria Religiosorum ibi inhabitantium, in forma Conuentus in illis non viuatur. Naldus in sum. verb. clausura, n. 1. & Lezana eod. verb. num. 3. & cit. cap. 10. n. 11. Videri etiam poterit Quaranta verb. Monasterium, Corjolan. de casib. referu. part. 2. cas. 3. quest. 2. num. 29. & Bonac. loco cit. num. 5. qui referunt, sic declarasse in dictis casibus S. Congregationem Cardinalium.

Petes sexto, An veniant Religiosorum domus, quæ vulgò Residentiæ vocantur?

Respon

Respondetur, si Religiosi in Residentia ista tanquam in priuata domo ad tempus sint, non censetur ea habere claustrum, seu clausuram; secus si sit residentia perpetua habens Ecclesiam cum Eucharistia; quia in priori casu reputatur tanquam priuata hospitij domus, in posteriori autem est omnino instar domorum aliarum Religionis. Doctores *supra cit.*

16 Petes septimò, An veniat atrium scholarum, et si hæc contigua sint Collegio Societatis I E S V ?

Respondetur negatiuè; quia cum dictum atrium ita pateat secularibus, ut ingressus illuc nemini prohibeatur, sedes ianitoris ibi non sit, ad clausuram seruandam censetur esse extra claustrum seu clausuram Monasterij; ita ut clausura censetur incipere ab ea porta, in qua ianitor sedet ad dictam clausuram seruandam; dedecet tamen adhuc intra dictum atrium fœminas ingredi & admitti, & sic praxis locum habet.

17 Cæterum designare clausuræ terminos, extra quos Religiosi non possint sine licentia exire, spectat ad Prælatos ipsorum; quia hi sunt ordinarij iudices, & Pastores ipsorum.

18 Quomodo autem intelligendus sit nocturnus, & furtiuus è Monasterio egressus, qui est casus reservabilis in Religionibus, ex dictis decretis Clementis V. super casus reservados?

Respondetur, intelligendum esse coniunctiuè, ita ut non sufficiat, illum esse solum nocturnum, vel solum furtiuum, sed requiri esse nocturnum, & furtiuum simul. *Suar. de Relig. tract. 8. lib. 2. cap. 18. num. 5. Naldus verb. clausura, §. dummodo tamen; & patet, quia Pontifex ibi vitur particula Et.*

19 Cum autem Pontifex ibidem dicat nocturnum, & si minus in odiosis, non sufficit, quod egressus sit in crepusculis; quia in illis non est nox, de cuius essentia videtur esse omnimodus recessus lucis solis. *Peirinus tom. 2. de Prælat. quæst. 3. cap. 2. §. 1. num. 40.*

20 Et cum dicat furtiuum, requiritur, quod sit sinelicitia Superioris, ita ut in tali casu, quamuis exeat quis videntibus, expectantibus, vel custodiam facientibus aliquibus locis de Monasterio, adhuc tamen incidat in casum reservabilem. *Peirinus loco supra cit. Secus si Superior daret licentiam, quamuis illegitimè; quia tunc, licet egressus esset illegitimus, & sic illicitus, non tamen esset furtiuus, Peirinus ibid. Et si oppositum non improbabiler sentiat Suarez loco supra cit. num. 5. ex eo, quia cum licentia illegitimè data pro nulla habeatur, idem esset, ac si quis exiret sine licentia, atque adeo furtiuè; quapropter etiam si ipse prælati exiret illegitimè, incidere in casum, si alias esset reservatus à suo superiore, quia & talis egressus, utpote contra voluntatem Religionis, Regulæ, & Superiorum, conferretur etiam esse sine licentia, atque adeo & furtiuus. *Suarez ibid. & videri poterit Molfesius in summ. tom. 1. tractat. 7. capite 25. num. 16. & sequentib. & Longus de casib. reserv. part. 2. cas. 3.**

DVBITATIO LXXVIII.

An in quibusdam casibus licitus sit ingressus & admissio fœminarum in Monasteria virorum.

SUMMARIVM.

- 1 Ingressus mulierum in Monasteria virorum licitus est si ad sit privilegium post motum Pij V. & Gregorij XIII. obtentum.
- 2 Inferior summo Pontifice non potest hoc privilegium concedere.
- 3 Privilegia obtenta prius reuocantur motibus Pij V. & Gregorij XIII.

4 Fœmina minores septennio.

5 Imperatrices, Regina, vel ipsarum filia.

6 Fœmina fundatrices, si in aliquibus ordinibus sit consuetudo quod admittantur.

7 Fœmine valde illustres, si in aliquibus locis sit consuetudo quod admittantur.

8 Fœmina si consuetudo sit, quod sacristiam Ecclesiæ contiguam intra parietem claustrum ingrediantur.

9 Residentia Religiosorum tanquam priuata eorum domus.

10 Consuetudo, quod Monasteria habeant mulieres con- quas honestas, & nullo modo suspectas, præciso populi scandalo.

11 Si mulier ingrediatur causa medendi Religioso infirmo.

12 Item si præter fœminam non sit in oppido, qui certo morbi generi mederi nouerit, v. g. qui ossa accommodare sciant.

13 Item si iudicio medicorum infirmus indigeat laetari à fœmina; & hic in dictis casibus non possit à claustro tuto amoueri.

14 Præceptum de clausura seruanda, utpote positum, non obligat cum tanto incommodo, & cum tanta necessitate.

15 Mulieres cum reliquo populo admitti possunt intra Monasterij septa ad diuina officia; secus si Religiosi soli priuati in claustro id efficiant, & que diuina officia sint, vide diffusius.

16 Fœmina licitè ingredi potest, etiam si nouerit à Prælati institui processionem, ad hoc ut ipsa, & alie ingredi queant, quamvis fieri possit ut peccet ratione finis prauis.

17 Prælati Religionum non possunt ad libitum processionem extraordinariam intra claustra institueres, ad finem ut mulieres illuc licitè ingrediantur.

18 Mulieribus ingredi claustra, & illuc admitti vespere non licet, nec quando processio est iam celebrata præcisa modica mora.

19 Prælati Religionum processionem eo fine instituentes ad libitum, ut ea occasione mulieres licitè possint Monasterium ingredi, peccant tantum abusu potestatis.

20 Nomine alterius officij intelliguntur alia officia pia, ut habitus susceptio, vel professionis emissio, Prædicatio in claustro, solennis benedictio candelarum, oliuarum, & his similia.

21 Conclusiones Theologiae, vel aliqua representatio non veniunt nomine alterius officij.

22 Mulieres in Monasterij claustra ingredientes possunt etiam in locum, quem De profundis appellant, ingredi, quando talis locus est coniunctus claustro.

23 Fœmina qua non tantum ratione processionis ingrediuntur, sed ex peruerso fine, non incurrunt penas latas à Pontifice contra Bonacinam, etiam si ibi exterius aliquod peccatum committant.

24 Ingrediens Monialium Monasterium in casu urgenti ex legitima causa non incurrat penas, etiam si ad fornicandum ingrediatur, quin & de facto ibi fornicetur.

25 Mulieres ex prædictis causis ingredientes tenentur his officiis completis statim egredi, non quidem statim physice, sed moraliter.

26 Religiosus incurrat penas si finitis dictis officiis causa est, ut ibi fœmina ingressa diu commoretur; secus tamen dic de fœminis diu ibi dicta occasione commorantibus.

27 Mulieres si officinas Monasterij interiores ingrediantur, incurrunt penas, quia privilegium ingrediendi est limitatè concessum; contrarium autem non est improbabile.

28 Mulieres nullius facultatis, aut privilegij præteritis ingredientibus

ingredientes, & Religiosi mulieres has admittentes an peccent mortaliter, & penas ac censuras incurrant, dictum est dub. 76.

- 29 Privilegium Pontificis feminis ad ingrediendum Monasteria virorum concessum non suffragatur quando Monasteria suis statutis ingressum prohibent, & dictum privilegium non haberet clausulas derogatorias.
- 30 Mulieres virtute cuiuscunque privilegij Pontificij iustum est non admittere, si illud de prohibitione Regula mentionem non faciat, & talis prohibitio sit sub Regula.
- 31 Mulieres virtute talis privilegij ingredientes, & Religiosi ipsas admittentes contrahunt censuras, nisi ignorantia excusentur.

RESPONDETUR affirmatiue; primò si ad sit summi Pontificis privilegium post Motum Pij V. & Gregorij XIII. obtentum; quia cum ingressus foeminarum in Monasteria virorum iure Pontificio sit interdictus, consequens est, quod privilegio summi Pontificis, præcis circumstantiis extrinsecis, fiat licitus, quandoquidem eius est legem relaxare, cuius est condere.

- 2 Dixi, privilegio summi Pontificis; quia inferior summo Pontifice (cum non possit inferior Superioris legem relaxare) non potest hoc privilegium concedere.
- 3 Dixi post Motum Pij V. & Gregorij XIII. obtentum; quia privilegia prius obtenta reuocantur prædictis Motibus.

Secundò si foemina propter minorem ætatem septennij circiter, vsum rationis non habeant; cum harum ingressus, & admissio nullibi prohibeatur, sicuti dicebam dubit. 72.

3 Tertiò, si sint Imperatrices, Reginae, vel ipsarum filiae; cum & harum ingressus, & admissio nullibi etiam prohibeatur, sicuti dicebam dubit. 73.

4 Quartò, si in aliquibus Ordinibus sit consuetudo, quod admittantur foeminae fundatrices, sicuti dicebam dubit. 74.

5 Quintò, si in aliquibus locis sit privilegium, quod admittantur foeminae valde illustres, quibus casibus necessarius, & decens eis mulierum comitatus etiam permittitur, iuxta ea, quæ dicebam cit. dubit. 73. in fine.

6 Sextò, si consuetudo sit, quod foeminae sacrificium Ecclesiae contiguum intra parietem claustrum (v.g. ad faciendas confessiones) vel ad hortos Monasterio contiguos (v.g. ad opus rusticum aliquod necessarium ibi faciendum) ingrediantur; sicuti dicebam dubit. 76.

7 Septimò, si Religiosi sint in residentia, tanquam in priuata domo, ad tempus; quia tunc in eam mulieres ingredi, & admitti possunt, sicuti dicebam cit. dubit. 76.

8 Octauò, si sit consuetudo, quod Religiosi extra Monasterij claustra singuli habitantes, habeant mulieres coquas honestas, & nullo modo suspectas, sicuti notauit Nauarr. comment. 4. de Regular. num. 63. & Rodrig. tom. 1. 99. Regular. quest. 48. art. 3. quatenus aiunt, sustineri posse (cum nullus sit textus id interdicens) quod liceat mulieri honestæ, & non suspectæ ingredi domum Regularis canonici, non habitantis intra claustra Conuentus, licet domus illa Monasterio contigua sit.

Qua eadem ratione sustineri poterit consuetudo quorundam Monasteriorum, in quibus mulieres honestæ, & nullo modo suspectæ admittuntur ad Abbatis, vel præpositi Regularis domum, quæ seiuncta est à claustro Conuentus, & ad vnius Abbatis, vel Præpositi Regularis, eiusque officialium vsum deputata; domo modo res sine scandalo, querela, & specie, vel suspitione mali sit; quia si consideratis circumstantiis, periculum scandali, vel offensionis in populo subesse vide-

tur, ad loci Ordinarium (cui Monasterium subiectum est) & ad delegatum Sedis Apostolicæ, in primis verò ad ipsos Ordinum Religiosorum Prælatos, & constitutos visitatores spectabit talem consuetudinem tollere atque statuere, quod mulieres intra Monasterij septa, seu muros non admittantur, sed in externa domo, si opus sit (quod est decentius) hospitalitatis beneficia recipiant.

Nondò, si mulier ingrediat causa medendi Religioso infirmo, instante necessitate; verbi gratia si tam multi infirmi sint, vt Religiosi non sufficiant ad ministrandum, & seculares ad hoc officium præstandum ingredi nolint. Item si præter foeminam non sit in opido, qui certo morbi generi mederi nouerit, verbi gratia, qui ossa, vt brachia, vel cura accommodare sciat. Item si iudicio Medicorum infirmus indigeat lactari à foemina, & hic in dictis casibus non possit à claustro tuto amoueri; quia præceptum de seruanda clausura, vt potè positum, non obligat in tanta necessitate cum tanto incommodo. Vide Rodriguez tom. 1. 99. Regular. quest. 46. art. 7. ad fin. Lezanam tom. 1. cap. 10. n. 10. Bonacinam quest. 5. punct. 4. num. 5. & Sorbum verb. ingressus Monaster. Monial. num. 6.

Decimò admitti possunt mulieres cum reliquo populo intra Monasterij septa ad diuina officia (dum verbi gratia ibi persoluantur horæ Canonicae, vel dicatur officium B. Virginis, defunctorum, &c, quæ tamen diuina officia sint communia, ad quæ alij admitti solent; secus si Religiosi aliqui priuatim in claustro id efficiant) & ad Ecclesiasticam sepulturam (dum verbi gratia ibi aliquis sepelitur, vel anniuersaria celebrantur, vel suffragia pro mortuis fiunt, & Rodrig. &c. loc. cit. quest. 48. artic. 3. & in exposit. cit. Motus Pij V. num. 15. Quaranta verb. Monasteria, & Conuentus, n. 6. & Lezana tom. 1. cap. 10. num. 12. ex Bulla Pij V. quæ incipit: Decet Romanum Pontificem; vbi Pius V. expressè concedit, causa processionis (dum scilicet Religiosi processionem per claustra faciunt, vel Eucharistiam solenniter & publicè ad infirmum, vel ad alium finem deferunt, vigiliæ, Missæ, funeris alicuius defuncti, vel alterius cuiusvis officij intra Monasteriorum claustra celebrati, licere foeminis in claustra, & in ea Religiosorum loca (dum hæc celebrantur) ingredi, dummodo in officinas internas non admittantur (quæ eadem limitatio locum habet in omnibus casibus sequentibus) & vbi expressè etiam concedit, foeminis licere in eadem dicta loca, exceptis prædictis officinis internis, ingredi, quando in Ecclesia Monasterij prædicatur, vel ob aliam quamcunque causam tantus est populi concursus vt nequeant mulieres in Ecclesiam aliter, quàm per claustrum, vel alia Religiosorum loca ingredi, vel ex ea egredi, dummodo recto tramite ad portam, qua de Monasterio exitur, tendant, & recto tramite ad Ecclesiam procedant. Circa quam concessionem.

Petes primò, An foemina, quæ nouit processionem extraordinariam à Prælato Religiosorum institui ad hoc vt ipsa, & alie ingredi queant, licet ingredi possit?

Respondetur affirmatiue; quia iure suo vtitur, tum quia vbi ius non distinguit, neque nos distinguere debemus, quamuis fieri possit, vt peccet ratione finis prauit, vel alterius prauæ circumstantiæ; vt si cooperetur peccato prædicti Prælati Religiosorum.

Petes secundò, An Prælati Religionum possint ad libitum processionem extraordinariam intra claustra instituere, ad finem, vt mulieres illuc licetè ingredi, & admitti possint?

Respondetur negatiue; quapropter si id efficiant, peccant, quia hæc concessio Pij V. est, vt scrupuli vitentur, concedaturque ingressus rationi consonus, & non ad claustrum relaxandum. Sorbus n. 7. Lezana loco supra cit. & Rodrig. citat. quest. 48. art. 3. & in exposit. dist. Motus, n. 16. qui rectè subdit n. 20. non licere mulieribus

18 licibus ingredi claustra, & illuc admitti, vesperi verbi gratia (quando processio non celebratur, sed celebrata est mane) vel è contra; quia cum tunc non celebratur, cessat causa permissionis ingressus, & admissionis; nisi in hoc sit modica mora; quia cum sumus in moralibus, moraliter procedendum est, & parum pro nihilo reputatur.

19 Ceterum Prælati Religionum processionem ad libitum instituentes, ut ea occasione mulieres licite possint Monasterium ingredi, peccant tantum abusu potestatis (quapropter quidem digni sunt poena) non tamen peccant (quamvis alij contrarium sentiant) contra constitutiones Pontificias, ita ut earum poenis afficiantur; quia in tali casu non admittunt mulieres illicitè ingredientibus: at quoties foeminae licite ingrediuntur (quia scilicet ius habent ingrediendi) non peccant Religiosi contra Pontificum iura si eas tunc admittant. Doctores, quos citat, & sequitur Corjolanus p. 2. casu 3. n. 34.

Petres tertio, quidnam intelligatur nomine alterius officij.

Respondetur, intelligi alia officia pia, ut si quis intra claustrum admittatur ad suscipiendum habitum (quamvis quoad hoc non consentiant Peyrinus, Bonacina, & Lezana in locis infra citandis) vel ad emitendam professionem, vel si in claustro prædicetur, vel fiat solennis benedictio candelarum, aut oliuarum, vel fiat adoratio crucis cum adorationibus ab Ecclesia institutis, vel fiat alia similis caremonia, quæ solenniter fit ex institutione Christi, aut Ecclesiæ, vel solenniter cantetur Epistola, aut Euangelium; vel fiat lotio pedum in die Ccenæ: nam hæc etiam caremonia in tali die fit ex institutione Christi & Ecclesiæ. Non item si ibi defendantur Conclusiones Theologicæ, vel fiat pia aliqua representatio; quia hæc non numerantur inter officia pia. Vide Sorbum n. 7. Peyrinum tom. 1. privileg. Minim. in Constitut. 6. Julij II. n. 14. Bonacinam de claus. quest. 5. punct. 4. n. 10. Lezanam tom. 1. cap. 10. n. 12.

22 & Rodrig. quest. 48. art. 2. & in exposit. Motus Pij V. ubi rectè subdit, mulieres in Monasterij claustra ingredientes, posse etiam in locum (quem De profundis appellant) ingredi, quando talis locus est coniunctus claustro & ita patet, ac sunt sacella claustris; secus, si portam habeat; quia tunc reputatur interior Monasterij officina.

Quapropter poterunt mulieres illuc admitti ad audiendum sacrum, quod intra claustrum sacellum sit ob alicuius personæ potentis deuotionem, vel ob quancumque aliam causam; quia tunc celebratur ibi diuinum officium.

23 Petes quarto, an contraveniant prohibitioni Pontificum, & consequenter incurrant poenas foeminae tempore processionum, vel officiorum (quæ in claustro celebrantur) ingredientibus, si non tam ex hoc, quam ex alio peruerso fine ingrediuntur?

Respondetur contra Bonacinam cit. punct. 4. in fine, negatiuè; idque etiam si ibi exterius aliquod peccatum committant, quia tunc temporis non est eis ingressus interdictus, sed concessus, quamvis aliunde sit malus: & poenæ statuuntur ingressui interdicto, non licito. Quid simile dicebam dubit. 52. quod scilicet ingrediens Monialium Monasterium in casu vrgenti ex legitima causa, non incurrat poenas, etiam si ad fornicandum ingrediatur, quin & de facto ibi fornicetur. Idemque ibi dicebam etiam de admittentibus. Vide Sorbum n. 25. & Rodrig. in locis supra cit.

25 Petes quinto, an mulieres ex prædictis causis ingredientibus teneantur, his officiis completis, statim egredi?

Respondetur affirmatiuè, non quidem statim physice, sed cum sumus in moralibus, statim moraliter; sicuti de ingressu in Monasteria Monialium dicebam cit.

dub. 52. & docet Bonacin. dist. punct. 4. n. 15. & Rodrig. quest. 48. art. 2. in fin. & in Exposit. cit. Motus Pij V. n. 19. ubi tamen subdit, quod Religiosus incurrat poenas, si finitis dictis officiis, causa sit, ut ibi foeminae ingressæ diu commorentur (quod etiam docet de ipsis foeminis diu commorantibus) sed minus rectè; quia (sicuti dicebam dist. dubit. 52.) hæc poenæ non imponuntur moram trahenti, sed sine iusta causa, & sine licentia superioris ingredientis: quapropter in nostro casu poenæ non incurruntur.

Secus dicendum si mulieres officinas Monasterij interiores ingrediantur; quia Pontifex tantum ad claustrum, & ad loca (ubi celebrantur officia) concedit eis licentiam ingressus, explicitè prohibendo eisdem ingressum ad officinas interiores.

Et si contrarium sit etiam probabile ex eo, quia dici potest, quod mulieres in tali casu non dicantur propriè ingredi Monasterium, sed immorari in Monasterio, vel ambulare, percurrere, & visitare loca Monasterij: quapropter licet reuera mulieres in tali casu peccent contra claustrum, vltius procedendo, non tamen afficiuntur excommunicatione lata contra mulieres ingredientibus; quia non propriè dicuntur ingredi Monasterium, sed perlostrare Monasterium; at excommunicatio propriè fertur in foeminas ingredientibus, non verò in immorantes, vel vltius progredientes.

His tamen non obstantibus, quod dixi, est probabilius, non solum quoad mulieres ingredientibus, sed etiam quoad Religiosos mulieres tales comitantes; quia ex Motu Pij V. Regularium personarum, excommunicatione, & aliis poenis afficiuntur Religiosi non solum foeminas introducentes, sed etiam admittentes, at at Religiosi, qui foeminas comitantur ad eum Monasterij locum (ad quem prædictis foeminis non licet accedere) dicuntur foeminas admittere: ergo &c. Bonac. & Rodrig. in locis supra cit.

Petes sexto, an mulieres nullius facultatis, seu privilegij prætextu ingredientibus, & Religiosi mulieres has admittentes, peccent mortaliter, & poenas, ac censuras incurrant?

Respondetur, de hac re satis dixi dubitatione 76.

Ceterum, privilegium Pontificis foeminis ad ingrediendum Monasteria virosum concessum, non suffragatur, quando Monasteria suis statutis ingressum prohiberent, & dictum privilegium nullam derogationis talium statutorum mentionem faceret; quia ut his statutis censetur derogari, specialis mentio requiritur, cap. 1. de Constit. in 6. ubi ea redditur ratio, quia cum res est quid facti, præsumitur Pontifex eam ignorare; & docet Rodrig. in summ. tom. 1. cap. 60. num. 5. edit. 2. Bonacin. de claus. quest. 5. punct. 4. num. 2. & Passarellus in Compendio privileg. Fratrum Minim. cap. 9. qui propterea rectè subdunt, iustum esse, quod in aliquibus Religionibus statutum est, non posse mulieres virtute cuiuscunque privilegij Pontificij, si illud de prohibitione Regulæ mentionem non faciat, ad ingressum suorum Monasteriorum admitti: quapropter mulieres virtute talis privilegij ingredientibus, & Religiosi ipsas admittentes, contrahent (nisi ignorantia excusentur) poenas, & censuras prædictas; quia cum talis facultas sit nulla, perinde est, ac si absque licentia ingrederentur, & admitterentur.

DVBITATIO LXXIX.

An, & quas poenas contrahant mulieres illicite in virorum Monasteria ingredientes? Vbi etiam de Religiosis illas sic ingredientibus admittentibus.

SVMMARIVM.

1. *Mulieres ingredientibus virorum Monasteria, ex motu Pij V. contrahunt excommunicationem Papa reservatam.*
2. *Ignorantia quamvis crassa, & supina, quin & forsan affectata, excusat à censuris sic ingredientibus.*
3. *Religiosi prædictas mulieres in sua Monasteria admittentes ex motu Pij V. suspenduntur à divinis, & incurunt officiorum priuationem, & ad illa in posterum obtinenda inhabilitatem ipso facto.*
4. *Motus Gregorij XIII. excedit motum Pij V. quia ultra recensita in dicto motu, statuit priuationem beneficiorum, & inhabilitatis ad illa, & excommunicationem Pontifici reservatam, nec petit in admittentibus præsumptionem. Vide alias differentias dictorum motuum.*
5. *Pœna recensita in dictis motibus contrahuntur à Religiosis si permittant feminas ingredi prætextu facultatum.*
6. *Nomine officiorum, quibus priuantur, & ad illa inhabiles redduntur, & quid nomine admissionis intelligatur, vide ibi.*

RESPONDETUR, Pius V. in dicto suo Motu, qui incipit, *Regularium personarum*, statuit in mulieres Monasteria virorum ingredi audentes excommunicationem sibi reservatam, ibi: *Ingredi audeant*; quo eodem verbo utitur Gregorius XIII. in suo Motu, qui incipit, *Vbi gratia*; quapropter ignorantia, quamvis crassa, & supina, quin & forsan affectata, excusabit à censuris sic ingredientibus, iuxta ea quæ dicebam dubit. 59. Item Pius V. in eodem suo Motu statuit in Religiosos prædictas mulieres in sua Monasteria admittentes suspensionem à divinis, priuationem officiorum, & ad illa in posterum obtinenda inhabilitatem ipso facto sine alia declaratione contrahendas, ibi: *Ipsis vero Monasteriorum, & Conuentuum Abbatibus, Præpositis, Prioribus, & aliis Præfidentibus, quocumque nomine vocentur, & eorum Monachis, Canonicis, & fratribus, siue mendicantibus, siue non mendicantibus, sub priuationis officiorum, quæ in presenti obtinent, & inhabilitatis in posterum ad illa, & alia omnia, & suspensionis à divinis ipso facto sine alia declaratione incurrendis pœnis, ne eas introducere, admittere, & præsumant.*

4. Ex his patet, quod Motus Gregorij XIII. (de quo dicebam dubit. 54. & seqq.) excedit Motum Pij V. quia ille præter pœnam priuationis officiorum, & inhabilitatis ad illa statutam à Pio V. contra Religiosos feminas in Monasteria virorum ingredi permittentes, statuit etiam priuationem beneficiorum, & inhabilitatis ad illa, & excommunicationem Pontifici reservatam, nec petit in admittentibus præsumptionem, sicuti dicebam cit. Dub. 59. & iis pœnis afficit eos, qui viros, ac feminas ingredi faciant, vel permittunt in Monasteria Monialium, vel feminas in Monasteria virorum. At Motus Pij V. non statuit pœnas priuationis beneficiorum, & inhabilitatis ad illa, sed solum officiorum. Item petit præsumptionem in admittentibus. Item solum loquitur de admittentibus feminas in Monasteria virorum. At exceditur, quia dictus Motus Gregorij XIII. compre-

hendit solum Prælatos facientes, vel permittentes ingredi, sicuti dicebam dub. 61. & comprehendit solum eos qui admittunt virtute facultatum ingredientibus concessarum, sicuti dicebam dubit. 58. nec imponit suspensionem à divinis in facientes, vel permittentes ingredi. Motus vero Pij V. intelligitur (saltem secundum communiorem, & probabiliorum Doctorum opinionem) de facientibus, vel permittentibus ingredi feminas in Monasteria virorum, quamvis nullius facultatis, seu privilegij prætextu ingrediantur, sicuti dicebam dub. 76. Item præter pœnam priuationis officiorum, & inhabilitatis ad illa statuit in admittentes, vel facientes ingredi suspensionem à divinis, siue hi sint Prælati, siue quicunque alij Religiosi; sicuti constat ex eius verbis iam supra relatis.

Quapropter, quod probabile putat, & in S. Pœnitentiarum vlt. receptum esse testatur Filliuc. *tratl. 15. cap. 5. quæst. 7. num. 119.* (nempe Religiosos, qui feminas in Monasteria intromittere, vel admittere præsumunt, etiam si feminæ sine prætextu facultatum ingrediantur, incurere ipso facto, non solum suspensionem à divinis, priuationem officiorum, inhabilitatem ad illa, & alia in posterum obtinenda, iuxta dictum Motum Pij V. *Regularium personarum*, sed etiam excommunicationem Pontifici reservatam iuxta cit. Motum Gregorij XIII. *Vbi gratia*) id intelligendum est, si Religiosi permittant feminas ingredi prætextu facultatum, sicuti cit. dubit. 54. & 76. dicebam.

Quid autem intelligatur nomine officiorum, quibus priuantur, & ad illa inhabiles redduntur, qui has feminas illicite admittunt, dicebam dubit. 24. Item quid intelligatur nomine admissionis, & an comprehendantur mandantes, & consulentes, dicebam dubit. 63. & 67.

DVBITATIO LXXX.

An in casu nostro pœna priuationis officiorum, & inhabilitatis ad illa contrahatur absque vlla sententia iudicis.

SVMMARIVM.

1. *Pœna priuationis officiorum, & inhabilitatis ad illa, in casu, de quo agitur, non contrahitur ante iudicis sententiam, contra nonnullos. Requiritur enim saltem aliqua sententia criminis declaratoria, secundum probabiliorum opinionem.*
2. *Suspensio à divinis, cum sit censura, contrahitur absque aliqua iudicis sententia.*

RESPONDETUR, quod quamvis nonnulli affirmant, ex eo, quia imponitur incurrenda ipso facto sine alia declaratione iudicis; & sic quod admittens feminas illicite ingredientibus, teneatur in posterum in foro conscientie non uti suis officiis, nec admittere alia officia, quamvis ipsius crimen non sit deductum in iudicium; sic Rodriq. in *Exposit. huius Motus n. 51. in princip.* Sorb. in *Compend. priuil. Mendic. verb. ingressus Monast. Monial. num. 10.* Bonac. de *claus. q. 1. punct. 4. num. 7. & 9. 5. punct. 3. num. 2.* Merolla *tom. 1. disp. 1. cap. 2. diff. 10. num. 253.* & Sayr. in *Clavi Reg. lib. 3. cap. 10. num. 31.* qui tamen subdunt, quod non teneatur eius huius criminis occulti desistere statim ab usu sui officij, proprii delicti manifestationem, & infamiam timens, sed solum teneatur mediis occultis dispensationem procurare, & interim nullatenus, ratione inhabilitatis, officium aliud acceptare, probabilius tamen negetur adhuc scilicet ad dictas pœnas incurrendas requiri aliquam iudicis sententiam, saltem declaratoriam criminis, ita ut illa verba, *absque alia declaratione*, intelligenda

da sint de declaratione pœnæ, non item criminis. Vide quæ de hac re satis dixi *dubit. 23. sect. 1. 2. & 3.*

Cæterum ad suspensionem à divinis incurrendam (cum sit censura) non requiritur aliqua iudicis sententia, sicuti dicebam *cir. dub. 23. sect. 2.*

DVBITATIO LXXXI.

An, & quis possit absolvere à suspensione à divinis, quam incurrunt Religiosi admittentes fœminas illicitè in Monasteria virorum ingredientiæ?

S V M M A R I V M.

- 1 *Episcopus potest absolvere à suspensione à divinis, quam incurrunt Religiosi admittentes fœminas illicitè in Monasteria virorum.*
- 2 *Item quilibet Confessarius ab Ordinario loci approbatus virtute Bullæ Cruciatæ toties quoties, contra nonnullos.*
- 3 *Item quicumque Confessarius Regularis virtute suæ Religionis privilegiorum, & etiam toties quoties potest absolvere.*
- 4 *Diffa de suspensione à divinis, dicuntur etiam de interdicto ab ingressu Ecclesiæ; quia etiam Interdictum est censura.*
- 5 *Absolvere ab excommunicatione Papa in hoc motu reservata dictum est dubit. 28. & 69.*

RESPONDETUR, & dico primò, si occulta illa sit, potest ab illa absolvere Episcopus, virtute Tridentini *sess. 24. cap. 6.* Vide *dubit. 28.*

2 Dico secundò, potest etiam absolvere quicumque Confessarius ab Ordinario loci approbatus, virtute Bullæ Cruciatæ; quia hæc concedit tali Confessario absolutionem ab omnibus censuris; & suspensio à divinis est censura, capite *quærenti, de verb. signif. quinimò contra Sorbum verb. ingressus Monast. Monial. in Annot. num. 11. & Rodrig. in Exposit. huius Motus, num. 34.* (qui sentiunt, posse eum absolvere tantum semel in vita, & semel in mortis articulo) potest absolvere toties, quoties: quia censura hæc suspensionis à divinis non reservatur in hoc Motu, & Bulla Cruciatæ concedit toties quoties absolutionem à censuris non reservatis. Merolla *tom. 1. disp. 1. cap. 2. diff. 10. num. 525. & Diana part. 3. tractat. 2. res. 66.*

3 Dico tertio, potest etiam absolvere quicumque Confessarius Regularis virtute suæ Religionis privilegiorum, & etiam toties quoties; quia virtute talium privilegiorum explicite conceditur Regularibus posse absolvere toties, quoties ab omnibus casibus, & censuris, & pœnis confurgentibus ex eis, præterquam à contentis in Bulla Cœnæ, & à specialiter reservatis ab Ordinariis locorum. Vide capite 14. *dubit. 18. sect. 6. & lib. de Parlament. dubit. 4. sect. 19. subsect. 32. per totam.*

4 Et quod dixi de suspensione à divinis, idem dico de suspensione, & interdicto ab ingressu Ecclesiæ (quæ censura sicuti dicebam *dub. 54. & 68.* incurritur à Prælati Monasteriorum Monialium absque causa iusta illuc ingredientibus) quia etiam interdictum est censura, *cir. c. quærenti, & non reservatur ibi, sicuti non reservatur hic suspensio à divinis.*

Cæterum, quoniam possit absolvere ab excommunicatione Pontifici in hoc motu reservata contra fœminas in Monasteria virorum illicitè ingredientiæ, vide *dubit. 28. & 69.*

DVBITATIO LXXXII.

An, & quis possit absolvere à suspensione in divinis, & cæteris censuris, etiam si deductæ sint in forum contentiosum?

S V M M A R I V M.

- 1 *Confessarius quicumque ab Ordinario approbatus virtute Bullæ Cruciatæ, & quicumque Regularis virtute privilegiorum suæ Religionis potest absolvere à suspensione à divinis, & cæteris censuris, etiam si deductæ sint in forum contentiosum.*
- 2 *Privilegium sine limitatione concessum non venit restringendum, sed potius ampliandum.*
- 3 *Absolutio concessa virtute Bullæ Cruciatæ, & Religionis privilegiorum non prodest pro foro externo, sed tantum pro foro conscientie, consequenter non infero damnum Ordinariis.*
- 4 *Privilegia Religionis, & Bulla Cruciatæ non habent limitationem Concilij Tridentini; Episcopis enim concessio Concilij erat perpetua per viam statuti, & magis ampla, cum comprehendat fere omnes irregularitates, & omnes casus Sedi Apostolicæ reservatos: at concessio Bullæ & Religionis non est ita ampla, & perpetua.*
- 5 *Condemnatus, vel publicè diffamatus de hæresi etiam motu Sixti IV. non potest absolvi vigore Bullæ Cruciatæ, vel alterius privilegij generalis.*
- 6 *Sixtus IV. tantum prohibet absolutionem faciendam vi facultatum ab ipso, non item ab aliis Pontificibus concessarum.*
- 7 *Extranagans dicti Sixti IV. non amplius vires habet.*
- 8 *Dispensare quisnam possit in privatione officiorum, & inhabilitate ad illa in hoc motu Py V. statuti, dictum est dubit. 29.*

RESPONDETUR, potest similiter absolvere quicumque Confessarius ab Ordinario approbatus, virtute Bullæ Cruciatæ, & quicumque Regularis virtute privilegiorum suæ Religionis; quia in Bulla Cruciatæ, & in privilegiis Religionum conceditur absolute facultas absolventi à censuris sine vlla limitatione, si crimen non sit publicum, vel ad forum contentiosum non deductum; privilegium autem sine limitatione concessum, non est cur limitetur; cum potius, utpote favorabile, sit ampliandum, cum quia, cum Pontifex intendit facultatem absolventi, vel dispensandi limitare, si scilicet crimen est publicum, aut deductum ad forum contentiosum, solet explicare, sicuti patet in privilegio Episcopis concessio à Tridentino *session. 24. cap. 6.* ergo cum hanc limitationem privilegiis Regularium non adiecerit, signum est in contrarium, atque ita dicebam *lib. de Parlamentis dub. 4. sect. 19. subsect. 31. circa finem, & docent Merolla, & Diana in locis supra cit. Sotus in 4. dist. 22. art. 3. Covar. in cap. alma mater, 1. par. §. 11. n. 16. Ledesma 24. quæst. 26. art. 1. Henriquez lib. 7. de indulgent. cap. 13. num. 2. & lib. 8. de Eucharistia cap. 6. n. 4. Polancus in director. cap. 4. fol. 52. Angles 1. part. quæst. vnic. de excommunicatione, art. 4. diff. 2. Rodriguez in addit. ad Bullam, num. 49. §. 9. & Bonacina de claus. quæst. 1. punct. 5. num. 3. contra Sorbum loco supra cit. & nonnullos alios.*

Obiicies: dicta facultas absolventi, utpote inferens damnum Ordinariis & sic odiosa, potius est restringenda: ergo, &c.

Respondetur, nego antecedens, quia absolutio concessa virtute Bullæ Cruciatæ, & Religionis privilegiorum

rum non prodest pro foro externo, sed tantum pro foro conscientiae; consequenter non infert damnum Ordinariis, cum illi propter rationem dictam, non obstante ista absolutione, possint procedere contra suspensum, vel excommunicatum in foro externo eadem ratione, ac possent procedere, si ille in foro interno non esset absolutus.

Obiicies secundò, Concilium Tridentinum *cit. sess. 26. cap. 6. de reformat.* licet concedat Episcopis amplam facultatem dispensandi in irregularitatibus & aliis censuris, subdit, dummodo non sint in forum contentiosum deductae; ergo multò magis idem in casu nostro dicendum erit, cum non sit verisimile, Concilium velle negare Episcopis facultatem dispensandi, & absolendi (quando irregularitates, & censurae deductae sunt in forum contentiosum) & mentem Pontificum esse, velle concedere cuilibet Confessario, quod virtute privilegiorum Religionis possit absolvere ab excommunicatione, & suspensione deductis ad forum contentiosum, & publicis.

Respondetur, concedo antecedens: at nego consequentiam; & retorqueo argumentum, quia Concilium apposuit eam limitationem in Episcopis, quam non apponit Pontifex in Bulla Cruciatæ, nec in privilegiis Religionis, idque totum ex voluntate concedentis. Nec debet esse mirum, quod dictam limitationem non habeant Bulla Cruciatæ, & privilegia Religionum, sicuti habent Episcopi, quia concessio Concilij in Episcopis erat perpetua per viam statuti, & magis ampla, cum comprehendat fere omnes irregularitates, & omnes casus Sedi Apostolicæ reservatos: at concessio Bullæ, & privilegiorum Religionum, nec est ita ampla (cum secundum communiorum opinionem Doctorum non se extendat ad irregularitatem) nec est ita perpetua: tum quia si Concilium concederet Episcopis facultatem absolendi à censuris, & dispensandi ab irregularitatibus deductis ad forum contentiosum, debe-

ret illis concedere eam facultatem etiam pro foro externo, cum in tali foro Episcopi Iudices sint; unde sequeretur quamplurima incommoda, & perturbaretur iurisdic-tio eorum, ad quorum forum censurae illae forent deductae. At Confessariis per Bullam, & privilegia Religionum concedi potuit facultas absolendi pro solo foro interno, cum ex talis facultatis usu nulum sequatur inconueniens in foro externo, sicuti dicebam.

Obiicies tertio, Sixtus IV. in Extravag. *Dominici, 2. de penit. & remission.* iubet, ne virtute Bullæ Cruciatæ, vel alterius privilegij generalis absolatur denunciatus sententialiter condemnatus, vel publicè diffamatus: ergo.

Respondetur, Sixtus IV. ibi loquitur non de quocumque Reo cuiuscumque criminis ad forum externum deducti, sed tantum criminis hæresis, vel (dato quod loquatur de quocumque Reo cuiuscumque criminis ad forum externum deducti) Respondetur secundò, tantum prohibere absolutionem criminum deductorum ad forum externum, faciendam virtute facultatum ab ipso, non item ab aliis Pontificibus concessarum, uti notant Sotus *loco suprà citat.* Syluester *verb. Excommunicatio 17. num. 3.* Angelus *eod. verb. §. n. 3.* Nauart. *cap. 12. num. 75.* & *cap. 27. num. 55.* & constat ex ipsamet Extravag. Vel responderetur tertio, dicta Extravag. non amplius vires habet, quia cum ipsa fuerit additio quædam ad Bullam Cœnæ, quæ per novam Bullæ Cœnæ editionem cessare solet, sequitur quod ipsa additio etiam cessauerit, & consequenter, quod & casus in dicta Extravag. contenti sub dispositione iuris communis remaneant. Silu. *cit. num. 32.* & Suar. quem citat, & sequitur Bonac. *num. 4.*

Cæterum, quisnam possit dispensare in priuatione officiorum, & inhabilitate ad illa, in hoc Motu Pij V. statutis contra Religiosos, qui foeminas in sua Monasteria illicitè ingredientibus admittunt? Vide *dubio. 29.*

Hic est finis Partis secundæ.

DEO OPT. MAX. sit sempiterna Laus, & Gloria. Amen.

ADDITIO